

J/16112

Átiktatva: J/35.

A Magyar Köztársaság legfőbb ügyésének

országgyűlési beszámolója

az ügyészség 2004. évi tevékenységéről

TARTALOMJEGYZÉK

1. A 2004. év legfontosabb eseményei. Az ügyészi szervezet	6
A) A 2004. év legfontosabb eseményei	6
B) Az ügyészi szervezet	12
2. A büntetőjogi ügyészi tevékenység	13
A) A bűnözésre vonatkozó 2004. évi adatok	13
a) A 2004. évi bűnözésre vonatkozó főbb adatok és általános megállapítások	13
b) A bűnözés szerkezete	16
c) A személy elleni bűncselekmények	16
d) A vagyon elleni bűncselekmények	17
e) A közlekedési bűncselekmények	18
f) Az államigazgatás, igazságszolgáltatás és közélet tisztasága elleni bűncselekmények	19
g) A közrend elleni bűncselekmények	20
h) A gazdasági bűncselekmények	20
B) Az ügyészségi nyomozás	21
a) A Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal tevékenysége	22
b) A megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok tevékenysége	24
C) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet	25
a) A feljelentés elutasítása és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok	26
b) A nyomozás elrendelése és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok	27
c) A nyomozás felfüggesztése és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok	27
d) A nyomozás megszüntetése és a nyomozást megszüntető nyomozó hatósági határozatok	27
e) A nyomozó hatósági határozatokkal kapcsolatos ügyészi intézkedések	28
f) A fokozott felügyelet	29

g) Jogorvoslat a nyomozás során	30
h) Az ügyészségen tett feljelentések elbírálása	31
i) A biztosíték letétbe helyezésének engedélyezése	31
j) Kényszerintézkedések a nyomozás során	31
ja) Az előzetes letartóztatás	31
jb) Egyéb, a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések	33
k) Az ügyész eljárása a nyomozás befejezése után	33
ka) A vádemelési javaslat utáni eljárás	33
kb) A vádemelés elhalasztása	34
kc) A bírósági eljárás egyszerűsítését szolgáló intézmények	35
kd) A nyomozás megszüntetésére irányuló nyomozó hatósági javaslatok	35
D) A vádhatósági tevékenység	36
E) Perújítás, felülvizsgálat, jogegységi eljárás, jogorvoslat a törvényesség érdekében	38
F) A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete	39
G) Gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészi tevékenység a büntetőügyekben	53
H) Büntetőjogi szakági vizsgálatok	57
a) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet és a vádelőkészítés körében	57
b) A vádképviselési gyakorlat körében	59
c) A büntetés-végrehajtás törvényessége feletti felügyelet körében	60
d) A gyermek- és ifjúságvédelem körében	63
3. A magánjogi és közigazgatási jogi ügyészi tevékenység	65
A) A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység és változásai általában	65
B) A környezetvédelemmel kapcsolatos ügyészi tevékenység	68
C) A szabálysértési eljárásokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység	70
D) A közigazgatással kapcsolatos más ügyészi tevékenység	72

E) A cégbírószági eljáráshoz kapcsolódó ügyészi tevékenység	74
F) A munkaviszony és a szolgálati viszony szabályai érvényesülésének segítése	75
G) A társadalmi szervezetek és alapítványok törvényességi felügyelete	75
H) Az ügyészséghez benyújtott törvényességi kérelmek tapasztalatai	77
I) Gyermek- és ifjúságvédelmi törvényességi felügyeleti ügyészi tevékenység	77
J) Magánjogi és közigazgatási jogi szakági vizsgálatok	79
4. A katonai ügyészség tevékenysége	83
A) A katonai ügyészi tevékenységről általában	83
B) A büntetőjogi katonai ügyészi tevékenység	84
C) A magánjogi és a közigazgatási jogi katonai ügyészi tevékenység	91
D) A Katonai Főügyészség vizsgálatai	93
5. Az ügyészség együttműködése egyes szervekkel; a sajtóval és az állampolgárokkal való kapcsolat	93
A) Az ügyészség és az Országgyűlés kapcsolata	93
a) Interpellációk és kérdések	94
b) Az Országgyűlés egyes bizottságainak eljárásához kapcsolódó ügyészi tevékenység	95
c) A mentelmi jog felfüggesztésének indítványozása	96
B) Az ügyészség és az országgyűlési biztosok kapcsolata	97
C) Részvétel az Országos Igazságszolgáltatási Tanács munkájában	98
D) Az ügyészség kapcsolata az Alkotmánybírósággal	98
E) Az ügyészség és az Állami Számvevőszék kapcsolata	98

F) Az ügyészség és a központi közigazgatási szervek együttműködése, a jogalkotással kapcsolatos tapasztalatok	100
G) A Közbeszerzések Tanácsával való kapcsolat	102
H) Az ügyészi szervezet kommunikációja	102
I) Az ügyfelek tájékoztatása	104
6. Az ügyészségi informatika	105
7. Az ügyészség nemzetközi tevékenysége	109
A) Nemzetközi kapcsolatok	109
B) Jogsegély-ügyek	113
C) A magyar ügyészség az Európai Unióban	115
D) Az Eurojust-ban kifejtett magyar ügyészi tevékenység	116
8. Az ügyészség személyügyi helyzete	119
A) Az ügyészség személyügyi helyzete	119
B) Az ügyészek képzése, továbbképzése	121
C) A katonai ügyészség személyügyi helyzete	123
9. Az ügyészség működésének gazdasági feltételei	124
10. Az ügyészek tudományos tevékenysége és az OKRI	128
A) Az ügyészek tudományos tevékenysége	128
B) Az OKRI	129

1. számú melléklet: 3/2004. (II. 17.) AB határozat

2. számú melléklet: A Legfőbb Ügyészség szervezete

Függelék: Statisztikai táblák és ábrák

Tisztelt Országgyűlés!

A Magyar Köztársaság Alkotmánya 52. §-ának (2) bekezdésében, valamint a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat 89. §-ában foglaltak szerint a Magyar Köztársaság ügyészsége 2004. évi működéséről a következő beszámolót nyújtom be:

1. A 2004. év legfontosabb eseményei. Az ügyészi szervezet

A) A 2004. év legfontosabb eseményei

a) 2004 jelentős év volt a Magyar Köztársaság ügyészségének életében. Magyarországnak az Európai Unióhoz május 1-jével történt csatlakozása következményeként az ügyészi szervezet nemzeti jellege mellett egyben uniós ügyészséggé vált. Ennek közvetlen hatásai – ahogy erről a beszámoló 7. pontja később még részletesen szól – a napi munkában még kevésbé jelentkeztek, azonban a bekövetkezett szervezeti és tartalmi változások már előre vetítik egy minden tekintetben megújult modern európai ügyészség képét.

Természetesen a Magyar Köztársaság ügyészsége évekkel korábban megkezdte a felkészülést az európai uniós tagságra. A cél az uniós intézmények és a jogi szabályozás, továbbá a tagállamok intézményeinek megismerésén túl az volt, hogy az ügyészek az uniós és a kapcsolódó egyéb külföldi joganyagokat kötelezettségeiknek megfelelően magas szinten tudják alkalmazni a gyakorlati munkában. Nagy hangsúlyt fektetett az ügyészség olyan bűnözési területek elmélyültebb tanulmányozására, amelyeknek nemzetközi vonatkozásai vannak. (Így fontos témaként szerepelt az uniós képzésben a korrupció, a kábítószerbűnözés, a diszkriminációs bűncselekmények, az emberkereskedelem elleni fellépés, valamint a nemzetközi bűnügyi együttműködés.)

A csatlakozás lehetővé tette Magyarországnak az Eurojustban való részvételét is, ezáltal a magyar ügyészség teljes joggal beilleszkedett az EU bűnüldözési rendszerébe.

A tagállami működés során az ügyészi szervezetre háruló feladatok közül az egyik legjelentősebb Az Európai Unióról szóló – az Amszterdami, illetve a Nizzai Szerződéssel módosított – Szerződés 29. cikke szerint a tagállami igazságügyi hatóságok együttműködésének szorosabbá tétele.

- E tevékenységi kör keretében
- 2004. május 1-jétől megkezdte működését Hágában az Eurojust magyar nemzeti tagja¹;
 - aktívan működik az Európai Igazságügyi Hálózat magyar ügyészségi kontaktpontja, illetve a terrorista ügyekben kijelölt nemzeti levelező;
 - az ügyészség ellátja az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény II. fejezetéből rá háruló feladatokat.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás keretében meghozott törvények megváltoztatták az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállására vonatkozó szabályokat is. Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény (Üsztv.) módosítása rendezte a csatlakozással szükségszerűen együtt járó uniós és más nemzetközi ügyészi együttműködés szolgálati viszonyt érintő kérdéseit, így megteremtette a külföldi munkavégzés lehetőségét és meghatározza annak feltételeit.

b) Az uniós csatlakozás mellett – az ügyészi szervezet működése szempontjából – kiemelt fontosságú esemény volt 2004-ben az Alkotmánybíróság 3/2004. (II. 17.) AB határozatának² kihirdetése, amely véglegesen tisztázta azokat az értelmezési kérdéseket, amelyek az ügyészség alkotmányos helyzetével, a legfőbb ügyész szerepével összefüggésben merültek fel.

Az Alkotmánybíróság fentebb jelzett döntése az Alkotmány értelmezésére irányult. Az Alkotmány értelmezésének szükségességét a legfőbb ügyészhez intézett interpellációk és azok sorsa vetette fel. A legfőbb ügyész az Alkotmánybírósághoz küldött indítványában kifejtette, hogy „az elmúlt időszakban több esetben intéztek a legfőbb ügyészhez interpellációt konkrét ügyben, amelyekben az interpelláló képviselő büntető, illetve polgári anyagi, vagy eljárásjogi jogszabályok meghatározott módon történt alkalmazására kért magyarázatot. Az el nem fogadott interpelláció bizottsági tárgyalása során utalás történt arra, hogy az ügyben eljáró ügyésznek másként kellett volna döntenie. A Hárszabálynak a legfőbb ügyészhez intézett interpellációkra is irányadó szabályai szerint nem kizárt, hogy az Országgyűlés illetékes bizottsága eljárása során a konkrét ügyekre irányadó intézkedési tervet dolgoz ki”.

¹ Az Eurojust magyar nemzeti tagja részt vesz az Eurojust teljes ülése hatáskörének gyakorlásában, eljár az Eurojust nevében, ellátja az Eurojust és a Magyar Köztársaság között a kizárólagos információcserét. Az Eurojustban kifejtett magyar ügyészi tevékenységet részletesen a beszámoló 7/D pontja foglalja össze.

² Az Alkotmánybíróság határozatát – jelentőségére tekintettel – a beszámoló 1. számú melléklete teljes terjedelemben tartalmazza.

Az Alkotmány értelmezése útján dönthető el, hogy „a legfőbb ügyész Országgyűléssel szembeni felelősségéről, illetve az Alkotmánynak az interpellálhatókra vonatkozó általános rendelkezéséről következik-e legfőbb ügyész interpellálhatósága konkrét ügyben, a jogalkalmazás körében meghozott döntésre, illetve foganatosított intézkedésekre vonatkozóan”. Az Alkotmány értelmezését igényli annak a kérdésnek eldöntése is, vajon az akár általános jelleggel megfogalmazott interpelláció, az interpellációra adott válasz elutasítása, vagy az Országgyűlésnek az interpelláció tárgyában kialakított egyéb állásfoglalása tartalmazhat-e általában konkrét ügyre vonatkozóan a jogalkalmazás körébe tartozó közvetlen, vagy közvetett utasítást a legfőbb ügyész számára. Az Országgyűlés kötelezheti-e a legfőbb ügyészt arra, hogy konkrét ügyben meghatározott intézkedést tegyen, függetlenül saját, illetve az eljáró ügyész jogalkalmazói meggyőződésétől.

Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítvány tehát olyan fontos alkotmányos kérdésekre várta a választ, mint a Parlament és az ügyészség viszonyrendszere, a legfőbb ügyész parlamenti felelősségének tartalma és keretei, továbbá az ügyészség tevékenységére vonatkozóan a szakmai és politikai elemek megkülönböztetése. A kezdeményezésnek különös aktualitást adott az a tény, hogy a sajtóban megjelent híresztelések szerint a legfőbb ügyészhez intézett interpellációk el nem fogadása megalapozhatja a legfőbb ügyész mandátumának lejártá előtti visszahívhatóságát.

Az Alkotmánybíróság döntésében részletes választ adott valamennyi felmerült kérdésre, rámutatott arra, hogy a legfőbb ügyész, akit megbízatására az Országgyűlés választ meg, feladatainak ellátása során hozott egyedi döntéséért nem tartozik politikai felelősséggel az Országgyűlésnek. Ennek megfelelően a hozzá intézett interpellációra adott válaszában el nem fogadása nem érinti közjogi helyzetét. A legfőbb ügyész alkotmányos helyzetéből és az interpelláció funkciójából következően az interpellációra adott válaszában el nem fogadása esetén nem vonható felelősségre.

Az ügyészség alkotmányos helyzetét tisztázta az a megállapítás, hogy a legfőbb ügyész és az ügyészség nincs alárendelve az Országgyűlésnek. A legfőbb ügyész ezért sem közvetlenül, sem közvetve nem utasítható valamely meghatározott tartalmú, egyedi döntés meghozatalára vagy megváltoztatására.

Végezetül a felelősség kérdésében úgy foglalt állást az Alkotmánybíróság, hogy a legfőbb ügyész politikai felelősségének a hiánya nem érinti az Országgyűlés irányában fennálló közjogi, alkotmányjogi felelősségét, amely a következőben foglalja magában: az Alkotmány 51. §-ában foglalt kötelezettségeinek és feladatainak teljesítését, az általános beszámolási kötelezettségét, az Országgyűlés bizottságai előtti meghallgatáson való

megjelenési, valamint a bizottság előtti válaszadási kötelezettségét, továbbá azt az alkotmányos kötelezettségét is, hogy a hozzá intézett interpellációkra és kérdésekre köteles választ adni. Az interpelláció és kérdés kapcsán az előbbieken kizárólag magyarázatadásra és felvilágosításra köteles.

Az Alkotmánybíróság határozatának indokolásában számos további fontos megállapítást tett. Túlzás nélkül korszakosnak nevezhetjük azt a tételt, mely szerint az ügyészség bár nem önálló hatalmi ág, de önálló alkotmányos szervezet. Mindemellett az Alkotmánybíróság az ügyészséget, mint állami szervezetet a szélesebb értelemben vett igazságszolgáltatás rendszerében helyezi el. Az Alkotmánybíróság azt is leszögezi, hogy a legfőbb ügyész a neki alárendelt szervezetnek szakmai és nem politikai vezetője. Így az Országgyűlés felé fennálló felelőssége csak a beszámolási, magyarázat- és válaszadási, valamint megjelenési kötelezettsége, illetve alkotmányban meghatározott feladatai ellátásának kötelezettségét foglalja magába. A legfőbb ügyész alkotmányjogi értelemben vett politikai felelősséggel azonban nem tartozik a Parlamentnek. Ebből következően az Alkotmány hatályos szabályozása alapján az Országgyűlés a szakmai vagy politikai bizalom megrendülése esetén a legfőbb ügyészt nem mozdíthatja el pozíciójából. Nincs tehát alkotmányos lehetőség arra, hogy a legfőbb ügyész megbízatása a politikai bizalom hiánya miatt szűnne meg.

Az ügyészség függetlensége vonatkozásában kiemelendő az a magyarázat, mely szerint a legfőbb ügyész egyetlen más szervnek, így az Országgyűlésnek sincs alárendelve. Az Országgyűlés az ügyészség tevékenységét kétféle módon: az éves legfőbb ügyészi beszámoló, illetve a legfőbb ügyésznek a rendelkező rész szerinti korlátozott válaszadási kötelezettségén keresztül ellenőrzi. Minden más értelmezés ellentétes a hatalommegosztás, az alkotmányos szervek egymástól elkülönült független működésének biztosítása elvével.

Mindebből következik, hogy az ügyészség és a legfőbb ügyész feladatának ellátása során csak az Alkotmányra és más jogszabályokra kell, hogy tekintettel legyen. Más szervnek vagy közjogi méltóságnak nincs alárendelve, az ügyészeknek utasítást csak a felettes ügyész, illetve a legfőbb ügyész adhat, míg a legfőbb ügyész nem utasítható. A legfőbb ügyész kérdezhető és interpellálható, de nem kérhető rajta számon az ügyészi döntés tartalma. A legfőbb ügyész vagy az ügyészség által konkrét ügyben hozott döntés minderre tekintettel nem eredményezheti a legfőbb ügyész hivatalából való elmozdítását az Országgyűlés által.

c) A 2004. év volt az első teljes esztendő, amelynek során a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) rendelkezéseit alkalmazni kellett. Ennek azért van jelentősége, mert az új eljárásjogi szabályok lényeges

változásokat vezettek be abban a szerepkörben, amit az ügyész a büntetőeljárásban betölt. Ennek lényege az ügyész feladatainak lényeges kiszélesedése, amit leginkább a törvénynek az a rendelkezése juttat kifejezésre, hogy a nyomozásról az ügyész rendelkezik, amit a nyomozó hatósággal végeztet vagy maga végez, illetve – a korábbi eljárási renddel egyezően – a nyomozó hatóság önállóan végzett nyomozását felügyeli. A törvény ezzel a nyomozást az ügyész által gyakorolt közvádloi funkció alá rendelte, az ennek érvényesüléséhez szükséges feladatok teljesítését az ügyész kötelezettségévé tette.

Az előbbi általános jellegű szabályozáshoz olyan tételes rendelkezések kapcsolódnak, amelyek az ügyésznek a büntetőeljárás vádemelés előtti szakaszában lévő feladatait lényegesen kiszélesítik. Ilyenek pl. a feljelentés elutasítása, a nyomozás felfüggesztése vagy megszüntetése, ha ezekre érdemi jellegű okból vagy az állam büntetőjogi igényének érvényesítését befolyásoló mérlegelés eredményeként kerül sor. A nyomozási bíró intézményének létrehozása az ügyészség feladatait azért növelte, mert a bíró eljárására csak az ügyész indítványára, az ügyész által történt előkészítés után kerülhet sor.

Az ügyészség látja el a hatáskörébe tartozó bűncselekmények tekintetében a nemzetközi bűnügyi jogsegély és a nemzetközi jogi kötelezettségeinkből eredő más ügyek intézését, amely az EU csatlakozással – figyelemmel az Európai Unió jogállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény rendelkezéseire – további feladatokat rótt a szervezetre.

2004-ben 922.836 ügy érkezett az ügyészségre, ebből 784.148 büntetőügy volt. Ez 15 %-os emelkedést jelent az előző évhez képest s tovább növelte az ügyészi apparátus leterheltségét, mivel az egy főre jutó ügyek száma a büntetőjogi szakágban az előző évi 574-ről 635-re emelkedett és – sajnos – egyre több ügyben mutatható ki a szervezett bűnözés, illetve a bűnszervezet jelenléte. Megjelentek hazánkban is a határon túli, elsősorban a végrehajtásban szerepet vállaló fegyveres bűnözői csoportok tagjai is.

d) Az ügyészségre érkezett 922.836 ügyből 138.688 ügy tartozott a magánjogi és közigazgatási jogi szakterületre, ez az ügyek 15 %-át jelentette. Az ügyekből 119.004 volt közigazgatási jogi intézkedés. A közigazgatási jogi szakági tevékenység prioritása – az ügyészi törvényességi felügyelet eszközeit és módszereit alkalmazva – a hatóságok jogszerű tevékenységének elősegítése és az állampolgárok, ügyfelek jogainak védelme. Ezt hivatalból végzett vizsgálatokkal, elemzésekkel, kisebb részben a hatósági megkeresések, és az állampolgárok törvényességi kérelmeinek vizsgálatával teljesíti. Változatlanul meghatározó jellegű a civil szervezetekkel kapcsolatos ügyészi feladatok ellátása.

A magánjogi ügyészi tevékenység az elmúlt évben új hatáskörökkel bővült, mivel 2004. január 1-jétől a gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI. törvény módosításával ügyészi hatáskörbe került az országos és területi kamarák törvényességi felügyelete s az ügyész perindítási jogkört kapott személyiségi jogi és munkajogi ügyekben az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának sérelme esetén (2003. évi CXXV. törvény).

e) 2004-ben az ügyészi szervezetre háruló feladatokat 1.453 ügyész, 115 ügyészségi titkár és 328 ügyészségi fogalmazó, valamint a munkájukat segítő 1.852 más ügyészségi alkalmazott (ügyészségi nyomozó, tisztviselő, írnok és fizikai alkalmazott) látta el.

Sajnálatos módon az Üsztv. módosításával egyidejűleg nem került sor a már kidolgozott ügyészi életpályatörvény Kormány elé terjesztésére, illetve elfogadására. Az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal közösen kimunkált bírói-ügyészi életpályatörvények tennék lehetővé az ügyészi hivatás megnyugtató, teljes körű szabályozását, növelve az elhivatottság érzését, és a szakmai színvonalat. A bírói-ügyészi életpályatörvények elfogadása a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatás jövőbeni színvonalas működésének egyik alapvető záloga.

f) Az ügyészi szervezet szakmai feladatainak ellátására 2004-ben – fejezeti szinten – 27.649,3 millió forint eredeti előirányzat állt rendelkezésre, ez összességében 7.151,5 millió forinttal, 34,9 %-kal haladta meg az előző év eredeti előirányzatát.

A forrásnövekedés a 2004. évben bekövetkezett szakmai alapfeladatok bővülésével, valamint az ügyészi illetményalap korábbi emelésével összefüggő kiadások – 2004-ben már éves szinten jelentkező – hatásával függ össze.

A költségvetés előkészítése során alapvető változásként értékelhető, hogy a tervezet benyújtása nem a Kormány, hanem a legfőbb ügyész jogkörévé vált. Ez a lépés megerősítette az ügyészség függetlenségét, biztosította a végrehajtó hatalomtól való teljes különállását. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a költségvetés tervezésénél az ügyészség ne vette volna figyelembe az általános gazdasági szempontokat, továbbá az államháztartás helyzetét, hiszen állandó volt a konzultáció a Pénzügyminisztériummal. A változások inkább elvi jelentőségét jelzi az is, hogy – a bíróságokhoz hasonlóan – az Országgyűléshez benyújtott költségvetési igény jelentős hányadát képviselői módosító indítvány következtében végül nem szavazták meg. Fontos volt azonban, hogy ezeknek az igényeknek az indokai is megjelentek közvetlenül a parlamenti vitában.

B) Az ügyészi szervezet

Az ügyészség független és csak a törvénynek, a jogszabálynak van alárendelve [1972. évi V. törvény 20. § (5) bek.]. Az ügyészi szervezetet az Országgyűlésnek közjogilag felelős legfőbb ügyész vezeti és irányítja, és működéséről köteles beszámolni [Alkotmány 52. § (2) bek.; 53. § (3) bek.].

Az ügyészi szervezet tagozódásáról a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény (Ütv.) rendelkezik, 18. §-ának (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság ügyészi szervei:

- a) a Magyar Köztársaság Legfőbb Ügyészsége;
- b) a fellebbviteli főügyészségek;
- c) a megyei főügyészségek, illetőleg a Fővárosi Főügyészség;
- d) a helyi (a megyékben városi, Budapesten kerületi) ügyészségek;
- e) a Katonai Főügyészség;
- f) a Katonai Fellebbviteli Ügyészség;
- g) a területi katonai ügyészségek.

A fellebbviteli főügyészségeket – az Ütv. módosításával – az ítéltáblák és a fellebbviteli ügyészi szervek székhelyének és illetékességi területének megállapításáról szóló 2002. évi XXII. törvény illesztette be az ügyészi szervezetbe. A Fővárosi, a Pécsi és a Szegedi Fellebbviteli Főügyészség, valamint a Katonai Fellebbviteli Ügyészség működését az ítéltáblákkal egyidejűleg, 2003. július 1-jén kezdte meg, míg a 31/2004. (III. 18.) KE határozattal megalapított Debreceni és Győri Fellebbviteli Főügyészség felállítására a tárgyév második félévében került sor. 2005. január 1-jén az utóbbi két fellebbviteli főügyészség is megkezdte működését.

A Legfőbb Ügyészség³ irányítása alá – a fellebbviteli főügyészségek mellett – 2004-ben is 20 (a fővárosi és 19 megyei) főügyészség tartozott. A főügyészségek szervezete alapvetően a büntetőjogi, illetőleg a magánjogi és közigazgatási jogi törvényességi felügyeleti tevékenység alapján tagozódott. Szervezetük ennek megfelelően a nyomozások felügyeletét, illetőleg büntetőbírói szakterületet ellátó büntetőjogi osztályból, illetve csoportból, valamint magánjogi és közigazgatási jogi osztályból, illetve csoportból állt.

³ A Legfőbb Ügyészségen 2004. március 1-jétől az Eurojust munkájában való magyar ügyészi részvételt lehetővé tévő Nemzetközi Képviselési Önálló Osztály, 2004. július 1-jétől a fokozottabb biztonsági követelményekre figyelemmel Adatvédelmi és Műszaki Biztonsági Önálló Osztály működik; ez utóbbi részben új feladatokat is ellát (adatvédelem, az ügyészi szervezet informatikai biztonságának ellenőrzése, biztonságvédelmi vizsgálat és ellenőrzés, közreműködés a személy- és vagyonbiztonsági feladatok végrehajtásában). A Legfőbb Ügyészség szervezetét a 2. számú melléklet mutatja be.

A főügyészségeken ezen kívül különböző funkcionális feladatokat ellátó szervezeti egységek is működtek. A főügyészségek szervezetébe tartoztak az ügyészségi nyomozó hivatalok is, amelyek az ügyészségi hatáskörbe rendelt nyomozásokat végezték.

A Fővárosi Főügyészség szervezeti felépítése némileg összetettebb volt, s változatlanul a Fővárosi Főügyészség országos illetékességgel rendelkező önálló szervezeti egységként működött a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal (rövidítve: KÜNYH, Hivatal).

2004-ben a fővárosban és a megyékben 116 helyi ügyészség működött, mivel a 188/2003. (X. 13.) KE határozat az elmúlt év január 1-jével Pest megyében létrehozta a Budakörnyéki Ügyészséget. A helyi ügyészségeken önálló szervezeti egységek általában nem voltak. Az ügyészek – szakterületük szerinti beosztásban – a vezető ügyésznek, illetve helyettesének alárendelten végezték tevékenységüket.

A hatályos rendelkezések szerint a helyi ügyészségek jártak el azokban az ügyekben, amelyeket jogszabály vagy legfőbb ügyészi utasítás nem utalt más ügyészi szerv hatáskörébe. Ez azt jelentette, hogy a helyi ügyészségek intézték az ügyek túlnyomó részét, így az ügyészek munkaterhe is ott – elsősorban a fővárosi kerületi ügyészségeken és a megyeszékhelyeken működő városi ügyészségeken – volt a legnagyobb.

A katonai ügyészi szervezet [Ld. 4. A) pont] az egységes ügyészi szervezet integráns része; e szervezetet a legfőbb ügyész irányítja egyik helyettese, a katonai főügyész útján.

2004-ben is az ügyészi szervezethez tartozott – de nem ügyészi szerv – az Országos Kriminológiai Intézet (rövidítve: OKRI, Intézet), amely az Ütv. 18. §-ának (2) bekezdése szerint az ügyészség tudományos és kutató szerve.

2. A büntetőjogi ügyészi tevékenység

A) A bűnözésre vonatkozó 2004. évi adatok

a) A 2004. évi bűnözésre vonatkozó főbb adatok és általános megállapítások

A magyarországi bűnözés helyzetére hosszabb időre visszatekintve ezúttal is az a megállapítás tehető, hogy annak tendenciáját 1983-tól fokozatos, 1990-től pedig ugrásszerű emelkedés jellemezte. Az emelkedő tendencia azonban 2002-ben megtört, sőt csökkenő irányzatot vett. A 2004. évben 418.883

bűncselekmény vált ismertté, ami 1,3 %-kal több ugyan a megelőző évinél, viszont 1,8 %-kal volt kevesebb az ez előtti évben (2002-ben) ismertté vált bűncselekményeknél. Ezek a tények azt mutatják, hogy az elmúlt három évben a bűnözés az évi 420 ezer körüli számban megállapodott, ami biztató eredmény a korábbi évek bűnözési helyzetéhez képest (1995: 502.036, 1996: 466.050, 1997: 514.403, 1998: 600.621, 1999: 505.716, 2000: 450.673, 2001: 465.694, 2002: 420.782, 2003: 413.343, 2004: 418.883).

Az elmúlt évtized ismerttetett adatai azt mutatják, hogy a tíz év első öt évére (1995-1999) az évi 500 ezret meghaladó bűncselekmény ismertté válása volt jellemző (az 1995-1999. közötti öt év átlaga 517.700), az ezt követő két évben (2000-2001-ben) 450-465 ezer bűncselekmény vált ismertté, az utóbbi három évben (2002-2004 között) pedig 413-420 ezer. Tehát az öt-tíz évvel ezelőtti helyzethez képest a csökkenés mintegy 100 ezer bűncselekmény, ami feltétlenül figyelmet érdemlő, kedvező változás. A korábbi években tett jelentéseimben ismételten rámutattam arra, hogy a bűnözés egyik évről a másikra történő változása (emelkedése vagy csökkenése) nem ad alapot a tendencia megállapítására. Legkevesebb három év egyirányú változást mutató adatai szükségesek ahhoz, hogy a bűnözés alakulásában bekövetkezett emelkedést vagy csökkenést állapíthassunk meg és – legfeljebb középtávra szólóan – abból a jövőre nézve is következtetést vonhassunk le.

Az előbbieket figyelembe véve lehet arra a megállapításra jutni, hogy a bűnözésnek az elmúlt háromévi alakulása – az elmúlt húsz év adatait figyelembe véve – a korábbi évekhez képest kedvezőbb tendenciát mutat.

Ez a következtetés nem jelenti azt, hogy egyrészt a bűncselekmények összessége, másrészt egyes csoportjai – sőt egy-egy kirívóan súlyos bűncselekmény önmagában is – ne lenne a társadalom súlyos terhe, amellyel szemben a fellépés továbbra is erőfeszítéseket igényel mind a társadalomtól, mind pedig a bűnözés megelőzésére, a bűncselekmények és elkövetőik felderítésére hivatott szervektől és a büntetőeljárásban résztvevő hatóságoktól.

Tavaly és az azt megelőző években – az embercsempészésre vonatkozó büntetőjogi rendelkezések kivételével, amellyel a továbbiakban a jelentés e részének f) pontja foglalkozik – nem léptek életbe olyan büntetőjogi szabályok, amelyek a bűncselekmények egészének számszerű előfordulását lényegesen befolyásolták volna.

Az ismertté vált bűncselekmények egészének a megelőző két évhez képest lényegében változatlan száma nem jelenti azt, hogy egyes közigazgatási területeken, illetve egy-egy bűncselekmény-csoportban nem történtek az adott hely vagy az adott bűncselekmény-csoport szempontjából lényeges változások.

Ennek szemléltetésére csupán a jelentősebb változásokat említve; a fővárosban 6,1 %-kal, Hajdú-Bihar megyében 21 %-kal, Heves megyében 15,5 %-kal, Nógrád megyében 8,2 %-kal, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 12,7 %-kal, Tolna megyében 9,8 %-kal, Zala megyében 15 %-kal emelkedett; Csongrád megyében 15 %-kal, Fejér megyében 17 %-kal, Győr-Moson-Sopron megyében 9 %-kal, Komárom-Esztergom megyében 15,3 %-kal, Somogy megyében 9,4 %-kal, végül Vas megyében 8,4 %-kal csökkent az ismertté vált bűncselekmények száma.

Az előbb bemutatott pozitív és negatív jellegű változások összességükben kiegyenlítik egymást, ezért a bűnözés egészére vonatkozó adatok lényegében változatlanok. A bűnözésnek az egyik évről a másik évre ismertté váló változásából azért sem lehet hosszabb időre szóló következtetést levonni, mert annak számbavétele az esetek számottevő részénél nem az elkövetés évében történik, hanem arra akkor kerül sor, amikor az adott ügyben folytatott büntetőeljárás vádelőkészítési szakasza befejeződik.

Az is tapasztalat, hogy egyes bűncselekmények egy-egy évben más évekhez képest, jelentősen változó mennyiségben kerülnek statisztikai számbavételre. A vagyon elleni bűncselekmények között ilyen például a csalás, a közrend elleni bűncselekmények között pedig az okiratokkal kapcsolatos bűncselekmények (közokirat-hamisítás, magánokirat-hamisítás). Amennyiben egy esztendőben az ilyen bűncselekmények kiugróan magas számban fordulnak elő, akkor ez kihat a bűncselekmények mennyiségére, s végső soron a bűnözés egészére is.

Az elmúlt esztendőben az ismertté vált bűncselekmények számának némi emelkedését lényegesen meghaladó mértékben nőtt az ismertté vált elkövetők száma (130.182 fő; 2003-ban:118.145 fő). Az ismertté vált bűnelkövetők számának emelkedése két következtetésre adhat alapot; az egyik az, hogy növekedett azoknak a bűncselekményeknek a száma, amelyet többen követtek el, a másik az, hogy a felderítés és a nyomozás eredményesebb volt.

Az ismertté vált külföldi bűnelkövetők száma 6.513 (a 2003. évinél 22,9 %-kal több) volt.

Az ismert természetes személyek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma – a 2003. évvel csaknem azonos – 235.406 volt. A külföldi sértettek száma 7.914.

A rendőrség 2004-ben 465.246 bűncselekmény nyomozását fejezte be. A nyomozás-eredményességi mutató 54,4 %, az ismeretlen tettes felderítési mutató pedig 45,2 %. Az ügyészi szervek 7.901 bűncselekmény nyomozását fejezték

be, a nyomozások eredményességének mutatója 66,2 %, míg az ismeretlen tettes felderítési mutató 78,4 % volt.

b) A bűnözés szerkezete

A bűnözés szerkezete arra a kérdésre ad választ, hogy a bűncselekmények összessége miként foglalható csoportokba attól függően, hogy azok a törvény által védett mely jogtárgyat sértik, vagy veszélyeztetik.

A jogtárgy fontossága szempontjából első helyet foglalnak el a személy elleni bűncselekmények, közülük is az életet és testi épséget sértő magatartások. Az elmúlt évben 18.872 személy elleni bűncselekmény vált ismertté, ami 5 %-kal (902-vel) több mint a megelőző évben (2003: 17.970).

Emelkedett a közlekedési bűncselekmények száma, amely a tárgyévben 22.112 (2003: 20.142) volt.

Ugyanez a jellemző a házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekre is, amelyből 11.919 (2003: 5.256) vált ismertté.

A közrend elleni bűncselekmények számának alakulását rendszerint a garázdaság, kábítószerrel visszaélés és az okiratokkal kapcsolatos bűncselekmények évről évre változó ismertté válása határozza meg. Amennyiben ezek valamelyikének, különösen pedig ha mindegyikének száma jelentősen emelkedik vagy csökken, akkor ugyanilyen jelentősen emelkedik vagy csökken a közrend elleni bűnözés egésze is, aminek gyakran kihatása van a bűnözés egészére is.

A bűnözés egészét is leginkább meghatározó bűncselekménycsoportot a vagyon elleni bűncselekmények képezik, amelynek aránya az elmúlt évben 62,6 % volt.

c) A személy elleni bűncselekmények

A személy elleni bűncselekmények csoportjában mindig kiemelt figyelmet igényel a legsúlyosabb bűncselekmény, a befejezett emberölés és annak kísérlete. A 2004. évben 209 befejezett emberölés történt, amely közel áll az elmúlt években ismertté vált ilyen bűncselekmények számához. (2000: 205, 2001: 254, 2002: 203, 2003: 228). Az évenkénti előfordulások számát tekintve nagyobb azonosság jellemzi az emberölés kísérletét, amelyből az elmúlt évben 153 vált ismertté (2000: 152, 2001: 153, 2002: 156, 2003: 147). Az ismertté vált bűncselekmények száma mind a befejezett, mind a kísérleti szakaszban maradt

emberölések esetében csaknem teljesnek tekinthető, mert a cselekmény, jellegénél fogva, alig maradhat rejtve.

A személy elleni bűncselekmények egészét jelentősen meghatározó szándékos testi sértés ismertté vált száma (12.553) 2004-ben 9,2 %-kal magasabb volt az előző évhez (2003: 11.494) képest.

d) A vagyon elleni bűncselekmények

Évente visszatérően utalás történik arra, hogy a vagyon elleni bűncselekmények száma meghatározó a bűnözés egésze szempontjából is. Az elmúlt évben 262.082 vagyon elleni bűncselekmény vált ismertté, ami a megelőző évinek (275.891) a 95 %-a. Ugyanakkor arra is rá kell mutatni, hogy ez a csökkenés határozott folytatása annak a tendenciának, ami a vagyon elleni bűncselekmények mennyisége körében már hetedik éve tapasztalható volt. (1998: 457.188, 1999: 358.036, 2000: 311.611, 2001: 317.900, 2002: 283.664, 2003: 275.891, 2004: 262.082). Ez csökkenés bizonyára összefüggésbe hozható azokkal az intézkedésekkel, amelyek általában a bűnözés, különösen a vagyon elleni bűncselekmények megelőzésére irányultak.

A vagyon elleni bűncselekménycsoporton belüli egyes bűncselekmények előfordulása minden évben ingadozik, nem nagymértékű változás esetén ezek – miként a jelentés tárgyát képező évben is – kiegyenlítik egymást.

Ez tükröződik abban, hogy a vagyon elleni bűncselekménycsoportban legnagyobb számot kitevő lopások (2003: 133.668, 2004: 138.519) 3,6 %-os emelkedése ellenére a vagyon elleni bűncselekmények egészének száma csökkent. Ez azzal magyarázható, hogy a csalások és sikkasztások száma együttesen 12.000-rel csökkent.

Tavaly számottevően tovább csökkent a lakosság körében bizonytalanságot keltő betöréses lopások száma, így ebben a tekintetben is tartósnak bizonyult a megelőző években észlelt kedvező folyamat (2001: 68.499, 2002: 58.740, 2003: 47.269, 2004: 44.679).

Amint erre már utalás történt, jelentős számban csökkent a megelőző évhez képest a sikkasztások száma (2003: 9.865, 2004: 4.651). Ebben az esetben azonban az ismertté bűncselekmények száma visszatért a 2003. év előtti helyzethez. A 2003-ban tapasztalt magas bűncselekményszám az egyik ügyben előfordult, több rendbeli halmazatként minősített cselekmény ismertté válása miatt fordult elő.

Évről évre jelentős ingadozást mutat a csalások száma, attól függően, hogy ismertté válnak-e ún. sorozat-csalások, amikor néhány elkövető az állampolgárok kisebb-nagyobb csoportját (egy-egy esetben akár több ezer sértettet) téveszt meg valótlan ígéretekkel és szerez meg tőlük különböző pénzüsszegeket. Tavaly nem váltak ismertté nagyobb számban olyan csalások, amelyekről több, korábbi években tett jelentésemben beszámoltam. (2001: 35.678, 2002: 25.281, 2003: 33.151, 2004: 26.367)

A vagyon elleni bűncselekmények között említést kell tenni a közbiztonsággal közvetlen kapcsolatban lévő, de önmagában is jelentős társadalomra veszélyességgel bíró rablásokról, amelynek száma több év óta lényeges változást nem mutat. (2001: 3.319, 2002: 3.389, 2003: 3.289, 2004: 3.227).

A vagyon elleni bűncselekmények súlyosságát a törvény az elkövetési érték, okozott kár vagy hátrány (együttesen: kár) nagyságától függően határozza meg, amennyiben ennek megfelelő fokozatok szerint alakítja az adott bűncselekmény büntetési tételeit. Ezt figyelembe véve jellemezhető a vagyon elleni bűncselekmények összességének a veszélyessége. 2004-ben a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár 99,5 milliárd forint volt, szemben az előző évi 153,7 milliárd forinttal. Ez azonban nem fogható fel csökkenésnek, mert az okozott kár mértéke lényegében visszaállt a korábbi évek szintjére (2002: 92 milliárd forint, 2001: 113 milliárd forint, az ezt megelőző években mindig 100 milliárd forint alatt).

e) A közlekedési bűncselekmények

A jelentés tárgyát képező évben ismertté vált 22.112 közlekedési bűncselekmény 9,8 %-kal magasabb a megelőző évi (20.142) ugyanilyen bűncselekménynél, ami a közlekedési fegyelem hullámszóan romló tendenciájának folytatódását jelzi. (2001: 19.561, 2002: 21.588, 2003: 20.142, 2004: 22.112).

Az elmúlt esztendőben a közlekedési bűncselekményekből 4.507 volt a közúti baleset okozása (2003-ban 3.891); a közúti jármű ittas vagy bódult állapotban történt vezetésével elkövetett bűncselekmények száma pedig 13.758-ra (2003-ban 12.737) nőtt.

A halálos kimenetelű balesetek száma 1.168, az elhunyt személyek száma pedig 1.295 volt. Súlyos sérülést 7.141 balesetben 8.593 személy szenvedett, míg a könnyű sérülést okozó balesetek száma 12.792 volt, amelyben 19.990 fő szenvedett sérülést.

A balesetekre vezető okok lényegében változatlanok; a sebesség nem megfelelő megválasztása a balesetek 27 %-ánál, az elsőbbségi jog megadásának elmulasztása a balesetek 21 %-ánál, a kanyarodás szabályainak megszegése a balesetek 17 %-ánál, a gyalogosok szabálytalansága a balesetek 9 %-ánál, a követési távolság be nem tartása és a figyelmetlen vezetés a balesetek 6-6 %-ánál, az előzés szabályainak figyelmen kívül hagyása a balesetek 5 %-nál volt előidéző ok. A jármű műszaki hibája a balesetek 1 %-ában, egyéb körülmény pedig azok 8 %-ában volt kiváltó ok.

A balesetek 63 %-át személygépkocsival, 9-9 %-át tehergépkocsival és kerékpárral, 4 %-át segédmotorkerékpárral, 3 %-át motorkerékpárral, 2 %-át egyéb járművel, 1 %-át autóbusszal okozták, 9 %-nak az okozója pedig gyalogos volt.

f) Az államigazgatás, igazságszolgáltatás és közélet tisztasága elleni bűncselekmények

A címben megjelölt jogtárgyakat sértő bűncselekmények alakulásának a határozottan csökkenő tendenciája az elmúlt évben tovább folytatódott. (2001: 15.558, 2002: 8.836, 2003: 6.980, 2004: 6.036).

Az idetartozó bűncselekményeknek az elmúlt három évben bekövetkezett, kevesebb mint a felére történt csökkenését, döntően az embercsempészség rendbeliségét megváltoztató jogszabály-módosítás idézte elő. Közrehatott az embercsempészség csökkenésében az is, hogy a hatékony felderítés következtében a szervezett embercsempészek egyre inkább elkerülték az ország területét és más útvonalakat választottak. A múlt évben az ismertté vált embercsempészesek száma 658 (2003-ban 1.481) volt.

Közérdeklődésre is számot tart a hivatalos személy, a közfeladatot ellátó személy és ezek támogatói ellen elkövetett erőszakos cselekmények száma, amely tavaly 935, a megelőző évinél (841) némileg több volt. Kiemelést érdemelnek ebből a rendőr ellen elkövetett erőszakos cselekmények, ezek száma 409 volt, amely csaknem azonos a megelőző évvel (401).

Az igazságszolgáltatás rendje elleni bűncselekmények körében 2.629 eset vált ismertté, amely az előző évihez (2003: 2.862) képest némi csökkenést mutat.

A közélet tisztaságának fontos – a bűnüldözési kereteken és feladatokon túlmutató – jellemzője a korrupciós bűncselekmények alakulása. 2002-ben 793 ilyen bűncselekményről tudunk és ehhez közeli volt a megelőző tíz évben ismertté vált ilyen bűncselekményeknek a száma is. Ezekre a múltba hosszabban

visszanyúló adatokra azért kell utalni, mert 2003-ban 707, 2004-ben pedig 545 vesztegetés vált ismertté, ami nem látszik igazolni azokat a véleményeket, amelyek szerint a korrupció mindinkább terjedőben van. Kétségtelen, hogy ezen a területen a legjelentősebb a latens bűnözés, alapos azonban az a feltevés, hogy a latencia arányban van az ismertté vált cselekményekkel, s ez azt jelenti, hogy az utóbbi csökkenése az egésznek a csökkenésére is utalhat.

g) A közrend elleni bűncselekmények

Az ismertté vált közrend elleni bűncselekmények száma is minden évben meghatározója a bűnözés egészének. A jelentés tárgyát képező évben ez 80.685, a megelőző évi 71.667-nek a 112,6 %-a volt. A közrend elleni bűncselekmények számát döntően a garázdaság, az okiratokkal kapcsolatban elkövetett (közbizalom elleni) bűncselekmények, és a kábítószerrel visszaélések száma határozza meg. Ezek alakulása játszott szerepet az előbb jelzett emelkedésben is.

Az elmúlt évben 10.757 volt az ismertté vált garázdaságok száma, ami az elmúlt hat esztendő évről, évre emelkedő folyamatában a legmagasabb szám (1998: 7.492, 1999: 7.706, 2000: 7.817, 2001: 8.353, 2002: 9.389, 2003: 9.858, 2004: 10.757). Az emelkedés magyarázata az egyre inkább előforduló olyan rendezavarásokban keresendő, amelyek a személy vagy dolog elleni erőszakig jutottak el.

Az ismertté vált közbizalom elleni bűncselekmények (döntően közokirat-hamisítás, magánokirat-hamisítás, egyedi azonosító jel meghamisítása) száma 59.863 volt. Ezzel kapcsolatban utalni kell arra, hogy az ismertté vált közbizalom elleni bűncselekmények 1998 óta minden évben 50-60 ezer közötti számban váltak ismertté.

A kábítószerrel visszaélés is az évről-évre emelkedő számú bűncselekmények közé tartozik. Tavaly 6.667 vált ismertté, amely lényegesen meghaladja az azt megelőző öt év hasonló adatait (1998: 2.068, 1999: 2.860, 2000: 3.445, 2001: 4.332, 2002: 4.775, 2003: 3.378), amely egyben megközelíti az emelkedő tendencia szerinti átlag kétszeresét.

h) A gazdasági bűncselekmények

A gazdasági bűncselekmények száma a megelőző négy évhez hasonlóan 2004-ben is emelkedett. (2004: 16.661, 2003: 15.088, 2002: 14.248, 2001: 12.412, 2000: 10.986)

Ennek a bűncselekmény-kategóriának a szerkezeti változásai közül kedvező irányú elmozdulást jelentett az adó- és társadalombiztosítási csalás

számának a korábbi három évihez képest jelentős csökkenése. (2004: 3.113, 2003: 4.478, 2002: 3.932, 2001: 3.591, 2000: 2.552)

A tavalyi évvel zárult öt éves ciklust befejező esztendőben a 2000-2002. évek adataival összevetve kevesebb volt az ismertté vált vámbűncselekmények száma is (2004: 1.817, 2003: 1.813, 2002: 2061, 2001: 2.270, 2000: 2.194).

A számszerű bemutatás mellett említést kell tenni a vámbűnözés irányának és jellegének Magyarország Európai Unióhoz csatlakozását követő változásáról. A szerkezetváltozás oka az, hogy 2004. május 1. napjától a belső vámhatárok megszűnése folytán az uniós országokból származó, a közösségi vámjognak megfelelő termékek nem minősülnek vámárúnak, ami azt jelenti, hogy vámbűncselekmények csak a nem közösségi árukra követhetők el.

A gazdasági bűncselekmények körében megkülönböztetett figyelemmel kísért pénzhamisítás számának évenként váltakozó hullámzása észlelhető, és ez a 2004-es esztendőben a megelőzőhöz viszonyított 100 %-ot meghaladó bünelkövetést jelentett (2004: 1.640, 2003: 760, 2002: 1.105, 2001: 677, 2000: 1.429).

A gazdasági bűncselekményekkel érintett összeg (mérték) 35,7 milliárd forint volt, amely csaknem 50 %-kal kevesebb, mint a 2003. évben (67,5 milliárd forint), és alatta maradt a 2002. évi mértéknek is. (2002: 39 milliárd forint).

B) Az ügyészségi nyomozás

Az ügyészség azokban az ügyekben végzi a nyomozást, amelyeket a Be. 29. § és 38. § (1) bekezdése a kizárólagos hatáskörébe utal, továbbá amelyek nyomozását a nyomozó hatóságtól magához vonja [Be. 28. § (4) bek. e) pont].

Miután az ügyészi szervezet teljesítőképessége csak a törvény által kizárólagos hatáskörébe utalt ügyek nyomozásáig terjed, az általa nyomozott ügyek csaknem egészét az ilyen ügyek teszik ki.

Az ügyészség kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyek nyomozását részben a KÜNYH, részben pedig a megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok teljesítik.

A két nyomozó szerv közötti hatáskör-megosztást a vádelőkészítéssel a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás tartalmazza. Eszerint a Hivatal jár el a közjogi mentességet élvező személyek (az Alkotmányban felsorolt intézményeknek az Országgyűlés által választott vezetői, országgyűlési képviselők) által elkövetett bármely, vagy a sérelmükre elkövetett hivatalos

személy elleni erőszak és a működésükkel kapcsolatban ellenük elkövetett bármilyen bűncselekmény miatt. Ide tartozik a bírák, az ügyészek és az államszervezetben vezető tisztséget betöltő személyek által elkövetett bűncselekmények miatt folytatott nyomozás. A Be. 29. §-ában felsorolt egyéb bűncselekmények nyomozását a megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok végzik.

Az ügyész által végzett nyomozás azt jelenti, hogy a közvádloi funkcióból eredő jogkörök közül az ügyész a vád előkészítését is elvégzi és megilleti a vádemelés és vádképviselés joga is. Ezt figyelembe véve az ügyész a maga által nyomozott ügyben dönt a vádemelés kérdésében, ha ennek feltételei fennállnak, vádat emel és az általa emelt vád képviselését is ellátja.

A KÜNYH-höz és az ügyészségi nyomozó hivatalokhoz együttesen 6.424 feljelentés érkezett, 4.449 nyomozás indult és – figyelemmel az előző évről áthúzódó ügyekre is – 4.906 nyomozást fejeztek be. A nyomozásokban 4.541 bűncselekmény (a Hivatalnál 35, a megyei hivataloknál 4.506) és 3.065 bűnelkövető (a KÜNYH-nél 46, a megyei hivataloknál 3.019) vált ismertté.

a) A Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal tevékenysége

A Hivatal 2001. június 1-jén kezdte meg tevékenységét, melyet a Fővárosi Főügyészség szervezeti egységeként végez, hatáskörében országos illetékességgel rendelkezik.

A KÜNYH hatáskörének törvényi kereteit a Be.-nek az ügyészségi nyomozásról szóló rendelkezései jelölik ki, a teljes részletességű szabályozást pedig a legfőbb ügyész utasítása tartalmazza. A törvény felhatalmazása alapján a legfőbb ügyész, a büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes, vagy a Legfőbb Ügyészség kiemelt ügyek főosztályának vezetője a hatáskörébe nem tartozó ügy nyomozására is kijelölheti a Hivatalt.

A Hivatal 2004. évi ügyérkezése az előző évben iktatottak számát meghaladta (2004: 480, 2003: 423).

A kezdő iratok között 138 feljelentés volt, 22 ügy pedig elrendelt nyomozásként érkezett a hivatalhoz.

Az előbbieket összegeként számított tényleges bűnügyi érkezés és a kezdő iratok száma közötti különbség mögött azoknak a beadványoknak a relatíve magas száma, illetve aránya húzódik meg, amelyeket büntetőügyekben eljáró, vagy más hatóságokhoz történő áttétellel intéztek el, avagy intézkedés

megtételére nem adtak alapot. (Pl. névtelen és bármiféle bűncselekmény gyanúját nem keltő „feljelentések”, értelmezhetetlen, zavaros „bejelentések”).

A Legfőbb Ügyészség kiemelt ügyek főosztályának a Hivatalnál tartott 2004. évi instruálásainak iránymutatására megszilárdult helyes jogértelmezés eredményezte az iktatott iratok (érkezések) valós tartalma szerinti értékelésén alapuló minősítését. Ennek értelmében a panaszos ügyében eljáró hivatalos személy döntéseit sérelmező, bűncselekmény megállapítására alapot adó konkrét tény nem tartalmazó, de „feljelentés”-nek nevezett beadványokat nem büntető feljelentésként, hanem a jogorvoslati eljárásra illetékes hatósághoz továbbítással kellett elintézni.

A beadvány tartalmától és nem elnevezésétől függő helyes minősítés következményeként csökkent az ügyészségi és bírósági alkalmazottak, valamint a KÜNYH hatáskörébe tartozó más személyek elleni büntető feljelentésként kezelt iratok száma. (Pl. ügyész, ügyészségi titkár és fogalmazó ellen a 2002. évben 61, 2003-ban 62, 2004-ben 17 beadványt iktattak feljelentésként.)

A Hivatal tavaly a 138 feljelentés közül 30-at elutasított, 42 feljelentés alapján elrendelte a nyomozást, 63 feljelentést az elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatósághoz tett át. (Az év végén 3 feljelentés maradt – törvényes határidőn belül – elintézetlen.)

A KÜNYH 2004-ben 69 ügy nyomozását fejezte be. Ezek keretében 63 személlyel szemben közölték bűncselekmény megalapozott gyanúját. A nyomozások befejezése után 18 ügyben 47 gyanúsítottal szemben nyújtott be a Hivatal a bíróságokhoz vádiratot. (Egy ügyben a vádemelést elhalasztották.)

A nyomozás megszüntetéssel véget ért ügyek száma 50 volt.

A Hivatal eljárásainak időszerűsége – az ügyek jellegének figyelembe vételével – megfelelő volt, a nyomozások kétharmadát fél éven belül befejezték. Egy évnél hosszabb ideig 9 ügyben nyomoztak. A bizonyítás elhúzódását esetenként a több elkövető cselekményének, illetve a bűnhalmazatot képező, gyakran bonyolult tényállású magatartások felderítésének, a szakértői vélemények elkészítésének időigénye okozta.

A KÜNYH érdemi döntései közül 18 feljelentést elutasító és 22 nyomozást megszüntető határozat ellen éltek panasszal. A gyanúsítás közlését 39 ellenvetés bejelentéssel sérelmezték, az őrizetbe vételek ellen 3 személy gyakorolta a panaszjogát. Az eljárások törvényességét igazolta az, hogy az előbb részletezett jogorvoslatok közül csak 4 panasz és 2 ellenvetés bizonyult megalapozottnak.

A hatásköri szabályozás következménye, hogy az ügyészség központi nyomozó szerve – többségében tárgyi, vagy az elkövetők beosztása folytán személyi okból – jelentős társadalmi veszélyességű bűncselekmények miatt jár el. Néhány ügyben titkos adatszerzésre is sor került, és a szervezett bűnelkövetés jellemzőivel is találkozni lehetett.

A KÜNYH betartotta az új Be.-nek a kényszerintézkedések korábbi törvénynél szigorúbb feltételekhez kötött alkalmazhatóságára és a céltól függő fokozatosságára vonatkozó előírásait. (Előzetes letartóztatásban 4, házi őrizetben 2, lakhelyelhagyási tilalom alatt 1 személy volt).

2004-ben a Hivatal 7 kiemeltnek minősített ügyben járt el. A vádemeléssel befejezett ügyek között jellemző volt a befolyással üzérkedés, a hűtlen kezelés, de előfordult emberölés büntette miatti vádemelés is.

A KÜNYH a tárgyévben három országgyűlési képviselő ellen emelt vádat nagyobb vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette, magánokirat-hamisítás vétsége, illetőleg sajtórendészeti vétség miatt.

A beszámolási időszakban országgyűlési képviselőket érintő további ügyek a következők voltak:

- 7 feljelentést utasított el a KÜNYH bűncselekmény, illetve annak gyanúja hiányában,
- 11 ügyben megszüntetéssel fejeződött be a nyomozás. Ezek közül 1 ügyben a gyanúsítottként kihallgatott országgyűlési képviselő – a nyomozás megszüntetése mellett – gondatlanságból elkövetett közokirat-hamisítás vétsége miatt megrovásban részesült,
- a fennmaradó 10 ügyből a nyomozást 9 esetben bűncselekmény hiányában, 1 esetben pedig bizonyítottság hiányában szüntette meg a Hivatal.

b) A megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok tevékenysége

Az ügyészségi nyomozó hivatalok a 2004. évben 8.938 eljárást befejező intézkedést tettek. Ebből 1.131 esetben a feljelentést elutasították, 3.643 esetben a nyomozást megszüntették, 3.228 esetben saját hatáskörben vádat emeltek, 266 esetben az általuk nyomozott ügyben a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyész emelt vádat, 670 ügyben egyéb intézkedést (ebből 61 a nyomozás felfüggesztése az elkövető kilétének ismeretlen volta miatt) tettek.

A nyomozó hivatalokhoz 2004-ben 6.286 feljelentés érkezett, amiből 4.407-et a nyomozás elrendelésével bíráltak el. A nyomozó hatóságok által folytatott 494 nyomozásban az eljárás során vált ismertté, hogy annak elvégzésére az ügyészségnek van kizárólagos hatásköre, ezért a nyomozás

folytatását az ügyészségi nyomozó hivatalnak át kellett venni. Az átvett ügyekkel együtt az év folyamán 4.901 ügyben folyt nyomozás a nyomozó hivataloknál. A befejezett nyomozásokban 4.506 bűncselekmény és 3.019 bűnelkövető vált ismertté.

A bűncselekmények közül 164 személy elleni, 207 közlekedési, 8 házasság, család, ifjúság, nemi erkölcs elleni, 2.934 az államigazgatás és igazságszolgáltatás rendje és a közélet tisztasága elleni, 713 közrend elleni, 34 gazdasági, 446 vagyon elleni bűncselekmény volt.

Egyrészt jelentőségénél, másrészt mennyiségénél fogva is figyelmet érdemelnek az államigazgatás és igazságszolgáltatás rendje, illetőleg a közélet tisztasága elleni bűncselekmények. Ezek közül 294 volt a hivatali, 1.870 az igazságszolgáltatás rendje elleni, 367 pedig a korrupciós bűncselekmény. Az idetartozó bűncselekmények közül kerülnek ki az elsősorban ténybelileg bonyolult, a bizonyítás nehézségei miatt a nyomozásra jelentős terhet hárító ügyek.

C) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet

A 2004. esztendő volt az első teljes év, amelynek során a 2003. július 1-jén hatályba lépett Be. rendelkezései érvényesültek. Most már másfél év tapasztalatai igazolják, hogy az ügyészi szervezet az új törvény alkalmazására felkészült, ezzel biztosította, hogy tevékenysége során a büntető jogalkalmazás körében nehézségek átmenetileg se keletkezzenek.

Az elmúlt év során a Legfőbb Ügyészség fokozottabb figyelemmel kísérte a szervezet büntetőjogi tevékenységét, a felmerült jogkérdésekben állást foglalt, más szervre tartozó állásfoglalás szükségessége esetén pedig annak kialakításában közreműködött. Az előbbieik eredményeként a joggyakorlat kialakult, az lényegét tekintve egységes.

Ugyanakkor ismételten felszínre kerültek a Be. érdemi, illetőleg kodifikációs hiányosságai, amelyek szükségessé teszik a szabályozás korrekcióját. Az érdemi kérdések közé tartozik pl. az a szabály, amely a törvényben meghatározott idő eltelte után – megkerülve az elévülés anyagi büntetőjogi rendelkezéseit – eljárásjogi okból teheti lehetetlenné a bűncselekmény elkövetőjének felelősségre vonását.

Az új eljárásjogi szabályok lényeges változást eredményeztek az ügyészeknek a büntetőeljárásban betöltött szerepében. Ezek között meghatározó jelentőségű az új törvénynek az a szabálya, miszerint az ügyész rendelkezik a nyomozásról, amelyet a nyomozó hatósággal végeztet, vagy maga végzi. A

törvény lehetővé teszi, hogy a nyomozó hatóság az általa észlelt bűncselekmény, vagy nála tett feljelentése esetében önállóan nyomozzon. Az ügyész a nyomozó hatósággal végeztetett nyomozás esetén a nyomozó hatóságot a tennivalókra utasítja, ha pedig a nyomozó hatóság önállóan nyomoz, ezt felügyeli és szükség esetén a felügyelet keretében ad utasítást a nyomozó hatóságnak az elvégzendő feladatokra.

A törvény a nyomozás egyes tennivalóit az ügyész feladatává teszi. Ilyen pl. egyes esetekben a szakértő kirendelése, a feljelentés elutasítása, a nyomozás érdemi jellegű okból történő felfüggesztése vagy megszüntetése. Az előbbieken túl a nyomozás több fontos kérdésében a nyomozási bíró dönt. Ilyen a kényszerintézkedések szinte mindegyike, egyes bizonyítási cselekmények, illetve a nyomozás megszüntetése után, ugyanazon személlyel szemben történő folytatásának engedélyezése.

A nyomozási bíró eljárására csaknem minden esetben az ügyész indítványára kerülhet sor, s ez önmagában is arra kötelezi az ügyészt, hogy a nyomozást figyelemmel kísérje, mert annak mindenre kiterjedő ismerete nélkül nem tud a nyomozási bíró hatáskörébe tartozó döntés indítványozása tekintetében állást foglalni, illetve megalapozott indítványt tenni.

Az ügyész és a nyomozás közötti viszony változását mutatja a törvénynek az a rendelkezése is, amely szerint az ügyész a nyomozást a vádemelés feltételeinek megállapítása végett végezteti, vagy végzi.

A törvénynek az előbbi rendelkezései azt mutatják, hogy a nyomozás kizárólag az ügyészt megillető közvádloi funkció része, a vád előkészítése, az a feladata, hogy a közvádloi funkció érvényesülését szolgálja.

A törvénynek az előbbi változásai nemcsak elvben helyezték előtérbe az ügyész tevékenységét a nyomozás során, hanem az ügyészi feladatokat növelve, a korábbiakhoz képest jelentős munkaterhet rótt az ügyészi szervezetre, amint ez a beszámoló további részeiből kitűnik. Ebből az is megállapítható, hogy az ügyészi szervezet ezt a feladatát úgy teljesítette, hogy azzal hozzájárult a bűnüldözés eredményességéhez és törvényességéhez és a maga részéről annak időszerűségét is biztosította.

a) A feljelentés elutasítása és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok

2004-ben 9.115 feljelentést elutasító határozat érkezett az ügyészségekre. Ez azért nem hasonlítható össze a megelőző év(ek) adataival, mert megváltozott a nyomozás elrendelésének és ezzel a feljelentés elutasításának legáltalánosabb feltétele (az alapos gyanú helyett, gyanú). Ezen kívül szűkült a nyomozó

hatóságoknak a feljelentés elbírálására vonatkozó jogköre, amely ügyészi hatáskörbe átkerülve ott növelte mind a nyomozás elrendelések, mind pedig a feljelentés-elutasítások számát. Ezt mutatja, hogy 2003-ban, amikor július 1-jéig a régi, ezután az új büntetőeljárás törvény volt hatályban, az első félévben a nyomozó hatóságoktól 13.388 nyomozást megtagadó határozat érkezett, a második félévben érkezett feljelentést elutasító határozatok száma azonban már csak 4.810 volt.

A nyomozó hatóságoktól érkezett feljelentést elutasító határozatok számának lényeges csökkenését részben az eredményezte, hogy az új rendelkezések szerint már egyszerű gyanú esetén is nyomozást kell elrendelni, másrészt pedig a döntések egy része az ügyész hatáskörébe került, amivel a beszámoló későbbi része foglalkozik.

b) A nyomozás elrendelése és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok

A hatáskörükbe tartozó esetekben (az ún. önálló nyomozás esetén) a nyomozó hatóságnál tett feljelentéseket e hatóság önmaga bírálja el és az erről szóló határozatát az ügyésznek megküldi. A jelentés tárgyát képező évben az ügyészségekhez 257.841 nyomozást elrendelő határozat érkezett.

c) A nyomozás felfüggesztése és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok

A legnagyobb számszerű változást az új törvénynek a nyomozás felfüggesztésére vonatkozó, a korábbiaktól eltérő szabályozása eredményezte. A változás két irányú: egyrészt a nyomozás felfüggesztése tárgyában hozott döntések egy része az ügyészség hatáskörébe került, másrészt pedig az elkövető kilétének felderíthetlensége nyomozást megszüntető ok helyett, nyomozás-felfüggesztési okká vált. Miután mindig igen magas volt azoknak a nyomozásoknak a száma, amelyekben az elkövető kilétét nem sikerült megállapítani, tavaly minden korábbi évhez képest (2001: 9.966, 2002: 9.439, 2003 első félév: 5.461, 2003 második félév: 23.772) kiugróan magasra, 68.783-ra emelkedett a nyomozó hatóság felfüggesztéssel befejezett eljárásainak száma.

d) A nyomozás megszüntetése és a nyomozást megszüntető nyomozó hatósági határozatok

A nyomozás felfüggesztésének az előző pontban részletezett okból történt nagymértékű emelkedése önmagában is jelentős mértékben csökkentette a nyomozás megszüntetések számát, de további csökkenést eredményezett, hogy az érdemi jellegű okból szükségessé váló nyomozás megszüntetés az ügyész hatáskörébe került. Ezekben az esetekben a nyomozó hatóság erre irányuló

javaslatot tesz az ügyésznél. Ezzel magyarázható, hogy a nyomozó hatóságok a jelentés tárgyát képező évben 33.589, a nyomozás megszüntetéséről rendelkező határozatukat küldték meg az ügyészségeknek (2001: 251.076, 2002: 225.415, 2003. I. félév: 108.371, 2003 második félév: 27.295; 2003-ban összesen tehát 135.666).

e) A nyomozó hatósági határozatokkal kapcsolatos ügyészi intézkedések

Az előbbi a)-d) pontokban említett körben hozott, az ügyészségeknek megküldött nyomozó hatósági határozatok száma összesen 369.328 volt, amely a megelőző évről folyamatban maradt ügyekkel együtt, összesen 370.430 nyomozó hatósági határozat megvizsgálásának feladatát róttá az ügyészségre.

Ezekből a határozatokból az ügyész 363.875-öt (a határozatok 98.2 %-át) tudomásul vette, 3.834 esetben szükségesnek tartotta a határozat alapjául szolgáló iratok megvizsgálását, annak eredményeként azonban intézkedés nem vált szükségessé, míg 1.619 esetben ez a vizsgálat a határozat megváltoztatását indokolta, 1.102 esetben pedig egyéb intézkedésre (pl. észrevételezés) volt szükség.

Az ügyész hivatalból eljárva akkor változtatja meg a nyomozó hatóság határozatát, ha az ellen jogorvoslattal nem éltek. Ha ugyanis a jogorvoslat vizsgálata során állapítja meg a törvénysértést, azt a jogorvoslatnak helyt adva kűszöböli ki.

Erre azért kell utalni, mert a jelentésnek a későbbi, a jogorvoslati eljárással foglalkozó g) pontjában foglaltak figyelembe vételével lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a nyomozó hatóságok határozatai milyen számban kerülnek megváltoztatásra a hivatalból történt ügyész felülvizsgálat és a jogorvoslati eljárás során. Az előbbi szám adatok együttesen is azt mutatják, hogy a nyomozó hatóságok az ügyek túlnyomó többségében törvényesen járnak el, mind a büntetőjog, mind a büntető eljárásjog szabályait helyesen alkalmazzák. Ehhez hozzátartozik az is, hogy a feljelentés elutasítása, a nyomozás felfüggesztése és megszüntetése az esetek többségében akkor tartozik a nyomozó hatóság hatáskörébe, amikor az ezt megalapozó ok viszonylag egzakt, s amely a tévedés lehetőségét korlátozza. Ilyen ok például a bűncselekmény hiánya az elkövető halála, a büntethetőség elévülése, a kegyelem, a gyermekkor, a magánindítvány, a kívánat vagy a feljelentés hiánya, avagy – a nyomozás felfüggesztése körében – az elkövető kilétének felderítetlensége.

f) A fokozott felügyelet

A büntetőeljárás törvény nyomozásra vonatkozó szabályainak változása befolyásolta az ún. fokozott felügyelettel érintett nyomozások számát is.

Amint erre már utalás történt, a nyomozó hatóság vagy az ügyész rendelkezése alapján, vagy pedig önállóan nyomoz. Az előbbi esetben az ügyész utasítást ad a nyomozás tennivalóira is, míg a nyomozó hatóság önálló nyomozása esetén felügyeletet lát el, amelynek egyik módja a fokozott felügyelet. A 2004. évben az ügyészségek 6.166 ügyben gyakoroltak fokozott felügyeletet és ennek keretében 14.114 intézkedést tettek (Ez a megelőző évek adataival, részben az előbb említett kettőség, részben pedig az eltérő számbavételi rendszer miatt nem hasonlítható össze). A fokozott felügyelet mennyiségi értékelésénél figyelembe kell venni, hogy ha az ügyész a nála tett feljelentés esetén nyomozást rendel el és azt a nyomozó hatósággal végezteti, ez tartalmilag a fokozott felügyelet gyakorlásához közelálló tevékenységet jelent. Az ügyészségeken 2004-ben 14.558 feljelentés várt elintézésre, amelyből 9.855 (67,7 %) esetben nyomozást rendeltek el. Ebből 5.448 esetben az ügyész a nyomozó hatósággal nyomoztatott (4.407 esetben az ügyészség nyomozott), amely a fokozott felügyelettel érintett ügyekkel együtt 11.614 ügyet jelent. Az ügyész jogai és kötelezettségei azonosak a nyomozó hatóság által önállóan nyomozott és az ügyész által nyomoztatott ügyekben.

A fokozott felügyelet gyakorlása azt jelenti, hogy az ügyész a bonyolult ténybeli vagy jogi megítélésű vagy ilyen bizonyítást igénylő ügyekben, törvénysértés, mulasztás vagy a nyomozás eredményességét veszélyeztető körülmény észlelése vagy az eljárás elhúzódása esetén, továbbá, ha a nyomozás súlyos büntetéssel fenyegetett bűncselekmény miatt folyik, valamint más hasonló esetekben a nyomozó hatóság eljárását fokozott figyelemmel kíséri. Ennek keretében időnként írásbeli vagy szóbeli jelentést kér a nyomozás állásáról, megvizsgálja az eljárás iratait, ha szükséges, utasítást ad a tennivalókra, jelen van egyes eljárási cselekmények (pl. a gyanúsított kihallgatása, szemle, bizonyítási kísérlet) lefolytatásánál vagy maga végez el egyes nyomozási cselekményeket (pl. a gyanúsított vagy fontosabb tanú kihallgatása).

A nyomozások jelentős számában a nyomozó hatóság azért fordul az ügyészhez, mert az ügyész döntési hatáskörébe tartozó kérdésben kell határozni (pl. jogorvoslat elbírálása, a nyomozás határidejének meghosszabbítása). Fokozott felügyelet gyakorlása esetén az ügyész a bármilyen okból hozzá megküldött iratokat teljes terjedelmükben megvizsgálja és az eljárásjogi okból szükségessé váló intézkedésen túl minden más intézkedést is megtesz a felügyelet céljainak megvalósítása érdekében.

g) Jogorvoslat a nyomozás során

Az új Be. a nyomozás körében használható jogorvoslatra vonatkozó szabályokat is megváltoztatta. A szabályozás csak a nyomozás során határozatba foglalt intézkedés elleni jogorvoslatot tekinti panasznak, az ezen kívül eső jogorvoslat elnevezése ellenvetés, amint ilyen az elkésett vagy nem a jogosulttól származó panasz is. Az ellenvetés elbírálása annak a hatóságnak a feladata, amely az azzal kifogásolt döntést hozta. Ez a jogszabályváltozás azt eredményezte, hogy a panaszok száma csökkent, s ez a mennyiség az ellenvetések közé került.

A nyomozás során tehető intézkedések egy része az ügyész, más része a nyomozó hatóság hatásköre. Amint ez a jelentés előbbi részeiből is kitűnik, az új Be. a nyomozás során döntést igénylő, korábban a nyomozó hatóság hatáskörébe tartozó intézkedések egy részének megtételét, egyes kérdések eldöntését az ügyész hatáskörébe utalta. Miután ezek jelentős része határozatba foglalást igényel (pl. a feljelentés elutasítása, a nyomozás felfüggesztése és megszüntetése), emelkedett az ügyész és csökkent a nyomozó hatóság határozata elleni panaszok száma.

A tárgyévben 10.695 nyomozó hatósági határozat elleni panasz várt az ügyészségeken elbírálásra, amelyből 1.605 a feljelentés elutasítását, 860 a nyomozás felfüggesztését, 2.885 a nyomozás megszüntetését sérelmezte, míg 2.217 panaszt a bűnügyi őrizet, 739-et a házkutatás, 1.160-at a lefoglalás miatt, 1.229-et pedig egyéb okból jelentettek be.

Az elintézésre váró, összesen 10.695 nyomozó hatósági határozat elleni panaszból az ügyész 1.869-nek (17,5 %) helyt adott, 7.518 (70,3 %) panaszt elutasított, a fennmaradó rész áttételre került vagy elintézése folyamatban maradt.

Viszonylag magas számban adott helyt az ügyész a feljelentést elutasító (1.605 panaszból 565; 35,2 %), a nyomozást felfüggesztő (860-ból 226; 26,3 %) és a nyomozást megszüntető (2.885 panaszból 794; 27,5 %) határozatok elleni panaszoknak.

Ez a feljelentést elutasító határozatok esetében a beszámoló korábbi részében már említett jogszabályváltozással is magyarázható, miszerint a nyomozás elrendelésének a feltétele nem a bűncselekmény alapos, hanem egyszerű gyanúja, amelynek megállapításában ilyen rövid idő alatt nem alakulhatott ki egységes gyakorlat.

Az előbbiektől lényegesen eltérő az aránya a bűnügyi őrizet, házkutatás és lefoglalás miatt bejelentett panaszoknak. A bűnügyi őrizetbe vétel miatt összesen bejelentett 2.217 panaszból mindössze 62-nek (2,8 %), a házkutatás ellen bejelentett 739 panaszból 7-nek (0,9 %), míg a lefoglalással kapcsolatos összesen 1.160 panaszból 104-nek (9 %) adott helyt az ügyész.

h) Az ügyészségen tett feljelentések elbírálása

Változatlan az a rendelkezés, amely szerint az ügyészségen tett feljelentést az ügyésznek kell elbírálnia. A korábbi évek tapasztalata is az, hogy a feljelentők bizalma egyre inkább az ügyészség felé fordul, s évről évre növekszik az ügyészségnél tett feljelentések száma (1999: 5.517, 2000: 6.341, 2001: 7.170, 2002: 7.304, 2003: 13.125, 2004: 14.493).

A jelentés tárgyát képező évben a megelőző évről elbírálás nélkül maradt 65 feljelentéssel együtt 14.558 feljelentést kellett elbírálniuk az ügyészségeknek, s ebből 9.855 esetben (67,7 %) nyomozást rendeltek el, 1.916 esetben (13,2 %) pedig elutasították a feljelentést. A tárgyidőszak utolsó napján 97 feljelentés maradt elintézetlen, amely kevesebb, mint a feljelentés elintézése céljából rendelkezésre álló három napnak megfelelő érkezés. Az ügyészségen tett feljelentésekre és azok elbírálására vonatkozó adatok az ügyészségi nyomozó hivatalok eljárását és azokat az ügyeket is magukba foglalják, amikor az ügyész a nyomozó hatóságok valamelyikével nyomoztatott.

i) A biztosíték letétbe helyezésének engedélyezése

A biztosíték intézményének szükségességét a gyakorlat változatlanul igazolja, lehetővé téve, hogy a külföldön élő elkövető már a büntetőeljárás során – akár a nyomozás kezdeti szakaszában – elhagyja az országot. Az erre irányuló kérelmek és engedélyezések száma évenként lényeges változást nem mutat (2000: 603, 2001: 607, 2002: 577, 2003: 530, 2004: 557). A 2004-ben benyújtott 557 kérelemből az ügyész 527-nek helyt adott, míg 23-at elutasított, 7 ügy elbírálása folyamatban maradt.

j) Kényszerintézkedések a nyomozás során

ja) Az előzetes letartóztatás

A 2004. évben 6.951 előterjesztés érkezett a nyomozó hatóságoktól az előzetes letartóztatás elrendelésének indítványozására, amelyből az ügyész 5.791 esetben (83,3 %) nyújtott be indítványt a nyomozási bíróhoz az előzetes letartóztatás elrendelése iránt. Az ügyész további 127 esetben ezt az indítványt anélkül nyújtotta be, hogy arra a nyomozó hatóság előterjesztést tett volna, így

az előzetes letartóztatás elrendelésére vonatkozó összes ügyészi indítványok száma 5.918 volt.

A bíróságok 5.424 esetben (91,7 %) rendelték el a gyanúsított előzetes letartóztatását, 382 esetben az ügyészi indítványt elutasították. A bíróságok azonban az elutasítások 44,3 %-ában más személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedést, 134 esetben lakhelyelhagyási tilalmat, 35 esetben pedig a gyanúsított házi őrizetét rendelték el.

Az előzetes letartóztatásban lévő gyanúsítottak száma az újabb elrendelések és szabadlábra helyezések folytán napról napra változik.

Mind a nyomozó hatóságok, mind pedig az ügyészségek eljárásában érvényesül az a törekvés, hogy a gyanúsított előzetes letartóztatása csak a feltétlenül szükséges ideig tartson. Az elmúlt évben a büntetőeljárásnak a nyomozás vagy a vádemelés szakaszában befejezett ügyeiben 5.702 gyanúsított volt előzetes letartóztatásban. Ebből 965 fő (16,9 %) egy hónapnál rövidebb ideig, 1.488 fő (26,1 %) egy és három hónap között, 1.937 fő (34 %) három és hat hónap között, 726 fő (12,7 %) hat és kilenc hónap között, 374 fő (6,6 %) kilenc és tizenkét hónap között, 212 fő (3,7 %) pedig egy éven túl volt előzetes letartóztatásban.

Az előzetes letartóztatásnak az eljárás nyomozási és vádemelési szakaszában szükséges időtartamát az ügy ténybeli bonyolultsága, nyomozási nehézségei, valamint az egyes nyomozási cselekmények időigényessége határozza meg. Ilyenek például azok az ügyek, amelyekben nagyszámú (esetenként több száz) bűncselekmény sok elkövetője ellen folyik a nyomozás, vagy a szakértői vizsgálat időigényessége (gazdasági és vagyon elleni bűncselekményeknél a könyvszakértő, élet elleni bűncselekményeknél az orvos, vegyész, vagy krimináltechnikai szakértő) teszi elhúzódóvá a nyomozás és ennek következtében az előzetes letartóztatás időtartamát.

A beszámolás évében 2.454 gyanúsított előzetes letartóztatását szüntették meg. Említést érdemel, hogy az előzetes letartóztatás 85 esetben házi őrizet, 234 esetben pedig lakhelyelhagyási tilalom elrendelése mellett szűnt meg, míg 27 esetben óvadék letétbe helyezési kérelemnek helyt adva szüntette meg a bíróság az előzetes letartóztatást. Az ügyész 3.248 előzetes letartóztatásban lévő terhelttel szemben emelt vádat. E terhelték előzetes letartóztatásának további fenntartása kérdésében a vádemelés folytán eljáró bíróság döntött.

Az eljárás nyomozási és vádemelési szakaszában, egy időben előzetes letartóztatásban lévők száma 2004. január 1-jén 2.044 fő, december 31-én pedig 1.779 fő volt.

jb) Egyéb, a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések

A beszámolás évében a nyomozó hatóságok 57 személyt érintően tettek előterjesztést lakhelyelhagyási tilalom indítványozására. Ebből az ügyész 47 gyanúsítottra vonatkozó indítványt terjesztett elő és a nyomozási bíró 44 esetben rendelte el a kényszerintézkedést. A házi őrizetre vonatkozó nyomozó hatósági előterjesztések száma 9 volt, az ügyész valamennyi esetben indítványt tett a nyomozási bíróhoz, aki 7 esetben rendelte el a házi őrizetet.

k) Az ügyész eljárása a nyomozás befejezése után

ka) A vádemelési javaslat utáni eljárás

A nyomozás elvégzése után az azt folytató hatóság kötelessége, hogy lehetőséget biztosítson az érdekelték (gyanúsított, védő, sértett) részére a nyomozás iratainak megismerésére. Ezt követően a nyomozó hatóság, ha a hatáskörébe tartozó esetben nem függeszti fel vagy nem szünteti meg a nyomozást, az iratokat a vádemelés kérdésében való döntés végett az ügyésznek küldi meg.

Amennyiben az ügyész a nyomozást nem találja hiányosnak, és nem tartja szükségesnek további nyomozási cselekmény elvégzését vagy a nyomozó hatóság erre utasítását, az ügyben vádat emel, illetve azt részben mellőzi vagy a vádemelést elhalasztja, illetőleg a nyomozást felfüggeszti vagy megszünteti.

A vádemelés az ügyésznek azon intézkedése, amellyel az állam büntetőjogi igényét a bíróságnál érvényesíti. Az eddig folytatott nyomozás terheltje gyanúsítottból vádlottá válik. További eljárásjogi hatása a vádemelésnek, hogy az ügy a büntetőeljárás bírósági szakaszába kerül és az ügyről eddig rendelkező ügyész a bírósági eljárásban – a vádlotthoz és a védőhöz hasonlóan – ügyfélévé válik.

A büntetőeljárás nyomozási szakaszában a terheltet bűncselekmény elkövetésével gyanúsították és a gyanúnak megalapozottnak kellett lennie. A vádemelés az előbbieknél erősebb gyanút jelent, a vádirat már tényként állítja, hogy valamely bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító cselekmény megtörtént. A büntetőeljárás során a vádiratban kap először pontos leírást az a történeti tényállás, amely egyrészt meghatározza a bírósági eljárás ténybeli kereteit, másrészt pedig ebből válik ismertté a vádlott és védő számára az a vád, amellyel szemben a bíróság előtt védekezhet.

A vádemelés kérdésében való döntés az ügyészség legnagyobb munkaterhe. A megalapozott állásfoglaláshoz a nyomozás iratainak minden

részletre kiterjedő ismerete szükséges, annak alapján kell megállapítani a büntetőjogi szabályokba ütköző magatartást (tényállást), állást kell foglalni azok bizonyítottságáról, továbbá arról, hogy nem áll fenn a büntetőjogi felelősség megállapításának valamely akadálya. Jelentős munkát igényel a vádirat megszerkesztése, amely különösen bonyolult feladat azokban az ügyekben, ahol nagyszámú bűncselekményt, számos terhelt különböző összetételekben és elkövetői minőségben (tettes, felbújtó, bűnsegéd, bűnpártoló, orgazda) valósított meg.

2004-ben az elintézésre váró vádemelési javaslatok száma 117.487 (a 2003. évinél 7,7 %-kal több) volt. Ezek közül vádemelésre 76.825 (65,4 %) javaslat esetében került sor, amely 5,7 %-kal magasabb a megelőző évinél.

Az ügyész 16.934 ügyben a nyomozást megszüntette, 4.833 ügyben a vádemelést elhalasztotta, 17.343 ügyben pedig egyéb intézkedést tett. Az előbb említett számú nyomozás megszüntetéséből 14.088 esetben az ügyész a nyomozó hatóság vádemelési javaslatával szemben szüntette meg a nyomozást, s ez azt mutatja, hogy az ügy vádemelésre alkalmasságának megítélésében lényeges eltérés van a nyomozó hatóság és az ügyészség között.

Az ügyész 25.892 esetben úgy emelt vádat, hogy annak tárgyalás mellőzésével történő elbírálását indítványozta, 8.163 terheltet pedig ún. gyorsított eljárásban állított bíróság elé. A tárgyalásról a vádlott 239 ügyben mondott le, 554 terhelt esetében pedig a távollétében került vádemelésre.

A vádemelés kérdésében történő döntés időszerűsége körében említést érdemel, hogy az elmúlt év utolsó napján 4.400 ügy volt elintézetlen, amely kevesebb, mint kétheti ügyérkezésnek megfelelő, hátraléknak nem tekinthető ügymennyiséget jelent. A Be. minden ügyben megengedi az ügyész számára, hogy harminc napon belül döntsön, nagy terjedelmű ügyben ennek határideje kilencven napig terjedhet.

kb) A vádemelés elhalasztása

A vádemelés elhalasztása a terheltnek ügyész által történő „próbára bocsátása”. Az intézmény a bírósági út elkerülését szolgálja a három évnél nem súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűncselekményt elkövető esetében, ha az ügyész a bűncselekmény kisebb súlyára és a rendkívüli enyhítő körülményekre figyelemmel megalapozottan feltételezheti intézkedésének a gyanúsítottra gyakorolt kedvező hatását.

A 2004. évben 7.772 gyanúsított esetében halasztotta el a vádemelést az ügyész. Mivel a vádemelés egy évtől két évig terjedő időre halasztható el, ezért

a vádemelés elhalasztását követő, ugyanabban az évben tett intézkedések a korábbi években történt halasztásokra vonatkoznak. Ilyen az a 428 vádemelés, amelyre azért került sor, mert a vádemelés elhalasztásának időtartama kedvezőtlenül telt el. A tárgyévben a korábban elhalasztott vádemelésekből 2.912 esetben a határidő eredményes eltelte vezetett a nyomozás megszüntetésére. Ezek a számok önmagukban is mutatják, hogy a vádemelés elhalasztásának intézménye jól szolgálja a büntetőeljárás céljait, viszonylag magas számban mentesíti a bíróságokat az eljárástól, ugyanakkor az esetek túlnyomó többségében a vádhalasztás eléri célját.

kc) A bírósági eljárás egyszerűsítését szolgáló intézmények

Az ügyész mellőzheti a vádemelést az olyan cselekmény miatt, amelynek a vád tárgyává tett súlyosabb bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége. Erre 146 esetben került sor, amely változatlanul csekély számú ilyen intézkedést jelent.

Jól működő, az eljárást gyorsító és a bűnmegelőzést eredményesen szolgáló eljárásjogi intézmény a bíróság elé állítás, amire 8.163 esetben (a vádemelések 10,3 %-ában) került sor. Ez az eljárási mód elsősorban a nyomozó hatóság számára jelent egyszerűsítést, de némileg csökkenti a bíróság feladatait is, ezzel szemben az ügyész számára jelentős többletmunkát jelent.

A bíróság számára jelentős könnyebbséget, egyszerűbb eljárást jelent, ha tárgyalás tartása nélkül bírálja el a vádat. Ehhez az eljáráshoz az ügyész indítványa szükséges. Az ügyész az elmúlt évben 25.892 esetben, a vádemelések 32,8 %-ában ilyen indítványt tett, lényegesen elősegítve ezzel az eljárás gyorsítását és általánosságban a bíróságok tehermentesítését.

A tárgyalásról lemondásra, a vádlott kezdeményezésére és az ügyész egyetértésével, indítványa alapján kerülhet sor. Az elmúlt évben 239 ilyen egyszerűsített eljárást folytattak a bíróságok. Ezekben az esetekben tárgyalás helyett, nyilvános ülésen – a vádlott kihallgatásán kívül egyéb bizonyítás felvételt mellőzve – bírálták el a bíróságok az ügyet.

kd) A nyomozás megszüntetésére irányuló nyomozó hatósági javaslatok

A nyomozás megszüntetését az ezt megalapozó okok egy részében a törvény az ügyész hatáskörébe utalja, más része esetén ezt a nyomozó hatóságnak is lehetővé teszi.

Midőn a nyomozó hatóság a nyomozás megszüntetésének olyan okát állapítja meg, amelyre figyelemmel a nyomozást megszüntetheti, akkor erről

dönt és határozatát az ügyésznek is megküldi. Ellenkező esetben a nyomozás iratait az ügyésznek megküldve, a nyomozás megszüntetésére tesz javaslatot.

A tárgyévben a nyomozó hatóságoktól 19.064 nyomozás megszüntetési javaslat érkezett és az elmúlt évről elintézetlenül maradt 549 ilyen javaslattal együtt az ügyészségeknek 19.613 nyomozás megszüntetési javaslatról kellett dönteniük. Az ügyész 15.091 esetben a javaslat alapján a nyomozást megszüntette, míg 406 esetben vádat emelt. Az ebbe a körbe tartozó és az év végén elintézetlenül maradt ügyek száma 719, amely – a vádemelési javaslattal érkezett és az év végén elintézetlenül maradt ügyekhez hasonlóan – kevesebb, mint a kétheti érkezésnek megfelelő ügymennyiség. A többi, nyomozás megszüntetési javaslattal érkezett ügyben az ügyész egyéb intézkedést tett (áttétel, a nyomozás felfüggesztése, további nyomozási cselekmény végeztetése, a vádemelés elhalasztása).

D) A vádhatósági tevékenység

Az ügyészi szervezet büntetőbíróóságok előtti tevékenységével kapcsolatos munkaterhe a beszámolási időszakban tovább nőtt. A jogerős bírósági határozattal befejezett ügyek száma 1.465-tel, míg a megvádolt elkövetőké 1.460-nal emelkedett. Ez a korábbi év adataihoz képest 2 %-os, illetve 1,4 %-os növekedést jelent (2004: 74.852 ügy és 102.918 vádlott; 2003: 73.387 ügy és 101.458 vádlott).

A 2004. évben az első fokon tárgyalta ügyek száma 1.826-tal alatta maradt az előző évinek (2004: 52.332; 2003: 54.158). Ugyanakkor az ügyész első fokú tárgyalási részvételének aránya tovább emelkedett, mivel az ügyek közel kétharmadának elbírálása során képviselték személyesen a vádat (2004: 62,2 %; 2003: 59,2 %). A törvény által előírt kötelező eseteket lényegesen meghaladó részvételre az ügyek ténybeli és jogi megítélésének nehézségei miatt került sor.

A beszámolási időszakban az ügyészség gyakrabban vette igénybe a büntetőügyek elbírálásának egyszerűsítését és gyorsítását szolgáló jogintézményeket.

A bíróság elé állítással befejezett ügyek száma 7.406-ra (2003: 7.205), az ebben az eljárásban elítélt vádlottak száma pedig 8.605-re (2003: 8.391) emelkedett. Az összes elítéltekhez viszonyított arányuk a korábbi év 8,3 %-áról 8,4 %-ra nőtt.

A tárgyalás mellőzésével elbírált ügyek száma is meghaladta a korábbi év adatait. 2004-ben a terheltek 25,2 %-ával (2003: 23,4 %) szemben hoztak a bíróságok érdemi döntést tárgyaláson kívül. Ezek az adatok az eljárás e

formájának a büntetőeljárás egyszerűsítésében betöltött növekvő szerepére utalnak.

A terhelt távollétében lefolytatott eljárás a tárgyévben is a jogerősen elítéltek kisebb hányadát, mindössze 0,8 %-át érintette (2004: 805, 2003: 1.097 terhelt).

A külön eljárások közül a „Lemondás a tárgyalásról” jogintézménye a korábbiakhoz képest hatékonyabban segítette a büntetőeljárás gyorsítását: a 2003. év 231 terheltjével szemben a bíróságok 2004-ben 454 terheltet ítéltek el e rendelkezések szerint.

A büntetési nemek megoszlása az állandósult és kiegyensúlyozottá vált gyakorlatnak megfelelően a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A terheltek 41,6 %-ával (2003: 41,4 %) szemben pénzbüntetést, 31,4 %-ával (2003: 32,7 %) szemben szabadságvesztést szabtak ki a bíróságok.

A végrehajtandó szabadságvesztések csökkenő tendenciája az elmúlt évben is folytatódott (2004: 34,4 %, 2003: 37 %), de változása a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztéshez képest nem tekinthető jelentősnek (2004: 65,6 %, 2003: 63 %).

Az előző év adataival lényegében egyező gyakorisággal, a terheltek 21,5 %-ával szemben (2003: 21,2 %) került sor önállóan alkalmazott mellékbüntetés, illetve intézkedés alkalmazására, és a kisebb emelkedés ellenére is változatlanul csekély – 4,7 % (2003: 4,2 %) – a közérdekű munkára ítélt terheltek aránya.

A 2004. évben 26 terheltet sújtott a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztéssel (2003: 14 terhelt). A csaknem kétszeres emelkedés arra utal, hogy az ügyészek mind eredményesebben törekednek arra, hogy az állampolgárok biztonságérzetét rendkívül súlyosan veszélyeztető bűncselekmények elkövetőivel szemben a legsúlyosabb joghátrány indítványozásával is biztosítsák a társadalom védelmét, ha ez más büntetéstől már nem remélhető.

Az ügyészek által bejelentett fellebbezéseknek az összes fellebbezéshez viszonyított aránya kisebb mértékben csökkent (2004: 39,7 %; 2003: 43,5 %). A fellebbezések több mint kétharmadában – 76,1 % (2003: 67,5 %) – a büntetés súlyosítást szorgalmazták. A másodfokú bíróságok az ilyen tartalmú fellebbezéssel érintett terheltek 37,7 %-ával szemben a korábbi év adatait meghaladó arányban (2003: 33,9 %) szabtak ki súlyosabb büntetést, vagy intézkedést.

A korábbi év adataihoz képest ritkábban terjesztettek elő az ügyészek a terhelt javára irányuló perorvoslatot; felmentés érdekében 38 (2003: 53), a büntetés enyhítése végett pedig 60 terhelttel szemben (2003: 114).

A másodfokú ügyészek 2004. évben az ügyészi fellebbezések 83 %-át (2003: 86,1 %) fenntartották, 17 %-át (2003: 13,9 %) pedig visszavonták. Tevékenységük alaposágára utal eredményes indítványaik emelkedése: 2004-ben a bíróságok az ügyek 58 %-ában (2003: 50,8 %) a másodfokú ügyész indítványával megegyező döntést hoztak.

A másodfokú eljárásban az ügyész 1.752 ügyben (13,7 %) képviselte személyesen szakmai álláspontját a bíróság előtt (2003: 3.632 ügy, 20 %). A csökkenést az új büntetőeljárási törvénynek az ügyész részvételi lehetőségét is szűkítő szabályai magyarázzák.

2004-ben a bíróságok az ügyész, a terhelt és a védő távollétében tartandó tanácsulésen az ügyek 52,4 %-át bírálták el másodfokon. Erre figyelemmel a közvetlenség elve csak az ügyek 47,6 %-ában érvényesülhetett: a másodfokú bíróság nyilvános ülésen az ügyek 35,8 %-ában, tárgyaláson pedig 11,8 %-ában hozta meg jogerős ügydöntő határozatát.

Az ügyészek szükségesnek tartották, hogy a nyilvános ülések 21,8 %-án, a másodfokú tárgyalások több mint felén (50,5 %) részt vegyenek.

A váderedményesség a korábbi évekkal egyezően alakult, 96,3 %-os volt.

E) Perújítás, felülvizsgálat, jogegységi eljárás, jogorvoslat a törvényesség érdekében

Perújítási indítványt a tárgyévben is a jogerősen elbírált ügyek kisebb hányadában terjesztettek elő. (2004: 1,7 %, 2003: 1,4 %) Ezen belül a terhelték és védőik az elmúlt évnél 206-al több, összesen 1227 ügyben nyújtottak be perújítási indítványt, és növekedett az ügyész által hivatalból kezdeményezett perújítási eljárások száma is (2004: 57; 2003: 44).

A felülvizsgálati ügyek számának az előző év második felében kezdődő növekedése a 2004. évben jellemzővé vált. A Legfelsőbb Bíróság 442 (2003. évben: 284), míg az ítéletábrák további 9 ügy iratait küldték meg az ügyészhez nyilatkozattételre. A közel megduplázódott érkezés mellett az ügyek egy része elvi jellegű indítvány kidolgozását is igényelte.

A vádlott vagy védő által előterjesztett 352 indítvány (2003: 241) 11 %-át az ügyész támogatta, a főügyészségek által előterjesztett 99 indítványnak pedig

79 %-át tartotta fenn (2003: 60,5 %). A Legfelsőbb Bíróság az ügyek 90,4 %-ában, az ítélőtáblák pedig valamennyi ügyben az ügyész álláspontjával egyezően döntöttek.

A törvényesség érdekében jogorvoslati indítvány bejelentésére irányuló kezdeményezések száma csaknem a kétszeresére nőtt, amely a hatályos eljárásjogi törvénynek a jogintézmény alkalmazási körét kiszélesítő rendelkezéseire vezethető vissza (2004: 80, 2003: 49). Az eljárás 55 ügyben (2003: 33 ügy) a vádlott vagy védője kezdeményezésére, 7 ügyben (2003: 2 ügy) a bíróság tájékoztatása alapján, 18 ügyben pedig (2003: 14 ügy) fellebbviteli, vagy megyei főügyészség előterjesztésére indult. A kezdeményezések többsége alaptalannak bizonyult, ezért a legfőbb ügyész csupán 8 ügyben jelentett be jogorvoslati indítványt. A Legfelsőbb Bíróság az indítványokkal egyező döntést hozott.

A legfőbb ügyész a Legfelsőbb Bíróság jogegységi tanácsának elnöke által hozzá küldött öt jogegységi indítványra tett nyilatkozatot.

F) A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészi tevékenység 2004. évi adatai is kifejezésre juttatják a jogi szabályozás változásának következtében és az aktívabb nemzetközi együttműködésből fakadóan mutató feladatnövekedést, ennek az ügyészi tevékenységnek is a továbbfejlődését.

A jogállamiságból fakadó követelmények teljesítése hazánkban a nemzetközi egyezményekhez történt csatlakozással szükségszerűen eredményezte az általánosan elfogadott nemzetközi büntető anyagi jogi, eljárásjogi és végrehajtási alapelveknek, határozatoknak és ajánlásoknak nemcsak a jogszabályokban történő megjelenését, de a jogalkalmazói gyakorlatban való tükröződését is.

Nyilvánvaló, hogy amikor az uniós államok tapasztalatainak felhasználásával próbálunk előrelépni, az eddigi nemzetközi téren is elismert, példaként említett vívmányainkat, eredményeinket sem illik elhallgatni, mert hozzátartoznak a megítélésünkhöz, a rólunk szóló képhez. A büntetés-végrehajtási tevékenység során is az alkotmányos alapelveknek és jogoknak, a nemzetközi emberi jogi elvárásoknak, követelményeknek érvényesülniük kell, amit egy magas színvonalú, a gyakorlati igényeket kielégítő büntetés-végrehajtási szervezet, ezt felügyelő büntetés-végrehajtási törvényességi ügyészi tevékenység képes szolgálni.

A bűnözés elleni küzdelem összetettsége szempontjából is világszerte egyre nagyobb figyelmet szentelnek a büntető szankció végrehajtásának az egész büntető felelősségre vonás folyamatában betöltött, a célok megvalósulása szempontjából nélkülözhetetlen szerepére. A büntetés hatékonyságát befolyásolja a büntetés-végrehajtási szervek tevékenységének színvonala is, s e szempontból sem hanyagolható el az ennek törvényességi felügyeletét ellátó ügyészi tevékenység. A büntetés végrehajtása nélkül parttalaná, önmagáért valóvá válna az egész büntető felelősségre vonási folyamat.

Számításba kell vennünk az Európa Unióhoz történt csatlakozással kapcsolatos újabb kihívásokat is. A bűnözésre adott válasznak tiszteletben kell tartania a büntetőjog és a büntetés-végrehajtási jog társadalmi funkcióját, igazodnia kell ezek hagyományos értékeihez és a jogállamiság megkívánta követelményekhez. Az európai jogharmonizáció mellett számolni kell a gyakorlat közelítésének követelményével is. A büntetés-végrehajtási jog és az ennek érvényesülését felügyelő ügyész is csak akkor tudja betölteni társadalmi szerepét, ha a szankciót érvényesíti, illetve sajátos eszközeivel annak érvényesülését elősegíti. Úgy kell ezt tennie, hogy eredményes, hatékony legyen, ugyanakkor megfeleljen a jogállamiság követelményeinek is. A büntetőjog, a büntetőeljárás és a büntetés-végrehajtás koncepciója és szerkezete középpontjában – mint tettesnek és sértettnek egyaránt – az ember védelmének és tiszteletének kell állnia, melyből levezethető szabadságának korlátja is, amelyet csak annyiban gyakorolhat és amelynek tiszteletben tartását csak annyiban igényelheti másoktól, amennyiben embertársainak ugyanolyan és éppúgy tiszteletben tartandó szabadságába és jogaiba nem ütközik.

A büntető igazságszolgáltatási rendszerek hatásossága vagy hatékonysága a rendszeren belüli kölcsönhatásoktól determinált, a büntető igazságszolgáltatásban közreműködő valamennyi szerv munkaterhét szélesebb körben az eljárás megelőző szakaszaiban más szervek által hozott döntések határozzák meg. Erre figyelemmel a szervezés területén új megközelítési formákat is igénybe kell venni. A büntetőeljárás megindulásától az utógondozás megszűnéséig tartó folyamatot, mint egységes egészet vizsgáljuk, mint olyant, amely a társadalommal összeütközésbe kerülő személyt hivatott a társadalomba visszavezetni, ott elismertetni, éppen a társadalom védelme érdekében.

Napjainkban a büntető igazságszolgáltatást, a büntetés-végrehajtást is az Európai Unióhoz történt csatlakozás szelleme hatja át. A büntetés-végrehajtási jogtól függ a büntetőjogi és igazgatási szankció, a büntető eljárásjogi kényszerintézkedés tartalmát képező és más értékektől, érdekektől való ideiglenes, átmeneti arányos jogfosztás gyakorlati megvalósulása. A végrehajtásban résztvevők feladatait, jogviszonyát szabályozva teszi teljessé a büntető felelősségre vonás folyamatát.

Nem vitatható, hogy a büntetés-végrehajtás hazánkban humánusabb lett, követi a nemzetközi elvárásokat, a társadalom fejlődését. A szankciók tartalmát képező jogkorlátozás mértéke törvényben nyert megfogalmazást, a kötelezettségek helyett az ösztönzésnek van nagyobb szerepe, nemzetközi összehasonlításban is igen széleskörű jogállami biztosítékrendszer működik. A büntetés-végrehajtás új szabályozását azonban szükségessé teszi a törvényességi és gyakorlati igények mellett az új büntető anyagi jogi és eljárásjogi szabályozás is.

Napjainkban már olyan törvényre van szükség, amely a jelenleg hatályos, sokszor módosított törvényerejű rendeletnél jobban szolgálja a mai kornak megfelelő büntetési célokat, ugyanakkor épít a magyar büntetés-végrehajtás ma is hasznosítható hagyományaira, értékeire, közelít a hasonló korszerű európai megoldásokhoz. A jogalkotó elhatározta, hogy megfelelő szintre helyezi valamennyi jogkorlátozás, jogfosztás végrehajtásának szabályait, amire egy jogállamnak valóban kellő figyelmet szükséges fordítania. Alapvető emberi jogok korlátozásáról van szó, még ha törvény és bíróság, vagy más hatóság határozata alapján történik is. Csak a minden mozzanatában törvényes végrehajtás válthatja ki a felelősségre vonás hatálya alatt álló személyből az állam törvényei iránti tiszteletet, csak az ilyen büntetés-végrehajtás lehet eleve hatékony. Ezért ismerték el, ezért értékelték pozitívan ezt az ügyészi törvényességi felügyeletet a hazánkban járt nemzetközi ellenőrző szervezetek, mint amelynek ebben szerepe van, mint ami ezt elősegítette.

Büntetés-végrehajtási rendszerünk továbbfejlesztésének is összhangban kell lennie jogéletünk fejlődési irányával, az emberi és állampolgári jogok fokozott védelmének igényével. Jogállamban a büntetés-végrehajtás törvényessége az elsődleges szempontok között szerepel. Az igazságszolgáltatás és a büntetés-végrehajtás tevékenységében nincs súlyosabb követelmény, nagyobb érték, mint a törvényesség megtartása. Szempont a társadalom védelme a bűnelkövetőtől, de szempont a végrehajtás során az ő védelme is egyben a társadalom haragjától, a hatóságok egyes megtévedt tagjainak esetleges önkényes eljárásától. Az emberi és állampolgári jogok biztosítása iránti igény ott a legerősebb, ahol az állam a legsúlyosabban korlátozhatja ezeket, a büntető jogszabályok végrehajtása során, mert magának a büntetésnek a törvényben meghatározott tartalma egyes jogok korlátozása, gyakorolhatóságának szüneteltetése. Mivel alapvető jogok korlátozásáról van szó, még ha maga az állam részéről és törvény alapján is, messzemenő védelmet kell nyújtani az esetleges joggal való visszaélés megelőzéséhez, kiküszöböléséhez.

A büntetés-végrehajtásnál a törvényesség tartalmilag magában foglalja, hogy a büntetés-végrehajtási szervek rendeltetésüknek megfelelően működnek, mindent megtesznek a szankció céljának megvalósítása érdekében. A törvények

prioritásának biztosítása egyik alapvető tartópillére a jogállamnak. A személyes szabadsággal összefüggő esetleges törvénysértések, mulasztások megszüntetése konkrét esetekben egy jogállamban azonnali intézkedést igényel. A törvényességi felügyelet hatékonyságát a vizsgálati és intézkedési jogkör biztosítja. Ezért alakult ki és működik már a régmúlt történelem folyamán e területen a világ nagy részén évszázados klasszikus értékekkel rendelkező sajátos ügyészi törvényességi felügyelet. Egyrészt érvényt kell szerezni a fogva tartottak jogainak, hogy sajátos helyzetükön ne érje őket több hátrány, mint amit a törvény előír, másrészt gondoskodni kell a többi ember, a társadalom jogainak védelméről azáltal, hogy akit elítéltek, azon valóban hajtsák végre az ítéletet. Célja a büntető határozat törvényes végrehajtásának elősegítése, de cél annak előmozdítása is, hogy az adott büntetés, intézkedés betöltse rendeltetését, amit a törvénysértések feltárásával, megelőzésével szolgál a szakági ügyész.

Az ügyészi törvényességi felügyelet a fogva tartottak jogi helyzetének védelméhez, a jogérvényesüléshez járul hozzá ellenőrzéseivel, tényfeltárásaival, vizsgálataival. A büntetés-végrehajtás feletti törvényességi felügyelet feltételezi a rendszeres, de a soron kívüli, szükség szerint azonnali ellenőrzést, vizsgálatot, adott esetben a haladéktalan jogi (bűnügyről lévén szó: büntetőjogi vagy büntetés-végrehajtási jogi) intézkedései jogosultságot; minden bűnüldöző, igazságszolgáltató, végrehajtó, igazságügyi igazgatási szerv irányába az indítványozási jogosultságot. Ezek együttes megléte biztosítja, jelenti a törvényességi felügyelet elvárható funkcionálását. Hazánk ezt az ügyészi feladatot az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec. (2000) 19. ajánlása 3. pontjának megfelelően teljesíti, amelyet az Európa Tanács Ellenőrző Bizottsága, a Kínzás Megelőzési Bizottság (CPT) Magyarországon tett eddigi három látogatása alkalmával is megerősített, jelentéseiben fontosnak ítélve az ügyészség büntetés-végrehajtás törvényessége feletti tevékenységét a jogvédelemben, a fogva tartottakkal való törvényes bánásmód biztosításában, a kínzás megelőzésében.

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészek (a továbbiakban röviden: szakági ügyészek) az előző évekhez hasonlóan a 2004. évben is alapos utánjárással, vizsgálatok és ellenőrzések végzésével feltárták a jogállamiságot, a törvényességet veszélyeztető jogszabály-sértéseket és a megszüntetésük, valamint a megelőzés érdekében is határozottan felléptek intézkedéseikkel. Kiemelten fontos feladatuknak tekintették továbbra is, hogy a fogva tartottakkal való bánásmód törvényessége nemcsak a rendőri és más végrehajtó, valamint az igazságszolgáltató szervek tevékenységének, hanem hazánk egészének megítéléséhez alapul szolgál a nemzetközi ellenőrző szervezeteknél, amelyek a jogállam „tisztességének” fokmérőjét látják abban, ahogy – a bármilyen címen szabadságában korlátozott – fogva tartottal bánnak egy országban.

A büntetés-végrehajtással kapcsolatos kezdeményezések száma a tárgyidőszakban 16.077 volt, ami a 2003. évi 14.841-hez képest 8,3 %-os emelkedés. A szakág ügyérkezése 2004-ben országosan 53.279 volt, ami a 2003. évi 50.806-hoz képest közel 5 %-os emelkedést jelent. Ha ezt a 34 szakági ügyész között megosztjuk (és nem vagyunk tekintettel arra, hogy közülük 11 másik szakági munkája mellett végzi e feladatot is), 1.567 ügy jut egy-egy szakági ügyészre országos átlagban, ami mindegyiküknél 72 ügyel többet jelent, mint amennyi az előző évben volt.

A működő fogva tartási helyek havonta minimum kétszeri ellenőrzése országosan általános, a szakági ügyészek 2003-ban 6.271, 2004-ben 8.472 – 35,1 %-kal több – vizsgálatot folytattak le. A nagy emelkedésben tükröződik az a többletfeladat vállalás is, amelyet a szakági ügyészek az elmúlt két évben vállaltak úgy a Legfőbb Ügyészség, mint a főügyészségek vizsgálati terveiben, továbbá a szakág ügyészeinek a soron kívüli ún. megelőző ellenőrzései, az új törvényi rendelkezések érvényesülését elősegítő külön kontroll-tevékenységük.

Ennek pozitív hatása a legtöbb területen már nemcsak érezhető, hanem lemérhető is volt: 1.690-ről 1.541-re csökkent a 6 hónapnál hosszabb ideje fogva tartással járó ügyek száma.

A fogva tartási helyeken való gyakoribb szakági ügyészi jelenlétnek, az ellenőrzés rendszerességének, a gyors intézkedés jogszabálysértést megelőző hatásának következtében a büntetés-végrehajtással kapcsolatos érdekkörből 9,2 %-kal csökkent az előző évihez képest a főügyészségekre külön írásban benyújtott kérelmek, panaszok, bejelentések száma. Kiemelendő, hogy ebben a felmérésben azonban nem szerepelnek a fogva tartó intézetekben a külön kérelmi lapon – rendszeresített nyomtatványon – előterjesztett és legtöbbször a helyszínen nyomban elintézett kérelmek, panaszok, mert azok iktatására külön – adminisztrációval való takarékoság miatt – nem került sor.

A szakági ügyészek által szóban és egyben külön dokumentáltan meghallgatott fogva tartottak száma az év folyamán összesen 8.462 főt tett ki. Tehát ennek az ügyészi tevékenységnek mindössze 17,1 %-a kerül iktatásra, a többi nem szerepel a munkateljesítmény mérésében, egy munkából ennyi mérése pedig mértékadó következtetés levonására nem alkalmas. Tény viszont, hogy sok kérelem, panasz, bejelentés megnyugtató elintézése a helyszínen a fogva tartó intézetben megtörténik azáltal, hogy a szakági ügyész kétszer olyan gyakran, havonta már két alkalommal van jelen a helyszínen és tart meghallgatást a fogva tartottak részére. Ezen a szakági ügyésznek négy szemközt előadhatja a fogva tartott, amiben jogorvoslást, segítséget kér.

A meghallgatott fogva tartottak leggyakrabban panaszként adták elő az ellenük folyamatban lévő büntetőeljárás elhúzódását, így többek között az összbüntetési eljárások lefolytatásának elhúzódását; azt, hogy a jogerős összbüntetési ítéleteket késedelmesen küldik meg a bíróságok; s panaszkodtak az élelemmel, az egészségügyi ellátással kapcsolatban is. Bántalmazást, illetőleg sértő, megalázó hangnem használatát viszonylag kis számban jelentettek be. A legtöbb kérés az ellenük folyamatban lévő ügyekkel, valamint a más büntetés-végrehajtási intézetbe szállításukkal volt kapcsolatos.

A fogva tartottakkal való bánásmódról havonta kétszer történt rendszeres tájékozódás, valamint ennek a törvényességi vizsgálata a vonatkozó jogszabályi előírások maradéktalan végrehajtására irányuló kérdés mellett kitért arra is, hogy miként érvényesülnek a nemzetközi ajánlások a gyakorlatban, illetőleg milyen tényezők nehezítik a végrehajtást az integrációs kihívások tükrében. Megállapítható, hogy a fogva tartottakkal a fogva tartók részéről történő bánásmód – a vizsgálat során feltárt, eseti jelleggel előforduló hibáktól, hiányosságoktól, valamint helyenként tapasztalt helytelen gyakorlattól eltekintve – hazánkban általában megfelelt a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott elvárásoknak, valamint a hatályos jogszabályokban előírtaknak.

Hangsúlyozni kell, hogy ez a megállapítás a fogva tartók, a büntetés-végrehajtási őr- és más szakszemélyzet tevékenységére vonatkozik – hiszen a szakági ügyészek annak vizsgálatára van hatásköre –, s nem a bűnelkövető elfogását, kihallgatását végző rendőrére. Amennyiben arra vonatkozóan tesz feljelentést a fogva tartott, a szakági ügyész az illetékes nyomozó hatósághoz történő azonnali továbbítása érdekében intézkedik. A feltárt hiányosságok megszüntetése végett a főügyészségek a szükséges intézkedéseket megtették.

A vizsgálati tapasztalatok tükrében leszögezhető, hogy a bánásmód törvényességének helyzetében az előző évhez képest jól érzékelhető javulás tapasztalható, amely többek között a törvénysértő bánásmód körébe tartozó bűncselekmények számának csökkenésében is megfigyelhető. A fogva tartó szervek vezetői a személyi állománnyal szemben az esetek többségében megfelelő határozottsággal lépnek fel a törvénybe ütköző bánásmód esetén.

A 2004. évben is feltártak a szakági ügyészek olyan eseteket, amikor a rendőrségi fogdába történő befogadás során az orvos által észlelt és rögzített külsérelmi nyomokról, valamint ezek keletkezésével kapcsolatban tett fogva tartotti nyilatkozatokról a szakági ügyészeknek a jogszabályi előírás ellenére nem jelentettek, aki azonban ezeket észlelve bántalmazás hivatalos eljárásban bűncselekménye miatt kezdeményezte a büntetőeljárást. Például büntetőeljárás kezdeményezése történt elfogáskori rendőri bántalmazás, fogva tartott társ által történt bántalmazás és megalázás, az őrség részéről bántalmazás miatt. Fegyelmi

eljárás kezdeményezéséhez szolgált alapul: törvénysértő hangnem alkalmazása nevelő részéről, bántalmazás és megalázás elítélt társ részéről, elítélt társra tett valótlan bejelentés, stb. Az ügyészi intézkedések hatására az érintett szervek vezetői a törvénysértéseket kiküszöbölték, a hasonló esetek megelőzése érdekében a szükséges intézkedéseket megtették.

„A fogva tartási helyek ügyészi ellenőrzése Magyarországon rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy jelentősen hozzájáruljon a bántalmazás, durva bánásmód megelőzéséhez és általánosságban fogalmazva, a kielégítő fogva tartási körülmények biztosításához” – tartalmazza a Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére létrejött Európai Bizottság (CPT) 2003. évi 71. számú határozata, amelyben egyben pozitívan értékelte a hatékony ügyészi fellépést, továbbá elismeréssel szólt az ezen a területen tanúsított lelkiismeretes ügyészi hozzáállásról.

Továbbra is nagy figyelmet fordítottunk a fogva tartottakkal szembeni jogsértések kiszűrésére és a nemzetközi elvárásoknak is megfelelő törvényes bánásmód érvényesítésére a szakági ügyészek ellenőrző, jogszabálysértést megelőző tevékenysége során.

A szakági ügyészek a szabadságkorlátozás mértékét és tartamát meghatározó büntetés-végrehajtási bírói eljárásban aktív közreműködésükkel segítették elő az eljárás gyorsítását, a büntetés-végrehajtási bírói határozatok megalapozottságát. Míg 2003-ban 8.613, 2004-ben 8.755 – 1,7 %-kal több – büntetés-végrehajtási bírói tárgyaláson és meghallgatáson vettek részt.

Az elmúlt évben 19 %-kal nőtt a szabadságvesztés büntetés fokozatának megváltoztatásával kapcsolatos ügyekben az ügyészi részvétel a büntetés-végrehajtási bírói meghallgatáson, ami hozzájárult a korábban előfordult hiányosságok megszüntetéséhez és megelőzéséhez is.

Magánelzárás fenyítés alkalmazásával kapcsolatos ügyekben a büntetés-végrehajtási bírói meghallgatáson és tárgyaláson való részvétel 28,7 %-kal nőtt az előző évihez képest.

A feltételes szabadságra bocsátás tárgyában keletkezett 9.185 ügyben a büntetés-végrehajtási bírói meghallgatáson az ügyészi jelenlét 7,8 %-os emelkedést mutat, ami szintén elősegítette az esetleges törvénysértések kiküszöbölését, megelőzését, az eljárás gyorsítását.

Nőtt a közérdekű munka szabadságvesztésre átváltoztatásainak száma is 8,8 %-kal, ami azt jelenti, hogy 889 erre irányuló ügyészi indítványnak a büntetés-végrehajtási bírót adott (96,9 %).

2004. december 31-én 4.088 fő volt előzetes letartóztatásban (egy évvel korábban 4.567 fő), 479 fővel kevesebben, mint egy évvel korábban. A 4.088 fő közül mindössze 90 fő volt rendőrségi fogdában, tehát sikerült végrehajtani az új Be. rendelkezését. Gondok, értetlenségek a rendelkezési jog gyakorlása, a kapcsolattartás, az átszállítások terén mutatkoztak. Csökkent a 6 hónapnál hosszabb ideje tartó fogva tartással járó ügyek száma 261-ről 235-re, az ugyanilyen bírósági szakban lévő ügyek száma pedig 1.690-ről 1.540-re, ami az időszerűség szempontjából örvendetes tényt jelez.

A tárgyév utolsó napján 102 személy volt házi őrizetben, míg egy évvel korábban 83 fő. Tehát éves viszonylatban nőtt az előzetes letartóztatást helyettesítő házi őrizet hatálya alatt állók száma.

2004. december 31-én a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartottak összlétszáma 11.709 férőhelyen 16.507 fő volt. (Egy évvel korábban ugyanezen a napon a fogva tartottak összlétszáma 17.838 fő volt, tehát a csökkenés 1.331.) Ez az adat is mutatja, hogy több büntetés-végrehajtási intézetben 2004-ben a fogva tartottak elhelyezése továbbra is zsúfolt volt, országos éves átlagban a telítettség 145-150 % között alakult.

A büntetés-végrehajtási intézetekben tartott ellenőrzések, vizsgálatok során egy-egy büntetés-végrehajtási intézetben feltárt jellemző jogszabálysértések a következők voltak:

- a védelemre való jog hatályosulását szabályozó intézeti házirend nem volt összhangban a jogszabályi rendelkezésekkel,
- az ügyvédi beszélő helyiség kialakítása is több kívánnivalót hagyott maga után,
- a befogadáskor lefolytatott orvosi vizsgálat során észlelt sérülésekről az intézet nem tájékoztatta a szakági ügyészt,
- a zuhanyozók száma a fogva tartotti létszámhoz képest aránytalanul kevés volt, állapotuk pedig elhanyagolt,
- két fogva tartott társa a bv. főtörzsőrmester felbujtására és jelenlétében tettelesen bántalmazta a sértett fogva tartottat,
- a fogva tartottnak a befogadáskor adott egyéni felszerelés hiányos volt,
- a fegyelmi zárka hőmérséklete a fogva tartott elhelyezésekor nem volt előírászerű,
- a szakállnövesztés a házirendben tévesen nem bejelentéshez, hanem engedélyhez volt kötve,
- a büntetés-félbeszakítás engedélyezése iránti kérelmek elbírálásához szükséges környezettanulmány beszerzését a fogva tartott feladatává tették,
- a napi legalább egy órai szabad levegőn tartózkodás időtartamába a sétaudvarra történt le- és onnan felvonulás időtartamát is beszámították,

- nem volt biztosított, hogy az előzetesen letartóztatott kérelmére termelőmunkában díjazás ellenében részt vegyen,
- az előzetesen letartóztatottat jogerősen elítéltekkel közös zárkába helyezték el,
- az ételmezés nem megfelelően higiénikus tárolóedényben történt,
- a mozgástér jogszabályi követelményét nem biztosították a zárkában,
- polgári ügyben történő előállítási költség előlegezését nem a jogszabályi előírás szerint bonyolították,
- a házirendben megjelölt időpontokban a könyvtár szolgáltatását nem vehették igénybe indokolás nélkül,
- az írni-olvasni nem tudó, elzárást töltő fogva tartott tájékoztatása nem a jogszabályban előírtaknak megfelelően történt,
- a fegyelmi eljárás kezdeményezését nem közölték a fogva tartottal, elmaradt a jogi képviselő értesítése, az eljárás keretében kötelező kioktatás, jogszabály értelmében kizárt személy vett részt az eljárásban, a határozat nem felelt meg a jogszabályban írt tartalmi követelményeknek, a határidőt nem tartották be, a kézbesítés is jogszabálysértő volt, az eljárást jogszabálysértően felfüggesztették, vétkes fegyelemsértés esetén az eljárás lefolytatását megtagadták,
- a zárkában nem volt házirend,
- az elzárást töltő fogva tartottak tájékoztatása jogaikról és kötelezettségeikről elmaradt,
- a díjazás nélküli munkáról készült nyilvántartólap mellett nem voltak megtalálhatók minden esetben az egészségügyi alkalmasságról kiállított orvosi igazolások,
- a vizsgálatot végző szakági ügyész más büntetés-végrehajtási intézet által előredátumozott, az intézeti képviselő által aláírt, de bélyegzővel el nem látott szabadítási értesítéseket talált,
- a munkavédelmi és tűzvédelmi oktatáson a fogva tartotti részvétel dokumentálása elmaradt, a dolgozó fogva tartottak őrzéssel és felügyelettel kapcsolatos adatai hiányoztak,
- késedelmet szenvedett a biztonsági csoportba sorolás,
- a fogva tartottnak a parancsnok részéről történő meghallgatása, a panasz kivizsgálása, a határozat hozatala határidőn túl történt,
- nem dokumentálták, hogy a külföldi állampolgár fogva tartott kérésének megfelelően a külképviselet értesítése megtörtént-e,
- ahol nagy zsúfoltság van, ott az elhelyezés és az egyes zárkák felszereltsége nem felel meg a nemzetközi előírásoknak,
- az intézet parancsnoka az illetékes ügyész engedélyének hiányában adott ki fogva tartottat a nyomozó hatóság részére nyomozati cselekmény foganatosítása céljából.

A rendőrségi fogdában tapasztalt és ügyészi jelzésekkel, rendelkezésekkel, észrevételekkel kifogásolt főbb szabálytalanságok között előfordult, hogy:

- a fogva tartottakkal durva hangnemet használtak, amikor szükségük elvégzése miatt a zárkából az illemhelyre engedésüket kérték;
- a fertőző beteg gyanús fogva tartott elkülönítésére és megfigyelésére alkalmas zárka hiányában a szükséges elkülönítést mellőzték,
- az ajánlott levélküldemény feladásának lehetősége hiányzott azért, mert a levelek biztonsági ellenőrzését a fogdán kívül a bűnügy előadója végezte,
- a sürgősségi kórházi ellátásra szállított román állampolgár esetében az orvos az anamnézist azért nem készíthette el, mert a beteg az anyanyelvén kívül más nyelven nem tudott kommunikálni, s a szakorvosi vizsgálat tolmács közreműködése nélkül történt,
- hétvégeken a napi szabad levegőn tartózkodás elmaradt az előírt fogdaőri létszám hiánya miatt,
- a Fogdaszolgálati Szabályzat 37. és 39. pontjaiban előírt zárkarend kialakításának feltételei nem voltak biztosítottak,
- a fogdában nem volt olyan postaláda, amelyben a fogva tartásért felelős szerv vezetőjéhez címzett levél zárt borítékban bedobható lett volna,
- az engedélyezett telefonálásra a fogda házirendje szerint azért nem kerülhetett sor, mert a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 6/A. §-a szerinti ellenőrzés személyi feltételét nem biztosították,
- a kapcsolattartás engedélyezése iránti kérelmeket szabálytalanul kezelték,
- a fogdai élelem szállítására, melegítésére és tárolására az európai uniós ajánlások folytán előírt edény nem volt biztosított,
- látogató fogadása azért maradt el, mert az ügy előadója akadályoztatása miatt nem tudott bemenni a beszélő ellenőrzésére, mást pedig a hivatkozott rendelet 6/A. § (2) bekezdésére utalással nem bíztak meg,
- a „meleg ételt” rendszeresen hideg állapotban osztották ki,
- a bűnügyi őrizetést annak ellenére helyezték el egyedül egy zárkában, hogy előzményi adatok alapján már vele kapcsolatban öngyilkosság elkövetésére utaló körülményeket jeleztek az ügyet vizsgáló rendőrök, nem megengedett tárgyak bevitelét engedélyezték a zárkába,
- adminisztrációs tévedésből jogerősen elítéltet tartottak a rendőrségi fogdában,
- hiányoztak a fogva tartás alapjául szolgáló határozatok,
- látogatásból történő kizárást elmulasztották a jogszabályok kötelező rendelkezése ellenére,
- a rendőrségi fogdából az ügyészségre küldött fogva tartotti levelet törvénytörően felbontották,
- az anyanyelv használatára vonatkozó általános és speciális szabályokat megsértették,

- a jogokról és kötelességekről szóló tájékoztató hiányzott,
- a különleges vallási igénynek megfelelő étkezést késedelmesen biztosították,
- a fogva tartotti panaszokat jogszabálysértő módon intézték,
- a szakági ügyészt nem értesítették a sérülten befogadottakról,
- az orvoshoz jutást késedelmesen biztosították,
- emberi tartózkodásra nem teljesen alkalmas zárkákat használtak,
- a zárkák szellőztetését elégtelenül biztosították, illetőleg hiányzott a megfelelő természetes világítás,
- a zárkák hiányos felszereltségűek voltak.

Még mindig feltárt a szakági ügyész egyes fogdáknál olyan gyakorlatot, hogy a fogva tartottakat takarodótól ébresztőig biztonsági okokra hivatkozással nem engedték ki a zárkából szükségüket elvégezni, s a reggeli nyitásig műanyag edényeket kellett használni.

Előfordult, hogy fogva tartott a védő útján akart leveleket kicsempészni; a fogdai események felszámolása során alkalmazott kényszerítőeszközök jogszerűségének vizsgálata eredményeként hozott döntésekkel szemben a fogva tartottak részére nem biztosítottak panaszjogot. Észlelhető volt az is, hogy a fogda rendjét súlyosan zavaró fogva tartotti magatartás miatt elmulasztották a fegyelmi eljárás lefolytatását.

A szakági ügyészek kifogásolták, ha az előállító helyiség a jogszabályban előírt feltételeknek nem felelt meg. Az ellenőrzés során intézkedni kellett

- gyermekkorú személy előállításának megszüntetésére,
- a törvényben meghatározott időtartam túllépése miatt,
- az előállítások legfontosabb körülményeit és időtartamát rögzíteni hivatott nyilvántartások hiányosságai, illetve pontatlanságai miatt,
- az előállító helyiségben történt rendkívüli esemény jelentésének elmulasztásáért,
- az előállító helyiség őrzés-biztonsági szempontból kifogásolható állapota miatt, vagy azért, mert
- a letéti jegyzék alapján nem volt megállapítható, hogy az előállított személyek elhelyezését megelőzően a motozás során milyen vagyontárgyakat vettek el tőlük.

Az előállító helyiséget vizsgáló ügyészek 2004-ben is jelzéseket nyújtottak be, mivel nem volt biztosított az előírt légtér és mozgástér, nem volt tisztálkodási lehetőség, a nyilvántartásba történt utólagos bejegyzés miatt, továbbá azért is, amikor az előállított személynél a kényszerintézkedés jogosságát a parancsnoki véleményben nem igazolták. Ügyészi intézkedésre került sor a külföldi, nem magyar állampolgárnak a 2001. évi XXXIX. törvény

61. §-ának (5) bekezdésében foglaltaktól eltérő, nem nyomban az előállításra illetékes idegenrendészeti hatósághoz, hanem a rendőrség épületében történt előállítása, s itt 5 órán át történt visszatartása miatt is.

2004. december 31-én szabálysértési elzárást 59 fő (53 fő és 6 nő) töltött, idegenrendészeti őrizetben 63 fő (62 férfi és 1 nő) volt. Az utóbbiak száma az előző év azonos időszakához képest tehát közel a felével csökkent (115 fő helyett 63 fő). Határőrségi közösségi szálláson elhelyezett külföldi 18 fő volt, tehát az ő számuk is csökkent. A szakági ügyészek az e helyeken történt rendkívüli események kapcsán lefolytatott vizsgálatok alapján is tettek intézkedéseket. A tapasztalatok szerint a rendkívüli eseményeket nem a fogva tartó személyzet bánásmódja, hanem többnyire a menekültügyi eljárások és az idegenrendészeti őrizet elhúzódása, a közösségi programok hiánya váltotta ki.

A tárgyév utolsó napján a büntetés-végrehajtási intézetekben 12.180 fő jogerősen elítélt töltötte szabadságvesztés büntetését. Közülük 11.467 férfi és 713 nő volt. Megoszlásuk szerint 3.687 fő fegyház, 7.287 fő börtön, 547 fő fogház fokozatban, 163 fő fiatakorúak börtönében, 115 fő fiatakorúak fogházában volt. Pénzbüntetés és közérdekű munka szabadságvesztésre átváltoztatása folytán 381 fő fogház fokozatban volt. Az idegen állampolgárságú 697 fogva tartott közül a jogerősen szabadságvesztésre ítélt 256 fő volt.

Az első büntényesek száma 5.660, a visszaeső és különös visszaeső 3.730, a többszörös visszaeső 2.790 fő volt.

2004-ben – a megelőző évhez hasonlóan – a szakági ügyészek néhány esetben késedelmes szabadítást észleltek, de nem a fogva tartó büntetés-végrehajtási intézet hibájából. Akkor történt ilyen, amikor a jogerős összbüntetési ítélet és értesítő olyan időpontban érkezett meg a büntetés-végrehajtási intézethez, amikor a fogva tartott a jogerős összbüntetési ítéletben kiszabott szabadságvesztés büntetését már kitöltötte. Ismételten kezdeményeztük az új büntetés-végrehajtási törvény alkotása során a hatályos jogi szabályozás e hiányosságának megszüntetését is.

A szabadságvesztés büntetés foganatba vételének helyzete 2004. december 31-én a következő képet mutatta: 41.074 előírásból folyamatban maradt 8.310 ügyben a foganatba vétel (20,2 %), ebből a külföldön tartózkodók száma 78 (0,9 %) volt, őket nem számítva 20 % a hátralék. Ez a 2002. év utolsó napján 21,9 %, a 2003. év utolsó napján 19,8 % volt, tehát megközelítőleg azonos szinten mozog a szabadságvesztések foganatba vétele, amelynek javítása érdekében továbbra is fellepnek a szakági ügyészek annak érdekében, hogy következmény nélkül ne maradjon a normasértés, a hatékonyság végett pedig gyorsan helyreálljon a bűncselekmény által megsértett jogrend. Vizsgálati

tapasztalataink szerint az elítélt jelentkezésének elmulasztása esetén rövid időn belül megtörténtek a vonatkozó jogszabályokban előírt intézkedések. A végrehajtások megkezdése elhúzódásának, illetve elmaradásának oka – az előírt intézkedések megtételének ellenére – az érintett elítéltek ismeretlen helyen tartózkodása volt.

Hiányosságok a halasztások engedélyezésével kapcsolatos eljárások során a bíróságok büntetés-végrehajtási csoportjaival való együttműködéssel összefüggésben a Be. 591. §-a (7) bekezdésének, valamint a 9/2002. (IV. 9.) IM rendelet 21. §-a (3) bekezdésének érvényesülése körében voltak tapasztalhatók, mert a büntetés-végrehajtási csoport több ügyben nem értesült a halasztási kérelemről, illetve a halasztás engedélyezéséről. Előfordult továbbá, hogy a bíróság késve érkezett halasztási kérelmet is elbírált.

Mint a fogva tartottak közötti feszültséget növelő tényező, a zsúfoltság csökkentésére, a férőhelyek növelésére intézkedések történtek. További szervezőmunkát igényel az elítéltek minél nagyobb arányú termelőmunkában való részvétele, ami az európai gyakorlat szerint is a büntetés-végrehajtás szerves részét képezi. Minden, ami elősegíti a bűnelkövetők társadalmi integrációját, egyben akadályozza a bűnismétlést és szolgálja a bűnmegelőzést is. A büntetés tartama alatt növelni kell a foglalkoztatás, a szakképzés, az oktatás, az egészség-megőrzés lehetőségét.

A 2004. év folyamán nőtt a szabadságvesztés büntetés fokozatának megváltoztatása: 375 elítéltnak enyhítette, 55 elítéltnak pedig szigorította a büntetés-végrehajtási bíró a végrehajtási fokozatát. (Az előző évben 296 enyhítés és 27 szigorítás volt.) Az év folyamán viszont csökkent az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása az előző évhez viszonyítva (252-ről 222-re).

A zsúfoltság, a rendkívüli események egyik következménye, hogy a 2004-ben a parancsnokok által kiszabott magánelzárás fenytések száma elérte a kétezret az előző évi 1.829-el szemben (8,6 %-os emelkedés).

A feltételes szabadságra bocsátás tárgyában 9.185 elítélt ügyében döntött a büntetés-végrehajtási bíró, 8.009-nek engedélyezte, 1.157 elítéltnak pedig nem engedélyezte a feltételes szabadságra bocsátását (12,6 %).

Tovább tart a közérdekű munka büntetésüket töltő elítéltek számának évről-évre történő emelkedése az előző év hasonló időszakához képest, ez a múlt évben 24 %-ot tett ki. 2004. december 31-én 790 munkáltatónál 5.666 elítélt (míg 2003-ban 710 munkáltatónál 4.303 elítélt) töltötte a büntetését. Nőtt az év folyamán az új munkahely vagy munka kijelölése, valamint a végrehajthatóság megszűnésének megállapításával kapcsolatos ügyek száma is, ami a

többletfeladatokon kívül arra enged következtetni – amit a szakági ügyészek helyi vizsgálati tapasztalatai is alátámasztottak –, hogy a végrehajtási feltételek még nem megfelelően biztosítottak. Még mindig előfordult, hogy csökkent munkaképességű terheltet ítélte a bíróság közérdekű munka büntetésre, ami miatt perújítási indítványt kellett benyújtani.

A pénz fő- és mellékbüntetés végrehajtásának helyzetében éves viszonylatban minimális javulás regisztrálható. 2004. december 31-én 3.529.063.959,- Ft össz-előírás 24,8 %-a: 875.570.994,- Ft. volt a hátralék. (Ez egy évvel korábban 25,1 % volt.) A befizetett összeg 2.387.823.302,- Ft-ot tett ki. (A többit törölték szabadságvesztésre átváltoztatás, illetve behajthatatlanság miatt.) Több ügyben volt tapasztalható, hogy a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetések elévülése kérdésében a büntetés végrehajthatóságának elévülési idejét tévesen állapították meg.

A tárgyév utolsó napján mellékbüntetés hatálya alatt álló 33.152 fő közül 21.561 fő közügyektől, 115 fő foglalkozástól, 10.957 fő járművezetéstől eltiltott, 25 fő kitiltott, 494 fő pedig kiutasított volt. Vizsgálati tapasztalataink szerint a mellékbüntetések végrehajtásának feltételei még ma sincsenek biztosítva. Éves viszonylatban 49,7 %-kal nőtt a pártfogó felügyelet alatt álló felnőtt korúak száma, az év utolsó napján számuk 15.833 volt.

A büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelése, tárolása, nyilvántartása, megsemmisítése törvényességének vizsgálata során a szakági ügyészek több hiányosságot tártak fel a nyomozó szerveknél. Így többek között a lefoglalásról készült jegyzőkönyvek a bűnjellekkel együtt nem kerültek átadásra a bűnjelkezelőnek, a lefoglalás megszüntetéséről szóló határozatokban nem szerepelt valamennyi szükséges figyelmeztetés, a bűnjelek megsemmisítése esetén az ügyészség és a bíróság értesítése elmaradt. A lefoglalásokhoz kapcsolódó nyilvántartások vezetése több esetben nem felelt meg a jogszabályoknak, illetőleg a nyomozás befejezését követően a lefoglalt dolgok bíróságra történő átszállítása késedelmet szenvedett; a lefoglalt gépjárművek megfelelő tárolását a rendőrség, bíróság nem oldotta meg mindenhol, azok udvarokon, szabad téren rozsdásodtak az eljárás alatt. Előfordult, hogy nem vezettek nyilvántartó könyvet a pénzletétekről; az előadó szabálytalanul a páncélszekrényben tárolt lefoglalt lőszert; több esetben nem töltötték ki a házkutatás, lefoglalás során alkalmazandó jegyzőkönyveket és egyéb okiratokat. Nem derült ki, hogy pontosan mikor, milyen bűnjelleket foglaltak le, azokat milyen bűnjel-címkével látták el, mi lett a bűnjelek további sorsa; több esetben nem volt megfelelő a bűnjel-jegyzékek kiállítása sem.

2004-ben a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal Hatósági és Felügyeleti Főosztály Büntetéseket Nyilvántartó Osztályára

(továbbiakban: BNYO) 346.682 erkölcsi bizonyítvány kiadása iránti kérelem érkezett. A szakági ügyészek az év folyamán több esetben kezdeményezték a törvényességi szempontból kifogásolható bírósági mentesítésről szóló határozatok miatt a Be. 577. §-ának (4) bekezdése alapján annak indítványozását, hogy a bíróság saját hatáskörben helyezze hatályon kívül határozatát és hozzon a törvénynek megfelelőt. Előfordult például, hogy a bíróság a törvényben előírt várakozási idő letelte előtt részesítette mentesítésben az elítéltet, illetve több esetben előzetes mentesítést utólag állapított meg. A köztársasági elnök által az év folyamán gyakorolt 40 egyéni kegyelemről a bíróságok által kiállított adatlap (megfelelő iratok hiányában) hiányosan került a BNYO-hoz, nem tartalmazta pontosan, mire vonatkozik a kegyelem.

A külföldi hatóságoktól jelentősen több priorálás iránti jogsegélykérelem érkezett, amelyeket a szakági ügyész 2-3 napon belül teljesített a nemzetközi egyezményekben foglaltaknak megfelelően. Figyelem-felhívásaival hozzájárult a bűnügyi nyilvántartás fejlesztéséhez is.

G) Gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészi tevékenység a büntetőügyekben

A 2004. évben a bűnelkövetők 9,5 %-a volt fiatalkorú (12.325), ez a szám az előző évhez képest 17,7 %-os emelkedést mutat. A nem büntethető gyermekkorú elkövetők száma ezzel párhuzamosan egy év alatt 11,6 %-kal emelkedett (3.963).

Egyes megyékben a kiskorú elkövetők számában mutatkozó növekedés az országos átlag kétszeresét is meghaladta (pl. Nógrád, Győr-Moson-Sopron). Előfordultak azonban ettől eltérő irányú változások is. Így például Zala megyében az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetők száma 27 %-kal, Bács-Kiskun megyében pedig a gyermekkorú elkövetők száma 17 %-kal mérséklődött.

A beszámolási időszakban a fiatalkorúak és a gyermekkorúak által elkövetett bűncselekmények száma lényegében az előző évnek megfelelően alakult (2003: 21.484, illetve 7.325; 2004: 20.994, illetve 7.384). Az ifjúkori bűnelkövetők devianciájának jellemzői az elmúlt évben sem mutattak jelentős változást.

A kiskorúak bűnözésének struktúráját illetően továbbra is a vagyon elleni bűncselekmények dominanciája jellemző (67 %). Ezen belül számottevőek a különböző bevásárló központokban végrehajtott bolti lopások. Nagyobb számban fordult elő, amikor a szülő a kiskorú gyermekével közösen vagy annak jelenlétében követte el a bűncselekményt. Gyakoriak a mobiltelefonra, kerékpárra, motorkerékpárra, gépkocsira, valamint az azokban elhelyezett

értékekre történő lopások is. Ez utóbbiak esetében a lopási kárt gyakorta többszörösen is meghaladta a dolog elleni erőszak folytán keletkezett rongálási kár.

A vagyon elleni bűncselekmények között változatlanul jelentős a társas és üzletszerű elkövetés, amikor a fiatalok és fiatal felnőttek közösen nagyobb számú bűncselekményt követnek el. Ezek közül is kirívó volt annak a Pest megyei fiataloknak a büntetőügye, aki 17 társával összesen 67 sértett családi házából, udvarából tulajdonított el különböző vagyontárgyakat.

2004-ben a fiatalok és a gyermekkorúak által elkövetett rablások száma (671, illetve 191) az előző években elért magas szinten stabilizálódott. Ezeket gyakorta gyermekkorúak, idős emberek, valamint ittas állapotban lévő sértettek sérelmére követték el, nem egyszer jelentéktelen elkövetési értékre, társas vagy csoportos formában.

A kiskorúak bűnözésében a korábbiakban tapasztalt kedvezőtlen jelenségek az elmúlt évben is megfigyelhetők voltak.

A személy elleni bűncselekmények körében csökkent ugyan az emberölést elkövető fiatalok száma (2003: 23; 2004: 12), azonban az élet elleni és a többi erőszakos cselekményeket többször a nagyfokú agresszivitás, a kegyetlen végrehajtási mód, a durvaság, a motiváció hiánya jellemezte.

A Nógrád Megyei Főügyészség például nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel társtettesként elkövetett emberölés büntette miatt azért emelt vádat a fiatalok terheltekkel szemben, mert ittas állapotban, pénzszerzés céljából behatoltak a magányosan élő idős női sértett lakásába, majd az időközben hazaérkező sértettet – pénzt követelve tőle – órákon keresztül bántalmazták, kínozták, így többek között nemi szervébe és végelébe seprűnyelet dugtak fel. A durva bántalmazás végeztével mindössze 400 Ft-tal távoztak a helyszínről, magára hagyva a súlyosan sérült idős asszonyt, aki később belehalt az őt ért kitartó, rendkívüli brutalitással és embertelenséggel végrehajtott bántalmazásba.

Az elmúlt évben is sor került vádemelésre eredetileg betöréses lopásnak induló, majd a helyszínen brutális módon, különös kegyetlenséggel és nyereségvágyból elkövetett emberölésbe átforduló bűncselekmény miatt.

Sajnálatos módon 2004. évben tovább növekedett a kábítószerrel visszaélés miatt indított büntetőeljárások száma. Fiatalok részvételével 2004-ben 1.021 kábítószerrel visszaélést követtek el, ami az előző évi szám (389) több mint két és félszeresét jelenti (262,5 %). Mindez azt a korábbi

feltevést látszik igazolni, mely szerint a 2003. év e téren ismertté vált kedvező adatai a jogszabályi változásból következtek és nem a kábítószerrel visszaélés terén mutatkozó tényleges pozitív elmozdulást tükrözték.

Az ismertté vált kábítószerrel visszaéléseket – az elmúlt évekhez hasonlóan – továbbra is az jellemezte, hogy a fiatalok ezekben az ügyekben általában a kábítószer megszerző fogyasztók voltak s felnőtt korú vádlott-társuk vagy társaik kereskedtek a kábítószerrel.

A fiatalok azonban egyre gyakrabban már nem csak fogyasztói, de terjesztői is a drogoknak. Sajnálatos módon előfordultak a gyermekkor alig meghaladó életkorban lévők között már kábítószerfüggők is.

A visszaélés kábítószerrel bűncselekmény felderítése és bizonyítása komoly erőfeszítéseket igényel a nyomozó hatóság részéről. Ennél a bűncselekmény kategóriánál a kábítószer tiszta hatóanyagának és mennyiségének tisztázása, valamint az elkövető kábítószer-függőségének megállapítását szolgáló szakértői bizonyítás is rendkívül időigényessé teszi a büntetőeljárásokat.

A Zala Megyei Főügyészség egyik ilyen ügyében a terhelt ellen jelentős mennyiségű kábítószerrel visszaélés büntette miatt van büntetőeljárás folyamatban. A bűncselekményeket a gyanúsítottak – akiknek a száma meghaladja az ötvenet – bűnszövetségben követték el. Rendszeresen kábítószerkereskedelemmel foglalkoztak, a bűncselekményt nagyfokú szervezettségben, széles körű vásárlói kör bevonásával hajtották végre.

A 2004. év volt az első teljes olyan esztendő, amikor a gyermek- és ifjúságvédelmi szakterület a 2003. július 1. napjával megvalósult új szervezeti keretek között végezte feladatát. A szakág munkaterhe, ezen belül is a büntető ügyforgalma nőtt az elmúlt évben. Az elintézésre váró vádemelési javaslatok mennyisége országosan 20 %-kal volt több mint 2003-ban (2003: 10.828; 2004: 12.994).

A megvádolt fiatalok száma az előző évnek megfelelően alakult (2003: 7.639; 2004: 7.187).

Fiatalok esetén az életkori sajátosságok folytán különösen fontos szempont a büntetőeljárás gyors befejezése. A bírósági eljárások mellőzésének lehetőségével differenciáltan éltek az ügyészek. A jelentéktelen, kisebb tárgyi súlyú ügyekben a nyomozást megszüntették és az elkövetőt megrovásban részesítették.

Az eljárás gyorsítását szolgáló diverziós jogintézmények közül az ügyészek 917 ügyben 1.930 fiatalkorú gyanúsítottal szemben éltek a vádemelés elhalasztásának lehetőségével. A fiatalkorú vádlottak 6,8 %-ának (486 fő) bíróság elé állítására került sor.

Megfelelően érvényesült az a felfogás, mely szerint a gyorsabb felelősségre vonást szolgáló tárgyalás mellőzése rendszerint alkalmasabb a fiatalkorúakra előírt speciális büntetési cél elérésére, mint a gyakran elhúzódó eljárásokban a tárgyalás nevelő hatása.

A fiatalkorúak ügyészei az előző évhez képest 26,1 %-kal nagyobb arányban éltek a tárgyalás mellőzése indítványozásának lehetőségével (2003: 992; 2004: 1.251).

A jogerős bírósági határozattal befejezett ügyek száma a fiatalkorú terhelteknél a 2003. évi 5.106-ról 4.875-re csökkent. A vádemelések ténybelileg és jogilag rendszerint megalapozottak voltak, ezt tükrözi, hogy a fiatalkorúak ügyeiben az előző évben elért igen magas váderedményességet (2003: 98,8 %; 2004: 98,62 %) 2004-ben is sikerült megőrizni, az változatlanul meghaladta a felnőtt korú terheltekre vonatkozó váderedményességet (96,3 %).

A szakági ügyészek a vádemelési javaslattal érkezett ügyek 99,4 %-át 60 napon belül dolgozták fel, ezen ügyek 82 %-ában 30 napnál rövidebb időt vett igénybe az ügyintézés.

Az időszerűséget az egész büntetőeljárás időtartamára vetítve 2004-ben sem sikerült javítani. A fiatalkorúak ügyeiben a nyomozás elrendelésétől a jogerős érdemi bírósági határozat meghozataláig az ügyek 26,6 %-ában az elmúlt évben is több mint két év telt el, a három éven túl befejezett ügyek száma pedig meghaladta a 12 %-ot.

A bíróságok a fiatalkorú vádlottak 56,9 %-át próbára bocsátották, 5,8 %-ával szemben pénzfőbüntetést szabtak ki. A szabadságelvonással járó szankciók közül 27 %-kal csökkent a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt fiatalkorúak száma (2003: 525; 2004: 383).

A fenti változás összhangban áll azzal az alapelvvel, mely szerint az intézkedés megelőzi a büntetést, és végrehajtandó szabadságvesztés büntetés fiatalkorúval szemben csak végső eszközként alkalmazható. Sajnálatos azonban, hogy a javítóintézeti nevelés alkalmazásának csökkenő tendenciája az elmúlt évben is tovább folytatódott (2003: 238; 2004: 201).

Az előzetes letartóztatások gyakorlata törvényes és kiegyensúlyozott volt, 6,2 %-kal, illetve 21 %-kal csökkent az őrizetbe vett, illetve előzetes letartóztatásba helyezett fiatalok gyanúsítottak száma (2003: 946, illetve 421; 2004: 887, illetve 333).

Az elmúlt évben tovább nőtt azon kiskorúak száma, akik sérelmére bűncselekményt követtek el. 2004-ben a fiatalok sértettek száma 1.783-mal haladta meg az előző évi értéket (2003: 8.054; 2004: 9.837), a gyermekkorú sértettek száma pedig két és félszeresére emelkedett (2003: 3.815; 2004: 8.365).

A gyermekkorú sértettek számának jelentős növekedését a tiltott pornográf felvétellel visszaélés bűncselekmények sértettjeinek nagy száma okozta (a Fővárosban 1.479, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2.049 ilyen sértett volt).

A hatóságok tudomására jutott kiskorú veszélyeztetése büntetettének száma csaknem 50 %-kal haladta meg az előző évi mértéket (2003: 1.316; 2004: 1.973). A kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt indult büntetőeljárások magas száma az ilyen jellegű elkövetési magatartások hatékonyabb feltárásával és jelzésével is összefüggésbe hozható. Az elkövetési magatartások közül továbbra is a kiskorúak, illetve a házastársak kiskorúak jelenlétében történő durva bántalmazása, a gondozási kötelezettség súlyos elhanyagolása jellemző. Növekvő azon büntetőeljárások száma is, amelyek a tankötelezettség teljesítésének elmulasztása miatt indultak.

Több esetben előfordult, hogy az elrendelt nyomozás ellenére nem valósult meg kiskorú veszélyeztetése (hanem más bűncselekmény, például testi sértés), illetve nem volt bizonyítható e bűncselekmény elkövetése. A valófélben lévő, illetve megromlott kapcsolatban élő szülők a gyermekelhelyezés, illetve válóper eszközéül is gyakran élnek feljelentéssel házastársuk ellen kiskorú veszélyeztetése miatt. Ilyenkor gyakran került sor a nyomozásnak bűncselekmény vagy bizonyíték hiányában történő megszüntetésére.

H) Büntetőjogi szakági vizsgálatok

a) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet és a vádelőkészítés körében

A Legfőbb Ügyészség irányító és ellenőrző tevékenységének fő területe a beszámolás évében az új Be. helyes alkalmazásának elősegítése volt. Erre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség instruáló vizsgálatokkal segítette a főügyészségek és helyi ügyészségek munkáját. Emellett sor került a következők szerinti vizsgálatok elvégzésére is.

aa) A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozat – egyebek mellett – a 7.4. számú részében az ügyészség feladataként jelölte meg az áldozatvédelmi feladatok pontos meghatározását a vádemelés elhalasztása esetére. Az ehhez kapcsolódó 1009/2004. (II. 26.) Korm. határozat felkérte a legfőbb ügyészt, hogy a vádemelés elhalasztása során szerzett tapasztalatokat bocsássa a feladat teljesítéséért felelős igazságügy-miniszter rendelkezésére.

A vizsgálat lefolytatására az azzal szemben támasztott igényeknek megfelelően sor került, s a megállapítások szerint a sértetti érdekvédelem a korábbiakhoz képest előrehaladást mutat, a feltárt hiányosságok kiküszöböléséhez szükséges intézkedésre sor került.

ab) A nézőtéri erőszak – különösen a futball-huliganizmus – megelőzése, illetve visszaszorítása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1071/2003. (VII. 18.) Korm. határozatban foglaltak teljesítéséhez az ügyészség a sportrendezvényekhez kötődő bűncselekmények miatt indult büntetőeljárások elemzésével járult hozzá.

ac) A Legfőbb Ügyészség megvizsgálta és elemezte az ún. „extrém politikai megnyilvánulások” (nem közterületen tartott rendezvényen a rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés, az engedélyezett vagy engedély nélküli demonstrációhoz, megemlékezéshez vagy emlékhelyhez kapcsolódó vagy helyszínhez nem köthető ilyen esetek) témakörében előfordult büntetőeljárásokat és az arról készített jelentést a tapasztalatok hasznosítása végett megküldte a Miniszterelnöki Hivatal illetékes szervének.

ad) A beszámolás tárgyát képező évben sor került a nyomozás során alkalmazott DNS-profil szakértői vizsgálatok gyakorlatának elemzésére. A DNS-profil vizsgálat a magyarországi nyomozásban mintegy tíz éves múltra tekint vissza és a személyazonosítás legkorszerűbb és legmegbízhatóbb módja. Ugyanakkor ez az eljárás igen költséges és hosszadalmas, az erre vonatkozó igény messze meghaladja az erre rendelkezésre álló költségkeretet, ezért szükségessé vált annak vizsgálata, hogy milyen szempontok alapján veszik igénybe a DNS-szakértőt és milyen intézkedések szükségesek ahhoz, hogy a szakérő kirendelésére a valóban szükséges esetekben kerüljön sor.

ae) A főügyészségek és a helyi ügyészségek az elmúlt évben is folytatták azt a gyakorlatot, hogy a tapasztalataik alapján szükségesnek tartott területeken megvizsgálták a nyomozó szervek, a főügyészségek pedig a helyi ügyészségek tevékenységét is. Az elmúlt évben kiemelkedően magas számú, 5.930 ilyen vizsgálatot végeztek, amelyből 1.148 fogdaviszsgálat volt.

b) A vádképviselési gyakorlat körében

ba) A Be. – a korábbi szabályozástól lényegesen eltérően – az első fokú bíróság ügydöntő határozata ellen bejelentett fellebbezés elbírálására három eljárási formát biztosít. Ezért valamennyi főügyészségen megvizsgáltuk, hogy az ügyész büntetőbíróság előtti tevékenysége során miként érvényesülnek a másodfokú eljárás formájának megválasztására vonatkozó új eljárásjogi rendelkezések.

A vizsgálat megállapítása szerint az ügyészek a szakmai követelményeknek megfelelően működtek közre abban, hogy a bíróságok az eljárási formák megválasztásakor a törvény rendelkezései szerint járjanak el. A még alakulóban lévő gyakorlat többnyire összhangban van az adott bíróság illetékességi területén működő főügyészség álláspontjával.

A vizsgálat a másodfokú ügyészi tevékenységgel kapcsolatban megállapította, hogy az ügyintézés időszerű, az érdemi ügyészi indítványok megfelelnek a büntető eljárásjog szabályainak.

bb) A legfőbb ügyész 2004. január 1-jétől az ügyészségi nyomozás kizárólagos hatáskörébe tartozó, illetve az arra jogosult által oda utalt ügyek nyomozásán túl az ügyészségi nyomozó hivatalok feladatkörébe utalta az érdemi ügyészi határozat meghozatalát és – eltérő főügyészi rendelkezés hiányában – a vád képviselésének ellátását is. Az e körben lefolytatott vizsgálat annak megállapítására irányult, hogy a nyomozó hivatalok működési körét érintő ügyekben országosan egységes-e a vádképviselési és fellebbezési gyakorlat, a bíróságok osztják-e a bűncselekmények jogi minősítésével és az alkalmazott jogkövetkezményekkel kapcsolatos ügyészi álláspontot.

A vizsgálat megállapítása szerint a hivatalok ügyészei az új eljárási törvény rendelkezéseinek értelmezése és alkalmazása terén tapasztalt kezdeti bizonytalanságot követően megfelelő színvonalon, és lényegében az országos adatokkal megegyező eredményességgel látják el a vádképviselési tevékenységet.

bc) A büntetőbírósági ügyekben illetékes legfőbb ügyészségi szervezeti egység az egységes ügyészi jogalkalmazási gyakorlat biztosítása érdekében 2004-ben is folytatta a Legfelsőbb Bíróság, valamint az ítélőtáblák határozatainak havi rendszerességgel történő értékelését, és a büntetőjogi tevékenységet folytató szervezeti egységeket rendszeresen tájékoztatja azokról a döntésekről, amelyek gyors megismerése a szakmai munka szempontjából szükséges.

c) A büntetés-végrehajtás törvényessége feletti felügyelet körében

ca) A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi ügyészek központi vizsgálati terv szempontjai szerint is vizsgálták az elmúlt évben az előzetes letartóztatás végrehajtása törvényességének, valamint a fogva tartotti jogoknak és kötelezettségeknek az érvényesülését annak megállapítása végett, hogy az előzetes letartóztatás végrehajtása során a Be. és a hatályos büntetés-végrehajtási jogszabályok rendelkezései miként érvényesülnek a gyakorlatban, illetőleg a végrehajtó szervek alkalmazzák-e az EU és az ET ajánlásaiban foglaltakat.

Megállapítható volt, hogy az új Be. és a hatályos büntetés-végrehajtási jogszabályok rendelkezései – a vizsgálat során feltárt hiányosságoktól, mulasztásoktól és helyenként előforduló jogszabálysértő gyakorlattól eltekintve – általában megfelelően érvényesülnek a gyakorlatban, illetőleg a végrehajtó szervek a lehetőségeikhez képest alkalmazzák az EU és az ET ajánlásokban foglaltakat.

A vizsgálati tapasztalatok alapján is leszögezhető, hogy az előzetesen letartóztatottak munkáltatása országos viszonylatban továbbra sem megoldott, s emellett a fogva tartó intézetek zsúfoltsága is anyagi feltételek hiányából fakadó megoldásra váró problémaként jelentkezik. Az előzetes letartóztatás végrehajtásának törvényessége vitathatatlanul magasabb szinten valósul meg, ezért a Be. 135. §-a (1)-(2) bekezdésének hatályba léptetése mindenképpen indokolt volt. A felmerült problémákra megnyugtató megoldást csak új fogva tartási helyek létesítése jelenthet.

A vizsgálat több jogalkalmazási problémát is feltárt, amelyek megoldása a jogalkotó aktív közreműködését igényli. A rendelkezési jogokkal kapcsolatos törvényi előírások kollíziójának kiküszöbölése az új büntetés-végrehajtási kódex megalkotásával valósítható meg aggálytalanul.

A büntetés-végrehajtási intézetek jelenleg tapasztalható zsúfoltsága hátrányosan befolyásolja az előzetesen letartóztatottak jogi helyzetét, a fogva tartás biztonságát, valamint kihat a bánásmód törvényességére, a fogva tartottak emberi méltóságára is. A védelemhez való jog érvényesülésével kapcsolatban inkább az jelentett problémát, hogy a fogva tartó intézetben nem biztosították az ellenőrzésmentes kapcsolattartás feltételeit. A vizsgált időszakban gyakran előfordult, amikor a fogva tartott fogdán található iratai között az általa megjelölt hozzátartozó értesítésének időpontjáról és módjáról, illetve az értesítés elmaradásának okáról a fogva tartás alapjául szolgáló eljárást folytató szerv képviselője által készítendő feljegyzés nem volt fellelhető, ezért nem lehetett megállapítani, hogy az előírt értesítés megtörtént-e vagy sem.

A hazai fogva tartó intézetek zömében biztosítják az előzetesen letartóztatottak részére a napi egy órai szabad levegőn tartózkodás lehetőségét. Az e téren jelentkező hiányosságok leginkább a személyi és tárgyi feltételek hiányára voltak visszavezethetők. Előfordult a tárgydőszakban néhány olyan eset, amikor a fogva tartó intézet nem tudta a rászoruló előzetesen letartóztatottat ilyen ruházattal ellátni. Az előzetesen letartóztatottak elhelyezési körülményei változatos képet mutatnak, a hatályos jogszabályi rendelkezésekben a fogva tartottak részére előírt minimális mozgástér és légtér az ország fogva tartó intézeteinek számottevő részében nincs biztosítva.

A vizsgálat során az elkülönítési szabályok végrehajtásának gyakorlatában feltárt viszonylag nagyobb számú jogsértés arra enged következtetni, hogy a végrehajtó szerveknek a vonatkozó előírások betartása sokszor – leginkább az intézetek zsúfoltsága miatt – komoly gondot okoz. A fogva tartó intézetek a rendelkezési jogkör gyakorlójának a büntetőeljárás érdekeire tekintettel kiadott utasításait a legnehezebb körülmények ellenére is végrehajtják, a vizsgált időszakban a leggyakoribb problémát az előzetesen letartóztatottak elítéltekkel együtt történő szabálytalan elhelyezése jelentette.

Ezen túlmenően az is több esetben előfordult, hogy fiatalkorút felnőtt előzetesen letartóztatottal közösen egy zárkában helyeztek el. A vizsgálati tapasztalatok azt mutatták, hogy az előzetesen letartóztatottak a fogva tartó intézetekben a befogadás alkalmával kötelező orvosi vizsgálaton szinte kivétel nélkül átesnek. A vizsgálat e tárgyban csupán egyetlen mulasztást tárt fel.

A vizsgálat megállapításai szerint a büntetés-végrehajtási intézetek eleget tesznek azon kötelezettségüknek, mely szerint abban az esetben, ha az előzetes letartóztatás végrehajtása alatt a bíróság vagy az ügyész rendelkezési jogkörébe tartozó döntés szükségességét észlelik, erről a rendelkezési jogkör gyakorlóját haladéktalanul értesíteniük kell.

A bíróság és az ügyész kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezési jogát érintő jelenleg hatályos szabályozás körében egy jogértelmezési kérdés kiemelése indokolt: ez a Be. 43. §-a (3) bekezdésének b) pontja, illetőleg a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. (a továbbiakban: Bv. tvr.) 118. §-a (1) bekezdésének d) pontja és a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet (a továbbiakban: Fogdarendelet) 2. §-a (1) bekezdésének c) pontja között mutatkozó ellentmondásból adódik. A Bv. tvr. hivatkozott rendelkezése szerint ugyanis: „Az előzetesen letartóztatott hozzátartozóival és – az ügyész, a vádirat benyújtása után a bíróság jóváhagyásával – más személyekkel levelezhet, legalább havonta egyszer fogadhat látogatót és kaphat csomagot.” A kapcsolattartás engedélyezését a Fogdarendelet jelzett rendelkezése a Bv. tvr.-hez hasonlóan szabályozza. A 2003. július 1-jén hatályba

lépett Be. az említett jogszabályi előírásoktól eltérően szabályozza a rendelkezési jogkör gyakorlójának az előzetesen letartóztatottak kapcsolattartása körében érvényesülő döntési jogosultságát, hiszen a 43. §-a (3) bekezdésének b) pontja kimondja: „A fogva lévő terhelt jogosult arra, hogy a vádirat benyújtásáig az ügyész, azt követően a bíróság döntése alapján a hozzátartozójával vagy más személlyel szóban, személyesen felügyelet mellett, írásban ellenőrzés mellett érintkezzenek.”

A törvény miniszteri indokolása szerint a Be. idézett rendelkezése a Bv. tvr. vonatkozó előírásait pontosítja, ám egyúttal azt is leszögezi, hogy a hozzátartozóval való kapcsolattartás a fogva lévő terheltet nem illeti meg alanyi jogon, tehát a bűnügyi őrizetben lévő személy és az előzetesen letartóztatott hozzátartozóival is csak a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével tarthat kapcsolatot. Tekintettel arra, hogy a Bv. tvr. és a Fogdarendelet, valamint az ezek alkalmazásával kialakult több évtizedes gyakorlat szerint az előzetesen letartóztatottat a hozzátartozójával történő kapcsolattartás alanyi jogon illette meg, s a rendelkezési jogkör gyakorlója csak indokolt esetben rendelkezett az ilyen személlyel való kapcsolattartás korlátozásáról, a Be., a Bv. tvr. és a Fogdarendelet vonatkozó rendelkezései közötti kollízió feloldásra vár.

A jogszabályi ütközés meglétét bizonyítja az új Be. hatálybalépését követően a kapcsolattartás kérdésében az érintett jogalkalmazó szervek eljárásában jól érzékelhető általános bizonytalanság. A jogbizonytalanság megszüntetése érdekében a Legfőbb Ügyészség az ügyészi szervek gyakorlatára irányadó módszertani útmutatót adott ki, amely a jogszabályi összeütközést a Be. javára döntötte el, s így a hozzátartozóval történő kapcsolattartáshoz is ügyészi engedélyt kíván meg.

A felmerült jogalkalmazási probléma megoldása a büntetés-végrehajtási jogszabályok kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezéseinek a Be. előírásaival történő összhangba hozásával érhető el, különös tekintettel arra, hogy a bíróságokat jogalkalmazási tevékenységük során az ügyészségi jogértelmezés nem köti. A megoldás gyakorlatilag a Be. rendelkezéseivel koherens előírásoknak az új büntetés-végrehajtási törvényben való megjelenítése és a Fogdarendelet egyidejű megfelelő módosítása lehet.

cb) A kényszergyógyítás, valamint a kábítószerrel visszaélés bűncselekményével érintett fogva tartottak gyógykezelésének és ellátásának vizsgálata arra irányult, hogy a fogva tartás során hogyan biztosítják az érintett fogva tartottak számára a jogszabályban előírt, illetve önként vállalt kezeléseket, ellátásokat.

A főügyészségek jelentéseiből kitűnően a vonatkozó jogszabályi rendelkezések végrehajtása terén a fogva tartó intézetek eljárása általában törvényes. E körben mulasztások csak eseti jelleggel fordultak elő.

A lefolytatott vizsgálat alapján megállapítható volt, hogy a kényszergyógyítás, valamint a kábítószeres bűncselekményekkel érintett fogva tartottak elhelyezésére, kezelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések a gyakorlatban összességében megfelelően hatályosulnak.

Egyes esetekben – a végrehajtó szerveken kívül álló – adminisztratív hiányosságok befolyásolták a végrehajtás időszerűségét, ugyanakkor jogerős bírósági határozat végrehajtása nem maradt el.

A végrehajtásra illetékes és az előzetes letartóztatást foganatosító intézetek, valamint az IMEI együttműködése zökkenőmentes, a vonatkozó jogi és egyéb normatív szabályozás a kor követelményeinek megfelelő.

Visszásságként mutatkozott a vizsgálat során a gyógyító-nevelő körletben elhelyezett fogva tartottak vonatkozásában a külön házirend hiánya, valamint a kábítószerrel visszaélés bűncselekményével érintett fogva tartottak esetében az eltereléshez szükséges hatósági határozat, illetve a fogva tartotti nyilatkozatnak az elítéltek egészségügyi anyagában való elhelyezésének az elmulasztása.

A vizsgálatok során feltárt hibák, hiányosságok megszüntetése érdekében a szakági ügyészek a szükséges intézkedéseket a jogszabálysértést megvalósító szervekhez intézett rendelkezések, jelzések, valamint felelősségre vonások kezdeményezésével megtették, több esetben kezdeményezték a megfelelő jogi szabályozást is.

d) A gyermek- és ifjúságvédelem körében

da) A gyermek- és ifjúságvédelmi szakterületen az elmúlt évben a főügyészségek a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája közép- és hosszú távú céljainak végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1009/2004. (II. 26.) Korm. határozat II/D/13.a) pontjára figyelemmel – munkaterven kívül – megvizsgálták a fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban alkalmazott vádemelés elhalasztásának áldozatvédelemmel kapcsolatos tapasztalatait.

A vizsgálat megállapította, hogy a fiatalkorúak ügyészei a fiatalkorú terhelteket a vádemelés elhalasztásáról rendelkező határozatban legalább egy – többnyire azonban kettő, három – magatartási szabály megtartására kötelezték.

A magatartási szabályok jellemzően a vádemelés elhalasztásának eredményes elteltét voltak hivatva elősegíteni és a terhelt életvitelének rendezését, az újabb bünelkövetéstől visszatartását szolgálták.

Számos olyan magatartási szabály megtartására kötelezés is volt, amely közvetetten szolgálta a sértett érdekét.

A vádemelés elhalasztásával érintett terheltek közül 31 gyanúsítottal szemben (23 ügyben) írt elő a vádemelés elhalasztásáról rendelkező határozat olyan kötelezettséget, amely a sértett számára anyagi vagy erkölcsi jóvátételt szolgáltatott. Ez a vizsgálattal érintett 312 ügyre vetítve (azt feltételezve, hogy sértettként egy elkövetőt köteleztek jóvátételre) azt jelentette, hogy a sértettek 10 %-a számára a büntetőeljárás lefolytatása közvetlen elégtételt nyújtott.

A fiatalok gyanúsítottak – illetve a törvényes képviselőik – általában vállalták a sértett kárának a megtérítését, csak kivételesen fordul elő, hogy megtagadták az ilyen tartalommal tervezett kötelezéshez történő hozzájárulást.

A sértettek ritkán tagadták meg a számukra adandó jóvátételhez történő hozzájárulást, néhány esetben a kártalanítás felajánlott módját nem fogadták el.

A megyék többségében a tervezett magatartási szabályokat ügyészi meghallgatási jegyzőkönyvben is rögzítették. A fiatalok gyanúsítottak a magatartási szabályok vállalásáról szóló nyilatkozatát, illetve a vállalás megtagadását és annak okát a jegyzőkönyvek mindig tartalmazták.

A pártfogó felügyelői vélemények általában hiánytalanul tartalmazták a törvény által előírt adatokat, nyilatkozatokat és véleményt, így általában kellő segítséget nyújtottak az ügyészi álláspont kialakításához.

Többször előfordult, hogy a pártfogó felügyelő a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály elrendelésére tett javaslatot. Ezek zömét az ügyészek elfogadták és előírták a vádemelés elhalasztásával rendelkező határozatban.

Több büntetőügyben is megállapítható volt, hogy a pártfogó közreműködése a sértetti jogok érvényesülését ténylegesen elősegítette.

A vizsgálatokról készült összefoglaló jelentést a Legfőbb Ügyészség eljuttatta az igazságügy-miniszterhez, aki annak értékelése kapcsán megállapította, hogy a vádemeléssel elhalasztott büntetőeljárások során a sértetti jogok messzemenőig érvényesülnek, a 115/2003. (X. 28.) OGY határozat 7.4. pontjában meghatározott – ügyészségre vonatkozó – célkitűzések teljesülnek. A

jelentést továbbá igen jól hasznosíthatónak tartotta az áldozatok segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló törvény koncepciójának elkészítéséhez.

db) A büntetőjogi tárgyú vizsgálatok körében a főügyészségek gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészei negyedévente ellenőrizték a rendőrségi fogdáknak és a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartott fiatalkorúak előzetes letartóztatása végrehajtására vonatkozó rendelkezések megtartását.

A Fővárosi és a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség havonta két alkalommal vizsgálata a javítóintézetekben (Budapest Rákospalota, valamint Debrecen) a fiatalkorúak előzetes letartóztatása végrehajtásának jogszerűségét.

dc) A Legfőbb Ügyészség rendszeresen tartott vizsgálatot az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium Aszódi Javítóintézetében a javítóintézeti nevelés végrehajtásának törvényessége tárgyában.

Az ügyészek valamennyi fogva tartási helyen kiemelt súllyal vizsgálták a kínzás és más embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód elleni nemzetközi egyezményben foglaltak végrehajtását, a fiatalkorú fogva tartottakkal szembeni bánásmód törvényességét.

3. A magánjogi és közigazgatási jogi ügyészi tevékenység

A) A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység és változásai általában

Az ügyészség az Alkotmányban és a törvényekben rögzített feladatát teljesítve közigazgatási jogi szakterületének tevékenysége keretében az elmúlt évben is közreműködött a törvényesség megtartásában, a jogbiztonság érvényre juttatásában, a jogsértések helyreállításában, mindezzel elősegítve a különböző hatóságok jogszerű tevékenységét és védve az állampolgárok, az ügyfelek jogait.

A közigazgatási jogi tevékenység alapvető irányai megegyeztek a korábbi év gyakorlatával. A jogalkalmazást érintően azonban lényeges, elvi jellegű problémák merültek fel, így különösen a szabálysértési jog területén, amelyek megoldása egyre több gondot okoz minden jogalkalmazó számára.

Ez az ügyészi szakterület az alkotmányos feladatát döntő részben hivatalból végzett vizsgálatokkal, elemzésekkel, kisebb részben a hatóságok megkereséseinek, az állampolgárok, jogi személyek törvényességi kérelmeinek

kivizsgálásával teljesíti, a megsértett jogrend helyreállítását célzó különböző ügyészi intézkedéseket alkalmazva.

Az ügyészi szervezet törvényességi felügyeleti munkájában a feladatok prioritását továbbra is a közigazgatási hatóságok tevékenységének ellenőrzése, valamint a szabálysértési eljárásból eredő ügyészi feladatok ellátása jelentette. A szakági tevékenység alapvető mennyiségi mutatói az évek óta tartó tendenciának megfelelően tovább emelkedtek, így a vizsgálatok alapján tett intézkedések számában (2004-ben: 8.207, 2003-ban: 7.258, ezen belül az óvások száma 2004-ben: 2.654, 2003-ban: 2.229), a különböző felelősségre vonások kezdeményezésében (2004-ben: 489, 2003-ban: 421), és a szabálysértési eljárás egyes területein (szabálysértési ügyekben elővezetések jóváhagyása 2004-ben: 28.157, 2003-ban 25.455, megtagadás esetében 2004-ben: 2.301, 2003-ban: 2.005, megszüntető határozatok felülvizsgálata 2004-ben: 52.967, 2003-ban: 49.205).

Az ügyészség az elmúlt évben 5.033 törvényességi felügyeleti vizsgálatot tartott. Ezek – igen széles tárgykörben – az önkormányzati hatóságok államigazgatási eljárásai mellett a területi közigazgatási szervek eljárásait is érintették, így építésügyi, fogyasztóvédelmi környezetvédelmi, földhivatali, idegenrendészeti és számos egyéb jogterület eljárásait, elemezve a meghozott határozatok törvényességét. A jogszabálysértések miatt tett közvetlen intézkedések mellett az ügyészség a tapasztalatait a jogszabályok alkotására és módosítására tett javaslataival is hasznosítja.

A magánjogi szakterület feladatai is tovább bővültek 2004-ben, mivel a törvény a gazdasági kamarák törvényességi felügyeletét ügyészi hatáskörbe utalta.

A magánjogi szakterületen az ügyészek leterheltsége tovább nőtt. Az ügyforgalmi adatok szerint 2004-ben az érkezett ügyek száma a 2003. évi 18.976-ról 19.429-re, az intézkedések száma a 2003. évi 19.249-ről 19.633-ra emelkedett.

A magánjogi tevékenységben továbbra is meghatározó jellegű az alapítványi (5.564), egyesületi (8.493) és cégügyekben (2.442) tett intézkedések száma.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásba vételét elrendelő jogszabálysértő végzések ellen benyújtott fellebbezések száma kisebb mértékben emelkedett (2003-ban: 447, 2004-ben: 480). A fellebbezések eredményessége változatlanul jó (96 %) annak ellenére, hogy az ítéletátlak gyakorlata néhány kérdésben eltér a Legfelsőbb Bíróság korábban kialakított

gyakorlatától. E jelenséget észlelve a főügyészségek több előterjesztést tettek arra, hogy a legfőbb ügyész a gyakorlat egységének biztosítása érdekében indítványozza jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróságnál. Ezek realizálására a beszámolási időszakot követően kerül sor.

Az elmúlt évben egyébként magánjogi szakterületen a legfőbb ügyész a Legfelsőbb Bíróság 3 jogegységi indítványára tett nyilatkozatot az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében.

Az ügyészség 2004-ben is folytatta az alapítványok, egyesületek működésének törvényességi vizsgálatát. A beszámolási időszakban a vizsgálatok száma az alapítványoknál csökkent (2004-ben: 676, 2003-ban: 764), az egyesületeknél pedig mintegy 60 %-kal emelkedett (2004-ben: 1.934, 2003-ban: 1.204).

Az ügyészség figyelmet fordított arra is, hogy a már nem működő alapítványok, egyesületek törlésre kerüljenek a bírósági nyilvántartásból, ennek érdekében 1.300 keresetet nyújtott be megszűnésük megállapítása iránt. A keresetek száma a 2003. évi 1.620-hoz viszonyítva azonban csökkent, ennek az oka, hogy a korábbi perindítások hatására csökkent a nem működő alapítványok, egyesületek száma.

Az ügyészség cégügyekben is jelentős számban (2.442) tett intézkedést. Az ügyész által kezdeményezett cégtörvényességi eljárások száma közel kétszeresére nőtt (2003-ban: 405, 2004-ben: 741). Jogerős cégbejegyzést követően a létesítő okirat érvénytelenségének megállapítása érdekében 118 kereset benyújtására került sor.

A magánjogi szakterületi tevékenységnek fontos részét képezi a gyermekek családi állapotának rendezése. Ennek érdekében az ügyészség a családjogi törvényben foglalt felhatalmazás alapján – az apaság vélelmének megdöntése iránt – az elmúlt évben 65 keresetet nyújtott be.

A személyi állapotra vonatkozó perek tekintetében kisebb mértékű emelkedés tapasztalható, 2004-ben 103 gondnokság alá helyezés iránti per indítására került sor, míg 2003-ban 80 volt az ilyen keresetek száma.

Az elmúlt évben a munkaügyi perekkel kapcsolatos ügyészi intézkedések száma jelentősen emelkedett (2003-ban: 22, 2004-ben: 68).

Az ügyészek nagy figyelmet fordítottak az ún. „lakásmaffia” ügyekre is. A büntető jogi szakág jelzése alapján 2004-ben 156 büntetőeljárás adatai alapján

vizsgálták a jogügyletek törvényességét. A vizsgálat alapján 16 esetben nyújtottak be keresetet a semmisség megállapítása érdekében és a jogosult által indított perben 5 esetben léptek fel.

Az ügyészség az Ütv. 13. §-ának (1) bekezdése alapján törvényességi felügyeleti jogkörében megvizsgálhatja a Kormánytól alacsonyabb szintű államigazgatási szervek által kibocsátott jogszabályok, és általános érvényű rendelkezések – közöttük az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek – törvényességét.

A törvénytörő rendelkezés ellen lehetőség van óvás benyújtására. 2004-ben egy miniszteri rendelet és egy utasítás, mint az állami irányítás egyéb eszköze ellen nyújtott be óvást az ügyészség.

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnökének az adóhatósági ellenőrzések határidejének meghosszabbításáról és nyilvántartásának vezetéséről szóló 1014/B/2004. APEH utasítása ellen benyújtott óvás szerint az adóigazgatási eljárásról szóló 2003. évi XCII. törvény rendelkezéseivel ellentétes az utasításnak az ellenőrzési határidő ismételt, valamint az ismételt – „alkalmankénti” – meghosszabbításáról szóló rendelkezésre, továbbá az a rendelkezés, mely szerint az ellenőrzési határidő lejártát követően végzett esetleges ellenőrzési cselekmények és azok eredménye érvénytelennek minősül.

Az érintettek a benyújtott óvásokkal egyetértettek.

B) A környezetvédelemmel kapcsolatos ügyészi tevékenység

Környezetünk és a természet védelme napjaink egyik legfontosabb feladata. Az ügyészség szerepének további erősítése érdekében a harmadik évezred feladatait összefoglaló programban kiemelten szerepel a környezetvédelemben való hatékony megjelenés.

Az Ütv., továbbá a környezet és természet védelmének törvényei alapján az ügyészek jogosultak keresetet indítani környezeti veszélyeztetés esetén tevékenységtől eltiltás, vagy ezen tevékenységgel okozott kár megtérítése iránt, továbbá törvényességi felügyeleti jogkörükben eljárva közreműködnek a környezetvédelmi hatóságok eljárásai és döntései törvényességének biztosításában. Az ügyészi szervek az elmúlt évben is – az adott ügy jellemzőire figyelemmel – rendszeresen alkalmazták ezeket a jogi eszközöket, illetőleg, ha az ügy súlyossága és következményei, vagy az okozott kár nagysága úgy kívánta, a büntetőjogi lehetőségeikkel éltek.

Az elmúlt évben 53 polgári jogi keresetet nyújtottak be az ügyészi szervek az illetékes bíróságokhoz:

- talaj, illetve a föld szennyezése miatt 4,
 - védett növény, állat elpusztítása, veszélyeztetése, illetve védett természeti területen történt engedély nélküli beavatkozás miatt 22,
 - veszélyes hulladék jogellenes elhelyezése miatt 4,
 - zajártalomra tekintettel 2,
 - vizek védelme érdekében 5,
 - levegőszennyezés miatt 16
- esetben.

A kiotói elveket érvényesítve a korábbi évekhez képest a levegőszennyezés miatt indított kereseteknek a száma is emelkedett. A légszennyezés Magyarország középső, illetve a nyugati országrészére jellemző nagyobb mértékben. Ezért az egyik dunántúli főügyészség e védett jogtárgy érdekében tizenegy keresetet nyújtott nagy vállalatok ellen.

Az élővizeket, illetve befogadókat a megengedett határértéken túl szennyező kibocsátókkal szemben is peres eljárásokat kezdeményeztek a főügyészségek.

Rendszeresen ügyészi intézkedést von maga után, hogy az ipari tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetek, magánszemélyek telephelyükön kezeletlenül hagynak veszélyes hulladékot, és ezáltal szennyezik a talajt. A Bács-Kiskun Megyei Főügyészség egy magánszemély ellen indított peres eljárást, aki a kalocsai ingatlanán olajsűrőket, motorolajat, használhatatlan járműveket és egyéb veszélyes hulladékot tárolt.

A Magyarországra látogató és itt védett állatokat elpusztító olasz vendégvadászok visszatérő ügyfelei a hazai igazságszolgáltatásnak. Az elmúlt évben a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség 500 ezer forint eszmei értékű cigányréce lelövése miatt érvényesített két olasz állampolgárral szemben kártérítési követelést. A zajártalom miatti ügyészi fellépésre elsősorban a fővárosban került sor.

A környezetvédelmi ügyekben a peres eljárás előkészítése során az ügyész rendszerint felhívja a környezetszennyezőt arra, hogy hagyja abba környezetet veszélyeztető tevékenységét, állítsa vissza az eredeti állapotot, ellenkező esetben keresettel fordul a bírósághoz. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezek a felhívások rendszerint eredményre vezetnek, és így perindítás nélkül is megvalósul a kívánt eredmény.

A főügyészségek rendszeresen vizsgálják a jegyzők hulladék-gazdálkodással kapcsolatos tevékenységének törvényességét. A vizsgálatok általános megállapítása, hogy az önkormányzatok nem készítették el a hulladékgazdálkodási tervüket. E körben is rendszeresen érkeznek az ügyészi szervekhez a környezetvédelmi, természetvédelmi hatóságok mulasztását, késedelmét sérelmező törvényességi kérelmek. Megkülönböztetett figyelemmel történik ezek felülvizsgálata, hiszen gyors intézkedéssel sok esetben visszafordíthatatlan károsodás előzhető meg. A törvényességi kérelmek kivizsgálása szerteágazó, bonyolult tevékenységet kíván meg.

A kérelmek vizsgálata nyomán több ügyészi intézkedésre került sor amiatt, hogy az engedélyezési eljárásba nem vonták be valamennyi érintett szakhatóságot, így pl. a természetvédelmi szakhatóságot a természetvédelmi területen tervezett építkezés miatt történt telekalakítási eljárásban nem keresték meg állásfoglalás adása érdekében.

Előfordult az is, hogy kötelezést tartalmazó határozatban foglaltak teljesítésére nem került sor, mert a hatóság indokolatlanul újra és újra meghosszabbította az előírt határidőt, ezáltal veszélyeztetve a talaj szennyezettségének időben történő feltárását, illetve felszámolását.

C) A szabálysértési eljárásokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység

A szabálysértési eljárások felett gyakorolható ügyészi törvényességi felügyelet tartalmát az Ütv., valamint a szabálysértésekről szóló többször módosított 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) határozza meg.

Az ügyészségek rendszeresen vizsgálják az önkormányzati szabálysértési hatóságok, a rendőrhatóságok, a felügyelet és a helyszíni bírságoló szervek tevékenységének törvényességét. 2004-ben az e tárgykörben folytatott ügyészi vizsgálatok száma 593 volt.

Az elővezetés ügyészi jóváhagyása iránti előterjesztések száma évek óta folyamatosan emelkedik. 2004-ben 11 %-os növekedést tapasztaltunk, azaz 30.458 esetben érkeztek elővezetés jóváhagyására irányuló megkeresések. Közülük 2.301 esetben – az előterjesztések 7,6 %-ában – kellett a jóváhagyást megtagadni. Több esetben az elzárás letöltését célzó elővezetés ügyészi jóváhagyásának megtagadására azért került sor, mert a kifogást elbíráló, illetőleg a pénzbírságot elzárásra átváltoztató bíróságok nem vizsgálták érdemben, vagy kellő alapossgal a szabálysértési eljárások és határozatok törvényességét.

Az Sztv. 84. §-ának (3) bekezdése alapján az ügyészségnek megküldött szabálysértési eljárást megszüntető határozatok száma az elmúlt évben 7,6 %-kal emelkedett, szám szerint 52.967 megszüntető határozat ügyészi felülvizsgálatára került sor. Ennek alapján az ügyészek 991 ügyben éltek a határozatok ellen óvással.

Az Sztv. 86. §-a (1) bekezdésében biztosított panaszjoggal 1.270 esetben éltek az eljárás alá vont személyek és a sértettek, ezek alapján az ügyészek 92 esetben helyezték hatályon kívül a szabálysértési eljárás során hozott határozatot, és 181 ügyben adtak utasítást az eljárás folytatására.

Az ügyészségek számos szabálysértési hatóságnál és szabálysértés miatt eljáró más szervnél tartottak különböző témakört érintő vizsgálatot. Így több megyében megvizsgálták a helyi rendőrkapitányságok helyszíni bírságotlasi gyakorlatát. Ezek a vizsgálatok többnyire igazolták a szabálysértési jogszabályok felülvizsgálatának sürgető szükségességét. A leggyakrabban előforduló jogszabálysértéseket a helyszíni bírságotlasi nyomtatvány hiányos kitöltésével kapcsolatban tapasztalták, ami azt eredményezte, hogy a tényállás rögzítésének hiányában az intézkedés törvényességét nem lehetett megállapítani. Ez a mulasztás pedig az elővezetést elrendelő határozat jóváhagyásának megtagadásához vezetett, ami végső soron a felelősség alóli mentesülést eredményezte. Ritkábban, de helyenként előfordult, hogy elévült, vagy szabálysértésnek nem minősülő cselekmény miatt szabtak ki helyszíni bírságot.

A főügyészségek vizsgálati tapasztalatai évek óta alátámasztják a közlekedési szabálysértések esetében, hogy a helyszíni bírságotlások és az azokhoz rendelt büntető pontok alkalmazása igen gyakran jogszerűtlen, megalapozatlan és emiatt jelentős számú ügyészi intézkedést vonnak maguk után.

A tárgyévben az ügyészségekhez 4.331 törvényességi kérelem érkezett, ezek 37 %-át – 1.591 kérelmet – szabálysértési, bírságotló és rendészeti tárgyú ügyekben nyújtották be. A törvényességi kérelmek alapján 513 óvás, 78 felszólalás, 3 figyelmeztetés, 158 jelzés, 12 büntető, 1 szabálysértési és 2 fegyelmi eljárás kezdeményezésére került sor.

Az Sztv. és a végrehajtására kiadott egyes rendeletek számos fogyatékosága ismert a jogalkalmazók, valamint a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészség előtt is. A törvény céljának elérését akadályozó következetlenségek és az ellentmondások, szabályozási hiányosságok miatt évek óta szorgalmazzuk az Sztv. teljes felülvizsgálatát. Ez a folyamat 2003-ban indult, majd a tárgyévben – ha nagyon vontatott ütemben is – folytatódott. A

jogalkotási késlekedés azonban a jogalkalmazás törvényessége terén egyre rosszabb helyzetet idézett elő.

D) A közigazgatással kapcsolatos más ügyészi tevékenység

A közigazgatási szervek törvényes hatósági jogalkalmazó tevékenységének előmozdítása nagyon fontos ügyészi feladat. Munkájuk, jogszerűsége hatékonysága és színvonala a lakosság széles körét érinti, ezért az ügyészség rendszeresen vizsgálja az anyagi jogi és eljárásjogi szabályok helyes alkalmazását. A törvényességi felügyeleti munka meghatározó súlypontja az önkormányzati, illetve a területi közigazgatási szervek hatósági eljárásainak vizsgálata volt. A főügyészségek egy-egy vizsgálatban, a lehetőségükhöz mérten viszonylag nagyobb számú iratot vonnak ellenőrzés alá, amely a kisebb ügyforgalmú településeken az adott időszakra vonatkozó összes eljárást is jelentheti. A vizsgált szervek – a megyei közigazgatási hivatalok nem ritkán időhiány stb. miatt elmaradó törvényességi ellenőrzéseire is visszavezethetően – az ügyészi ellenőrzést szívesen fogadták, jogalkalmazást segítő szándékúnak értékelték, és az ügyészi álláspontot jellemzően elfogadva a szükséges intézkedéseket megtették.

A közigazgatással kapcsolatos ügyészi feladatok közül legjelentősebbek az ügyészi vizsgálatok. Akár legfőbb ügyészségi vizsgálati terv alapján, akár a főügyészségek saját munkatervi feladataként kerül rá sor, széles körű betekintési lehetőséget nyújtanak az ügyész számára a hatóságok jogalkalmazási gyakorlatába. Számtalan esetben a vizsgálati tapasztalatok eredményeként kezdeményeztük jogszabály módosítását, vagy kiegészítését. A vizsgálatok tárgya igen változatos volt, így például:

- nemdohányzók védelmével kapcsolatos eljárások,
- idegenrendészeti és letelepedésre vonatkozó eljárások,
- szociális ellátásokkal kapcsolatos eljárások ellenőrzése,
- földkiadási eljárások és határozatok törvényességi vizsgálata,
- megyei főjegyző és egyes városok jegyzőinek közoktatással összefüggő igazgatási tevékenységének ellenőrzése,
- építésügyi hatóságoknál az engedély nélküli vagy engedélytől eltérő építkezések eljárásainak vizsgálata,
- védelembe vételi eljárások törvényessége gyámhatósági eljárásokban.

Az ügyészi szervek az elmúlt évben 5.033 törvényességi felügyeleti vizsgálatot végeztek (ez a szám lényegében megegyezett a korábbi évben tartott vizsgálatok számával), míg az észlelt jogsértések és ebből következően az ügyészi intézkedések száma nőtt, mégpedig 13 %-kal, 7.258-ról 8.207-re. Így például a törvénytörtő határozatok ellen benyújtott óvások száma 2.229-ről 2.654-re, törvénytörtő mulasztás vagy jogszabálysértő gyakorlat miatt kiadott

felszólalások száma 3.137-ről 3.498-ra emelkedett, ugyancsak nőtt azon személyek száma, akikkel szemben – törvényességi felügyeleti jogkörben eljárva – büntető, fegyelmi vagy szabálysértési eljárás indítását kezdeményezték az ügyészek, mégpedig 421-ről 489-re.

A tapasztalatok szerint egyre nagyobb munkaidő-ráfordítást igényelnek a megvizsgált eljárások.

Több megyei főügyészség is elemezte az elmúlt évben az építési engedélyezési és kötelezési eljárások törvényességét. Sajnos tipikus az a megállapítás, hogy az építésügyi hatóságok helyszíni ellenőrzést kizárólag az építési engedély kiadását megelőzően, valamint a használatba vételi engedélyezési eljárásban végeztek. Az engedély nélküli vagy engedélytől eltérő építkezések megállapítása érdekében az építési munkák folyamatában, illetve a megelőzést szolgálóan hatósági ellenőrzést nem tartottak

A szociális segélyek, mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása ellenőrzésekor jellemző jogsértésként észlelték az ügyészi szervek, hogy az összeget a kérelmező hátrányára, vagy nem időarányosan állapították meg, az eljárások előkészítetlenek, a határozatok gyakran megalapozatlanok.

Az üzletek működésével összefüggő kérelmek elbírálását elemezve az egyik megyei főügyészség arra a megállapításra jutott, hogy a jogszabályváltozásokat a hatóságok jelentős része nem értette, vagy nem kísérte figyelemmel. Több mint 100 intézkedést bocsátott ki a megyei főügyészség, többek között fegyelmi eljárást is kezdeményezett.

Új jogterület hatályosulását ellenőrizte az egyik dunántúli főügyészség a nemdohányzók védelmében folytatott hatósági eljárások törvényességét vizsgálva. E szerint, bár a dohányzás közegészségügyi követelményei szigorúak, az ellenőrző és szankcionáló hatóságok a problémát nem kezelik súlyának megfelelően. Sajnos ellenőrzésekre és bírságok kiszabására csak elvétve kerül sor, a kötelezettségzegés megállapítására határozatot nem hoztak.

A törvényességi vizsgálatok tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a kisebb települési közigazgatási hatóságok ügyintézése nem minden esetben elégíti ki a jogszabályi követelményeket, előfordul, hogy az ügyintézők az alkalmazott jogszabályokat nem ismerik megfelelően. Megfigyelhető volt továbbá az is, hogy az önkormányzatok rendeletei esetenként jogszabálysértő rendelkezéseket tartalmaztak. Módosításuk iránt, törvényességi ellenőrzési jogkörben teendő intézkedés megtétele érdekében az ügyészi szervek minden esetben megkeresték a közigazgatási hivatal vezetőjét, akik a felhívásnak jellemzően eleget tettek.

Az egyes jogterületeket érintő gyakori jogszabály-módosítások megnövelték az ügyészség szakmai véleményét kérő megkeresések számát. Az ún. elvi kérdések megválaszolása sok esetben az illetékes szakminisztériummal való egyeztetést tette szükségessé annak érdekében, hogy a közös álláspont kialakításával a jogalkalmazás egységességét segítsék elő.

Az ügyészi szakágak sikeres együttműködése már nem csak a környezetvédelmi jogterületen folyik. A „lakásmaffia” ügyekben például a büntető szakág jelzései alapján magánjogi intézkedések, kereset benyújtások születtek, emellett törvényességi felügyeleti jogkörben földhivatali és ingatlan nyilvántartási eljárásokat, határozatokat vizsgáltak meg a főügyészségek, és az észlelt mulasztások, késedelmek miatt intézkedéseket tettek.

A fogyasztóvédelmi jogterületi tevékenység számára is mintául szolgált a környezetvédelmi ügyészi munka bevezetése és gyakorlása. A fogyasztóvédelmet – az Európai Unió csatlakozására is tekintettel – az ügyészi szervek évek óta kiemelten kezelik. Főügyészségi intézkedésekkel, körlevelekkel több főügyészség megteremtette a szakági és a külső közigazgatási szervek közötti helyi együttműködés szabályait. E szerint a szakágak kölcsönösen informálják egymást intézkedéseikről, a keresetindítások és felhívások kibocsátása mellett rendszeresen ellenőrzéseket, közigazgatási hatósági lépéseket is kezdeményeznek az ügyészek.

Az egyik megyei főügyészség például 10 esetben szólított fel például kereskedelmi céget, gazdálkodó szervezetet jogsértés abbahagyására. Kilenc ügyben ennek eleget tettek, igazolták a feltárt hiányosságok kiiktatását. Két bt. ennek nyomán a legnagyobb helyi lapban tette közzé, hogy az általa forgalmazott hibás termékek vételárát visszafizeti a fogyasztók részére. Ahol a jogsértés továbbfolytatását észlelte a főügyészség, keresetet nyújtott be.

E) A cégbírósi eljáráshoz kapcsolódó ügyészi tevékenység

A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Ctv.) rendelkezései alapján a cégek törvényességi felügyeletét a megyei bíróság, mint Cégbíróság látja el. A Ctv. azonban az ügyészt feljogosítja nemperes eljárás kezdeményezésére, illetve perindításra. Az ügyész – hivatalból, vagy kérelemre – nemperes, törvényességi felügyeleti eljárást akkor kezdeményezhet, ha a cégjegyzékbe bejegyzett adatok törvénysértőek, vagy a cégek nem tartják be a működésükkel kapcsolatos szabályokat.

A Ctv. lehetőséget ad a „fantomizálódott” cégek hivatalbóli törlésére. Az eljárást az ügyész is kezdeményezheti, ha tudomására jut, hogy a cég a

székhelyén nem lelhető fel és a képviseletre jogosult személyek tartózkodási helye ismeretlen. Az elmúlt évben az ügyészek a korábbinál lényegesen több, 741 nemperes eljárást kezdeményeztek a 2003. évi 405-tel szemben.

A Ctv. rendelkezése alapján a bejegyzési (változás-bejegyzési) kérelemnek helytadó végzés 30 napos jogvesztő határidőn belül keresettel támadható – az ügyész részéről is –, ha a cégjegyzékbe bejegyzett adatok tartalma jogszabályba ütközik.

Az ügyész a jogerős cégbejegyzést követően – a Ctv-ben taxatív felsorolt okokból – 6 hónapos jogvesztő határidőn belül pert indíthat a létesítő okirat érvénytelenségének megállapítása iránt. Az ügyészek e rendelkezések alapján 2004-ben 118 (2003-ban 126) keresetet nyújtottak be.

F) A munkaviszony és a szolgálati viszony szabályai érvényesülésének segítése

Az ügyészi törvényességi felügyelet a Munka Törvénykönyve, a köztisztviselői, a közalkalmazotti törvény és a szolgálati jogviszonyokat szabályozó törvények szerinti munkáltatóknak a foglalkoztatási jogviszonnyal kapcsolatos egyedi döntéseire és általános érvényű rendelkezéseire terjed ki.

Az ügyészség számos olyan ügyben tett intézkedést, amelyben a munkáltató a garanciális munkajogi szabályoktól a dolgozó hátrányára eltért. A különböző gazdasági társaságoknál tapasztalták, hogy a munkáltatók megsértik a pihenőidőre, a rendkívüli munkavégzésre, a készenléti ügyeleti idő mértékére vonatkozó szabályokat. A munkáltatói intézkedésekben nem mindig hívták fel a munkavállaló figyelmét a jogorvoslat lehetőségére, a munkaszerződés módosításánál gyakran elmaradt annak írásba foglalása.

Több megyében vizsgálták a főügyészségek a köztisztviselők jogállásáról szóló törvényi rendelkezések alkalmazásának törvényességét.

G) A társadalmi szervezetek és alapítványok törvényességi felügyelete

A Polgári Törvénykönyv, illetőleg az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény az alapítványok és a társadalmi szervezetek működésének törvényességi felügyeletére az ügyészséget jogosította fel. A törvényességi felügyelet hatékony ellátása iránt komoly társadalmi igény jelentkezik, mivel a civil szervezetek a társadalom legkülönbözőbb területein fontos szerepet játszanak a közérdekű célok megvalósításában. Nyomatékos érdek fűződik ahhoz, hogy az adózási és egyéb kedvezményben részesülő közhasznú szervezetek, a jelentős költségvetési

forrásokat felhasználó közalapítványok gazdálkodása átlátható legyen, tevékenységük valóban a közérdekű célok megvalósítását szolgálja.

Az ügyészség a társadalmi elvárásoknak megfelelően mindig nagy figyelmet fordított arra, hogy a civil szervezetek működése megfeleljen a törvény előírásainak. A törvényes működés elsődleges feltétele, hogy a szervezet létrehozása, alapszabálya, alapító okirata törvényes legyen.

Az ügyészség az alapítványok, egyesületek bírósági, és közhasznúsági nyilvántartásba vételét elrendelő végzések ellen fellebbezés benyújtásával igyekezett megakadályozni, hogy egyes törvénytörő módon létesített szervezetek bejegyzésre kerüljenek a bírósági, közhasznúsági nyilvántartásba. Az elmúlt években számos kérdésben egységes bírósági gyakorlat alakult ki, ennek ellenére a fellebbezések száma kis mértékben emelkedett, 2003-ban 447, 2004-ben 480 fellebbezés benyújtására került sor.

Az ügyészség rendszeresen vizsgálja az alapítványok, egyesületek működésének törvényességét. Az elmúlt évben 676 alapítvány és 1.934 egyesület működésének törvényességét vizsgálta és 19 alapítványnál, 57 egyesületnél tartott utóvizsgálatot. A feltárt törvénytörések, mulasztások és egyéb hiányosságok miatt megtette a szükséges intézkedéseket.

Ha a kezelő szerv tevékenysége veszélyeztette az alapítvány céljának megvalósítását, az alapítványi célok megvalósítása lehetetlenné vált, vagy a működés törvényessége másként nem volt biztosítható, az ügyészség a bírósághoz fordult, így 2004-ben 453 kereset benyújtására és 94 nemperes eljárás kezdeményezésére került sor.

Gyakori eset, hogy az ügyész vizsgálat során vagy kérelem, megkeresés alapján azt állapítja meg, hogy a társadalmi szervezet több mint egy éve nem működik, illetve tagjainak száma 10 fő alá csökkent, de a szervezet nem kérte a bírósági nyilvántartásból való törlését. Az ügyészség a működés törvényességének helyreállítása, illetőleg a szervezet megszűnésének megállapítása iránt 2004-ben 847 keresetet nyújtott be.

A megszűnt szervezetek túlnyomó többségének nem maradt vagyona. A megmaradt vagyont alapítványoknál – alapítói rendelkezés hiányában – hasonló célú más szervezet, társadalmi szervezeteknél az állam részére adta át a bíróság.

A sporttörvény hatálya alá tartozó szervezeteknél a megszűnés megállapítására és a bírósági nyilvántartásból törlésre csak a felszámolási eljárás lefolytatása után kerülhet sor.

H) Az ügyészséghez benyújtott törvényességi kérelmek tapasztalatai

A magánjogi és közigazgatási jogi ügyészi munka fontos területét képezi a törvényességi kérelmek elbírálása. Az ügyészi szervezet iránti bizalom jeleként értékelhető, hogy a törvényességi kérelmek száma évek óta emelkedő tendenciát mutat (2003-ban 4.185, 2004-ben 4.331). Ezek kivizsgálására nagy hangsúlyt fektetünk azzal együtt, hogy a kivizsgálás esetenként az iratbeszerzési nehézségek, a kérelemben kifogásolt eljárások elhúzódása, több fórumot is megjárt volta egyre időigényesebb ügyészi eljárást tesz szükségessé.

Az ügyészséghez beérkezett törvényességi kérelmek a közigazgatási szakterületen 2004-ben is elsődlegesen a már klasszikusnak nevezhető építési, telek-föld, valamint ingatlan-nyilvántartási ügyekben lefolytatott eljárások és határozatok törvényességi vizsgálatára irányultak, de emellett a beadványok tárgya igen széleskörű (pl. „vezeték” ügyek, adóügyek, birtokvédelmi ügyek). Általánosságban megállapítható, hogy a törvényességi kérelmekben kifogásolt eljárások egyre bonyolultabb ténybeli és jogi megítélésűek. Gyakran több éve húzódó, több közigazgatási (sőt bírósági) szervet „megjárt” ügyekről van szó, amelyek kivizsgálása igen időigényes is.

Változatlanul magas a társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos kérelmek száma (2004-ben 486, 2003-ban 409), kisebb mértékben csökkent az alapítvánnyal kapcsolatos (2004-ben 96, 2003-ban 120), a munkaügyi (2004-ben 96, 2003-ban 116) törvényességi kérelmek száma. A kérelmek kivizsgálása alapján a főügyészségek a szükséges intézkedéseket megtették, a feltárt jogsértések és egyéb hiányosságok megszüntetése érdekében 835 óvást, 290 felszólalást, 214 jelzést nyújtottak be és 44 ügyben kezdeményeztek felelősségre vonást. A társadalmi szervezeteknél azonban több esetben csak kereset benyújtásával volt lehetőség a törvénytörő működés megszüntetésére.

Az egyedi jogsértések orvoslásán túlmenően a törvényességi kérelmek körültekintő intézése alapul szolgálhat hasonló jellegű törvénytörések megelőzését szolgáló intézkedésre, esetenként ügyészi vizsgálat lefolytatására.

I) Gyermek- és ifjúságvédelmi törvényességi felügyeleti ügyészi tevékenység

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény végrehajtásának kérdései álltak az elmúlt évben is a szakterületi törvényességi felügyeleti tevékenységének középpontjában.

A gyermek- és ifjúságvédelmi szakterületen a törvényességi kérelmeket és panaszokat – amelyek gyakran a gyámhivataloknak a szülők és a gyermekeik kapcsolattartásával összefüggő eljárásait és a hozott határozatokat sérelmezték –

az ügyészek törvényes határidőben kivizsgálták és megfelelően intézkedtek. (A Fővárosi Főügyészség például 54 ilyen törvényességi kérelem tárgyában járt el.)

Több főügyészség saját hatáskörben folytatott le vizsgálatot, melyek eredményeként számos intézkedés megtételére került sor. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Főügyészség a 2004. évben például összesen 53 vizsgálatot végzett a gyermek- és fiatalkorúakkal kapcsolatos különféle hatósági eljárásokkal összefüggésben, melyek összesen 59 szervet, hatóságot érintettek. A lefolytatott vizsgálatok alapján 183 ügyészi intézkedést tettek.

A főügyészségek a 2004. évben is megvizsgálták a gyámhivatalok gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése tárgyában hozott határozatok törvényességét.

A vizsgálati tapasztalatok szerint a gyámhivatalok az irányadó jogszabályok módosítását nem mindig kísérték figyelemmel, azokat nem a hatálybalépés időpontjától alkalmazták. Több gyámhivatalnál azért került sor az ügyészi intézkedésre, mert a kérelem benyújtásának hónapjára járó megelőlegezett gyermektartásdíj összegét törvénytől állapították meg.

Előfordult továbbá az eljárások elhúzódása, az ügyintézési határidő figyelmen kívül hagyása és a határozatok tartalmi hiányossága. A feltárt törvénytől eltérések, mulasztások és hiányosságok eredményeként Borsod-Abaúj-Zemplén megyében például 11 óvás, 17 felszólalás és 10 jelzés benyújtására került sor.

A szakterület hatáskörébe tartozó szabálysértési ügyekben a főügyészségek 2004-ben is vizsgálták az e tárgyban hozott határozatok törvényességét, jogszabálysértés esetén a szükséges intézkedést megtették.

A vizsgálatok számára és szakszerűségére is figyelemmel kiemelés érdemel a gyermekkel koldulás, valamint a közoktatási törvényben meghatározott kötelezettségek megszegése miatt indult szabálysértési eljárások törvényessége tárgyában a Pest Megyei Főügyészség által lefolytatott vizsgálat, amely annak ellenőrzésére is kiterjedt, hogy a szabálysértésekhez kapcsolódóan indokolt esetben sor került-e a védelembe, átmeneti vagy tartós nevelésbe vételre, és azok milyen eredménnyel jártak.

A vizsgálatok számos más hiányosság mellett azt is feltárták, hogy a szabálysértési hatóságoknak mintegy egyharmada nem észlelte, hogy a szabálysértés elkövetése a gyermeket veszélyezteti-e. Általános tapasztalat, hogy csak kevés önkormányzatnál építették ki a szabálysértési hatóság és a

gyámhatóság közötti jelzőrendszert. A kialakult gyakorlat azzal a következménnyel jár, hogy a gyámhatóság súlyosan veszélyeztetett gyerekekről sem szerez tudomást, illetve a védelembe vett gyermek esetében a családgondozó a szabálysértési eljárást nem tudja figyelemmel kísérni.

A vizsgálatok megállapításai alapján a szabálysértési eljárásokkal kapcsolatban 31 óvást, 12 felszólalást, 1 figyelmeztetést és 8 jelzést, a védelembe vételi eljárásokkal kapcsolatban 26 óvást, 15 felszólalást, 1 figyelmeztetést és 7 jelzést nyújtott be a főügyészség.

J) Magánjogi és közigazgatási jogi szakági vizsgálatok

a) A Legfőbb Ügyészség 2004. évi vizsgálati terve alapján az ügyészségek 138 szabálysértési hatóságnál – 22.029 ügyben – vizsgálták meg a rendőrség hatáskörébe tartozó közlekedési szabálysértési eljárások és határozatok törvényességét. A vizsgált időszak 2003. második féléve volt.

A közlekedéspolitikai célok elérésének egyik jelentős eszköze a közlekedési szabályok megsértőivel szemben folytatott következetesen szigorú, az önkéntes jogkövetést elősegítő, ugyanakkor törvényes hatósági eljárás.

A vizsgálat általános tapasztalatai szerint a szabálysértési ügyek többségében az eljárások és az azok alapján hozott határozatok megfeleltek a jogszabályi előírásoknak, a jogalkalmazás szakmai színvonala elfogadható volt. Ugyanakkor szinte mindenütt előfordultak jogszabálysértések, kisebb-nagyobb szabálytalanságok. Ezek oka többnyire az volt, hogy a feljelentések nem mindig kellően szakszerűek, a tényállás alapos tisztázása elmaradt, a határozatok alakiságára és tartalmára vonatkozó jogszabályi követelmények sérültek, a végrehajtást célzó intézkedésekre jelentős késedelemmel került sor.

A vizsgált tevékenység törvényességi színvonalának az értékelésénél ezúttal sem volt figyelmen kívül hagyható az a körülmény, hogy a hatóságok munkáját jelentősen megnehezítik a szabálysértési törvény meglévő ellentmondásai, hiányosságai, pontatlanságai.

A vizsgálat lehetőséget adott arra, hogy az ügyészségek szélesebb körben szerezzenek tapasztalatokat a közúti közlekedési előéleti pontrendszerrel szóló módosított 2000. évi CXXVIII. törvény alkalmazásának gyakorlatáról. E törvény határozza meg, hogy mely szabálysértések miatt és hány pont alkalmazható, mik a jogkövetkezmények, továbbá utal a pontrendszerrel kapcsolatos nyilvántartási feladatokra.

A pontrendszer alkalmazásának törvényességével kapcsolatban a vizsgáló ügyészek vegyes tapasztalatokat szereztek. Néhány megye kivételével mindenütt előfordult, hogy a szabálysértési hatóságok elmulasztották a szabálysértéshez rendelt pontok feltüntetését a határozatok indokolásában, esetenként pedig a nyilvántartó szerv tájékoztatása maradt el.

Az előéleti pontrendszer jogszabálysértő alkalmazása miatt az ügyészségek óvást, a pont hozzárendelésének elmulasztása miatt felszólalást nyújtottak be.

Az ügyészségek a vizsgálatok során feltárt törvénytörő határozatok ellen összesen 171 óvást, jogszabálysértő gyakorlat vagy mulasztásban megnyilvánuló törvénytörés miatt 140 felszólalást, kisebb súlyú jogszabálysértés miatt 92 jelzést, 3 figyelmeztetést nyújtottak be, s 5 esetben kezdeményeztek büntető és 2 ügyben szabálysértési eljárást.

b) A Legfőbb Ügyészség 2004-ben vizsgálta a földhivataloknak a művelési ág megváltoztatására, valamint a termőföld más célú hasznosítására irányuló engedélyezési és kötelezési eljárásainak törvényességét. A vizsgálat a 2002. év második felében, valamint a 2003. évben indult és befejezett ügyekre terjedt ki, felölelte az ország mindegyik körzeti földhivatalát. A vizsgálatban a megyei főügyészségek és az általuk kijelölt városi ügyészségek vettek részt.

A termőföld művelési ágának megváltoztatása és más célú hasznosításának rendje, valamint az anyagi és eljárásjogi szabályok megszegése esetén alkalmazható törvényes szankciók a termőföld mennyiségi védelmének eszközei. A termőföld más célú hasznosítását szabályozó rendelkezések alapvető célja, hogy a lehető legkevesebb és a leggyengébb minőségű termőföld kerüljön ki a mezőgazdasági hasznosítás alól. A termőföld művelési ágának megváltoztatása iránti eljárás lefolytatása jelentősen hozzájárul az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének megteremtéséhez.

A vizsgálati tapasztalatok szerint a földhivatalok eljárása és döntései általában megalapozottak, ugyanakkor sok volt a kisebb súlyú eljárásjogi és anyagi jogi törvénytörés, ami a jogszabályok nem kellő ismeretére, az eltérő jogalkalmazási gyakorlatra, valamint a vizsgált eljárásokat szabályozó jogszabályok hiányára, illetve hiányosságaira vezethető vissza. A vizsgálat eredménye szerint a földhivatalok gyakorlatában mutatkozó eltérések javarészt elkerülhetők lennének, ha megalkotásra kerülne a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény végrehajtási rendelete. Ezen túlmenően felmerült a törvény, valamint az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosításának igénye.

A vizsgálat során tapasztalt törvénytörő földhivatali döntések ellen – a döntések megalapozatlansága, a járulékfizetési kötelezettség esedékességére vonatkozó jogszabályi rendelkezés megsértése, a járulék összegének téves meghatározása, valamint a szakhatósági hozzájárulás hiánya miatt – 56 ügyészi óvás, a törvénytörő gyakorlat, valamint a mulasztásban megnyilvánuló törvénytörések – a jogszabályban előírt mellékletek csatolásának hiánya, a helyszíni szemle megtartásával és dokumentálásával kapcsolatos mulasztások, a kézbesítési szabályok megszegése, az eljárási határidő elmulasztása – miatt 98 felszólalás, továbbá a kisebb súlyú és jelentőségű törvénytörések miatt 59 jelzés benyújtására került sor a körzeti és megyei földhivatalokhoz.

c) Országos vizsgálat keretében értékelte az ügyészség a veszélyes hulladékkal kapcsolatos hatósági tevékenység törvényességét az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőségénél, illetve a területi környezetvédelmi felügyelőségeknél. A vizsgálat a 2002. és a 2003. évben folytatott ügyeket érintette, amelyben a hatóságok a veszélyes hulladék minősítésére, a kezelésének (így többek között a veszélyes hulladék szállítása, gyűjtése, tárolása, feldolgozása) engedélyezésére, a tevékenységek ellenőrzésére, jogszabálysértés esetén a bírságolásra, a bírság behajtására vonatkozó eljárásokat folytattak le.

Általánosítható megállapítás volt, hogy a hatóságok nem követelték meg az engedélyezéshez szükséges valamennyi dokumentum becsatolását, ezáltal a kérelmek elbírálása több esetben megalapozatlan volt. A környezetvédelmi felügyelőségek munkáját nehezíti az is, hogy nem került sor valamennyi olyan jogszabály megalkotására, amelynek alapján kellene az eljárásokat lefolytatni (pl. az engedély iránti kérelemhez szükséges megfelelő biztosíték adása, az összegének külön jogszabályban meghatározása, a tevékenység végzéséhez szükséges biztosítás megléte).

Az ellenőrzésre jogosult és köteles hatóságok alapvetően személyi feltételeik miatt (létszámhiány) nem tudnak eleget tenni ellenőrzési kötelezettségüknek, amely a veszélyes hulladék engedély nélküli, vagy engedélytől eltérő kezelés feltárása érdekében lenne különösen fontos. Az elvégzett ellenőrzések alapján több esetben szabtak ki hulladék gazdálkodási bírságot. A bírság megállapításának szabályait jellemzően betartották, de a vizsgálat több esetben eljárási hiányosságokat tárt fel.

A vizsgálat eredményeként 14 óvás, 12 felszólalás, 1 figyelmeztetés és 9 jelzés került benyújtásra, illetve 4 büntetőeljárás kezdeményezés és 2 polgári peres eljárás előkészítés történt.

d) A 2004. évben az ügyészségek országosan vizsgálták a megváltozott munkaképességű dolgozókat rehabilitációs munkahely hiányában megillető egyes szociális ellátások (rendszeres és átmeneti szociális járadék) megállapítására vonatkozó jogszabályok alkalmazásának törvényességét.

A vizsgálat célja annak megállapítása volt, hogy a nyugdíjbiztosítási szervek megfelelően vizsgálják-e az ellátásra való jogosultság feltételeit, az igény elbírálása tárgyában hozott határozatok megfelelnek-e a jogszabályi rendelkezéseknek.

A vizsgálat a megyei nyugdíjbiztosítási igazgatóságoknál, valamint a területi kirendeltségeknél 3.457 ügyre terjedt ki. Az ügyészek a vizsgált szervek tevékenységének szakmai színvonalát jónak ítélték. A feltárt törvénytértek mulasztások, egyéb hiányosságok miatt 33 óvás, 59 felszólalás és 24 jelzés benyújtására került sor.

A vizsgálat megállapításaiból levonható az az általános következtetés, hogy a 21 éve hatályba lépett, a szocialista társadalmi, gazdasági modellre és foglalkoztatási formákra épülő jogszabály a megváltozott társadalmi, gazdasági viszonyokra figyelemmel – a többszöri módosítás ellenére – nem felel meg a társadalmi igényeknek. A megváltozott munkaképességű munkavállalók egészségügyi és munkahelyi rehabilitációja nem teljesen megoldott, a rehabilitációs bizottságok elenyésző számban tudtak részükre egészségi állapotuknak megfelelő munkahelyet felajánlani. Szükségesnek látszik a kérdéskör átfogó vizsgálata, a rendeletben szabályozott, alapvető állampolgári jogokat érintő kérdések magasabb szintű jogszabályban történő szabályozása.

e) A környezetvédelmi és természetvédelmi egyesületek működése törvényességének vizsgálata ugyancsak országos feladat volt. A vizsgálatot az ügyészségek 557 egyesületnél végezték el. A vizsgálat megállapítása szerint az egyesületek többsége elősegíti a környezettudatos szemlélet kialakítását, közreműködik a környezeti és természeti károsítások megelőzésében.

Az egyesületeknek az önkormányzatokkal való együttműködésében jelentős eltérések tapasztalhatók. Intenzív kapcsolatot tartó egyesületek – különösen a városvédők – részt vettek a területfejlesztési, területrendezési tervek, és környezetvédelmi programok alakításában, valamint az ilyen tárgyú jogszabályok előkészítésében.

Az egyesületek többsége törekedett a különböző állami szervekkel (felügyelőségek, igazgatóságok) való együttműködésre. A jogszabályok által biztosított jogköreikkel (programokban, engedélyezési eljárásokban való részvétellel, perindítási jogosultsággal) viszonylag ritkábban éltek. Ennek oka,

hogy a vonatkozó rendelkezéseket nem ismerik kellő mértékben, jogaikról nem egy esetben az ügyészi vizsgálat során szereztek tudomást.

Az egyesületek belső működésében a más egyesületek vizsgálatánál is tapasztalt törvénysértések, hiányosságok voltak megállapíthatók. Ezek megszüntetése érdekében összesen 846 ügyészi intézkedés megtételére (92 óvás, 428 felszólalás, 266 jelzés, 3 figyelmeztetés és 55 kereset) benyújtására került sor.

f) A kötelezően előírt országos vizsgálatok mellett a főügyészségek számos saját kezdeményezésű vizsgálatot folytattak le (önkormányzati hatóságoknál, területi közigazgatási szerveknél oktatási intézményeknél, sportegyesületeknél, közalkalmazottak, köztisztviselők jogállását érintő területeken).

4. A katonai ügyészség tevékenysége

A) A katonai ügyészi tevékenységről általában

A katonai ügyészi szervezet 2004-ben – az új Be. 2003. július 1-jén történt hatálybalépése óta – változatlan jogszabályi környezetben végezte tevékenységét.

A katonai ügyészség az egységes ügyészi szervezet része. A katonai ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész irányítja egyik helyettese, a katonai főügyész útján. A katonai ügyészek, titkárok és fogalmazók egyúttal a Magyar Honvédség tényleges állományú tisztjei, akik azonban az irányítás rendszere folytán tevékenységükben függetlenek a katonai hierarchiától. Ennek biztosítéka, hogy a katonai ügyészség katonai és polgári állományával kapcsolatos irányítási és munkáltatói jogok gyakorlására, valamint az illetmények megállapítására az ügyészségre vonatkozó törvények rendelkeznek.

A katonai ügyészi szervezetet a Katonai Főügyészség és az alárendeltségében működő Katonai Fellebbviteli Ügyészség, továbbá az 5 (budapesti, debreceni, győri, kaposvári, szegedi) területi katonai ügyészség alkotta, amelyek egyenként több megyére kiterjedő illetékességi területükön megyei főügyészségi jogkörben jártak el.

A katonai ügyészség a büntetőjogi és közigazgatási jellegű ügyészi feladatok gyors és szakszerű teljesítésével változatlanul arra törekedett, hogy a katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó szervezetek és személyek ügyeiben

elősegítse a fegyveres erők és testületek törvényes működését, hozzájáruljon fegyelmi helyzetük megóvásához.

Az új országos hatáskörrel és illetékességgel felruházott fellebbezési fórum, a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa és a mellette működő Katonai Fellebbviteli Ügyészség felállításával a katonai büntetőeljárásra tartozó bűnügyekben első- és másodfokon teljes körűvé vált a szakbíráskodás, ezáltal a várakozásoknak megfelelően, jelentősen javult a másodfokú büntetőeljárások időszerűsége is.

B) A büntetőjogi katonai ügyészi tevékenység

A katonai ügyészség a büntetőjogi feladatait a katonákra (Btk. 122. §) vonatkozó büntetőjogi és büntető eljárásjogi törvényekben írt eltérések figyelembe vételével, az általános szabályok szerint végzi.

A hatályos törvényi szabályozás értelmében katonai büntetőeljárásra tartozott a fegyveres erők (honvédség és határőrség) tényleges állományú tagja által elkövetett bármely (katonai és köztörvényes) bűncselekmény.

A katonai büntetőeljárás hatálya kiterjedt továbbá a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok és a büntetés-végrehajtás hivatásos állományú tagjai által elkövetett katonai bűncselekményekre és az utóbbi két szervezet esetében a szolgálattal összefüggésben elkövetett köztörvényes bűncselekményekre is.

A fentiekén túl, a terhelt által elkövetett valamennyi bűncselekményt, illetve szoros személyi vagy tárgyi összefüggés esetén a polgári személy bűntársak büntetőjogi felelősségét egységesen katonai büntetőeljárásban kellett elbírálni, ha az eljárás elkülönítése egyébként nem volt lehetséges.

Katonai büntetőeljárásra tartoztak továbbá a szövetséges fegyveres erők kötelékében szolgáló és magyar joghatóság alá tartozó külföldi katona szolgálattal össze nem függő köztörvényes bűncselekményei is. Ezekben az esetekben a NATO-val, illetve a tagállamaival kötött nemzetközi jogállási egyezmények speciális hatásköri és kölcsönös bűnügyi együttműködési szabályait is alkalmazni kell. Ugyancsak katonai büntetőeljárásnak volt helye akkor, ha a magyar katona büntetőjogi fogalma (Btk. 122. §) alá tartozó személy a feljelentett cselekményt szövetséges fegyveres erő katonájával szemben vagy egyébként más állam területén, pl. békefenntartó alakulat tagjaként követte el.

Az új Be. szerint az ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása végett nyomozást végeztet vagy nyomoz. A fenti rendelkezés a katonai büntetőeljárás

eddig kivételesnek tekinthető szabályozását tette általánossá. A katonai büntetőeljárásban ugyanis az általános nyomozó hatóság az illetékes területi katonai ügyészség, amely a kisebb súlyú katonai vétségek miatt a parancsnoki hatáskörbe utalt nyomozások felett felügyeletet gyakorol, illetve a nyomozások teljesítését saját hatáskörébe is vonhatja.

A katonai ügyészi nyomozások felett a felügyeletet – illetve a Legfelsőbb Bíróság előtt rendkívüli perorvoslati feladatokat – továbbra is a Katonai Főügyészség látja el.

A területi katonai ügyészségek kizárólagos vádhatósági jogkörüket az első fokon eljáró fővárosi és további négy, kijelölt megyei bíróság katonai tanácsai előtt gyakorolják. A fellebbezéssel érintett bűnügyekben – országos hatáskörrel – a Katonai Fellebbviteli Ügyészség teljesíti a másodfokú ügyészség feladatait.

A katonai ügyészi szervek a tárgyévben mindösszesen 4.587 ügyirattal, ezen belül szinte változatlan számú, 2.131 új büntető feljelentéssel foglalkoztak. Az előző évről folyamatban maradt ügyekkel (232) együtt a katonai ügyészség 2.363 büntető feljelentés ügyében járt el, közülük 2.156 büntetőügyet fejeztek be ügyészi szakban, amelyek összesen 2.706 feljelentett személyt érintettek. Az év végén folyamatban maradt 207 ügy alatta maradt a másfél havi ügyérkezésnek.

1.950 fő ismert és ismeretlen elkövetővel szemben folyt eljárás, akik terhére a nyomozások során ezúttal 11,1 %-kal több, összesen 3.240 bűncselekmény elkövetését állapították meg.

Az ismert vagy ismertté vált elkövetők (1.725 fő) többsége, 1.149 fő volt a Magyar Honvédség állományába tartozó katona, akiknek aránya ezúttal 18,7 %-kal (181 fő) emelkedett. Terhükre 13,7 %-kal több, 1.787 bűncselekmény megállapítására került sor. A bűncselekmények számának növekedését zömében (401 eset) a köztörvényi bűncselekmények tették ki.

A tárgyévben a határőrség tényleges állományú tagjai, a fegyveres erők részeként, a katonákkal azonos módon tartoztak a katonai büntetőeljárás hatálya alá. A felelősségre vont 226 fő határőr terhére csupán 339 bűncselekmény elkövetését rótták, amely nagy mértékű, 53,8 %-os csökkenést jelentett, s ez nyilvánvalóan összefüggésben van azzal, hogy 2004-ben már nem indult büntetőeljárás nagyobb létszámot érintő, s ezért többrendbelinek minősülő, – határőrök segítségével végrehajtott – embercsempészség büntetőügyében.

A büntetés-végrehajtási testület fegyelmi helyzetének tartós javulására enged következtetni, hogy a hivatásos állományú tagok közül tavaly 10 fővel kevesebb, összesen 126 fő elkövetővel szemben, a terhükre megállapított 151

bűncselekmény miatt volt szükség büntetőeljárásra. A katonai ügyészek a fogva tartottak feljelentései alapján többnyire az intézetek szolgálati rendjének is megfelelő, helyszíni nyomozások keretében törekedtek a tényállások gyors és maradéktalan felderítésére.

A katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó 240 fő rendőr elkövető csupán 83,6 %-a volt az előző évinek, és, az általuk elkövetett bűncselekmények száma (306 eset) sem nőtt.

A rendőrökkel azonos módon a katonai büntetőeljárás hatáskörbe vont, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok állományába tartozó személyek közül kevesebben (11 fő) követtek el bűncselekményt, ugyanakkor csupán néhány, de 178 szerzői jogsértést halmazatba foglaló bűnügy adatai miatt ezúttal – kivételesen – a bűncselekmények száma többszörösére (218 eset) emelkedett.

Külföldi katonai misszióban önkéntes szolgálatot vállaló magyar katona, illetve rendőr ellen 8 büntetőügyben összesen 10 fő terhelt ellen tetek feljelentést. Itt szükséges megjegyezni, hogy büntető ügyben a legfőbb ügyészi utasítás alapján kijelölt mobil katonai ügyészi csoport tagjainak külföldi kiküldetése a tárgyévben nem vált szükségessé.

Szövetséges külföldi katonával szemben 2004-ben sem érkezett feljelentés.

A büntetőjogi értelemben vett katonával együtt bűncselekményt elkövető civil terhelték száma 172-ről 198 főre emelkedett, a terhükre rótt bűncselekmények száma (439 eset) pedig 12 %-kal volt magasabb. A büntetőeljárások során a katonai ügyészi szervek a polgári személy terhelték ügyeinek elkülönítésére, illetve azok áttételére törekedtek.

A katonának minősülő 1.149 fő elkövető között a tisztek, tisztések, tiszthelyettesek és hallgatók száma kisebb-nagyobb mértékben csökkent. Kivételként, – és a hadköteles katonákat is érintő alkotmánymódosítás nyomán utoljára – szükséges említeni, hogy ezúttal 5 %-kal több, 416 fő sorállományú terhelt ügyében kellett eljárni.

A katonai ügyészségen vizsgált köztörvényes bűncselekmények (2.302) köre, – amely megközelítőleg az összes bűncselekmény háromnegyede (71 %-a) – a tárgyévben 14 %-kal nőtt. A növekedést 282 újabb bűneset jelentette, ennek ellenére a nagyobb tárgyi súlyt képviselő büntettek aránya a köztörvényes kategórián belül észrevehetően, 37,3 %-ról 28,7 %-ra csökkent. Ugyanakkor e bűncselekmények több mint felét a szolgálattal összefüggésben, katonai bűncselekménnyel halmazatban, illetve szolgálati helyen valósították meg.

A személy elleni bűncselekmények száma (90 eset) 24-gyel ismét csökkent, s kedvező jelenség, hogy immár második éve nem fordult elő szándékos emberölés.

Továbbra sem sikerült megállítani a közlekedési, közöttük is az ittas járművezetéssel összefüggő bűncselekmények számának (204 eset) emelkedését. Ezek egy része (44 eset) volt közlekedési baleset, közülük 5 eset halálos eredménnyel járt.

Örvendetes tény, hogy az egyébként csökkenő számú hivatali bűncselekmény között kiemeltként kezelt vesztegetések (144 eset) aránya a korábbiak negyedére, az elkövetők száma (53 fő) pedig kevesebb, mint felére zsugorodott.

A közrend elleni bűncselekményeken belül kiemeltnek tekintett lőszerrel, lőfegyverrel és robbanóanyaggal visszaélések száma (14 eset) közel felére esett vissza, de a különböző okiratokkal történt visszaélések száma (386 eset) jelentős (45 %-os) növekedést mutatott.

Figyelmet érdemlő súlyos jelenség, hogy a kábítószerrel visszaélés miatt indult büntetőeljárásokban megállapított 224 bűncselekmény 88 %-os növekedést jelentett. E bűncselekmények 95 %-a csekély mennyiségre történt elkövetési magatartásokat takar és a 208 elkövető közül 181 volt hadköteles katona.

A vagyon elleni bűncselekmények számának a korábbi években tapasztalt lassú, de folyamatos csökkenésével szemben a tárgyévben – csupán két bűnügy, a szerzői jog megsértésével kapcsolatos bűncselekmények magas száma miatt – 79,1 %-os (962 eset) növekedés volt tapasztalható. Egyébként a tipikusnak tekinthető lopás, csalás, sikkasztás, orgazdaság és rongálás esetszámai – kisebb ingadozásoktól eltekintve – változatlanok maradtak, a rablások száma azonban jelentősen (37-ről 9-re) csökkent.

Ennek megfelelően a fegyveres erők és testületek vagyonában szándékos bűncselekménnyel okozott károk összege (169 millió forint) csak mintegy tizedével haladta meg az előző év hasonló adatát.

A 938 katonai bűncselekmény 4,8 %-kal (43 esettel) volt több az előző évinél és az összes bűncselekmény 29 %-át tette ki. Ezek közül 824 eset (87,8 %) volt kisebb súlyú bűncselekmény, ún. katonai vétség. A katonai bűncselekményeket többségében katonák (439 eset) és rendőrök (203 eset) követték el.

A katonai bűncselekmények több mint négyötöde (83,6 %-a) szolgálati jellegű volt. A ezek zömét alkotó bűncselekmények közül a szolgálatban kötelességszegés (314 eset) negyedével csökkent, és szinte változatlan maradt a szolgálati feladat alóli kibúvások (141 eset) száma.

A katonák közötti együttélési szabályok durva megsértésére utal, hogy a szolgálati visszaélések (253 eset) száma a háromszorosára nőtt. Ezen adat feldolgozásakor azonban arra is figyelemmel kellett lenni, hogy egyetlen ügyben 6 fő hadköteles katona 141 ilyen vétség elkövetésével volt gyanúsítható.

Ezzel szemben a szolgálati alá-főlérendeltség rendjét sértő függelemsértő (97 eset), illetve az előjárói bűncselekmények (57 eset) száma egyaránt csökkenést mutatott.

Az első fokon eljáró területi katonai ügyészségek 1.963 feljelentés esetében, az ügyek érdemében döntöttek. Az érdemi befejezések közül 58 esetben (3 %) a feljelentés elutasítása vált szükségessé, a fennmaradó – az előző év adatához képest közel százszal több – 1.905 feljelentés tárgyában nyomozást folytattak.

A némileg megnőtt büntetőjogi munkateher ellenére ismét sikerült fenntartani, illetve javítani a katonai ügyészi tevékenység eredményességét jelző mutatókat.

A területi katonai ügyészségek a nyomozásokat az ügyek 83,4 %-ában, a két hónapos törvényi alaphatáridőn belül befejezték.

Az alaphatáridő meghosszabbítását igénylő nyomozások közül ezúttal 17, más hatóság előtt kezdődött bűnügy érkezett hosszabb nyomozást követően, áttétel útján a katonai ügyészségekre, de a hat hónapon túli nyomozások száma (33 eset) ezekkel együtt is csupán 3-mal volt több az előző évinél és az ügyek csupán 1,8 %-át tette ki.

Az általános nyomozó hatósági jogkör alapján a katonai ügyészek a nyomozásokat növekvő arányban (60,1 %) közvetlenül – 427 esetben a helyszínen, vagy célszerűségből az ügyészségen kívül – végezték. Parancsnoki nyomozás ezúttal félszázalal kevesebb, 222 ügyben (11,7 %) volt, amelyek felügyeletét ugyancsak a katonai ügyészek látták el.

Az 1.950 fő feljelentett között a korábbi 360 fő helyett már 465 olyan személy szerepelt, akiknek adatai a nyomozás kezdetén még nem álltak rendelkezésre. Közülük 251 elkövető kilétét a nyomozások során felderítették.

Az ismeretlen maradt elkövetők aránya 11,5 % volt, így a felderítés eredményessége a több munka ellenére is 48,9 %-ról 54 %-ra javult.

A személyes szabadságot korlátozó különböző kényszerintézkedések a korábbi 135 fő helyett ezúttal 74 gyanúsítottat érintettek. Ez csupán 4,3 %-a volt az ismertté vált elkövetőknek, akiknek többsége katona (42 fő), illetve polgári személy (13 fő) volt.

Előzetes letartóztatást 45 fővel szemben rendeltek el a bíróságok, míg 25 fő őrizetbe vételét nem követte letartóztatás. Lakhelyelhagyási tilalmat összesen 4 személlyel szemben foganatosítottak.

Az előzetes letartóztatottak túlnyomó többsége 2 hónapnál (28 fő), illetve 6 hónapnál (7 fő) kevesebb ideig állt a nyomozások során e kényszerintézkedés hatálya alatt. Ezt az időtartamot országosan is csak 10 fő esetében lépték túl, közülük 1 fő előzetes letartóztatása azért tartott egy évnél tovább, mert ügye más hatóságtól érkezett a katonai ügyészségre, de óvadék ellenében ő is szabadlábra került.

A gyanúsítás-kozlések, a nyomozás során hozott határozatok és kényszerintézkedések ellen az erre jogosultak szinte változatlan számban (324 helyett) 314 esetben jelentettek be ellenvetéseket, illetve panaszokat. A Katonai Főügyészség a kivizsgált jogorvoslati kérelmeknek, különösen a bizonyítási indítványok, a sértettek és terheltek jogainak érvényesítése és a nyomozást megszüntető határozatok körében a korábbi 35 helyett ezúttal 37 esetben – részben vagy egészben – helyt adott.

A területi katonai ügyészségek a nyomozást követően 988 bűnügyben, 1.404 fő gyanúsítottal, az ismert elkövetők 81,4 %-ával szemben emeltek vádat.

A bírói úton történő felelősségre vonás elkerülését lehetővé tevő általános intézmények igénybevételével a katonai ügyészek további 155 fő gyanúsított esetében a vádemelés elhalasztásáról döntöttek, 45 fő gyanúsított ügyében pedig megrovással fejezték be a nyomozást. További 31 fő gyanúsított ügyében a bűncselekmény elkövetésének megállapítása mellett – büntethetőséget kizáró vagy megszüntető törvényi ok fennállása miatt – egyéb határozatokat hoztak.

A Be. 485/A-485/B. § speciális, csak a katonai büntetőeljárásban alkalmazható rendelkezései szerint a katonai vétségnek minősülő bűncselekményt fegyelmi eljárásban is el lehet bírálni, ha a büntetés célja ez által is elérhető. A katonai ügyészségek – a feljelentés elutasítása vagy a nyomozás megszüntetése mellett – 55 terhelt bűnügyét küldték meg az illetékes parancsnokoknak fegyelmi eljárásban történő elbírálás céljából.

Az illetékes fővárosi és megyei bíróságok katonai tanácsai 1.262 vádlott ügyében hoztak határozatokat, ezek közül 1.195 vádlottat elítéltek, s – a korábbi 105 helyett – 67 vádlottat felmentettek, így a katonai ügyészség váderedményessége (94,7 %) további javulást mutatott. Az elítéltek fele katona, ezek több, mint harmada (237 fő) hadköteles állományú személy volt. A többi elítélt zömében határőr (216 fő), rendőr (171 fő), illetve polgári személy (122 fő) volt.

Az ítélezés gyorsítását szolgáló törvényi lehetőség az elkövetéstől számított 15 napon belül alkalmazható a bíróság elé állítás, melynek alapján katonai ügyészi indítványra 155 vádlott ügyét tárgyalták, míg tárgyalás mellőzésére tett ügyészi indítvány alapján további 397 vádlott ügyét bíralták el a katonai tanácsok. Egyes tipikusnak tekinthető bűnügyek bűnmegelőzési célzattól, az érintett állomány nyilvánossága előtt történő tárgyalására 17 vádlott ügyében került sor.

A katonai ügyészek 568, első fokon tárgyalás kitűzése mellett bíróság elé került bűnügy közül, összesen 455 esetben képviselték személyesen a vádat.

A katonai tanácsok ítélezési gyakorlatában az intézkedések (próbára bocsátás, megrovás) száma csökkent, így a büntetések arányának 90,2 %-ra történt emelkedésével a korábban szükségesnek tartott változás, esetenként szigorodás volt tapasztalható.

Szabadságvesztés büntetést, mint a legsúlyosabb büntetési nemet, a bíróságok a vádlottak több mint ötödével (23,4 %), 279 vádlottal szemben szabtak ki. Ezen belül azonban csökkent a végrehajtandó szabadságvesztésre (62 fő) és nőtt a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztésre (217 fő) ítélt vádlottak aránya. A Magyar Honvédség Katonai Fogházában letöltendő, egy évnél nem súlyosabb szabadságvesztést is csupán 10 vádlottal szemben szabtak ki, közülük is csupán 4 fő volt hadköteles katona.

Számát tekintve csökkent, arányában azonban némileg nőtt a pénzbüntetésre ítélek (797 vádlott) száma, amely az összes elítélések kétharmadát (66,9 %) tették ki.

Önálló mellékbüntetést (szolgálati viszony megszüntetése, foglalkozástól, illetve járművezetéstől eltiltás) a vádlottak mindössze 1,9 %-a (23 vádlott) kapott.

Az illetékes megyei (fővárosi) bíróságok katonai tanácsai által folytatott első fokú eljárások időszerűek voltak, a bírósági határozatok, szinte változatlan

arányban, az érintett vádlottak négyötödével szemben (79,9 %) első fokon jogerőre emelkedtek.

Figyelemmel a nyomozások említett időszerűségére, a katonai büntetőeljárásban a vádemeléssel érintett ügyek 74,8 %-ában a tárgyévből is a feljelentés napjától számított 4 hónapon belül első fokú érdemi bírósági határozat született.

A bírósági fórumrendszer reformja – a másodfokú szakbírósági ítélezés időszerűségének látványos javulása miatt – a katonai büntetőeljárásban a várt mértékben járult hozzá az ügyészi fellebbezések arányának 55,9 %-ról 67,3 %-ra történt növekedéséhez. A katonai büntetőeljárásban bejelentett, 449 vádlottat érintő 269 fellebbezés több mint kétharmadát (181 eset) a katonai ügyészek jelentették be, s ezek 194 vádlottra vonatkoztak.

A másfél éve működő, országos illetékességgel rendelkező Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa az év során elé került 245 ügyből 214 esetben érdemben bírálta el a fellebbezéseket, és a megelőző évben a Legfelsőbb Bíróságtól átvett ügylétszámot 2004. május végéig teljes egészében feldolgozta.

A másodfokú bíróság 279 fő, a fellebbezéssel érintett vádlottak 62 %-a esetében a Katonai Fellebbviteli Ügyészség által előterjesztett indítványokkal részben vagy egészben egyetértő határozatokat hozott.

A rendkívüli perorvoslatok közül a katonai ügyészség nyolc perújítási, két jogegységi és egy felülvizsgálati eljárásban működött közre.

C) A magánjogi és a közigazgatási jogi katonai ügyészi tevékenység

A katonai ügyészi szervek elsősorban közigazgatási jellegű ellenőrző tevékenység keretében rendszeresen nyújtanak segítséget a fegyveres erők és testületek törvényes működéséhez. Magánjogi tevékenységet azonban, legfeljebb a hatáskörbe tartozó szervezeti egységeknél rendszeresen tartott fogadóórák (56 eset), jogi ismeretterjesztő előadások (44 eset) és a törvényességi kérelmek (88 eset) írásos megválaszolása keretében végzett, önként vállalt jogi felvilágosításon és tanácsadáson kívül – ellentétben a „civil” ügyészi szervekkel – gyakorlatilag nem végeznek.

A büntetőjogi tevékenység ellátása mellett 304-ről 523-ra növekedett a katonai ügyészi vizsgálatok száma, amelyek alapján a törvénysértések megszüntetése és megelőzése érdekében 41 ügyészi óvás, felszólalás, illetve figyelmeztetés kibocsátására került sor. Változatlanak tekinthető a más

hatóságokhoz benyújtott ügyészi fegyelmi (107), kártérítési (9), egyéb eljárás kezdeményezések (9) száma.

A területi katonai ügyészségek központi vizsgálati terv alapján, de azon kívül is több törvényességi felügyeletet, változatos témájú vizsgálatokat végeztek, illetve kezdeményeztek. Ennek keretében – többek között – vizsgálták

- a katonákkal szemben folytatott fegyelmi, kártérítési eljárások és a fogság fenytések végrehajtásának törvényességét,

- a balesetek bejelentéséről, kivizsgálásáról és nyilvántartásáról szóló rendelkezések gyakorlati érvényesülését,

- a gyakorló- és lőterek használatával összefüggő környezetvédelmi rendelkezések betartását,

- a honvédségi anyagok selejtezésének parancsnoki kötelmeit,

- a kábítószer fogyasztása, illetve engedély nélküli tartása ellenőrzésének végrehajtását,

- a kábítószerrel visszaélés vétsége miatt a vádemelés elhalasztásáról hozott határozatok végrehajtása során a terheltek pártfogó felügyeletének érvényesülését, valamint

- az Európai Parlamentbe történő képviseléválasztáson a részvétel biztosítását.

Kiemelt, az előző évről elhalasztott feladat volt a Cipruson ENSZ misszióban (UNFICYP) szolgálatot teljesítő magyar kontingens életét érintő komplex vizsgálat. A fegyelmi, kártérítési ügyek, a panaszok intézése, a járandóságok biztosítása, a fegyverek, lőszer tárolása, a szolgálati vezénylések törvényessége, valamint a környezet- és természetvédelmet érintő rendelkezések betartására irányuló – az átfogó parancsnoki ellenőrzéssel párhuzamosan végrehajtott – katonai ügyészi vizsgálat törvénysértést nem állapított meg, egyes jogalkalmazási és jogalkotási hiányosságok miatt, a jövőbeni törvénysértések elkerülése érdekében azonban a honvédelmi miniszterhez és az állományilletékes katonai vezetőhöz jelzéssel, illetve felszólalással élt. Az érintett vezetők az ügyészi vizsgálatot rendkívül alaposnak, annak tapasztalatait más külföldi katonai missziók számára is hasznosíthatónak minősítették.

Továbbra is fontos feladat volt a Magyar Honvédség Katonai Fogházában fogva tartott személyek jogai biztosításának évente, illetve havi rendszerességgel megtartott vizsgálata.

Az észlelt törvénysértések megszüntetése érdekében a katonai ügyészek minden esetben megtették az ügyészségről szóló törvényben írt intézkedéseket.

D) A Katonai Főügyészség vizsgálatai

A Legfőbb Ügyészség vizsgálati tervében előírt, központi tervezés alapján a Katonai Főügyészség több szempontból is vizsgálta az elsőfokú katonai ügyészi tevékenység törvényességét, elsősorban a katonai vétségek nyomozása, a bűnügyek lehetséges elkülönítése és a vádképviselő ellátásának szakszerűsége körében.

5. Az ügyészség együttműködése egyes szervekkel; a sajtóval és az állampolgárokkal való kapcsolat

A) Az ügyészség és az Országgyűlés kapcsolata

Az ügyészség alkotmányos helyzetéből adódóan a legfőbb ügyész és az Országgyűlés kapcsolatának alapvető szabályait az Alkotmány rögzíti.

A hatályos jogszabályok szerint a legfőbb ügyész tanácskozási joggal részt vehet az Országgyűlés ülésein, ahol az általános szabályok szerint az országgyűlési képviselők interpellációt és – azonnali, szóbeli, írásbeli – kérdést intézhetnek hozzá.

A 3/2004. (II. 17.) AB határozat szerint „az Alkotmány 27. §-a alapján a legfőbb ügyészhez intézett interpelláció minden, a legfőbb ügyész feladatkörébe tartozó ügyre irányulhat, így a jogalkalmazás körében, egyedi ügyben meghozott döntésre, illetve fonatosított intézkedésre is.

A legfőbb ügyész a feladatkörében hozzá intézett interpellációra köteles választ adni, válaszában azonban az Alkotmányból és mindenekelőtt az abban foglalt feladatköréből levezethető, tartalmi korlátai vannak.

A legfőbb ügyész az interpellációra adott válaszában, köteles tiszteletben tartani az Alkotmány rendelkezéseit, így különösen az Alkotmányban és ennek alapján más törvényekben biztosított alapjogokat. A válaszadás nem veszélyeztetheti továbbá az ügyészség, mint önálló alkotmányos szerv Alkotmányban meghatározott feladatainak teljesítését.

A jogalkalmazás körébe tartozó egyedi ügyben meghozott döntésre, illetve foganatosított intézkedésre, irányuló interpellációra is csak a fenti keretek között válaszolhat a legfőbb ügyész. Az interpellációra adott válasz tartalmi korlátai figyelembe veendőek a legfőbb ügyésznek mind az interpellációra adott válasza, mind a legfőbb ügyész bizottsági meghallgatása során. Az interpelláció

és kérdés kapcsán – a megfogalmazott korlátok között – kizárólag magyarázatadásra és felvilágosításra köteles.”

A Magyar Köztársaság ügyészsége alkotmányos helyzetének Alkotmánybíróság általi értelmezése hozzájárult ahhoz, hogy az ügyészség kiegyensúlyozottan, nyugodtan, csak a szakmai kérdésekre koncentrálna végezze tevékenységét 2004-ben.

Az elvi jelentőséggel bíró határozat nyilvánvalóan hatással volt a legfőbb ügyészhez intézett interpellációkra. 2003-ban ugyanis a képviselők 18 interpellációt intéztek a legfőbb ügyészhez, amiből 12 hangzott el az Országgyűlés plenáris ülésén és a 12 válaszból 11-et nem fogadott el többségi szavazással az Országgyűlés. Ezzel szemben 2004-ben összesen 5 interpelláció érkezett a legfőbb ügyészhez, ebből 3-ra került sor plenáris ülésen, és 2-t nem fogadtak el a képviselők. Önmagában ezek a számok is mutatják, hogy az interpelláció intézménye a legfőbb ügyész vonatkozásában az Alkotmánybíróság döntését követően sokkal érdektelenebbé vált. Ide tartozik még, hogy 2004-ben egyetlen egyszer nem került sor az ügyek házszabály által előírt bizottsági tárgyalására az Alkotmány- és igazságügyi bizottság előtt.

Érdekes tendenciát mutatott a legfőbb ügyészhez intézett kérdések, írásbeli kérdések, azonnali kérdések száma is. Míg 2003-ban összesen 42 esetben éltek a képviselők ezekkel az eszközökkel, addig 2004-ben ez a szám mindössze 14 volt.

a) Interpellációk és kérdések

2004-ben az Országgyűlésben 5 interpellációt intéztek a képviselők a legfőbb ügyészhez. Gusztos Péter két alkalommal „*Tökéletes időzítés*”, „*A Gede testvérek és a nemzeti elkötelezettség*”, Tóth Károly egy alkalommal „*Valakinek mindig fizetni kell*”, Csontos János egy alkalommal „*Börtönbe a sajtószabadsággal!*” és Eörsi Mátyás egy alkalommal „*Sajtószabadság vagy pártpolitika*” címmel.

Egy esetben (Gusztos Péter) az interpellációra adott választ az Országgyűlés elfogadta. Két esetben (Gusztos Péter, Eörsi Mátyás) az Országgyűlés a választ nem fogadta el. Az ügyek az Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság előtt folyamatban vannak. Álláspontunk szerint az előbbi ügyekben az ügyészségi eljárások törvényesek, szakszerűek és politikai befolyástól mentesek voltak. A további két esetben az interpellációk az Országgyűlés ülésein érdemben még nem hangzottak el.

Azonnali kérdéssel két esetben fordultak a legfőbb ügyészhez. Tóth Károly egy alkalommal „*A dolgok jó menetével szemben előtérbe kell helyezni a jó dolgok menetét?*”, Csontos János egy alkalommal „*Börtönben a sajtószabadsággal*” címmel.

2004-ben, az Országgyűlésben a képviselők két kérdést intéztek a legfőbb ügyészhez. Tóth Károly egy alkalommal „*Elfogulatlanok-e az Ügyészek?*”, Zuschlag János egy alkalommal „*Mik azok a polgári körök?*” címmel, azonban ezek még nem hangzottak el.

2004-ben a legfőbb ügyész 12 esetben írásbeli választ adott az országgyűlési képviselők kérdéseire. „*Szakmaiság vagy szégyen?*” címmel Tóth Károly, „*Milyen újabb fejleményekről, intézkedésekről tud beszámolni a BCB Rt. ügyében?*” címmel Keller László, „*Mikor rendeződik a vajai II. Rákóczi Ferenc Mgtsz. külső üzletrészek megvásárlásának problémája?*” címmel dr. Papcsák Ferenc, „*Mit kíván tenni az ügyészség az ún. Millenáris-ügyben hozott hibás és megalapozatlan elutasító határozatának orvoslása érdekében?*” Keller László, „*Elfogulatlanok-e az ügyészek?*” címmel Kárpáti Zsuzsanna és Tóth Károly, „*Hogyan garantálható az ügyészség független, pártatlan és belátható időn belül eredményre vezető eljárása az egyes olajügyekkel kapcsolatban az ügyészség egyes tagjait és Pintér Sándor volt belügyminisztert érintő vélelmezett összefonódások tükrében?*” címmel Keller László, „*Történt-e jogszabálysértés vagy az etika megsértése egyes vadászatok során, illetve azokkal összefüggésben?*” címmel Keller László, „*Kik az igazi nyertesek?*” címmel Tóth Károly, „*Miért jogellenesek, "súlyosan sértőek" és csak visszautasításra érdemesek Ön szerint az ügyészi etikára, és a legfőbb ügyész esetleg jelentős be nem vallott vagyongyarapodására vonatkozó kérdések?*” címmel Keller László, „*Megfelelően látja-e el az ügyészség a társadalmi szervezetek, egyesületek és az alapítványok törvényességi felügyeletét?*” címmel Keller László, „*Vizsgálja-e az Ügyészség az EDDSZ 2004. szeptember 18-án megtartott kongresszusának törvényességét?*” címmel dr. Avarkeszti Dezső, „*Milyen újabb fejleményekről, intézkedésekről tud beszámolni a BCB Rt. ügyében?*” címmel Keller László.

b) Az Országgyűlés egyes bizottságainak eljárásához kapcsolódó ügyészi tevékenység

2004. február 17. Országgyűlés Rendészeti Bizottság. „A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény végrehajtásával kapcsolatos tapasztalatok. Előadók: Legfőbb Ügyészség, Országos Rendőr-főkapitányság, Határőrség Országos Parancsnoksága, Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága képviselője.” A Legfőbb Ügyészség részéről az ülésen dr. Varga Zs. András legfőbb ügyész helyettes és dr. Sinku Pál főosztályvezető ügyész vett részt.

2004. november 8. Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság. „Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat [T/12467. szám, új változat a T12277. szám helyett. – Dr. Vastagh Pál, dr. Avarkeszi Dezső (MSZP) képviselők önálló indítványa – Általános vita].” Az ülésen a Legfőbb Ügyészség részéről dr. Polt Péter legfőbb ügyész és dr. Belovics Ervin legfőbb ügyész helyettes vett részt. Az alkotmányügyi bizottság valamennyi tagja támogatta a tárgysorozatba-vételt és az általános vitára való alkalmasságot is.

2004. november 9. Országgyűlés Foglalkoztatási és Munkaügyi Bizottság. „Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat (T/12277. szám) általános vitára alkalmassága. [Dr. Vastagh Pál (MSZP) és dr. Avarkeszi Dezső (MSZP) képviselők önálló indítványa]. Az ülésen a Legfőbb Ügyészség részéről dr. Édes Veronika osztályvezető ügyész vett részt. A foglalkoztatási bizottság valamennyi tagja támogatta a tárgysorozatba-vételt és az általános vitára való alkalmasságot is.

2004. november 17. Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottság. A holocaust roma áldozatainak nemzetközi és hazai kárpótlását vizsgáló vizsgálóbizottság. „Dr. Polt Péter Legfőbb Ügyész tájékoztatója a roma kárpótlással összefüggésbe hozható bűncselekményekről.” Az ülésen a Legfőbb Ügyészség részéről dr. Molnár Ervin főosztályvezető-helyettes ügyész vett részt.

c) A mentelmi jog felfüggesztésének indítványozása

Az Országgyűléssel való kapcsolat fontos eleme az országgyűlési képviselők Alkotmányban biztosított mentelmi jogának az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvényben és a Házsabályban szabályozottak szerinti felfüggesztésére irányuló eljárás

2004-ben az Országgyűlés elé kerülő mentelmi ügyek között négy olyan található, amelyben a megkereső hatóság a legfőbb ügyész volt. Végh László és dr. Sümeghy Csaba ügyeiben az Országgyűlés felfüggesztette a képviselők mentelmi jogát, míg Keller László ügyében nem; Doszpot Péter pedig lemondott mentelmi jogáról.

(Az országgyűlési képviselők által elkövetett közlekedési szabálysértési ügyekben változatlanul tapasztaljuk, hogy a képviselők csak azt követően mondanak le a mentelmi jogukról, hogy a legfőbb ügyész annak felfüggesztését indítványozta. Ez számos felesleges és hosszadalmas intézkedést jelent, pedig szabálysértési ügyben törvényes lehetőség van a mentelmi jogról való

lemondásra, amellyel a képviselő az eljárás kezdetén, a rendőrhatóságnak adott nyilatkozattal élhet.)

B) Az ügyészség és az országgyűlési biztosok kapcsolata

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosával és a külön biztosokkal évek óta jó munkakapcsolat áll fenn.

Az Országgyűlési Biztosok Hivatalához benyújtott és hatáskör hiánya miatt az ügyészséghez áttett kérelmeket az ügyészek minden esetben körültekintően megvizsgálták, jogsértés esetén megtették a szükséges intézkedéseket és erről az illetékes országgyűlési biztost tájékoztatták.

a) Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa a BAUMAG Szövetkezetek befektetési tevékenységével kapcsolatos jelentését megküldte és a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 39. § (1) bekezdésére hivatkozással, megfontolásra érdemesnek tartva az ügyészi keresetindítást.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény és a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény hatálya alá tartozó tevékenységek között a szövetkezetek kifogásolt betétgyűjtési tevékenysége nem szerepel, ezért működésük sem vonható a fogyasztóvédelmi törvény hatálya alá. Ezen indok miatt az országgyűlési biztos jelzése alapján ügyészi intézkedést nem tettünk.

A Legfőbb Ügyészség a korábbi vizsgálatai eredményéről és jogi álláspontjáról az illetékes országgyűlési biztost részletesen tájékoztatta.

b) Az országgyűlési biztos tájékoztatásul megküldte az Országos Rádió és Televízió Testület „Anyacsavar” című műsorral kapcsolatban folytatott eljárása kapcsán készített jelentését is.

c) Az országgyűlési biztosok több alkalommal kérték fel a bv. szakági ügyészeket egy-egy panasz vizsgálatára, aminek az ügyészek rövid időn belül eleget tettek. Előfordult országos jellegű vizsgálat kérésének teljesítése is.

d) Korábban az ügyészség által folytatott vizsgálatra, illetve a vizsgálatról az országgyűlési biztosnak adott tájékoztatásra figyelemmel a Dorogi Ipari Park ügyével kapcsolatosan megküldte ismételt vizsgálatának megállapításait az országgyűlési biztos. Jelentése az ügyészségre vonatkozóan nem tartalmazott megállapítást, illetve nem kérte fel az ügyészséget további vizsgálat tartására.

C) Részvétel az Országos Igazságszolgáltatási Tanács munkájában

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény a bíróságok igazgatása központi feladatainak ellátására 15 tagú Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot (OIT) hozott létre. A Tanácsnak tagja a legfőbb ügyész is. Az OIT munkájában való részvétel lehetőséget ad arra, hogy a legfőbb ügyész felvesse a bíróságok működése körében az ügyészi tevékenységgel kapcsolatban felmerült kérdéseket, reagáljon az OIT ülésein elhangzott, az ügyészi szervezetet érintő megállapításokra.

Az OIT tagság lehetőséget teremt a bíróságok és ügyészségek működését érintő kérdések megoldásában való együttműködésre.

D) Az ügyészség kapcsolata az Alkotmánybírósággal

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (ABtv.) 21. §-a, illetőleg az Ütv. 5. §-a (2) bekezdésének j) pontja feljogosítja a legfőbb ügyészt az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezésére.

Az ABtv. 30. §-ának (4) bekezdése pedig lehetőséget ad arra, hogy a legfőbb ügyész az Alkotmánybíróság teljes ülésén – a zárt ülés elrendeléséig – részt vegyen és felszólaljon.

A törvényben előírt feltételek fennállása esetén a legfőbb ügyész – hivatalból vagy kérelemre – kezdeményezi az Alkotmánybíróság eljárását. A más által kezdeményezett eljárásban az Alkotmánybíróság – ha az ügyészségre vonatkozó jogszabályokat érinti – megkeresi a legfőbb ügyészt a beadvánnyal kapcsolatos szakmai álláspontjának kifejtésére. Ilyen esetekben az ügyészség részletesen indokolt szakmai véleményéről tájékoztatja az Alkotmánybíróságot.

Észlelhető és érzékelhető, hogy szakmai-tudományos publikációink, vizsgálati anyagaink az Alkotmánybíróság által felhasználásra kerülnek.

E) Az ügyészség és az Állami Számvevőszék kapcsolata

A Legfőbb Ügyészség és az Állami Számvevőszék között évek óta kiegyensúlyozott szakmai kapcsolat áll fenn. Ez elsősorban a vizsgálatok zökkenőmentes, nyugodt légkörű lebonyolításán túl a másik szerv munkájában hasznosítható jelentések megküldésében nyilvánul meg.

Az Állami Számvevőszék elnöke rendszeresen megküldi a legfőbb ügyész részére azokat a vizsgálati jelentéseket, amelyek az ügyészi törvényességi felügyeleti tevékenység ellátásában hasznosítható megállapításokat tartalmaznak

és a legfőbb ügyész is megküldi az Állami Számvevőszék elnökének az ÁSZ ellenőrzési hatáskörébe tartozó szerveknél folytatott vizsgálatokról készített jelentéseket.

Így például az Állami Számvevőszék megküldte tájékoztatásul az Országos Örmény Önkormányzat pénzügyi-gazdasági tevékenységének utóvizsgálatáról készült jelentését. Tekintettel arra, hogy a jelentés utalást tartalmazott a Budapesti Rendőr-főkapitányságon büntetőeljárás kezdeményezésére, a jelentést megküldtük a büntetőjogi szakágnak.

Az Állami Számvevőszék elnöke több alkalommal tartott tájékoztatót a főügyészhelyettesek részére tartott továbbképzésen az Állami Számvevőszék feladatairól, tevékenységéről, elsősorban az ügyészi munkát is érintő kérdésekben.

Az elmúlt évben az Állami Számvevőszék a következő vizsgálatokat végezte az ügyészi szervezetnél:

a) A 2003. évi költségvetés végrehajtásának ellenőrzése, amelyről szóló jelentésében megállapította, hogy az ügyészség a költségvetési beszámolóját az elfogadott számviteli alapelvek és politikák következetes alkalmazásával készítette el. A költségvetési beszámoló megfelel a törvényi előírásoknak és vonatkozó egyéb rendelkezésének.

b) A 2005. évi költségvetés ellenőrzésének alapvető célja annak megállapítása volt, hogy az ügyészség 2005. évi költségvetési javaslata, valamint a 2006-2007. évekre kimunkált irányszámok jogilag és számszakilag megalapozottak-e, miként teljesülnek az előirányzatok kialakítására kiadott irányelvekben, a Tervezési Köriratban foglaltak.

Az ellenőrzés megállapította, hogy az ügyészség a költségvetési javaslatát az Ütv. 5. §-a (2) bekezdésének k) pontjában foglalt jogkörében készítette el, amelyben az új jogszabályok, illetve jogszabályi változások feladatok növekedését eredményező hatását figyelembe véve számszerűsítették az igazságszolgáltatási reform fejlesztési igényét, kiadási szükségletét. A tervezés során az ügyészség összeállította a feladataival összefüggő determinációkat, amelyben jogforrásonként összesítette a részére kötelezően meghatározott új feladatok forrásigényét. A vizsgálat befejezéséig a fejlesztési igények támogatására vonatkozó döntés nem történt meg. Egyebekben megállapításra került, hogy az előirányzatok tervezésénél a Tervezési Körirat előírásai betartásra kerültek. Az Állami Számvevőszék korábbi ellenőrzései alkalmával megfogalmazott javaslatokat a fejezet hasznosította.

F) Az ügyészség és a központi közigazgatási szervek együttműködése, a jogalkotással kapcsolatos tapasztalatok

a) A minisztériumokkal a rendszeres kapcsolat egyik formája, hogy a megküldött jogszabálytervezeteket az ügyészség elemzi, arra előzetes észrevételeket tesz.

A tárgyévben változatlanul, az előző évekhez hasonlóan többször előfordult, hogy a kormányülés napirendjén szereplő jogszabályok tervezetét az előterjesztők a Legfőbb Ügyészség részére nem küldték meg véleményezésre, annak ellenére sem, hogy az előterjesztések véleményezéséről a Kormány ügyrendjéről szóló 1088/1994. (IX. 20.) Korm. határozat 20. pontja szerint „jogszabály megalkotására irányuló előterjesztések előkészítésénél a jogalkotásról szóló törvény előírásaira kell figyelemmel lenni.”

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jat.) szerint a Kormány elé terjesztendő jogszabálytervezetről véleményt nyilvánítanak a miniszterek, továbbá az érdekelt társadalmi szervezetek és érdek-képviselői szervek. A törvény 28. §-a – kogens szabályként – úgy rendelkezik, hogy a törvény és a kormányrendelet tervezetét véleményezésre meg kell küldeni a legfőbb ügyésznek.

Az Ütv. – a jogalkotási törvényhez képest speciális szabályként – legfőbb ügyészi véleményezési körbe vonja a miniszteri rendelet tervezetét is, amikor kimondja, hogy a legfőbb ügyész miniszteri rendelet tervezetére törvényességi szempontból előzetesen észrevételt tesz [5. § (2) bek. b) pont].

Minden évben jelezzük, kodifikációs szempontból aggályos az is, hogy nem érvényesül a jogalkotási törvény 31. §-ának rendelkezése. Nevezetesen: a vélemény-nyilvánítás határidejét a tervezet előkészítőjének úgy kell megállapítania, hogy a véleményező megalapozott véleményt adhasson és azt a tervezet elkészítésénél figyelembe lehessen venni. Az előterjesztők e körben a hatályos kormány-ügyrend előírásait sem tartják be.

Változatlanul gyakoriak az igen rövid, egy-két napos határidők, ami a hivatkozott törvényi előírással, továbbá a korrekt szakmaiság követelményével egyaránt ellentétes, a megalapozott észrevétel tételét gyakorlatilag lehetetlenné, a jogszabály-észrevételezést formálissá teszi. A sürgősséget gyakran semmi nem indokolja, amit az is mutat, hogy a rövid határidővel kért észrevétel után a jogszabály újabb tervezete többnyire hónapok múlva kerül ismételt egyeztetésre.

Az utóbbi két évben – részben az uniós csatlakozással kapcsolatos jogharmonizáció miatt – jelentősen megnőtt az észrevételezésre megküldött

jogszabálytervezetek száma (2002-ben: 591, 2003-ban: 1074, 2004-ben: 1229). A tervezetekre 365 esetben – részben a szabályozás érdemére vonatkozó, részben pedig egyéb kodifikációs okból – tett észrevételt a Legfőbb Ügyészség. Ezek közül kiemelést érdemelnek a büntetőjogi szakág tevékenységét alapvetően meghatározó, átfogó jellegű és esetenként jelentősebb terjedelmű, továbbá a közigazgatási hatósági eljárást, a polgári peres eljárást szabályozó törvénytervezetek, valamint a lakosság széles körét érintő – így például az ingatlan-nyilvántartási és a termőföldre vonatkozó – jogszabályok tervezetei.

A Legfőbb Ügyészség azonban nemcsak észrevételeket tesz, hanem részt vesz a jelentősebb „kódexek”, eljárási törvények megalkotására létrehozott kodifikációs bizottságban, továbbá az egyeztetéseken is. Az ismételt véleményezésre bocsátott tervezetek vagy a kibocsátott jogszabályok azt mutatják, hogy észrevételeink többsége elfogadásra került. Úgy véljük, hogy a Legfőbb Ügyészség észrevételei hozzájárulnak a jogszabályok jobb tartalmi és alaki színvonalához.

b) A központi közigazgatási szervekkel való együttműködés jellemző formája az elvi kérdésekben való egyeztetés, állásfoglalás kérés, illetőleg szakmai véleményközlés. Ilyen volt pl. a Legfelsőbb Bíróság 1/2004. közigazgatási jogegységi határozatával összefüggésben az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal megkeresésére az ügyfél fogalma tekintetében adott véleményünk. Az építésügyi hatósági eljárásokban gondot okoz annak értelmezése, hogy ügyfélnek minősíthető-e az építkezés területén működő környezetvédelmi célú társadalmi szervezet, illetve hogyan kell őket az eljárásba bevonni. A fokozottan védett növény és állatfajok kereskedelmét korlátozó nemzetközi egyezmény végrehajtásával kapcsolatosan a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium részére adtunk állásfoglalást a kérdéses fajok közigazgatási eljárásban történő lefoglalása, illetve elkobzása tekintetében. Egyeztetéseket folytattunk továbbá az építési ügyekben felmerült illetékfizetési kötelezettség, valamint az illeték összegszerűsége vonatkozásában.

c) A Belügyminisztérium részére a Legfőbb Ügyészség több év óta részletes tájékoztatást ad az ügyészségeknek a helyi önkormányzatok működésére vonatkozó törvényességi tapasztalatairól. A tájékoztató eljut valamennyi helyi önkormányzathoz, ezáltal lehetőség nyílik arra, hogy az ügyészi tapasztalatokat a jogalkalmazók széles köre megismerje.

d) Az ügyészi szervek a minisztériumok, minisztériumi állami vezetők megkeresésére végzett törvényességi vizsgálataik eredményéről a megkereső szervet (állami vezetőt) tájékoztatják. Ha az ügyészi vizsgálatok, törvényességi kérelmek elbírálása során jogszabály alkotásának vagy módosításának

szükségessége merült fel, a kodifikációt az érintett minisztériumnál kezdeményeztük.

G) A Közbeszerzések Tanácsával való kapcsolat

A 2004. május 1. napjáig hatályban volt, közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. tv. 12. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján és a jelenleg hatályos, a közbeszerzésről szóló 2003. évi CXXIX. tv. (Kbt.) 375. §-a (2) bekezdésének a) pontja alapján a Közbeszerzések Tanácsának tagja – más személyek mellett – a legfőbb ügyész által kijelölt személy: a tanácstagi feladatokat a magánjogi és közigazgatási jogi legfőbb ügyész helyettes látja el. Tevékenységének kereteit alapvetően a Kbt. 379. § (1) bekezdésének a)-p) pontjaiban foglalt, a Közbeszerzések Tanácsának hatáskörét megállapító rendelkezések határozzák meg. Tanácstagi minőségében részt vesz a Közbeszerzések Tanácsának ülésein, véleményt nyilvánít a közbeszerzési eljárást érintő jogszabály-tervezetekről és a Tanács ajánlásainak tervezeteiről.

A Kbt. 327. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a Közbeszerzések Tanácsának tagjai jogosultak arra, hogy kezdeményezzék a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárásának hivatalbóli megindítását. Ezt a jogkörét a Közbeszerzések Tanácsának a legfőbb ügyész által delegált tagja rendszeresen gyakorolja. Az ügyészséghez, illetve a közvetlenül hozzá intézett kérelmek alapján 2004-ben is több esetben kezdeményezte a Döntőbizottság eljárásának megindítását.

H) Az ügyészi szervezet kommunikációja

A Legfőbb Ügyészség tájékoztatási tevékenységét 2004-ben tényszerűség, időszerűség és közérthetőség jellemezte. A pro-aktív kommunikáció kiindulópontja az volt, hogy az állampolgárok az ügyészi szervezet döntéseiről, szakmai álláspontjáról világos és hiteles képet kapjanak. E koncepció részeként a Legfőbb Ügyészség célul tűzte ki, hogy megfelelő nyilvánosság biztosításával az ügyészség eredményeit, valamint az ügyészek által végzett munkát megismerhetővé és érthetővé teszi a szakmai és a laikus közönség számára. Kiemelt fontosságúnak tekintette a szervezet rendszeres jelenlétét az országos és a helyi médiumokban. Ezt támasztja alá, hogy tavaly a legfőbb ügyész médiaszereplési során 18 hosszabb terjedelmű interjút adott a sajtónak.

A legfőbb ügyész elsősorban a közszolgálati televízióban jelent meg: nyolc alkalommal a Magyar Televízióban, egy alkalommal a Duna TV-ben, de vendége volt a Hír Televíziónak, a Magyar ATV-nek, a Budapest Televíziónak és az Info Rádiónak is. E megjelenéseken túlmenően, két országos napilapnak (Népszabadság, Magyar Nemzet) is adott ún. nagyinterjút, amelyek témája

általában a közérdeklődésre számot tartó bűnügyek voltak, de előfordult az is, hogy az ügyészség szerepét, nemzetközi eredményeit és a 2004-ben aktuális személyi változásokat ismertette.

A Legfőbb Ügyészség az elmúlt év során 24 esetben adott ki hivatalos közleményt, továbbá egy esetben kezdeményezett sajtó-helyreigazítási eljárást. A 2004-es év tapasztalatait értékelve megállapítható, hogy a legfőbb ügyész változatlanul – a sajtóközlemények helyett – a rendszeres sajtótájékoztatókra és az újságírókkal való személyesebb kapcsolatra helyezi a hangsúlyt.

A Legfőbb Ügyészség az elmúlt évben összesen öt sajtótájékoztatót tartott:

- *2004. február 17-én* a legfőbb ügyész ismertette az Alkotmánybíróság 3/2004. (II. 17.) AB határozatának jelentőségét, gyakorlati következményeit,
- *2004. március 18-án* a legfőbb ügyész tájékoztatót tartott a 2003-as év ügyészségi eredményeiről,
- *2004. június 10-én* a legfőbb ügyész sajtótájékoztatót tartott az Ügyészek Napja alkalmából,
- *2004. október 21-én* a legfőbb ügyész ismertette a 2004-es év első félévének ügyészségi mutatóit, tájékoztatót adott a közérdeklődésre számot tartó, az ügyészség előtt folyamatban lévő büntetőügyek állásáról,
- *2004. december 21-én* a legfőbb ügyész „Mérlegen az igazság” címmel demonstrációs sajtótájékoztatót tartott, amelyen tényszerűen és pontos számításokkal igazolta az ellene indított vagyonynyilatkozati eljárás alaptalanságát. (Ezt követően a Mentelmi és Összeférhetlenségi Bizottság a sajtótájékoztatón elhangzottaknak megfelelően megszüntette az eljárást.)

Az ügyészi szervezet tevékenységének hatékonysága és az internetes portálok (Index, Origo, Stop! stb.) frissessége az ügyészséget is a honlapjának teljes átalakítására készítette. A mind formai, mind tartalmi szempontból megújult weboldal részletesen ismerteti a hazai és a külföldi érdeklődők számára az ügyészség felépítését; szakterületek szerinti felbontásban bemutatja az ügyészi szervezet által végzett legfontosabb tevékenységeket, illetve a 2004-ben vizsgált területeket. Havi frissítéssel folyamatosan jelentek meg az aktuális statisztikai adatok a nyomozás és a vádemelés során alkalmazott személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekről. Az internetes felületen keresztül a közvélemény, illetve a média képviselői közvetlenül értesülhettek az ügyészség által kiadott sajtóközleményekről, a szervezettel kapcsolatos hivatalos tájékoztatásokról és aktuális információkról. A honlap útján közzétettük a Legfőbb Ügyészség által kiírt tudományos pályázatokra szóló, valamint az aktuális álláshelyek betöltésére vonatkozó pályázati felhívásokat.

A legfőbb ügyész a kommunikáció területén nagy hangsúlyt fektetett az ügyészi szervezet helyi eredményeinek, illetve megyei és helyi szinten az országos eredmények bemutatására és értékelésére. Erre lehetősége nyílt az évertékelő öszzügyészi értekezleteken. 2004-ben ilyen alkalomból sajtótájékoztatót tartott a média helyi képviselői számára: Veszprém, Nógrád, Bács-Kiskun, Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, továbbá készséggel adott nyilatkozatot az ügyészség különböző szintű szervezeti egységeinek székházavatói alkalmából.

Magyei és fővárosi szinten – immár a fellebbviteli főügyészségek szóvivőivel kiegészülve – hatékonyan és aktívan működik a kiépített sajtószóvivői rendszer.

2004-ben az Observer Kft. által nyújtott médiafigyelő programmal összeállított teljes körű sajtófigyelés – a hálózaton keresztül – a szervezet minden egysége számára elektronikus formában elérhetővé vált.

Úgy véljük, hogy 2004-ben az ügyészség tevékenységéről hiteles képet sikerült nyújtani a közvéleménynek. Ez nem könnyű feladat, hiszen munkánk során meg kell felelni a közérdekű adatok nyilvánossága elvének, másrészt figyelembe kell venni a bünyügi és egyéb állami érdekeket, illetőleg személyiségi jogokat. Meggyőződésünk szerint a tájékoztatási tevékenységben alapján véve sikerült optimális egyensúlyt kialakítani e tényezők között és ez is hozzájárult az ügyészség törvényes és sikeres működéséhez.

I) Az ügyfelek tájékoztatása

A hatályos legfőbb ügyészi rendelkezések szerint az ügyészséghez panasszal, kérelemmel, bejelentéssel forduló személyek fogadását minden ügyészségnél meg kell szervezni. Az ügyfeleket kérelmük előterjesztésekor jogaikról tájékoztatni kell. Ha az általuk előterjesztett kérelem nem tartozik az ügyészség hatáskörébe, közölni kell, hogy annak elintézésére melyik szerv az illetékes.

Ha a panasz vagy a bejelentés rendkívüli jelentőségű, a félfogadó ügyész a tárgy megjelölésével javaslatot tehet az ügyfélnek az ügyészségi vezetők által történő fogadására.

A legfőbb ügyészségi panaszirodát az elmúlt évben 2.358 ügyfél kereste fel. Ez a szám kis mértékben emelkedett a 2003. évhez képest (2.294 ügyfél).

Az ügyforgalom összetételét vizsgálva megállapítható, hogy az ügyfelek nagyobb hányada magánjogi és közigazgatási jogi problémával fordult az

irodához. (Magánjogi ügyben 1.079 fő, míg közigazgatási jogi kérdéssel 207 fő jelent meg.) Nyomozás felügyeleti ügyben 942 személy, míg büntetőbíróági kérdéssel 130 személy jelentkezett.

A panaszirodán 1.770 tájékoztatás és tanácsadás történt, míg 588 esetben beadvány átvételére került sor.

Az ügyek és intézkedések elemzése alapján az állapítható meg, hogy az ügyfelek nagyobb hányada olyan jellegű kérdéssel keresi fel az irodát, amelynek az elintézése, illetve megoldása nem tartozik az ügyészség hatáskörébe.

6. Az ügyészségi informatika

Az ügyészi szervezet központi szerepet tölt be a büntetőeljárásban és fontos részvevője az igazságszolgáltatásnak. Feladatai ellátásához nélkülözhetetlen adatainak megfelelő védelme, a gyors és kölcsönös információcsere szervezeten belül, valamint a társzervekkel és más országos hatáskörű szervekkel. A bűnüldözés eredményessége, az igazságszolgáltatás hatékonysága nagymértékben múlik az azt támogató informatikai rendszerek minőségén, biztonságán, valamint az információk és adatok megbízhatóságán, hitelességén.

Az ügyészségen 2000-ben, a korábbinál lényegesen nagyobb léptékben elkezdett – a jelentős költségigénye miatt szakaszosan megvalósuló – létesítési és fejlesztési munka eredményeként 2002-re megvalósult egy ISDN kapcsolatokra épülő, minden telephelyet érintő országos táv-adatátviteli hálózat.

Ezen országos ügyészségi informatikai hálózat (Praetor Net) keretében érhető el a múlt évben új épületbe költözött, modern gépparkkal, korszerű hálózati szoftverekkel felszerelt szerverfarmmal rendelkező Informatikai Központ, illetve annak szolgáltatásai. A cél az, hogy az ügyészség informatikai támogatása magas szintű, korszerű maradjon. Ez az informatikai hálózat folyamatos, az egyes elemek összehangolt fejlesztése útján valósítható meg.

A 2003-2008. évre vonatkozó ügyészségi Informatikai Stratégiai Terv továbbra is alapvető célként kezeli azt az igényt, hogy az ügyészi szervezet minden érdemi tevékenységet végző tagja az ügyészségi hálózatba kötött számítógéppel rendelkezzen, amely a munkáját támogató alkalmazások, adatok on-line elérését biztosítja.

A hálózat szolgáltatásai kiterjednek a korszerű és gyors információ átadást biztosító elektronikus levelezésen túl az Internet elérésére, egyes ügyészségi irodai munkát támogató adatbázisok, nyilvántartások online lekérdezésére.

PHARE támogatásból megvalósult fejlesztés eredményeként 2004 tavaszán további 85 szervezeti egységénél épült ki a lokális hálózat. A projekt keretében az informatikai eszközállomány 83 hálózati kiszolgálóval (szerver) és 804 munkaállomással bővült. Speciális eszközök alkalmazásával erősítettük, korszerűsítettük az informatikai hálózat védelmét, biztonságát. A pályázaton elnyert PHARE támogatás összege 1.249 ezer EU, a társfinanszírozás 673 ezer EU volt.

A társfinanszírozás összegén felül rendelkezésre álló mintegy 250 millió forint felhasználásával a szervezeti és elhelyezési körülmények változásához, illetve a létszámnövekedéshez igazodva táv-adatátviteli és lokális hálózat-fejlesztéseket valósítottunk meg, illetve 330 munkaállomással növeltük az informatikai eszközállományt. Valamennyi gépet irodai szoftvercsomaggal és a hálózat szolgáltatásainak igénybevételét biztosító szoftverekkel felszerelve telepítettük.

Kiemelt figyelmet fordított az ügyészség a betörés- és vírusvédelmi rendszerek szoftvereinek és adatbázisainak rendszeres frissítésére, fejlesztésére, valamint minden új eszközre történő kiterjesztésére.

A 2004. év végére a Magyar Köztársaság ügyészségének valamennyi szervezeti egysége rendelkezett a táv-adatátviteli hálózatba kapcsolt lokális hálózattal, 3.010 ügyészségi alkalmazott érte el – saját munkaállomásán keresztül, jogosultságainak megfelelően – az ügyészségi informatikai hálózat meghatározott szolgáltatásait.

Az ügyészség napi hatékony tevékenységéhez elengedhetetlen információkhoz való közvetlen hozzáférés lehetőségeinek kiszélesítése érdekében folyamatosan zajlik a társszervekkel történő táv-adatátviteli kapcsolatok kiépítése is. Ez biztosítja más hatóságok adatbázisaihoz való törvényes és szükséges hozzáféréseket.

A táv-adatátviteli hálózat létrejötte egyrészt lehetővé, másrészt viszont elengedhetlenné tette a megfelelő informatikai biztonság megteremtését. A technikai eszközök beszerzése, folyamatos naprakészen tartása mellett 2004-ben elkészültek az ügyészségi informatikai biztonsági szabályozás alapjául szolgáló dokumentációk, megkezdődött ezek bevezetésének folyamata, az azokban foglalt feladatok végrehajtása, illetve előkészítése.

Az ügyészségi informatikusok rendszeres továbbképzésén túlmenően több, ügyészségi vezetők részére tartott tanfolyamon került sor informatikai feladatok, jogosultságok bemutatására, rendszerek oktatására.

A 2004. évben a legfőbb ügyész és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke együttműködési megállapodást írt alá a büntetőeljárásban, valamint a büntetés-végrehajtásban működő és felhasználható, illetőleg azzal kapcsolatos ügyviteli, statisztikai célú informatikai rendszerek közös fejlesztése tárgyában. A fizikai kapcsolat kiépítését követően jelenleg már folyik az első fázis tesztelése, mely alapján a bírák hozzáférhetnek az ügyészségi Összesített Adatállomány meghatározott adataihoz, míg az ügyészek betekintheznek a Legfelsőbb Bíróság eseti döntéseit tartalmazó adatbázisba.

A tárgyévben – a szerverkapcsolatok létrehozását követően – sor került a Rendőrség által fejlesztett NetZsaru ügyirat-feldolgozó és nyilvántartó rendszer ügyészségi tesztelésére. A Zala megyében szerzett jó tapasztalatok nyomán 2005-ben bekapcsolódik Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Vas megye is az előkészítő munkába.

A folyamatos együttműködés és fejlesztőmunka eredményeként szinte valamennyi ügyészségi szervezeti egységnél lehetőség van a Belügyminisztérium Központi Hivatal és az Országos Rendőr-főkapitányság nyílt adatfeldolgozó rendszeréből, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Fogvatartotti Rendszeréből, valamint az Igazságügyi Minisztérium Cégnylvántartó Rendszeréből történő lekérdezésre.

Az ügyészségi feladatok hatékonyabb ellátását részben vásárolt szoftverek segítik; ugyanakkor a szervezet sajátosságai, a jogszabályi környezet változásainak naprakészen történő követésének szükségessége a saját fejlesztésű alkalmazói rendszerek folyamatos fejlesztését igénylik.

Az ügyészségi informatikai alkalmazások fejlesztését 2004-ben is alapvetően meghatározták az ügyészségi Informatikai Stratégiai Tervben kitűzött részfeladatok, különös tekintettel az Integrált Nyilvántartási és Adatbázis-kezelő Rendszer lépcsőzetes megvalósítására, mely azonos fejlesztői környezetben, azonos adatbázis-kezelő segítségével történik.

Ennek első állomásaként 2004. januárban új alapokra helyeztük az igazgatási tevékenységet támogató informatikai rendszerünket.

Az ügyészség központi nyilvántartó informatikai rendszere, az Összesített Adatállomány (Praetor Praxis) minden büntetőeljárással érintett büntetett nyilvántartását tartalmazó országos adatbázis analízisét és az összefüggések

felderítését szolgálja. Kiemelkedő fontosságát mutatja, hogy a rendszer felhasználásával a 2004-ben 34.739 fő vonatkozásában szolgáltatott adatot az ügyészség a törvényi felhatalmazással rendelkező katonai és polgári nemzetbiztonsági szolgálatok megkeresése nyomán.

Az integrált rendszer részeként került fejlesztésre a magánjogi és közigazgatási jogi szakág számítástechnikai bázisú információs rendszere (MAKÖR); első verziójának tesztelése, oktatása és telepítése a múlt évben megtörtént, országos bevezetésére 2005. március 1. napjával került sor.

Az ügyészség személyügyi és továbbképzési tevékenységét támogató ügyviteli és nyilvántartó rendszer (Persona) a tárolt adatok jellegére figyelemmel nem képezi az integrált rendszer részét, ugyanakkor új alapokra helyezett fejlesztése szintén a fentiekben meghatározott környezetben kezdődött meg.

Kiemelt figyelmet kapott az ügyészségi informatikai hálózatról (Intranet) elérhető szolgáltatások bővítése.

Az ügyészség 2004-ben megkezdte a létrehozott informatikai hálózat hatékonyságának, biztonságának, a bonyolult és nagykiterjedésű hálózat menedzselhetőségének, a magas fokú rendelkezésre-állás, az adatvédelem, az információcsere hitelességének fejlesztését szolgáló rendszer előkészítését.

Folytatta munkáját az előző évben létrehozott munkabizottság, melynek feladata annak feltárása, hogy melyek azok a területek és lehetőségek, ahol biztosítható a katonai ügyészség, illetve – a Honvédelmi Minisztérium által finanszírozott beszerzésekből származó, egyedileg üzemeltetett – gépparkjának az országos ügyészségi hálózatba történő integrálása. 2004-ben a büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység statisztikai rendszere átdolgozásra, a katonai ügyészségeken is bevezetésre került.

Az ügyészség képviselői rendszeresen részt vesznek Információs Társadalom Koordinációs Tárcaközi Bizottság munkájában.

A nemzetközi együttműködés területén továbbra kiemelendő az Európai Unió OLAF AFIS programjához történő csatlakozás, a technikai feltételek, illetve rendszergazda biztosítása, valamint az ügyészségi részvétel az Európai Unió informatikai együttműködését támogató interim program magyar munkacsoportjában.

Az ügyészség a 2004. évben is teljesítette a közérdekű információk szolgáltatásának törvényes kötelezettségét. A megújult, kibővített internetes

honlapon (<http://www.mklu.hu>) az „üvegseb-törvény” által előírtakon túlmenően továbbra is havi rendszerességgel közzétesszük – a tapasztalatok szerint leginkább közérdeklődésre számot tartó – a nyomozás és a vádemelés során alkalmazott kényszerintézkedések megoszlásával kapcsolatos statisztikai adatokat.

Az ügyészség 2004-ben 124 alkalommal szolgáltatott statisztikai adatot szervezeten kívülről érkező megkeresésre. Ennek zöme (36,3 %) minisztériumok, társszervek részére történt, de ugyancsak kiemelendő a sajtó (25 %) részére irányuló adatközlés. Az információk forrása döntően az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika adatállománya volt. 2004-ben is jellemzőek voltak a kábítószerrel való visszaélésre, emberkereskedelemre, csempészetre, külföldiek által Magyarországon elkövetett bűncselekményekre vonatkozó adatkérések.

Továbbra is megjelentetjük az évek óta megszokott statisztikai kiadványokat, amelyek a közvélemény mellett tájékoztatást adnak az Országgyűlés elnökének és alelnökeinek, az Alkotmánybíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeinek, az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi, Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi, valamint Rendészeti Bizottságainak, a parlamenti pártok frakcióvezetőinek, az Igazságügyi Minisztériumnak, valamint az országgyűlési biztosoknak a bűnözés, a bűnüldözés, a vádképviselés, az ügyészségi ügyforgalom aktuális adatairól.

Az ügyészség 2004-ban is megjelentette, és valamennyi országgyűlési képviselőnek megküldte az elmúlt évek legfontosabb bűnözési, bűnüldözési és igazságszolgáltatási adatait tartalmazó, rövid összeállítást.

A központilag ellenőrzött és jóváhagyott információs rendszereink változatlanul részesei a Kormány Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programjának (OSAP).

7. Az ügyészség nemzetközi tevékenysége

A) Nemzetközi kapcsolatok

a) A 2004. év az ügyészség nemzetközi kapcsolataiban – és ezen belül is különösen európai uniós viszonylatban – a kapcsolatok további kiszélesedését és még szorosabbá válását hozta, tekintettel a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozására.

Az ügyészség tevékenységének nemzetközi aspektusai évek óta egyre nagyobb jelentőséget kapnak, hiszen az Európai Unióban és az azon kívüli többi európai országban az ügyészi szervezetek kölcsönös – különösen a jogsegélyügyekben nyújtott – együttműködése a bűnözés fokozódó kihívásai miatt e tevékenységet nélkülözhetetlenné teszi. A korábbi évekhez hasonlóan az ügyészi szervezet 2004-ben is kiemelt figyelmet fordított az Európai Unió korábbi és újonnan csatlakozott tagországai ügyészségeivel való kapcsolatainak szorosabbra fűzésére.

Az országhatárokon átívelő bűnözés, ezen belül is a szervezett bűnözés és terrorizmus ugyanis olyan új kihívásokat jelent, amelynek következtében az egyes országok ügyészségei közötti két- és többoldalú kapcsolatok építése, ápolása és továbbfejlesztése világszerte nagyobb hangsúlyt kap, mert az említett kihívásokkal szemben csak összehangolt közös erőfeszítés és összehangolt fellépés hozhat sikert.

Az ügyészség nemzetközi kapcsolatai évek óta változatlanul a magyar külpolitika tartós törekvéseivel összhangban alakulnak. Változatlanul kiemelt jelentőségű a jó munkakapcsolatok ápolása és továbbfejlesztése a szomszédos országokkal, figyelemmel arra is, hogy a nemzetközi jogsegélyforgalom jelentős része ezekkel az országokkal bonyolódik.

Az ügyészi szervezet nemzetközi tevékenységének és megjelenésének köre magában foglalja a felső és alsóbb szintű két- és többoldalú találkozókat, az igazságügyi/ügyészi területtel kapcsolatos kormányközi és egyéb nemzetközi szervezetek munkájában való közreműködést, a nemzetközi tudományos közéletben való ügyészi részvételt, illetve a nemzetközi bűnözés elleni hatékony fellépés érdekében a jó nemzetközi munkakapcsolatok és kollegiális viszony előmozdítását és fenntartását.

A nemzetközi szervezett bűnözés, a korrupció és a terrorizmus elleni harcban vitt döntő szerepe miatt az Amerikai Egyesült Államok illetékes szerveivel rendszeres és kiváló szakmai kapcsolatokat ápolunk.

A magyar ügyészi szervezet fentiekben jellemzett nemzetközi kapcsolatai körében a következőket mindenképpen meg kell említeni:

A csatlakozás 2004. május 1-jei időpontját követően a legfőbb ügyész még májusban – éppen a jelenlegi EU egyik alapító országába, – Németországba látogatott, ahol az Európa Tanács legfőbb ügyészeinek 6. éves konferenciáján – az újonnan csatlakozott Európai Unió országok legfőbb ügyészei közül egyedül – „A legalitás és az oportunitás elvének alkalmazása” című plenáris ülésen tartott előadást.

A magyar ügyészi szervezet tevékenységének és eredményeinek elismeréseként a legfőbb ügyész ez alkalommal kapott felkérést a következő – 2005 májusában megrendezendő – legfőbb ügyészi konferencia megrendezésére, egyúttal pedig az Európa Tanács további 44 országának képviselői a magyar legfőbb ügyészt megválasztották a konferenciák szakmai előkészítésért felelős szűk körű ügyészi testület tagjává is.

A múlt év májusában a legfőbb ügyész az EU országok legfelsőbb bírói és legfőbb ügyészi értekezletén is részt vett Finnországban.

Ezen kívül a legfőbb ügyész és helyettesei számos további nemzetközi vonatkozású tárgyalást folytattak az amerikai, finn, holland, lengyel, kínai, cseh, ukrán igazságügyi szervek képviselőivel.

2004-ben a kétoldalú legfőbb ügyészi találkozók is az igen intenzív munkakapcsolatok jellemezték, így a korábbi látogatás viszonzásaként látogatott Magyarországra a portugál, majd – már a legfelsőbb szintű kapcsolatok felvételének keretében – az albán legfőbb ügyész. E látogatások során a delegációk az ügyészségi vezetőkön kívül az igazságügy-miniszterrel, az Alkotmánybíróság elnökével, az Országgyűlés alelnökével is tárgyalásokat folytattak.

Ezen kívül a legfőbb ügyész a külföldi ügyészség meghívása alapján franciaországi, csehországi kétoldalú hivatalos tárgyalásokon vett részt, míg legfőbb ügyészi helyettesi szintű munkatalálkozókra került sor a szlovák és az örmény ügyészség vezetőivel.

E tárgyalások témája volt többek között a jogsegélyügyekben történő segítségnyújtás, ezen belül a büntetőügyekben történő ügyészi együttműködés – európai uniós keretek közötti – ún. közvetlen kapcsolatokon alapuló eszközeinek gyakorlati alkalmazása is.

2004 első félévében – alsóbb szintű ügyészi részvétellel – került sor a magyar-kínai emberjogi párbeszéd soron következő fordulójára, s ezt követően – a magyar külpolitikai irányával is összhangban, már a legfelsőbb szinten – a legfőbb ügyész és helyettese folytatott kétoldalú megbeszéléseket Pekingben a kínai legfőbb ügyészség és az igazságügyi hatóságok képviselőivel.

A terrorizmus elleni harc nemzetközi és egyúttal uniós elvárásaival és prioritásaival összhangban az Európai Unió terrorizmus elleni koordinátorát – szakmai tárgyalás keretében – szintén személyesen fogadta a legfőbb ügyész.

A korábbi években kialakult tendenciának megfelelően a legfőbb ügyész meghívást kapott az Európai Unió legfőbb ügyészeinek 2004 októberében Dublinban megrendezett éves konferenciájára.

A Közép-Kelet-európai országokkal való eddigiekben is magas szintű ügyészi együttműködés – immár uniós keretek közötti – lehetőségeinek kiszélesítése, az ügyészek tapasztalatcsere és képzési lehetőségeinek bővítése volt a tárgya a 2004 május végén megrendezett a cseh-lengyel-magyar-szlovák négyoldalú munkamegbeszélésnek, amelynek keretében a legfőbb ügyész helyettese az említett területeken való ügyészi együttműködés fokozásáról írt alá megállapodást.

Meg kell említeni, hogy az előző évekhez hasonlóan magyar ügyészek 2004-ben is több nemzetközi – elsősorban Európa Tanács keretén belül működő – szakértői munkacsoportban vettek részt, ezek közül is számottevő munkát jelentett a pénzmosás és a terrorizmus elleni fellépés, valamint a korrupció kérdéskörét érintő szakértői vizsgáló tevékenység.

A magyar ügyészek számos – többek között a trieri Európai Jogi, valamint Bírói Akadémia, a francia bírák és ügyészek posztgraduális képzésben élenjáró Ecole Nationale de la Magistrature, a német tartományi igazságügyi minisztériumok, a Német Alapítvány a Nemzetközi Jogi Együttműködésért, és a holland Igazságügyi Minisztérium szervezésében – idegen-nyelvű tudományos konferencián, szemináriumon, tanulmányúton és szakmai cserelátogatáson vettek részt.

A kétoldalú ügyészségi kapcsolatok egyik fontos elemévé vált, hogy több – elsősorban határmenti – főügyészség a kiváló jogsegély-együttműködésnek is köszönhetően egy-egy határmenti uniós ország regionális szintű ügyészségével épített ki partnerségi kapcsolatot. Ezek keretében rendszeresek a kölcsönös látogatások és tapasztalatcserek.

A határmenti főügyészségek hagyományosan kölcsönös jó munka- és kollegiális kapcsolatokat tartanak fenn a szomszédos országok határmenti ügyészségeivel. 2004-ben a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészségen osztrák, a Békés Megyei Főügyészségen és a Nógrád Megyei Főügyészségen szlovák (besztercebányai) ügyészségi küldöttség tett látogatást.

b) A Katonai Főügyészségnek – a legfőbb ügyész által jóváhagyott programterv alapján – viszonylagos önállósággal ápolta nemzetközi kapcsolatait az elmúlt évben is az a törekvés jellemezte, hogy minél több hasznosítható ismerethez jussunk a NATO-n belüli, illetve a különböző válságkezelő nemzetközi katonai műveletekben való hatékonyabb együttműködés érdekében.

Jól szolgálta mindezt a katonai főügyész lengyelországi, szlovákiai látogatása és írországi viszontlátogatása.

Mindezen túl Szlovákiában a közelmúltban történt katonai büntetőjogi kodifikációról, Lengyelországban pedig a katonai csendőrség működéséről is olyan ismereteket szereztünk, amelyek esetleg a hazai jogalkotási munka során hasznosíthatóak lesznek.

Az iraki, illetve az afganisztáni magyar katonai szerepvállalás miatt tekinthető fontosnak az USA Szárazföldi Haderő Katonai Jogi Szolgálatának főnökének látogatása, illetve az Afganisztánban a magyar kontingenssel azonos egységbe tartozó Norvégia katonai főügyészenek magyarországi tárgyalása.

A hagyományosan jó török-magyar katonai kapcsolatok keretében történt, és a NATO Déli Szárnyában való együttműködés érdekeit szolgálta a török Katonai Legfelsőbb Bíróság elnökének látogatása, valamint az általuk szervezett nagy jelentőségű nemzetközi konferencián az előadónak meghívott katonai főügyész részvétele.

c) Az Ügyészek Országos Egyesületének tevékenysége hozzájárul az ügyészség és az ügyészek nemzetközi kapcsolatainak szélesítéséhez. Az egyesület – a hivatal társrendezői támogatásával – 2004-ben is sikerrel, 13. alkalommal szervezte és rendezte meg a hagyományos Kriminálexpo szakkiallítást és nemzetközi konferencia-sorozatot.

A több mint száz országot reprezentáló Ügyészek Nemzetközi Egyesülete végrehajtó bizottságának – egy katonai főügyészszéki ügyész személyében – 2004 folyamán is volt magyar tagja.

B) Jogsegély-ügyek

Az európai unió országai közötti belső határok megszűnésével egyre inkább globalizálódó bűnözés még szorosabb, több ország együttműködését igénylő nemzetközi bűnügyi együttműködést igényel.

A külállamokkal folytatott együttműködés lehetőségei folyamatosan bővülnek. A más államokkal folytatott jogsegély-együttműködés intézményi kereteit a 2003. évi CXXX. törvény által hatályba léptetett – 2004. január 1-jétől alkalmazandó – ún. európai elfogatóparancs is bővítette.

Az Európai Unió tagállamai között a nemzetközi bűnügyi együttműködés jelenleg az Európa Tanács bűnügyi tárgyú nemzetközi egyezményei alapján történik. Ezen egyezményeket egészíti majd ki a hatálybalépést követően a

kizárólag az Európai Unión belül új bűnügyi együttműködési formákat lehetővé tevő 2000. május hó 29-i egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyve.

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény rendelkezései szerint – nyomozati szakban levő bűnügyekben – a jogsegély kérője és fogadója a legfőbb ügyész, aki dönt a teljesítés tárgyában, és különböző intézkedéseket tesz, illetve tehet.

Az elmúlt évben 6.513 külföldi követett el hazánkban főleg közrend elleni s gazdasági bűncselekményt. A bűncselekmények közel harmadát, 2.002 bűncselekményt Győr-Moson-Sopron megyében, 1.218-at pedig a főváros területén követtek el. 440 nem magyar állampolgár elkövetővel szemben az eljárás előzetes letartóztatás mellett volt folyamatban.

A külföldi sértettek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma az elmúlt évben 7.914 volt, ebből a fővárosban 3.905-öt követtek el.

A nem magyar állampolgár felelősségre vonására általában Magyarországon került sor. 14 ügyben kezdeményeztük külállamnál a büntetőeljárás átadását, s 151 feljelentést tettünk.

A jogsegély különböző formái közül az eljárási jogsegély bír különös jelentőséggel a nyomozás eredményessége, a kár biztosítása, valamint az elkövető személyének megállapítása szempontjából.

2004-ben 526 ügyben fordultunk külföldi hatósághoz jogsegély-kérés igényével. Kérelmeink többsége tanú kihallgatására, okiratok, banki információk megküldésére, illetőleg biztosítási intézkedés megtételére irányult; 4.127 határozat kézbesítését kértük.

Külállamoktól 596 jogsegélykérelem érkezett hozzánk, a fentebb írt hasonló kérésekkel.

A kérelmek teljesítésének ideje a kérés komplexitásától függően általában 4-5 hónap. A bűnügyi nyilvántartás adataira vonatkozó információt napokon belül megkapja a kérelmező.

A tipikusan nemzetközi bűnkapcsolatban megvalósuló szervezett bűnözés, kábítószerrel visszaélés, a terrorizmus, a pénzmosás elleni együttes fellépés azonnali intézkedést igényel. Következésként a kért jogi segítséget nyomban megadjuk.

A jogsegély-megkeresések teljesítése során fokozott gondot fordítunk arra, hogy az előterjesztő, nem ritkán eltérő jogrendszerű országban az általunk szolgáltatott adatok bizonyítékként felhasználhatók legyenek. Kérelmeink előterjesztésénél pedig a mielőbbi teljesítést szorgalmazzuk a megkeresett hatóságnál, hogy a bizonyítás szempontjából szükséges jogsegély ne vezessen a büntetőeljárás elhúzódsához.

A bűnözés nemzetközi összefüggései katonai büntető ügyekben is szükségessé tették a nemzetközi jogsegély különféle formáinak igénybe vételét. Ezek közül a katonai ügyészség összesen 15 külföldre irányuló jogsegély ügyben járt el, zömében a szomszédos államok joghatóságát érintő eljárási (pl. a tanúk felkutatása és kihallgatása) okokból.

C) A magyar ügyészség az Európai Unióban

A 2004. év első négy hónapja – hasonlóan, mint más állami szerveknél, hatóságoknál – az ügyészi szervezetben szintén még a csatlakozásra felkészüléssel, majd 2004. május 1-jétől már az európai uniós tagsággal járó kötelezettségek teljesítésével, illetve a tagsággal járó jogosultságok gyakorlásával járt.

Miután az Országgyűlés januárban elfogadta az Üsztv. azon kiegészítését, amely biztosítja, hogy – az Eurojust létrehozataláról rendelkező európai tanácsi határozatban megfogalmazott kötelezettségnek megfelelően – magyar képviselő kezdhesse meg működését a Hágában működő Igazságügyi Együttműködési Egységénél, a legfőbb ügyész – nyilvános pályázatot követően – egy magasabb vezető állású ügyész személyében kijelölte az Eurojust magyar nemzeti tagját.

(A törvénymódosítással lehetőség nyílt arra is, hogy az ügyészi szervezet tagjai egyéb nemzetközi szervezetnél meghirdetett ügyészi álláshelyre ügyészségi szolgálati jogviszonyuk megszüntetése nélkül pályázhassanak és a pályázat elnyerése esetén munkát végezhesse.)

A terrorizmus elleni világméretű küzdelem – különösen pedig az uniós követelmények – jegyében a Legfőbb Ügyészségen 2004. januárjában kijelölésre került az Eurojust terrorizmussal kapcsolatos magyar nemzeti levelezője.

Ugyancsak a Legfőbb Ügyészségen került még 2001-ben kijelölésre az Európai Igazságügyi Hálózat két kapcsolattartó személyének egyike. E kapcsolattartó személy 2004. május 1-je óta még aktívabban és számos ügyben eredményesen kapcsolódik be az e Hálózat útján előterjesztett jogsegély-megkeresések intézésébe.

Az Európai Unió Tanácsa mellett működő ún. szakértői munkacsoportokba, illetve az Európai Bizottság mellett működő ún. szakértői bizottságokba és munkacsoportokba – minisztériumi megkeresés alapján – a legfőbb ügyész által korábban szakértőként kijelölt ügyészek a csatlakozást követően rendszeresen tevékenykedtek az uniós joganyagok tervezeteinek véleményezésében.

Ezt segítette többek között a napi munkavégzéséhez nélkülözhetetlen európai közösségi jogforrásokhoz történő számítógépes alapú hálózati hozzáférés teljes körű kibővítése, ezáltal az összes ügyészségi alkalmazott számára elérhető számos releváns, idegen és magyar nyelvű jogi adatbázis.

D) Az Eurojust-ban kifejtett magyar ügyészi tevékenység

Az Eurojust viszonylag új uniós szerv, melyet az EU Tanácsának 2002. február 28-i 2002/187/JHA határozata hozott létre, a tamperei Európai Tanács 1999-ben hozott döntése alapján, a 2001. március 1-jétől ideiglenesen működött pro-Eurojust végleges formájaként. Mint Hágában állandó jelleggel működő igazságügyi együttműködési szerv, a maga nemében egyedülálló nem csupán Európában, de globális tekintetben is.

Célja a határokon átnyúló, komoly tárgyi súlyú bűncselekmények vádhatósági üldözésének és nyomozásának európai szintű koordinálása, illetve a tagállamok igazságügyi együttműködésének javítása, elsősorban a jogsegély- és egyéb kérelmek teljesítésének megkönnyítése révén. A tagállam, illetve a Bizottság kérése esetén közreműködik a harmadik államokat, illetve a Bizottságot érintő vádhatósági tevékenység és nyomozás megkönnyítésében is. Kulcsszerepe van a terrorizmus elleni igazságügyi együttműködésben. Szoros kapcsolatot tart az Európai Parlamenttel, a Bizottsággal és a Tanáccsal. Keretein belül működik az Európai Igazságügyi Hálózat (EJN), amely a kétoldalú igazságügyi kontaktusokat szolgálja.

Az Eurojust testület, amelybe minden EU tagállam egy nemzeti tagot delegál. Hatáskörét kollégiumként teljes ülésben, bizonyos esetekben egy vagy több nemzeti tag útján gyakorolja. A nemzeti tagok – akik tagállamuk magas beosztású ügyészei – ezen felül a nemzeti joguk alapján őket megillető hatáskört is gyakorolják saját államuk területén.

A magyar ügyészség jó EU kapcsolatainak köszönhetően kezdettől fogva bekapcsolódott az Eurojust – mint elsőrendűen ügyészi együttműködési szerv – tevékenységének előmozdításába. A Kormány felkérésére a legfőbb ügyész 2001. nyarán az EJN-hez, 2002. januárjában pedig az Eurojusthoz ügyészségi

kontaktszemélyt jelölt ki, aki a továbbiakban részt vett minden fontos találkozáson.

A magyar nemzeti tag posztjának betöltésére 2004. február 2-án a Legfőbb Ügyészség pályázatot írt ki, majd a 2025/2004. (II. 5.) Korm. határozat szerint – az igazságügyi miniszter és a belügyminiszter bevonásával – a legfőbb ügyész kinevezte a nemzeti tagot, illetve a Tanácsnak az Eurojust létrehozásáról szóló határozata hazai végrehajtására kiadta a 2/2004. (ÜK. 2.) LÜ utasítást.

A jó előkészítésnek köszönhetően a magyar nemzeti tag 2004. május 1-jén megkezdte állandó hágai működését, hasonlóan a cseh, szlovák és szlovén nemzeti taghoz. (Lengyelország, a balti államok, Ciprus és Málta elmulasztotta 2003-ban tervezni a nemzeti tag hágai működésének költségvetési fedezetét, így e nemzeti tagok – nem kis fennakadást okozva az Eurojustnak – csak időnként tartózkodtak Hágában. Többségük helyzete 2004 végére rendeződött, illetve 2005-ben rendeződni fog.)

Fiatal EU szervként az Eurojustnál a csatlakozás időpontjában számos jogi, illetve a saját szervezet és működés megteremtése körébe tartozó feladat volt folyamatban. E feladatokba a magyar nemzeti tag is bekapcsolódott, mind a plenáris üléseken aktív részvétel útján, mind egyéni tevékenységgel.

Kiemelést érdemel a Norvégiával és Romániával kötendő együttműködési megállapodás kidolgozásába történő bekapcsolódás, az Europollal júliusban aláírt megállapodás és az OLAF irányelvek utómunkálataiban való részvétel. Jelentős munkát igényelt minden nemzeti tag részéről az Eurojust adatvédelmi eljárási szabályzatának megalkotása, amelyet az Eurojust egyhangú elfogadás után 2004. októberében a Tanács elé terjesztett jóváhagyásra. A magyar nemzeti tag közreműködött abban, hogy az adatvédelem terén a Közös Felügyelő Testületbe megtörtént a magyar bíró kijelölése, illetve a kijelölés Tanácsnak való bejelentése.

Az adatvédelemhez hasonlóan az elektronikus ügyfeldolgozás bevezetése is a szükséges infrastruktúrát teremti meg ahhoz, hogy a tagállamok minél több konkrét ügyet terjesszenek az Eurojust elé. Az EPOC projekt keretében októberben bevezetett elektronikus rendszer továbbfejlesztése kapcsán a magyar nemzeti tag erőfeszítései arra irányultak, hogy a Legfőbb Ügyészséggel a nagybiztonságú összeköttetés minél előbb és minél kedvezőbb feltételekkel teremthető meg.

A csatlakozás következtében szükségessé vált szervezeti átalakítás vitáiban a magyar nemzeti tag a rugalmas, dinamikus, koncentrált szakértelmet és az új tagállamok megfelelő képviselőjét biztosító új struktúra mellett szállt

síkra. Felszólalásainak és érveinek komoly része volt abban, hogy a kollégium az új, hajlékony felépítés – 21 task force létrehozása – mellett szavazott.

Az Eurojust az európai dimenziókban kiemelkedő fontosságú témakörökben rendszeresen stratégiai értekezletekre hívja össze a tagállamok adott szakterülettel foglalkozó ügyészeit. 2004-ben hat témakörökben volt stratégiai értekező: terrorizmus; emberkereskedelelem; a kábítószerkereskedelelemhez kapcsolódó ellenőrzött szállítás és fedett nyomozó; EU pénzügyi érdekeit sértő csalások; összekötő magisztrátusok működése; európai letartóztatási parancs. Mivel csak a terrorizmus elleni stratégiai értekezőnek volt Magyarországról kompetens (ügyész) résztvevője, a nemzeti tag a fennmaradó öt stratégiai értekezőnek előkészítője, házigazdája, egyben egyetlen magyar ügyész résztvevője volt.

Az Eurojustnál számos magas szintű delegáció és személyiség tesz látogatást: parlamenti küldöttségek, igazságügy- és belügyminiszterek, legfőbb ügyészek, főbírák, az EU intézmények vezető beosztású tisztségviselői, stb. Ezek fogadásában és tájékoztatásában számos alkalommal részt vett a magyar nemzeti tag is. Magyarországról 2004-ben két alkalommal 5-5 ügyész járt tanulmányúton az Eurojustnál, a bírák és ügyészek EU képzését szolgáló Phare program keretében.

2004-ben kevés magyar ügye volt az Eurojustnak. Hasonlóan néhány új tagállamhoz, Magyarország sem használja még ki az Eurojust nyújtotta lehetőségeket, nem csupán az ügyek Eurojust elé terjesztése, de a konkrét ügyekben tartható koordinációs értekezletek terén sem. Összességében 10 új tagállam csatlakozása nem hozott látványos emelkedést az Eurojust elé terjesztett ügyek számában: 2003-ban az előző évhez képest 50 % volt az emelkedés, 2004-ben viszont csak 26 %.

A magyar büntetőjogi megoldások ismeretére való igény folytán a magyar nemzeti tag számtalan összehasonlító jogi, a magyar büntetőjogi és eljárásjogi megoldást magyarázó háttéranyaggal járult hozzá az Eurojust munkájához.

Az Eurojustnál folyó munka komplexitásából következik, hogy a nemzeti tag az Eurojust kollégiumának tagjaként résztvevője mindazoknak a megbeszéléseknek, amelyeket az Eurojust a Bizottság, a Tanács, illetve a Parlament képviselőivel folytat. Ez különösen intenzív volt 2004 második félévében a holland EU elnökség idején, és eredményét olyan dokumentumok jelzik, mint pl. a Hágai Program.

8. Az ügyészség személyügyi helyzete

A) Az ügyészség személyügyi helyzete

A Magyar Köztársaság ügyészségének személyügyi helyzetére a 2004. évben számos tényező hatott, ezek közül az újabb két fellebbviteli főügyészség felállítása és működésének előkészítése emelhető ki. Az év folyamán lényeges változások történtek a Legfőbb Ügyészség és a Fővárosi Főügyészség szervezetében is, és – amint az az 1. pontban már említésre került – 2004. január 1-jével új helyi ügyészségként kezdte meg működését a Budakörnyéki Ügyészség.

Az ügyészi szervezet személyügyi helyzetét tükröző statisztikai adatok nem jeleznek a korábbi évekhez képest lényegi változásokat. Az ügyészi létszámhiány – mely az elmúlt öt évben 8,4 % és 10,8 % között volt – visszaállt a két évvel ez előtti mértékre, 9,5 %-ra, miközben a kinevezések száma csökkent a 2003. évi 146-ról 91-re.

A létszám betöltöttségét a kinevezéseken túl az álláshelyek számának változása és a szolgálati viszony megszűnések határozzák meg. Erre hatással lesz az ügyészi hivatásgyakorlás korhatárával összefüggésben 2004 decemberében elfogadott törvénymódosítás. A módosítás szerint a nyugdíjkorhatárt elért ügyész szolgálati viszonyából 70. életévének betöltése előtt csak kérésére menthető fel. E rendelkezés elvi és gyakorlati következményekkel jár. Elvi fontosságát az adja, hogy a törvénymódosítás indokolásában is hangsúlyozottak szerint az új szabály célja a bírói és ügyészi életpálya további közelítése, ami megfelel az alkotmánybírósági határozatban már jelzett álláspontnak, azaz az ügyészség igazságszolgáltatás keretében történő elhelyezkedésének. Az Országgyűlés ezt a módosítást nagy szavazattöbbséggel hozta meg. A gyakorlati következmények az ügyészség középtávú létszámgazdálkodásának megváltoztatását jelentik, hiszen a tényleges nyugdíjazás korhatárának felemelése egyben az újonnan kinevezhető ügyészek létszámát is befolyásolja.

Az elmúlt évben a költségvetés a két új fellebbviteli főügyészség létesítésével összefüggésben 20 új ügyészi álláshelyet biztosított. Így az álláshelyek száma a feladatok bővülésével egyidejűleg ismét öröndetesen növekedett.

A pálya megtartó erejének köszönhetően és más jogász pályák telítettségéből adódóan a szolgálati viszony megszűnések száma csökkent. A korábbi három év 42 és 45 között változó megszűnésével szemben 2004-ben 34

ügyész távozott – részben természetes okokra visszavezethetően – a szervezetből.

Az ügyészi kinevezések számát alapvetően meghatározza a majd öt évvel korábban kinevezett fogalmazók száma, mely 1999-ben 76, 2000-ben 65 volt. Felvételük időpontjában még csak részben lehetett számítani az ügyészi szervezet feladatnövekedésére, és nem lehetett tervezni a létszámbővítést.

Az ügyészi álláshelyek betöltését a titkárok kinevezése, illetőleg a fogalmazók titkárrá válása egyértelműen biztosítja, egyes kedvezőtlen helyzetű szervezeti egységeket leszámítva.

A titkárok száma 2004 végén az engedélyezett 106-tól eltérően 115, a fogalmazóké az engedélyezett 262 álláshelyhez képest 329 volt.

A titkárok esetében 88 kinevezésre 1 megszűnés jutott. A fogalmazók körében a kinevezés – megszűnés aránya kedvezőtlenül változott, míg a 2002. évben 124 kinevezés és 1 megszűnés volt tapasztalható, a 2003. évre 81 kinevezés és 7 megszűnés, a 2004. évre 56 kinevezés és 7 megszűnés jutott. A fogalmazói kar egészét tekintve a megszűnések aránya elfogadható mértékű.

A pályakezdők az ügyészi pálya iránt az előző évekhez hasonló érdeklődést mutattak, a jelentkezők száma – az álláshelyekhez viszonyítottan – kis mértékben nőtt. A 2004. évben a folyamatos utánpótlást biztosító, hosszú távú tervezésre alapítottan meghatározott számú, 56 fogalmazó felvételére került sor.

Az Üsztv. módosítása 2002. január 1-jétől adott lehetőséget – az ügyész irányítása és felügyelete mellett ügyészi részjogköröket gyakorló – ügyészségi ügyintézők alkalmazására. A munkakör törvénybe iktatása azt a reményt keltette, hogy az ezáltal elérni kívánt cél – az ügyészek tehermentesítése – néhány éven belül megvalósul. Ehhez képest 2004-ben – álláshelyek hiányában – 19 ügyészségi ügyintéző működött.

Az ügyészek – az ügyészségi ügyintéző által ellátható feladatokon kívül is – indokolatlanul sok, a munkakörükbe nem tartozó munkát végeznek, mert az ügyviteli irodák a jogszabályban előírt, megnövekedett ügyviteli adatbázis-kezelési, továbbá iktatási, adatrögzítési, postázási, valamint leírási terheik miatt teljesítőképességük határán dolgoznak.

Az érdemi és az adminisztratív feladatot ellátók arányának kedvezőbbé tétele a tárgyévben sem tartozott az elérhető célok közé. Az új ügyészi álláshelyekhez viszonyítva megfelelő volt a költségvetés által – jórészt a

fellebbviteli ügyészségek miatt – biztosított 38 tisztviselői és írnoki álláshely; a már meglévő aránytalanságot azonban nem befolyásolhatta. 2004 végén lényegében betöltött létszám mellett az ügyészi szervezet funkcionális (így pénzügyi, műszaki, informatikai), ügyviteli, leírói feladatait 698 tisztviselő és 721 írnok teljesítette. Számuk még az ügyészekét sem érte el.

Az Európai Unióhoz való csatlakozás keretében kidolgozott törvények megváltoztatták az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállására vonatkozó szabályokat is. Az Üsztv. módosítása rendezi a csatlakozással szükségszerűen együtt járó uniós és más nemzetközi ügyészi együttműködés szolgálati viszonyt érintő kérdéseit, így megteremti a külföldi munkavégzés lehetőségét és meghatározza annak feltételeit.

Az igazságszolgáltatási reform végrehajtásához kapcsolódóan a Debreceni és a Győri Fellebbviteli Főügyészség működésének megkezdéséhez a személyi feltételek 2004 végére túlnyomórészt részben biztosíthatók voltak, július 1. napjával sor került a debreceni és a győri fellebbviteli főügyész megbízására.

E naptól változott a fővárosi főügyész személye is. A 2004. november 10-én hatályba lépett fővárosi szervezeti és működési szabályzat átalakította a főügyészség szervezetét, és a csökkent feladatkörökre tekintettel a létszám egy részét kerületi ügyészségekre csoportosítottuk át.

Az ügyészi szervezetben a 2004. évben a fegyelmi helyzet jelentősen nem változott. A kiszabott fegyelmi büntetések száma az előző évhez képest nem mutat lényegi változást.

B) Az ügyészek képzése, továbbképzése

2004-ben az ügyészi szervezet teljesítette a képzési, továbbképzési célkitűzéseit, sőt a tervezetteken felül is voltak rendezvények. Az ügyészi állomány több mint háromnegyede részese volt a szervezett továbbképzés valamely formájának. Kiemelt figyelmet fordítottunk a fogalmazók szakvizsga előtti képzésére, a titkárok képzésének beindítására, a kriminalisztikai oktatásra, az európai uniós szakmai és idegen nyelvi ismeretek szinten tartására és fejlesztésére. A tanfolyamok szervezésénél új elemeket iktattunk be: több külső előadót hívtunk, jobban támaszkodtunk az oktatásban a kiválóan felkészült főügyészségi ügyészekre, az európai követelményeknek megfelelően kidolgoztuk a tanfolyamok értékelését. A Balatonlellel Oktatási Központ oktatástechnikai felszereltségét korszerűsítettük, hogy az oktatást hatékonyabbá tegyük.

A szervezeti és működési reformból adódó, illetve a jogszabályváltozások miatti képzési feladatok teljesítése érdekében ügyészek számára 13 tanfolyam volt 450 ügyész részvételével. Többek között a helyi vezető ügyészek, a közlekedési, a büntetés-végrehajtási, a gyermek- és ifjúságvédelmi, a magánjogi-közigazgatási jogi, a főügyészségi sajtószóvivő ügyészek, az ügyészségi nyomozó hivatalok vezetői részesültek tanfolyami képzésben. Újabb 40 ügyész tett eredményes vizsgát a Rendőrtiszti Főiskola oktatói közreműködésével szervezett 3 hetes kriminalisztikai tanfolyam elvégzését követően.

A 2004. év ügyészségi továbbképzési tevékenységet is nagy mértékben befolyásoló eseménye Magyarország európai uniós csatlakozása volt. Megnövekedett azoknak a hazai és külföldi konferenciáknak, tanulmányutaknak a száma, amelyek az ügyészek továbbképzésének is fontos részét képezték. A legfontosabb témák voltak: korrupció, kábítószer-bűnözés, antidiszkrimináció, nemzetközi bűnügyi együttműködés, emberkereskedelem. A szakmai továbbképzés minősége és minél szélesebb körben való hozzáférhetősége érdekében több nemzetközi igazságügyi képzési szervezettel tartottuk fenn, illetve vettük fel a kapcsolatot. Kiemelendő e körben, hogy a Legfőbb Ügyészség teljes jogú tagként felvételt nyert az Európai Igazságügyi Képzési Hálózat elnevezésű szervezetbe, amely az uniós országok igazságügyi képzési intézményeit foglalja magába. Már 2004-ben számos csereprogramnak és az EU tagállamok nemzeti képzési rendezvényének lehettünk részesei.

Magyarország európai uniós csatlakozása kapcsán felhívást kaptunk az európai válságmegelőző tevékenységben való részvételre; a válsághelyzetben lévő ország jogállamiságának erősítése, polgári közigazgatásának helyreállítása érdekében felajánlott magyar kontingens szakértői közé 5 ügyész került.

A Belügyminisztérium, a Külügyminisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, az Országos Rendőr-főkapitányság, továbbá más hazai és külföldi intézmények, alapítványok belföldi rendezvényeinek mintegy 150 ügyész volt résztvevője. Jelentősége miatt kiemelendő az USA Igazságügyi Minisztériuma szakértőinek közreműködésével a terrorista szervezetek finanszírozásáról tartott szeminárium, valamint az Országos Rendőr-főkapitányság tanúvédelem tárgyában rendezett konferenciája.

A külföldi tanulmányutakon, tapasztalatcseréken, konferenciákon való részvétel is fontos része az ügyészek továbbképzésének. Kétoldalú kormányközi és ügyészségi kapcsolatok, nemzetközi intézmények, alapítványok, európai uniós felkészülést célzó programok alapján váltak lehetővé a külföldi utazások. Ezeknek a programoknak kb. 160 olyan ügyész, titkár, fogalmazó résztvevője

volt, aki a rendezvények munkanyelvének megfelelő, megbízható nyelvtudással rendelkezett.

Az idegennyelv-tudási arányok tovább javultak. 2004 végén az ügyészek 46 %-a rendelkezett legalább egy nyelvből közép- vagy felsőfokú nyelvvizsgával. A legfőbb ügyészségi ügyészek esetében ez az arány 43 %, a területi ügyészségi ügyészeknél 35 %, titkároknál 66 %, fogalmazók között 85 %. Az uniós tagságunk szempontjából kiemelendő néhány további adat: 402 az angol, 311 a német és 49 a francia nyelvvizsga. Az egyéni nyelvtanulást nyelvvizsga tételét célzó tanulmányi szerződéssel támogattuk (50 fő).

A szakmai továbbképzés része az ügyészek posztgraduális tanulmányainak a támogatása. 2004-ben további 47 ügyésszel kötöttünk tanulmányi szerződést másoddiplomát adó szakjogász tanulmányok folytatására. Az év végéig az egyetemek jogi, illetve közgazdasági karai keretében működő posztgraduális szakokon 193 ügyész, titkár szerzett diplomát, illetve 133 folytatta szakjogász tanulmányait, a legnagyobb számban a gazdasági büntetőjogi, az európai jogi, a közlekedési, a környezetvédelmi szakjogász tagozatokon. Ez az ügyészek mintegy 30%-át jelenti (1 év alatt az emelkedés 5%).

Az ügyészi utánpótlást jelentő fogalmazók kiválasztása és képzése területén jelentős előrelépést sikerült elérni. Ez azért rendkívül fontos, mert a jövő ügyészségét határozza meg, hogy milyen felkészültségű jogászokból lesznek az ügyészek. Az ügyészi pálya iránti érdeklődést bizonyítja, hogy 2004 júniusában a meghirdetett 54 fogalmazói álláshelyre 525-en nyújtottak be érvényes pályázatot. A felvettek között 7 jogi kar végzősei képviselték magukat. A kinevezett fogalmazók 34,6 %-a „summa cum laude”, 65,4 %-a pedig „cum laude” minősítéssel kapott diplomát. A központi kiválasztás és a fogalmazóképzés szervezettségét nemzetközi fórumokon és tanulmányokban is elismeréssel nyugtázták. Számos rendezvény, konferencia, pályázat, külföldi tanulmányút résztvevői voltak a fogalmazók. A jogi szakvizsgára készülő fogalmazók vizsgarészenként szervezett központi képzésének is köszönhetően az összes szakvizsgázó fogalmazó 80 %-a – a jogszabály által megszabott legrövidebb idő alatt – legalább „jó” eredménnyel tett szakvizsgát.

C) A katonai ügyészség személyügyi helyzete

A katonai ügyészség zavartalan működéshez szükséges személyi feltételek változatlanul biztosítottak voltak. Kisebb munkaerő-mozgás jellemezte a szervezetet, amely természetes okokra volt visszavezethető. Átmeneti létszámhiány kivételesen, a pályázatok elbírálásáig illetve a felvételi eljárások lebonyolításáig, azaz legfeljebb néhány hónapig volt.

A katonai ügyészi szervezet az elmúlt évben is maradéktalanul teljesítette a képzési, továbbképzési tervében foglaltakat. A teljes ügyészi állományt érintő szakmai képzések mellett a fő feladatokat továbbra is a posztgraduális jogi, az idegen nyelvi és számítógép-kezelői képzés jelentette.

Az oktatási évben egy fő tett sikeres középfokú nyelvvizsgát, további öt fő folytatja tanulmányait a Nemzetvédelmi Egyetemen, illetve regionális nyelvképzés keretében. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szervezett közlekedési, illetve európai jogi szakjogász képzésen 3 ügyész folytat posztgraduális képzést. Az ECDL számítógép-kezelői vizsgát 4 fő tette le.

A katonai ügyészi szervezet fegyelmi helyzete évek óta kiegyensúlyozott. Jellemzően kisebb súlyú fegyelmi vétségek miatt a tárgyidőszakban 3 ügyész, 2 hivatásos tiszthelyettes és 2 polgári alkalmazott ellen indult fegyelmi eljárás.

9. Az ügyészség működésének gazdasági feltételei

a) Az ügyészi szervezet szakmai feladatainak ellátására 2004-ben – fejezeti szinten – 27.649,3 millió forint eredeti előirányzat állt rendelkezésre, amely összességében 7.151,5 millió forinttal, 34,9 %-kal haladta meg az előző év eredeti előirányzatát.

A forrásnövekedés a 2004. évben bekövetkezett szakmai alapfeladatok bővülésével, valamint az ügyészi illetményalap emelésével összefüggő kiadások – 2004-ben már éves szinten jelentkező – hatásával függ össze.

A feladatnövekedést alapvetően befolyásolta a működésüket 2003-ban évközben megkezdő fővárosi, pécsi és szegedi székhelyű fellebbviteli főügyészségek felállítása, amelyhez 2004-ben kapcsolódott a Győri és Debreceni Fellebbviteli Főügyészség is. A kiadások emelkedésére hatott az a körülmény is, hogy 2004-ben már ugyancsak éves szinten jelentkezett a büntetőeljárás törvény módosítása folytán megnövekedett ügyészségi feladatok ellátása, továbbá a szabálysértési törvény módosításából és hatásköri változásokból adódó egyéb feladatok feltételeinek biztosítása is. Az illetményalap 2003-ban történt kétszeri évközbeni módosítása – emelése – szintén már éves szinten éreztette költségnövelő hatását.

A tárgyévben végrehajtott előirányzat-módosítások folytán az eredeti előirányzat 30.317,2 millió forintra növekedett.

Felügyeleti szervi hatáskörben 1.731,8 millió forint, intézményi hatáskörben pedig 936,1 millió forint előirányzat módosítás történt.

A miniszterelnök megkeresése alapján – az államháztartás egyensúlyi helyzetének javítása érdekében szükséges forrás-megtakarítás biztosításához – a fejezetnél felülvizsgálatra került az elérhető támogatási előirányzat megtakarítás nagysága. Tekintettel az ügyészi szervezetben tárgyévben belépő új feladatokra, valamint a működési feltételek biztosítására az ügyészség 110,0 millió forint megtakarítását vállalta.

A fentiekben röviden összefoglalt, a gazdálkodási lehetőségek háttérét biztosító előirányzat fedezetet nyújtott az ügyészi szervek működési kiadásaira, az év során likviditási probléma nem jelentkezett.

A költségvetés módosított előirányzatának jelentős hányadát, 72,0 %-át a személyi jellegű kiadások és a munkáltatót terhelő járulékok tették ki. Az összes kiadásból üzemeltetési kiadásokra 9,0 %, felhalmozásra pedig 19,0 % jutott.

A személyi juttatások előirányzatából 16.213,3 millió forint felhasználása valósult meg, melyből a rendszeres személyi juttatásokra 12.966,7 millió forintot, a nem rendszeres személyi juttatásokra 3.062,7 millió forintot, a külső személyi juttatásokra 183,9 millió forintot fordítottunk. Ezen belül 1.495,4 millió forint jutalom, 252,5 millió forint jubileumi jutalom, 22,8 millió forint iskolakezdési támogatás címén került kifizetésre.

Az ügyészségi alkalmazottak lakáshoz jutásának feltételeit a tárgyévben 52,5 millió forint kamatmentes munkáltatói kölcsön folyósításával támogattuk. Összesen 81 fő részesült, átlagosan mintegy 648 eFt-os kölcsönben. Bár ez az összeg az előző évhez képest is mintegy 30%-os növekedést mutat, de a lakásárak tükrében még mindig szerény mértékű segítséget jelent.

A fejezet vagyonmérlege alapján a befektetett eszközök nettó értéke az év végén 9.549,0 millió forint, melyből a 2004. évi növekedés 3.181,8 millió forint. A vagyongyarapodás jelentős részét, több mint 80 %-át – 2.718,0 millió forintot –, az ingatlanok tárgyevi nettó értékének növekedése jelenti a befejezett épület-beruházások, felújítások eredményeként.

A gépek berendezések, felszerelések állománya 290,2 millió forinttal növekedett az évközben megvalósított számítástechnikai fejlesztések, továbbá az irodabútor és irodatechnikai gépbeszerzések révén.

A befejezetlen beruházások, felújítások állománya 521,4 millió forint volt, ami mintegy 254,7 millió forinttal alacsonyabb az előző évinél.

Az elmúlt évben felhalmozásra 5.156,0 millió forint állt rendelkezésre. A központi beruházás eredeti előirányzata – 670,0 millió forint – a 2003. évi

szinten maradt, amelyet mindössze az előző évi 913,6 millió forintos előirányzat maradvány összegével volt lehetőségünk évközben módosítani.

Felújításra 157,3 millió forint, intézményi beruházásra pedig 3.415,1 millió forint állt rendelkezésre. Az intézményi beruházásra a 2004. évi költségvetésben rendelkezésre álló eredeti előirányzatot növelte az előző évi előirányzat maradvány igénybevétele, valamint a dologi kiadások terhére történt évközi előirányzat átcsoportosítás.

A felhalmozásra rendelkezésre álló forrást 100 %-ban lekötöttük. Ennek 75,9 %-a a beszámolási időszakban pénzügyileg is teljesült.

Az ügyészség PHARE támogatással is finanszírozott informatikai fejlesztésre 2004-ben saját forrásból 218,5 millió forintot biztosított, melyhez 319,2 millió forint PHARE támogatást vett igénybe.

Jelentősebb beszerzéseink:

– Központilag bonyolított	
= számítástechnikai beszerzések	240,0 millió forint
= PHARE támogatás igénybevételehez	
saját forrás biztosítása (számítástechnikai beruházás)	218,5 millió forint
= gépjármű beszerzések	99,0 millió forint
= Budapest, Columbus u. 2. sz. alatti épület	
vásárlása	1.018,8 millió forint
– Ügyészségek költségvetésében	
= rendelkezésre álló beruházási előirányzat	332,4 millió forint,
melyből elsősorban irodabútorok, irodatechnikai eszközök beszerzését	
valósították meg.	

A következő nagyobb volumenű épület-beruházási munkák valósultak meg, fejeződtek be, illetve kezdődtek el 2004-ben (a közölt számok pénzügyi teljesítést jelentenek):

– Központi beruházásként	
= Kecskeméten, a Városi Ügyészség és	
az Ügyészségi Nyomozó Hivatal új épületén:	289,6 millió forint
= Szolnokon, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei	
Főügyészség és Ügyészségi Nyomozó Hivatal	
új épületén:	335,4 millió forint
= Tatabányán, az ügyészségi irodaház bővítéses	
rekonstrukcióján:	124,9 millió forint

= Szekszárdon, az ügyészségi irodaház bővítéses rekonstrukcióján:	152,5 millió forint
= Budapesten, a VI. Székely Bertalan u.-i új Számítógépközpont és irodaház bővítéses rekonstrukcióján:	207,7 millió forint

értékben.

A kecskeméti és szekszárdi épületeken a munka 2004-ben kezdődött és 2005-ben fejeződik be, a szolnoki, tatabányai, budapesti épületeken pedig 2004. a kiviteli munkák befejező éve volt.

– Intézményi beruházásként	
= Pécssett, a Fellebbviteli Főügyészség új épületén:	155,2 millió forint
= Székesfehérváron, az Ügyészségi Nyomozó Hivatal átalakított épületén:	24,3 millió forint
= Hatvanban, a Városi Ügyészség új elhelyezését biztosító rekonstrukción:	11,3 millió forint
= a Fővárosi Főügyészség, V. Belgrád rakparti épületének rekonstrukcióján:	52,0 millió forint
= a Fővárosi Főügyészség V. Akadémia utcai épületében a kazánok cseréjét is magába foglaló kazánházi rekonstrukción:	23,8 millió forint

értékben.

A 2005. évben induló – jelentősebb – beruházások műszaki (engedélyezési és kiviteli) tervei közül 2004-ben készültek el

– a Győri Fellebbviteli Főügyészség,	
– a Debreceni Fellebbviteli Főügyészség	
– a Gyulai ügyészségi irodaház,	
– a Kunszentmártoni új irodaház tervdokumentációi,	
összesen, mintegy	48,0 millió forint

értékben.

Az év során a következő ügyészségeken végeztünk jelentősebb volumenű épület-felújítási munkákat:

– Kiskőrösi Városi Ügyészség:	9,5 millió forint
– Komlói Városi Ügyészség:	10,5 millió forint
– Főváros, XX., XXI., és XXIII. Ker. Ügyészség:	16,3 millió forint
– Győri Városi Ügyészség:	17,3 millió forint
– Komáromi Városi Ügyészség:	8,2 millió forint
– Legfőbb Ügyészség, Markó u. 16. alagsor és könyvtár:	39,4 millió forint

– Somogy Megyei Főügyészség, Kaposvár:	12,7 millió forint
– Paksi Városi Ügyészség:	12,8 millió forint

Összességében elmondható, hogy bár az ügyészi szervezet az év során több, teljesen új – vásárolt, vagy újonnan épített – irodaházzal gyarapodott és az ezekben kialakított elhelyezési körülmények műszaki színvonala magasan meghaladja a korábbiakét – a helyenként fennálló zsúfoltság nem enyhült s nem is enyhülhetett, mert az ügyészségi alkalmazottak nagymérvű létszámnövekedése területileg nagyjából egyenletes eloszlású, az irodacapacitás pedig pontszerűen bővült.

b) A katonai ügyészség 2004. évi költségvetési előirányzata fedezetet nyújtott a személyi állomány rendszeres és nem rendszeres járandóságainak kifizetéséhez. A jóváhagyott költségvetésben biztosított volt a munkaadókat terhelő járulékok központi befizetéséhez szükséges fedezet is.

A HM tárca fejezetét érintő szigorú takarékosági előírások, a több milliárd forintos zárolás a katonai ügyészségek önálló költségvetési címe ellenére – az elvonás utóbb történt visszatérítéséig – a dologi, a logisztikai ellátás és a napi feladatok terén ideiglenes jelleggel éreztetten kedvezőtlen hatását.

A tárgyévben nem sikerült megoldani a 5-8 éves korú, közel 300.000 km futásteljesítményű szolgálati gépjárművek cseréjét, valamint a 3-4 éves számítástechnikai eszközpark megújítását.

10. Az ügyészek tudományos tevékenysége és az OKRI

A) Az ügyészek tudományos tevékenysége

Az ügyészek megbecsült résztvevői a jogi tudományos közéletnek. A Jogtudományi Közönyben, a Magyar Jogban, az Európai Jogban és más szakmai tudományos folyóiratokban rendszeresen jelennek meg cikkeik, tanulmányaik. Nemzetközi, elsősorban európai tudományos műhelyeknek is vannak magyar ügyész közreműködői. Számos ügyész szerzője szakkönyvnek, egyetemi tankönyvnek, felsőfokú oktatási kiadványnak. Az ügyészek és az OKRI kutatói közül 17 fő rendelkezik tudományos fokozattal, 25 ügyész, titkár, fogalmazó pedig PhD megszerzését célzó szervezett továbbképzésben vesz részt. Az egyetemek állam- és jogtudományi karain, a Rendőrtiszti Főiskolán és más felsőoktatási intézményekben és posztgraduális szakokon közel 75 ügyész oktat.

Az ügyészségi ifjúsági szakmai tudományos konferencián elhangzott előadások, a Kozma Sándor tudományos pályázaton díjazott művek, a külföldi szemináriumokról, konferenciákról írt értékelések hozzáférhetők az adott témával foglalkozni kívánó kollégák számára.

B) Az OKRI

Az Országos Kriminológiai Intézet az ügyészség tudományos és kutató szerveként átfogóan foglalkozik a bűnözés okainak, a megelőzés lehetőségeinek, valamint a bűnözés és bűnüldözés aktuális elméleti és gyakorlati kérdéseinek kutatásával. Az Intézet munkáját segítő és ellenőrző Tudományos Tanácsban a Magyar Tudományos Akadémia, az egyetemek jogi karai és a bűnüldözésben érintett hatóságok magas rangú képviselő foglalnak helyet. Az Intézetben kidolgozott javaslatokat és megállapításokat a különböző központi közigazgatási szervek is rendszeresen használják.

Az Intézet kutatói közül tíznek (40%) van tudományos fokozata, egy fő akadémiai doktori, kilenc kandidátusi, illetve Ph.D. fokozattal rendelkezik. A tárgyévben két kutató nyújtotta be értekezését a Magyar Tudományos Akadémiához.

A kutatók hagyományosan közreműködnek a különféle felsőoktatási intézmények munkájában. Két fő habilitált egyetemi tanár, egy személy címzetes egyetemi és aktív főiskolai tanár, további két intézeti vezető egyetemi docensként dolgozik. Rajtuk kívül még további öt kutató oktat rendszeresen a hazai felsőoktatási intézményekben.

A kutatási megállapítások hasznosításának jelentős eszköze a publikációs tevékenység. A tárgyévben az intézeti publikációs tevékenység kiemelkedő volt. Három saját szponzorálású intézeti kiadvány jelent meg, ezek közül az „Áldozatok és vélemények” c. munka magyar és angol nyelven is. Az intézet kutatói hét könyvet, monográfiát jelentettek meg, vagy közreműködtek megjelenésükben. Az intézeti kutatók ezen túl 103 cikket, tanulmányt, internetes közleményt publikáltak, közülük húszat idegen nyelven.

Az OKRI-nak a tudományos közéletben való jelenlétét a jelentős konferencia-részvétel is jelzi. Az Intézet kutatói összesen 102 aktív (tehát előadói részvétellel egybekötött) konferencia-szereplésről adtak számot, amiből 87 esett belföldre, 15 pedig külföldre. A kutatók ezen felül még 26 esetben vettek részt különböző konferenciákon, 22 alkalommal itthon és 4 esetben külföldön.

A tárgyévben az Intézetben – a teljesség igénye nélkül – a következő főbb kutatásokra került sor:

a) A Legfőbb Ügyészség által kezdeményezett kutatások:

– A „Családon belüli erőszak” c. – 2003-ban megkezdett – kutatás lezárása.

– A „Lakásmaffia bűncselekmények elkövetőinek és áldozatainak jogi és szociológiai elemzése” c. – 2003-ban megkezdett – kutatás befejezése.

– „A környezetkárosítás, természetkárosítás jogalkalmazói gyakorlata a büntetőjogon belül és azon kívül” c. – 2003-ban megkezdett – kutatás befejezése.

– A fiatalkori bűnözés ügyészségi jogalkalmazói tapasztalatai.

– A pártfogó felügyelet hatálya alatt állók számára előírt magatartási szabályok szerepe a bűnmegelőzésben.

– A gyermekkori deviancia és annak kezelése a hatályos jogszabályi keretek között.

b) A kiemelt kutatási főirányok keretében végzett fontosabb kutatások:

– A „Félelem a bűnözéstől” c. 2001-ben megkezdett és több éven át tartó, nemzetközi kutatás befejezése.

– „A roma fiatalok hátrányos helyzete egyes zárt és félig zárt intézményekben” c. kutatás befejezése.

– Az „Áldozatok és vélemények” c., a Széchenyi-pályázat által finanszírozott kutatásban az adatelemzés és validálási vizsgálat elvégzése, a kutatás adatainak tematikus elemzése és monografikus feldolgoása.

– „A bűnözés nemzetközi környezetének kriminológiai kutatása, különös tekintettel a nemzetközi terrorizmusra és a szélsőséges mozgalmakra” c. kutatás folytatása.

– „Erőszakos bűnözés strukturális változásai” c. kutatás elindítása.

– „Az Internettel kapcsolatos bűncselekmények egyes kérdései” c. kutatás ez évre tervezett szakaszainak elvégzése.

– „Az emberkereskedelem hazai és európai problémái” c. kutatás befejezése.

– „Rendőrok és szenvedélyszerek” c. kutatás befejezése.

Az OKRI nemzetközi kapcsolatait illetően három terület emelendő ki:

Továbbra is megkülönböztetett szerephez jut a Max-Planck-Institut (MPI) für ausländisches und internationales Strafrecht-hez fűződő tudományos kapcsolat. A folyamatos kutatói együttműködés a kölcsönös előnyöket érvényesítő érdekek mentén történik. Jelentős segítséget nyújt az intézmény azáltal, hogy részint közös kutatásokat kezdeményez, illetve fogad, részint visszatérően ösztöndíjakat biztosít kutatóinknak.

Változatlanul fontos az Intézet regionális szerepe. Az OKRI 2004-ben is folyamatosan kapcsolatban állt a volt szocialista országok kriminológusaival és büntetőjogásaival, ezen országok kutató-intézményeivel. Erőfeszítéseket tettünk arra, hogy az OKRI ENSZ-kontaktponttá válhasson.

Az Intézet továbbra is részt vesz (előadói, intézetismertetői, konferencia-közreműködői, illetve állandó szekció-meghívotti minőségben) mind a Közép-európai Rendőrakadémia (KERA, illetve német neve után: MEPA), mind az FBI-Akadémia munkájában.

Az ügyészség 2004-ben az Európai Unióhoz való csatlakozással zökkenőmentesen illeszkedett be az Unió bűnüldözési rendszerébe, változatlanul hatékonyan felügyelte – szükség szerint irányította – a nyomozó hatóságok tevékenységét és működött közre az igazságszolgáltatás feladatának színvonalas ellátásában. Tevékenysége – a korábbi évekhez hasonlóan – megfelelt azoknak a kihívásoknak, amelyek elé a bűnözés változásai, a jogszabályi háttér alakulása, továbbá az új feladatok állították. A hatékony, egyes területeken példaértékű munkát külföldön, így elsősorban az uniós tagországokban is nagy elismerés övezte.

Kérem a Tisztelt Országgyűlést, hogy beszámolómat fogadja el.

Budapest, 2005. június 20.

(Dr. Polt Péter)

1. számú melléklet**3/2004. (II. 17.) AB határozat**

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság a legfőbb ügyésznek az Alkotmány értelmezése tárgyában előterjesztett indítványa alapján meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 27. §-ának értelmezése alapján a legfőbb ügyész interpellálhatóságával kapcsolatban az alábbiakat állapítja meg:

1. Az Alkotmány 27. §-a alapján a legfőbb ügyészhez intézett interpelláció minden, a legfőbb ügyész feladatkörébe tartozó ügyre irányulhat, így a jogalkalmazás körében, egyedi ügyben meghozott döntésre, illetve foganatosított intézkedésre is.

A legfőbb ügyész a feladatkörében hozzá intézett interpellációra köteles választ adni, válaszában azonban az Alkotmányból és mindenekelőtt az abban foglalt feladatköréből levezethető, tartalmi korlátai vannak.

A legfőbb ügyész az interpellációra adott válaszában köteles tiszteletben tartani az Alkotmány rendelkezéseit, így különösen az Alkotmányban és ennek alapján más törvényekben biztosított alapjogokat. A válaszadás nem veszélyeztetheti továbbá az ügyészség, mint önálló alkotmányos szerv Alkotmányban meghatározott feladatainak teljesítését.

A jogalkalmazás körébe tartozó, egyedi ügyben meghozott döntésre, illetve foganatosított intézkedésre irányuló interpellációra is csak a fenti keretek között válaszolhat a legfőbb ügyész.

Az interpellációra adott válasz tartalmi korlátai figyelembe veendőek a legfőbb ügyésznek mind az interpellációra adott válasza, mind a legfőbb ügyész bizottsági meghallgatása során.

2. A legfőbb ügyész, akit megbízatására az Országgyűlés választ meg, feladatainak ellátása során hozott egyedi döntéséért nem tartozik politikai felelősséggel az Országgyűlésnek. Ennek megfelelően a hozzá intézett interpellációra adott válaszában el nem fogadása nem érinti közjogi helyzetét. A legfőbb ügyész alkotmányos helyzetéből és az interpelláció funkciójából következően az interpellációra adott válaszában el nem fogadása esetén nem vonható felelősségre.

3. A legfőbb ügyész és az ügyészség nincs alárendelve az Országgyűlésnek. A legfőbb ügyész ezért sem közvetlenül, sem közvetve nem utasítható valamely meghatározott tartalmú, egyedi döntés meghozatalára vagy megváltoztatására.

4. A legfőbb ügyész politikai felelősségének a hiánya nem érinti az Országgyűlés irányában fennálló közjogi, alkotmányjogi felelősségét, amely magában foglalja: az Alkotmány 51. §-ában foglalt kötelezettségeinek és feladatainak a teljesítését, az általános beszámolási kötelezettségét, az Országgyűlés bizottságai előtti meghallgatáson való megjelenési, valamint a bizottság előtti válaszadási kötelezettségét, továbbá azt az alkotmányos kötelezettségét is, hogy a hozzá intézett interpellációkra és kérdésekre köteles választ adni. Az interpelláció és kérdés kapcsán - az 1. pontban megfogalmazott korlátok között - kizárólag magyarázatadásra és felvilágosításra köteles.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

A legfőbb ügyész indítványában - az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § g) pontjára, valamint 21. § (6) bekezdésének f) pontjára hivatkozva - az Alkotmány 27. §-ának az értelmezését kérte az Alkotmány 51. § és 52. § (2) bekezdésére tekintettel. A legfőbb ügyész a következő két kérdésben kérte az Alkotmánybíróság állásfoglalását:

„1. Az országgyűlési képviselők által a legfőbb ügyészhez intézett interpelláció vonatkozhat-e az ügyész által a jogalkalmazás körében, konkrét ügyben meghozott döntésre, illetve foganatosított intézkedésre?

2. Az interpelláció, az interpellációra adott válasz elutasítása vagy az Országgyűlésnek az interpelláció tárgyában kialakított egyéb állásfoglalása tartalmazhat-e a jogalkalmazás körébe tartozó közvetlen vagy közvetett utasítást a legfőbb ügyész számára?”

Álláspontja szerint az értelmezés azért szükséges, mert bár az interpelláció lehetséges címzettjeinek (a Kormány és tagjai, valamint a legfőbb ügyész) jogállását és feladatait az Alkotmány különbözően határozza meg, ennek (és az országgyűlési képviselőkhez való eltérő természetű viszonyuk) ellenére interpellálhatóságukra az Alkotmány [és a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat, a továbbiakban: Hárszabály] azonos rendelkezéseket tartalmaz. Az értelmezést az

teszi időszerűvé, hogy az „elmúlt időszakban több esetben intéztek a legfőbb ügyészhez interpellációt konkrét ügyben, amelyekben az interpelláló képviselő büntető-, illetve polgári anyagi vagy eljárási jogszabályok meghatározott módon történt alkalmazására kért magyarázatot. Az el nem fogadott interpellációk bizottsági tárgyalása során utalás történt arra, hogy az ügyben eljáró ügyésznek másként kellett volna döntenie. A Hárszabálynak a legfőbb ügyészhez intézett interpellációkra is irányadó szabályai szerint nem kizárt, hogy az Országgyűlés illetékes bizottsága eljárása során a konkrét ügyekre irányadó intézkedési tervet dolgoz ki.” A legfőbb ügyész álláspontja szerint kizárólag az Alkotmány értelmezése útján eldönthető, hogy „a legfőbb ügyész Országgyűléssel szembeni felelősségéből, illetve az Alkotmánynak az interpellálhatókra vonatkozó általános rendelkezéséből következik-e a legfőbb ügyész interpellálhatósága konkrét ügyben, a jogalkalmazás körében meghozott döntésre, illetve foganatosított intézkedésekre vonatkozóan. Hasonlóképpen kizárólag az Alkotmány értelmezése alapján dönthető el az is, hogy a nem feltétlenül konkrét ügyben, hanem akár általános jelleggel megfogalmazott interpelláció, az interpellációra adott válasz elutasítása vagy az Országgyűlésnek az interpelláció tárgyában kialakított egyéb állásfoglalása tartalmazhat-e általában vagy konkrét ügyre vonatkozóan, a jogalkalmazás körébe tartozó közvetlen vagy közvetett utasítást a legfőbb ügyész számára. (...) [A]z Országgyűlés kötelezheti-e a legfőbb ügyészt arra, hogy konkrét ügyben meghatározott intézkedést tegyen függetlenül a saját, illetve az eljáró ügyész jogalkalmazói meggyőződésétől.”

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„27. § Az Országgyűlés tagjai az állampolgári, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosaihoz, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez kérdést, a Kormányhoz, a Kormány bármely tagjához és a legfőbb ügyészhez interpellációt és kérdést intézhetnek a feladatkörükbe tartozó minden ügyben.”

„51. § (1) A Magyar Köztársaság legfőbb ügyésze és az ügyészség gondoskodik a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogainak a védelméről, valamint az alkotmányos rendet, az ország biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető minden cselekmény következetes üldözéséről.

(2) Az ügyészség törvényben meghatározott jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben, képviseli a vádat a bírósági eljárásban, továbbá felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett.

(3) Az ügyészség közreműködik annak biztosításában, hogy mindenki megtartsa a törvényeket. Törvénysértés esetén - törvényben meghatározott esetekben és módon - fellép a törvényesség védelmében.”

„52. § (2) A legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős, és működéséről köteles beszámolni.”

„53. § (3) Az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja.”

2. Az Abtv. érintett rendelkezései:

„1. § Az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik:

(...)

g) az Alkotmány rendelkezéseinek értelmezése;”

„21. § (6) Az 1. § g) pontja szerinti eljárást indítványozhatják:

(...)

f) a legfőbb ügyész.”

III.

Az indítvány kapcsán az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. § g) pontjában meghatározott hatáskörében járt el. Az Abtv. 1. § g) pontja értelmében az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik az Alkotmány rendelkezéseinek értelmezése.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint [először: 31/1990. (XII. 18.) AB határozat, ABH 1990, 136, 137-138.; legutóbb: 42/2000. (XI. 8.) AB határozat, ABH 2000, 329, 331-332.] az Abtv. 1. § g) pontjában szabályozott, elvont alkotmányértelmezésre vonatkozó indítvány esetében az alábbi követelményeket kell figyelembe venni: az indítványnak az Abtv. 21. § (6) bekezdésében meghatározott szervtől vagy személytől kell származnia; nem általánosságban, hanem valamely konkrét alkotmányjogi probléma aspektusából kell kezdeményeznie az eljárást; az Alkotmány, ugyancsak konkrétan megjelölt rendelkezésének értelmezését kell kérnie. Végül az adott alkotmányossági problémának közvetlenül - más jogszabály közbejötte nélkül - levezethetőnek kell lennie az Alkotmányból.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány ezeknek a feltételeknek megfelel.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság először az interpelláció, mint jogintézmény nemzetközi, illetve magyar szabályozását, sajátosságait, történetét tekintette át.

1.1. Az interpelláció, kérdés (azonnali kérdés) a parlamenteknek a (végrehajtó hatalmat) ellenőrző funkciójához kötődik, lehetőséget adva arra, hogy az országgyűlési képviselő valamely kérdéstről a parlament teljes nyilvánossága előtt kapjon információt, illetve magyarázatot. A kérdés (azonnali kérdés) célja az információszerzés (felvilágosítás kérése), míg az interpelláció célja magyarázat kérése valamely, az interpellált feladatkörébe tartozó ügyben. Mind a kérdés, mind az interpelláció eszköz ugyanakkor arra is, hogy az abban felvetett kérdés, probléma szélesebb nyilvánosság előtt ismertté válhasson, illetve e kérdésben politikai vita folyhasson.

1.2. A kérdés és az interpelláció nemcsak céljában, hanem következményeiben is eltér egymástól. Míg az interpelláció esetében valódi politikai vita alakulhat ki, addig a kérdés esetében igazi vita közvetlenül nem folyik (a kérdésre adott választ követően a képviselőnek nincs viszontválaszra joga, és a válasz elfogadásáról sem születik döntés). Az interpellációra szigorúbb szabályok vonatkoznak, mint a kérdésre: a válasz elhangzása után a képviselőt általában megilleti a viszontválasz joga, és nyilatkozhat arról is, hogy a választ elfogadja-e vagy sem. Amennyiben a képviselő nem fogadja el a választ, a parlament dönthet annak elfogadásáról. Ha a parlament sem fogadja el, ennek további következményei lehetnek: az interpellátnak meghatározott időn belül újabb választ kell készítenie, vagy az interpellált felé ajánlást fogalmaz meg a parlament, vagy a probléma további tárgyalását (jelentéstételi kötelezettséggel) valamely bizottságnak adja át stb.

Az interpelláció el nem fogadásának következménye lehet még (bár ez napjainkban elég ritka, de lásd pl. a belga szabályozást) a bizalom megvonása az interpellált kormánytagtól, vagy a Kormánytól magától.

1.3. Az interpellálhatók körének szabályozása is változatosságot mutat, mivel azonban ez az eszköz alapvetően a végrehajtó hatalom ellenőrzését szolgálja, minden olyan parlamentben, ahol ismert az interpelláció intézménye, a Kormányhoz, illetve annak tagjához benyújtható interpelláció. Ezen túlmenően az interpellálhatóak körét nagyon sokszíniően határozzák meg az egyes Alkotmányok, illetve Házsabályok - így a Magyar Köztársaság Alkotmánya is - ; e körbe tartozhat pl. a számvevőszék elnöke, a nemzeti bank elnöke vagy a fegyveres erők parancsnoka (Észtország).

1.4. Az 1949. augusztus 20-án kihirdetett Alkotmány (a továbbiakban: Alk1.) szövege nem tartalmazta az interpelláció intézményét, a parlamenti ellenőrzés másik eszközét, a kérdést azonban igen. A 27. § (3) bekezdése szerint kérdést a minisztertanácshoz, annak elnökéhez vagy bármely tagjához lehetett a

feladatkörükbe tartozó minden ügyben intézni; a kérdésre a megkérdezettek az Országgyűlésen voltak kötelesek felvilágosítást adni.

Az 1972. április 26-án kihirdetett és hatályba lépett, az 1949. évi XX. törvény módosításáról és a Magyar Népköztársaság Alkotmányának egységes szövegéről szóló 1972. évi I. törvény (a továbbiakban: Alkmód1.) úgy módosította az Alkotmányt, hogy kibővítette azoknak a körét, akikhez kérdés intézhető. A 27. § szerint kérdést a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsához, a Minisztertanácshoz, vagy annak bármelyik tagjához, az államtitkárokhoz, a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez, a legfőbb ügyészhez lehetett a feladatkörükbe tartozó minden ügyben intézni; akihez a kérdést intézték, köteles volt az Országgyűlésen választ adni.

Az Alkotmánynak az 1989. évi XXXI. törvénnyel (a továbbiakban: Alkmód2.) történt módosítása vezette be ismét a korábban, az Alk1. hatálybalépéséig létező interpelláció intézményét (hatályba lépett 1989. október 23-án); egyúttal változtatott azoknak a körén is, akikhez kérdést lehet intézni. Az Alkotmány akkori 27. §-a szerint - a feladatkörükbe tartozó minden ügyben - kérdés volt intézhető a köztársasági elnökhöz, az állampolgári jogok országgyűlési biztosához, az Állami Számvevőszék elnökéhez és a Magyar Nemzeti Bank elnökéhez; kérdés és interpelláció pedig a Minisztertanácshoz, a Minisztertanács bármely tagjához és a legfőbb ügyészhez. Az 1990. évi XL. törvény módosította ismét az Alkotmány 27. §-át, s ez állapította meg annak jelenleg is hatályos szövegét; a módosítást követően a köztársasági elnökhöz már nem intézhető kérdés, viszont kérdezhetővé vált a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a legfőbb ügyész alkotmányos, közjogi helyzetét, jogállását, illetve annak változásait érintő kérdéseket tekintette át röviden, különös tekintettel arra a speciális kontinuitásra, mely alapján a legfőbb ügyésznek az Országgyűlés felé fennálló felelősségét megállapító alkotmányi rendelkezés szövege 1949. augusztus 20-a óta gyakorlatilag változatlan maradt, míg a felelősség tartalma időközben átalakult.

2.1. Az Alk1. 42-44. §-ai tartalmazták az ügyészségre vonatkozó fejezetet. A 43. § (1) bekezdése alapján a legfőbb ügyészt az Országgyűlés választotta hatévi időtartamra, és az Országgyűlés a legfőbb ügyészt vissza is hívhatta. A 43. § (2) bekezdése a hatályos szabályozással szinte szó szerint megegyezően mondta ki, hogy a legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős és működéséről beszámolni köteles.

Az Alkmód1. alapján az Alkotmány ügyészségre vonatkozó fejezetét már az 51-53. §-ok tartalmazták; lényeges változás, hogy az Országgyűlés négyéves időtartamra választotta a legfőbb ügyészt.

Az 1975. évi I. törvény 1. § (4) bekezdése úgy módosította a legfőbb ügyész választására vonatkozó alkotmányi szabályt, hogy őt az Országgyűlés az első ülésén a következő Országgyűlés első üléséig terjedő időszakra választja meg.

Az Alkmód2.-vel módosított Alkotmány kimondja, hogy a legfőbb ügyészt a köztársasági elnök javaslatára az Országgyűlés választja, nem rendelkezik azonban a megbízatás időtartamáról, e kérdést törvény rendezi.

2.2. Az 1989-es alkotmányozási folyamat során az alábbi kompromisszum alakult ki az ügyészség, illetve a legfőbb ügyész jogállásával kapcsolatban: 1. a legfőbb ügyészt az Országgyűlés választja; 2. megbízatási ideje hat év, amely eltér az őt megválasztó Országgyűlés megbízatási idejétől; 3. nem visszahívható; 4. sem a legfőbb ügyész, sem az ügyészség nincs alárendelve sem az igazságügyminiszternek, sem a Kormánynak, viszont 5. a legfőbb ügyész interpellálhatóvá vált (így adott ügyekben magyarázatot kérhet tőle az Országgyűlés bármely tagja) és 6. megmaradt az Alkotmánynak az a rendelkezése, mely a legfőbb ügyésznek az Országgyűlés felé fennálló felelősségét általánosságban kimondja; 7. az ügyészség független, igazságszolgáltatási funkciót ellátó szervezet, amely csak a törvényeknek és jogszabályoknak van alárendelve; 8. a legfőbb ügyész és az ügyészek nem lehetnek pártnak tagjai és politikai tevékenységet nem folytathatnak; ez a politikai összeférhetlenség az ügyészek szakmai önállóságának és függetlenségének a garanciája.

Az Alkmód2. hatálybalépésével a legfőbb ügyész interpellálhatóvá vált, a megbízatásának időtartamára, valamint a visszahívhatóságára vonatkozó szabályok viszont kikerültek az Alkotmányból. Ezzel egy időben azonban nem módosult a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény (akkor még Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló törvény, a továbbiakban: Ütv.) szövege, amely a legfőbb ügyész megbízatásának időtartamáról, illetve visszahívhatóságának kérdéséről az Alkmód2. előtti alkotmányszöveggel megegyezően rendelkezett.

A legfőbb ügyész interpellálhatóságát bevezető Alkmód2. elfogadásakor, és azt követően az Ütv. módosításáig az Országgyűlésnek lehetősége volt arra, hogy - hasonlóan a Minisztertanács elnökével, illetve tagjával szembeni bizalmatlansági indítványhoz - az Ütv. 20. §-a alapján a legfőbb ügyésztől is megvonja bizalmát. E rendelkezés alapján a legfőbb ügyész tehát kifejezetten politikai felelősséggel tartozott az Országgyűlésnek. Az akkori legfőbb ügyész megbízatásának megszűnésére azonban nem az Ütv. 20. §-a alapján került sor, hanem az Országgyűlés - a 26/1990. (III. 13.) OGY határozatában - saját kérésre, felmentéssel szüntette meg a legfőbb ügyész megbízatását. Az Alkotmány 19. § (3) bekezdésének *k)* pontja rendelkezik arról, hogy a legfőbb

ügyészt az Országgyűlés választja meg, és az Országgyűlés - tekintettel arra, hogy a legfőbb ügyész megbízatása megszűnésének eseteit ekkor jogszabály még nem rendezte - e jogköréből adódóan mentette fel őt.

A legfőbb ügyész közjogi helyzetét az Ütv.-t koncepcionálisan módosító 1989. évi XLVI. törvény (a továbbiakban: Ütv. módosítás) szabályozta újra a hatályos Alkotmánynak megfelelően: megbízatásának időtartamát hat évben jelölte meg, és megszűnt a visszahívhatósága. A törvényalkotó indoklásában hangsúlyozta, hogy a legfőbb ügyésznek a parlamenti ciklusnál hosszabb időre szóló megbízatása a törvényesség folyamatos biztosításának egyik lényeges feltétele lehet. E rendelkezés azonban csak az első szabadon választott Országgyűlés alakuló ülésének napján, 1990. május 2-án lépett hatályba, lehetőséget adva arra, hogy olyan személy kerüljön legfőbb ügyészként megválasztásra, aki a demokratikusan megválasztott parlament bizalmát élvezzi.

Az Ütv. módosítás állapította meg - 1989. december 27-ével - a részben jelenleg is hatályos, Ütv. 20. § (5) bekezdését, amely kimondja, hogy az ügyészség független, és csak a törvénynek, a jogszabálynak van alárendelve, megismétli továbbá a párttagság, politikai tevékenység Alkotmányban korábban már lefektetett tilalmát, a legfontosabb összeférhetlenségi szabályokat.

Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Üsz.) hatályon kívül helyezte az Ütv.-nek az ügyészek kinevezésére, a legfőbb ügyész megválasztására, megbízatásának időtartamára, illetve jogállására vonatkozó részeit (ez utóbbi csak az Alkotmány szövegének a megismétlése volt). Az ügyészek kinevezésére, a legfőbb ügyész megválasztására, megbízatásának időtartamára vonatkozó szabályokat - a legfőbb ügyészi megbízatás megszűnésének az eseteivel együtt - jelenleg az Üsz. tartalmazza. Tovább erősítette az ügyészségi szervezet függetlenségét, hogy az Üsz. hatálybalépésével a katonai ügyészek kinevezésére a legfőbb ügyész önállóan, és nem csak a honvédelmi, illetve a belügyminiszterrel egyetértésben jogosult.

3. Az Alkotmánybíróság ezek után az egyes, az Országgyűlés által választott közjogi méltóságok - széles értelemben vett - felelősségére vonatkozó kérdéseket tekintette át. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során abból indult ki, hogy külön kell választani egyrészt a közszereplő Országgyűlés felé fennálló, ún. politikai, valamint az egyéb (pl. büntetőjogi, fegyelmi, kártérítési) felelősségre vonásának formáit.

3.1. Önmagában az a tény, hogy valamely közjogi pozícióba az Országgyűlés választ meg valakit, nem jelenti automatikusan azt, hogy a közjogi tisztséget betöltő személy az alkotmányjogi értelemben vett politikai felelősséggel tartozik az Országgyűlésnek.

Vannak olyan közszereplők, akiknek, illetve szervezetek, amelyek vezetőjének - bár az Országgyűlés választja meg őket - még beszámolási kötelezettségük sincs az Országgyűlés felé (ilyen pl. a köztársasági elnök vagy a Legfelsőbb Bíróság elnöke). Mások (pl. az Országos Rádió- és Televízió Testület elnöke, stb.) évente kötelesek beszámolni az általuk irányított szervezet tevékenységéről, e beszámolójuk elfogadásáról az Országgyűlés dönt, ám az el nem fogadásnak nincs semmilyen következménye. A harmadik csoportba azok a vezetők tartoznak, akiket beszámolási kötelezettség terhel az Országgyűlés felé, és a képviselők kérdést intézhetnek hozzájuk (pl. az állampolgári jogok országgyűlési biztosa). A legfőbb ügyész egy negyedik típusba sorolható abból a szempontból, hogy beszámolási kötelezettség terheli, kérdés és interpelláció intézhető hozzá, ám alkotmányjogi értelemben vett politikai felelősség nem terheli az Országgyűlés felé. Végül az ötödik csoportot a Kormány és annak tagjai alkotják, akik kötelesek rendszeresen beszámolni az Országgyűlésnek, hozzájuk mind kérdés, mind interpelláció intézhető, és a politikai bizalom megrendülése esetén - egy önálló alkotmányos intézményt igénybe véve, bizalmatlansági indítvány benyújtásával - lehetőség van a miniszterelnök (és vele együtt az egész Kormány) megbízatásának visszavonására.

3.2. Az Országgyűlés irányában fennálló beszámolási kötelezettség önmagában még nem jelenti a kötelezett személy, és rajta keresztül az általa vezetett szervezet (így pl. a legfőbb ügyész és az ügyészség) függetlenségének a korlátozását. A beszámolási kötelezettség csupán az általános ellenőrzésnek, az adott szerv tevékenységéről való információszerzésnek az eszköze. Ilyen beszámolási kötelezettséget ír elő az Alkotmány az országgyűlési biztosok [32/B. § (6) bekezdés], a Magyar Nemzeti Bank elnöke [32/D. § (3) bekezdés] és természetesen a Kormány és annak tagjai részére [39. § (1) és (2) bekezdése]. Ezenkívül számos törvény állapít meg beszámolási kötelezettséget az Országgyűlés vagy annak valamely bizottsága felé, így pl. évente beszámolásra köteles az Országgyűlésnek az Országos Rádió- és Televízió Testület elnöke, a Magyar Távirati Iroda elnöke, az Országos Atomenergia Hivatal főigazgatója, a Gazdasági Versenyhivatal elnöke.

Hasonló kötelezettséget állapít meg az Alkotmány 32/C. § (2) bekezdése az Állami Számvevőszék részére: az általa végzett ellenőrzésekről jelentésben kell tájékoztatnia az Országgyűlést, mely jelentés Országgyűlés elé terjesztéséről az Állami Számvevőszék elnöke gondoskodik. Bár az Állami Számvevőszék az Országgyűlésnek alárendelt szervezet, és meghatározott vizsgálat lefolytatására is utasítható, ám a vizsgálat lefolytatása során csak a törvényeknek van alárendelve, nem utasítható meghatározott döntések meghozatalára vagy megváltoztatására.

3.3. A szélesebb értelemben vett felelősség tartalmát, kereteit, megállapításának eljárását és szankcióit csak kevés esetben határozza meg maga

az Alkotmány. Részletes szabályozást csupán a köztársasági elnök felelősségre vonásának eljárásáról tartalmaz: az Alkotmány 31/A. §-a egyrészt biztosítja az államfő személyének sérthetetlenségét, másrészt viszont az országgyűlési képviselők egyötödének lehetőséget ad arra, hogy az Alkotmányt vagy más törvényt megsértő köztársasági elnökkel szemben felelősségre vonási eljárást kezdeményezzen.

3.4. A miniszterelnök - és hozzá kapcsolódóan az egyes miniszterek - esetében viszont politikai felelősség megállapítását teszi lehetővé az Alkotmány 39/A. §-a. Ez esetben az Alkotmány a miniszterelnök és a Kormány tisztán politikai felelősségéről rendelkezik; az egyéb felelősségi szabályokat (pl. kártérítési felelősség) a Kormány tagjainak a jogállásáról szóló törvény, illetve - az általános szabályok szerint - egyéb törvények állapítják meg.

3.5. A legfőbb ügyész parlamenti felelősségéről szűkszavúan rendelkezik az Alkotmány: „A legfőbb ügyész az Országgyűlésnek felelős, és működéséről köteles beszámolni.” [52. § (2) bekezdés] Ez az alkotmányos rendelkezés hozza létre a legfőbb ügyész és az Országgyűlés között fennálló speciális alkotmányjogi kapcsolatot, felelősségi rendszert, melynek tartalmát is az Alkotmány adja meg: a legfőbb ügyész köteles az Országgyűlésnek a tevékenységéről beszámolni, és köteles az országgyűlési képviselők által felvetett interpellációkra, kérdésekre, azonnali kérdésekre választ adni. Ennek érdekében meg kell, hogy jelenjen az Országgyűlés, illetve annak bizottságai ülésén.

3.5.1. Az Alkotmány idevágó rendelkezéseinek történeti változása alapján egyértelműen megállapítható, hogy az alkotmányozó hatalom mellett döntött, hogy a legfőbb ügyésznek az Országgyűlés felé fennálló felelősségét az Alkotmány 51. §-ában, és ennek alapján az Ütv.-ben foglalt kötelezettségeinek és feladatainak a teljesítésére, a beszámolási, magyarázat- és válaszadási, valamint a megjelenési kötelezettségekre korlátozza, és az alkotmányjogi értelemben vett politikai felelősségét megszünteti. Az Alkmód2., és az ügyészség szempontjából ezt végrehajtó Ütv. módosítás - a legfőbb ügyész és az ügyészség szakmai függetlenségének, az ügyészség „szakmaisága” megvalósításának, illetve erősítésének céljából - tudatosan szakított azzal a felelősségi modellel, melynek értelmében a legfőbb ügyész valódi politikai felelősséggel tartozott az Országgyűlésnek.

3.5.2. Az Alkotmány maga és az Alkotmány alapján az Ütv. az ügyészség számára több, különböző típusú feladatot állapít meg. A legfőbb ügyész és az ügyészség gondoskodik egyrészt a személyek jogainak a védelméről, valamint az alkotmányos rendet, az ország biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető minden cselekmény következetes üldözéséről. Az ügyészséget a nyomozással összefüggésben különböző jogosítványok illetik meg, az ügyész képviseli a vádat a bírósági eljárásban, és felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett is. Az ügyészség közreműködik a törvények

végrehajtásának elősegítésében, az alkotmányos felügyelet ellátásában és abban, hogy mindenki megtartsa a törvényeket; törvénysértés esetén fellép a törvényesség védelmében. Mindezen túlmenően közreműködik abban, hogy a bírósági eljárásban a törvényeket helyesen alkalmazzák, és elősegíti, hogy az állami szervek, a bíróságon kívüli jogalkalmazó szervek, a társadalom valamennyi szervezete, valamint az állampolgárok a jogszabályok rendelkezéseit megtartsák (ügyészi törvényességi felügyelet). Az ügyészség tehát három fő tevékenységi - büntetőjogi, törvényességi (vagy másként közigazgatási jogi) felügyeleti, valamint magánjogi felügyeleti - körben lát el feladatokat.

3.5.3. Az Alkotmánybíróság már számos esetben vizsgálta a - szélesebb értelemben vett - igazságszolgáltatás alkotmányjogi fogalmát, és az ügyészségeknek - a büntetőjogi tevékenységi körrel összefüggő feladataihoz kapcsolódóan - az igazságszolgáltatás rendszerében betöltött szerepét [például 52/1996. (XI. 14.) AB határozat, ABH 1996, 159. vagy 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101.]. A legfőbb ügyész és az általa irányított ügyészség függetlenségének egyik összetevője az, hogy az Alkotmány 51. § (2) bekezdése alapján - jogszabályban meghatározott esetben - az ügyészség joga és kötelezettsége a vádemelés és a vádképviselet. Az 52/1996. (XI. 14.) AB határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy: „Az igazságszolgáltatásban való részvétel az ügyészség alkotmányos kötelessége” [52/1996. (XI. 14.) AB határozat, ABH 1996, 159, 161.].

Az ügyészséget tehát a - szélesebb értelemben vett - igazságszolgáltatás rendszerében az Alkotmányban meghatározott jogok illetik meg, és feladatokat köteles ellátni. Az igazságszolgáltatás rendszerén belül elkülönül a vád, a védelem és az ítékezés funkciója. Az ügyészség közvádlói funkciójából következően, a közvádra üldözendő bűncselekmények esetén a vádemelésről vagy annak elejtéséről - a magánvád vagy a pótmagánvád törvényben meghatározott eseteit kivéve - kizárólag az ügyészség dönthet; ezt a döntését más szerv - így sem az Országgyűlés, sem annak (vizsgáló)bizottsága - nem vizsgálhatja, és nem kényszerítheti az ügyészséget a vádemeléssel vagy a vád elejtésével kapcsolatos döntésének a megváltoztatására.

3.5.4. Az Alkotmány 53. § (3) bekezdése szerint az ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész vezeti és irányítja. Az ügyészség önálló szervezet, amely - a bíróságokkal szemben - bár nem önálló hatalmi ág, de önálló alkotmányos szervezet.

A politikai vezetők (így például a miniszterek vagy a politikai államtitkárok) esetében a jogállásukat meghatározó jogszabályok nem határoznak meg szakmai, végzettségi, gyakorlati stb. feltételeket. Ezzel szemben valamely szerv szakmai vezetőjévé vagy tagjává (pl. a Legfelsőbb Bíróság

elnöke, az Állami Számvevőszék elnöke, az Alkotmánybíróság tagja) csak olyan személy választható, aki a meghatározott, szigorú szakmai és egyéb követelményeknek megfelel. Legfőbb ügyésszé is csak olyan személy választható, aki megfelelő végzettséggel rendelkezik, és megfelel az Ütv.-ben meghatározott egyéb követelményeknek. Ebből következően a legfőbb ügyész a neki alárendelt szervezetnek szakmai és nem politikai vezetője.

3.5.5. Az Alkotmány jelenlegi szabályai szerint a legfőbb ügyész és az ügyészségi szervezet nincs alárendelve más alkotmányos szervnek. Az Ütv. 20. § (5) bekezdése is megállapítja: „Az ügyészség független és csak a törvénynek, a jogszabálynak van alárendelve.” Az ügyészséget és a legfőbb ügyészt tevékenysége és feladatellátása során más szerv nem utasíthatja és csak a törvényeknek, jogszabályoknak van alárendelve. A legfőbb ügyész azonban az ügyészség (és ezzel együtt saját) tevékenységéről köteles az Országgyűlésnek beszámolni.

A legfőbb ügyésznek az Alkotmányból levezetett, az Ütv.-ben meghatározott jogkörei és feladatai vannak, melyeket önálló szervezettel és feladatkörrel rendelkező alkotmányos szervként lát el. A szabályozásban ugyancsak érvényesül az elválasztott szervek autonómiájának, hatásköreik teljes körű gyakorlása kölcsönös tiszteletben tartásának és biztosításának az elve és kötelezettsége. Az ügyészség hierarchikus alapon felépülő, szigorú alá-fölrendeltségi elv alapján működő szervezet, melynek élén a legfőbb ügyész áll, aki vezeti és irányítja az ügyészi szervezetet. E feladatának ellátásához rendkívül széles körű jogosítványokkal rendelkezik, amelyek szervezeti függetlenségének és funkcionális önállóságának az alapjait képezik. Bár a legfőbb ügyész helyetteseit a köztársasági elnök nevezi ki, személyükre azonban a legfőbb ügyész tesz javaslatot. A legtöbb ügyészségi vezető (magasabb vezető állású, illetve vezető állású ügyész, fellebbviteli ügyész stb.) kinevezése a legfőbb ügyész kinevezési jogkörébe tartozik. Ezen túlmenően az ügyészeket is a legfőbb ügyész nevezi ki, és ő gyakorolja a munkáltatói jogokat az ügyészségi alkalmazottak felett (ez utóbbi jogkörét más vezető ügyészre részben átruházhatja).

3.5.6. A legfőbb ügyésznek az Országgyűlés felé fennálló felelőssége tehát csak a már említett, beszámolási, magyarázat- és válaszadási, valamint megjelenési kötelezettséget, illetve Alkotmányban meghatározott feladatai ellátásának a kötelezettségét foglalja magába. A legfőbb ügyész alkotmányjogi értelemben vett politikai felelősséggel azonban nem tartozik a parlamentnek. Ebből következően - az Alkotmány hatályos szabályozása alapján - az Országgyűlés a szakmai vagy politikai bizalom megrendülése esetén a legfőbb ügyészt nem mozdíthatja el pozíciójából; nincs tehát alkotmányos lehetőség arra, hogy a legfőbb ügyész megbízatása a politikai bizalom hiánya miatt szűnjön meg. A hivatalvesztésre csak akkor kerülhet sor [Üsz. 20. § (8)

bekezdés], ha a legfőbb ügyész *a)* neki felróható okból nem tesz eleget megbízatásából eredő feladatainak, illetve *b)* jogerős ítéletben megállapított büntettet követett el, vagy *c)* más módon tisztségére méltatlanná válik. A rendező elv ez esetben tehát a méltatlanság, amelynek kérdését ráadásul az Országgyűlés önmaga nem vetheti fel, csak a köztársasági elnök javaslatára indulhat el az eljárás. A legfőbb ügyész megbízatásának idő előtti megszűnésére csak törvényben meghatározott esetekben és módon kerülhet sor: *a)* felmentéssel, ha neki fel nem róható okból nem tud eleget tenni a megbízatásának; *b)* hivatalvesztése kimondásával; *c)* összeférhetlenség megállapításával; *d)* bíróság meghatározott tartalmú jogerős határozatával; *e)* más, meghatározott tisztség elnyerésével, illetve erre kinevezéssel; *f)* lemondással, *g)* a 70. életév betöltésével, illetve *h)* halálával. A *g)* és *h)* pontok esetében ténykérdésekről van szó, az *e)* és *f)* pontok esetén a legfőbb ügyész döntésén, a *d)* pont esetében a bíróságok ítéletén múlik a legfőbb ügyész megbízatásának megszüntetése. A megbízatásának megszűnéséről az *a)*-*c)* pontok esetében az Országgyűlés dönt, azonban mindhárom esetben szükséges egy másik közjogi méltóság, a köztársasági elnök erre irányuló javaslata.

3.5.7. A legfőbb ügyész és az ügyészség függetlenségét biztosítja a legfőbb ügyésznek az a joga is, hogy a költségvetés ügyészségi fejezetét ő állítja össze, és azt a pénzügyminiszter változatlan formában terjeszti az Országgyűlés elé.

3.5.8. A legfőbb ügyész közjogi helyzetének pontos meghatározásához szükséges annak a megállapítása is, hogy az Országgyűlés felé a jelenlegi alkotmányos szabályok szerint fennálló felelőssége mit nem foglal magában.

a) Az Alkotmány nem tartalmaz arra vonatkozó rendelkezést, hogy az ügyészség az Országgyűlésnek vagy bármely más szervnek (pl. a Kormánynak vagy az igazságügyminiszternek) alárendelten működne, sőt az Ütv. kifejezetten kimondja az ügyészség függetlenségét. A hatályos alkotmányos szabályok szerint tehát a legfőbb ügyész más szervnek nincs alárendelve.

b) Abból, hogy az Alkotmányból nem vezethető le az ügyészség, illetve a legfőbb ügyész más szervnek való alárendeltsége, egyúttal az is következik, hogy a legfőbb ügyész egyetlen más szerv vagy közjogi méltóság által sem utasítható. Ugyanígy nem állapítható meg az sem, hogy a legfőbb ügyész, és rajta keresztül az ügyészség felé valamely más szerv, vagy közjogi tisztséget betöltő személy (így pl. az Országgyűlés) irányítási jogosítványokkal rendelkezne.

c) Az Országgyűlés az ügyészség tevékenységét kétféle módon: az éves legfőbb ügyészi beszámolón, illetve a legfőbb ügyész válaszadási kötelezettségén keresztül ellenőrzi. Az ezeken túlmenő ellenőrzési

jogosítványok a jelenlegi alkotmányos konstrukcióban, melyben az ügyészség a szélesebb értelemben vett igazságszolgáltatás egyik önálló, alkotmányos szervezeteként jelenik meg, ellentétesek lennének a hatalommegosztás, az alkotmányos szervek egymástól elkülönült, független működésének biztosítása elvével.

d) Önmagában az a tény, hogy valamely szerv vagy vezető beszámolási kötelezettséggel tartozik az Országgyűlésnek, semmilyen módon nem jelenti az adott szerv függetlenségének a korlátozását (részletesen lásd az Indokolás IV. 3.2. pontját).

Mindezekből következik, hogy az ügyészség és a legfőbb ügyész feladatának ellátása során csak az Alkotmányra és más jogszabályokra kell, hogy tekintettel legyen; más szervnek vagy közjogi méltóságnak nincs alárendelve, tevékenységét nem más szerv általános irányítása alatt végzi, az ügyészeknek utasítást csak a felettes ügyész, illetve a legfőbb ügyész adhat, míg a legfőbb ügyész nem utasítható. Az Országgyűlés a legfőbb ügyészt csak általánosságban, az éves ügyészi beszámolón, illetve az interpelláció/kérdésfeltevés képviselői jogosítványán keresztül ellenőrizheti.

3.6. Megállapítható tehát, hogy bár az Alkotmány hatályos 27. §-a alapján interpellálható közjogi tisztséget betöltő személyek (a kormányfő, a Kormány tagja és a legfőbb ügyész) alkotmányos helyzete, jogállása jelentős mértékben különbözik egymástól, de az interpellációra adott válasz el nem fogadása még a kormányfő és a Kormány tagjai esetében sem eredményezi a politikai felelősség megállapítását.

3.7. Az Országgyűlésnek az ügyészséggel és a legfőbb ügyésszel kapcsolatban fennálló ellenőrzési jogosítványai soha nem válhatnak - még az interpelláció esetében sem - a konkrét ügyben való ügyészi állásfoglalás szakmai ellenőrzésének eszközévé. A legfőbb ügyész kérdezhető és interpellálható, de ezen eljárás során nem kérhető rajta számon a döntés tartalma, mint ahogy nem utasítható meghatározott tartalmú döntés meghozatalára sem. Ez ugyanis ellentétes lenne az igazságszolgáltatás egésze, és ezen belül az ügyészség, a legfőbb ügyész szakmai függetlenségével és a hatalommegosztásnak az Alkotmányból levezethető elvével is.

A legfőbb ügyész (vagy az ügyészség) által konkrét ügyben hozott döntés nem eredményezheti a legfőbb ügyész hivatalából való elmozdítását az Országgyűlés által. A legfőbb ügyész visszahívására az Alkotmány nem ad lehetőséget, hivatalvesztésére pedig csak a köztársasági elnök kezdeményezésére és csak akkor kerülhet sor, ha a megbízatásra valamilyen okból méltatlanná válik. Az Országgyűlés tehát csak egyféle módon, a törvényhozó hatalmán keresztül befolyásolhatja az ügyészség tevékenységét; e

körben azonban - alkotmányozó hatalmának gyakorlásával akár arra is lehetősége van, hogy a legfőbb ügyész és ügyészség közjogi, alkotmányos helyzetét megváltoztassa.

4. Az Alkotmány 27. §-ában szabályozott kérdés/interpelláció jogintézményének kiemelt jelentősége van az Alkotmány 61. § (1) bekezdésében meghatározott, a közérdekű adatok megismerésének lehetőségét biztosító alkotmányos jog érvényesülése szempontjából.

4.1. Az Alkotmány 27. §-a szerint kérdést és interpellációt bármely, a megkérdezett személy feladatkörébe tartozó ügyben feltehet az országgyűlési képviselő. Az Alkotmánynak ez a rendelkezése egyben meghatározza a kérdés, illetve az interpelláció legfontosabb tárgyi korlátját is, melyet mind a kérdést feltevőnek/interpellálónak, mind a kérdésre/interpellációra választ adónak tiszteletben kell tartania: az interpelláció/kérdés csak olyan ügyre irányulhat, amely a megkérdezett/interpellált feladatkörébe tartozik. Olyan kérdésre tehát, amely nem tartozik a feladatkörébe, a megkérdezett/interpellált nem adhat választ.

Ebből következően önmagában az, hogy az interpelláció valamely, a jogalkalmazás körében, konkrét ügyben meghozott döntésre, foganatosított intézkedésre vagy folyamatban lévő ügyre irányul, nem jelent a legfőbb ügyész számára olyan kifogási okot, amely alapján a válaszadást megtagadhatná. Az Alkotmány határozza meg a legfőbb ügyész és az ügyészség alapvető feladatait (részletesen lásd jelen Indokolás IV./3.5.2. pontjában), és az Ütv. az általános feladatokhoz kapcsolódóan más feladatokkal és jogosítványokkal is felruhazza az ügyészséget.

Az Alkotmány egyes rendelkezései alkalmazásánál azonban figyelemmel kell lenni arra is, hogy az egyes rendelkezések a legritkább esetben érvényesülnek önmagukban, a legtöbb esetben más alkotmányos rendelkezéseket is érinthetnek, esetleg sérthetnek.

Az interpelláció mint jogintézmény jellegéből fakadóan ilyen érintett alkotmányos rendelkezés lehet például az emberi méltósághoz való jog [Alkotmány 54. § (1) bekezdése], a személyes adatok védelméhez fűződő jog (Alkotmány 59. § (1) bekezdése) vagy az Alkotmány 57. § (1)-(2) bekezdésébe foglalt alapjogok.

Az Alkotmányban biztosított alapjogokon túl, illetve az Alkotmány rendelkezésein túlmenően mind az interpelláló képviselőnek, mind az interpelláltak tiszteletben kell tartania a törvényekben és egyéb jogszabályokban foglalt rendelkezéseket is.

Mindezekből következik, hogy az interpellációra adott válasz kapcsán a legfőbb ügyész válaszával nem sérthet az Alkotmányban vagy más törvényekben biztosított alapjogokat. Amennyiben válaszával alkotmányos alapjogot vagy jogszabályt sértene, úgy az interpellált megtagadhatja a választ az adott kérdésre. Ez azonban nem mentesíti azon kötelezettsége alól, hogy az interpelláció egyéb részeire - amennyiben az nem jár a fentiek sérelmével - választ adjon.

Az interpelláció - mint az a jelen Indokolás IV./1.1. pontjából kitűnik - a parlamenti ellenőrzés, ezen belül a magyarázatkérés, információszerzés egyik eszköze. Ugyanakkor amiatt, hogy nyilvánosan, az Országgyűlés nyilvános plenáris ülésén hangzik el az interpelláció, az óhatatlanul a politikai viták és megítélések keresztútjába kerül.

A képviselők információt, magyarázatot azonban nem csak az interpelláción, szóban feltett kérdéseken keresztül, a plenáris ülés nyilvánossága előtt kaphatnak. Rendelkezésükre áll egyrészt az írásbeli kérdés intézménye is, melynek során a választ a kérdező képviselő kapja meg, amely egyebekben nem képezi az Országgyűlés jegyzőkönyvének részét (mint az írásbeli interpelláció esetében), hanem csak a jegyzőkönyv irattári mellékletét, és nem kell a képviselőknek megküldeni. Így ezek a kérdések sokkal szűkebb nyilvánosságot kapnak. Ugyancsak az országgyűlési képviselők információszerzéshez való jogát biztosítja az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvény 8. § (1) bekezdése, mely alapján az állami szervek kötelesek az országgyűlési képviselők részére a munkájukhoz szükséges felvilágosítást megadni. E jogot biztosítja a törvény 8. § (2) bekezdése is azáltal, hogy az Országgyűlés által létrehozott vizsgálóbizottság tagját - meghatározott feltételek fennállta esetén - külön engedély nélkül is feljogosítja az államtitok megismerésére.

4.2. A legfőbb ügyész interpellációra adott válaszában - azon túl, hogy az nem sérthet az Alkotmányban vagy más törvényekben biztosított alapjogokat - tartalmi korlátját képezi, hogy a válasz nem veszélyeztetheti az ügyészség alkotmányos feladatainak az ellátását. Az ügyészség mint önálló alkotmányos szervezet feladatait az Alkotmány 51. §-a határozza meg, mely szerint a legfőbb ügyész és az ügyészség alkotmányos feladatai közé tartozik - többek között - a Magyar Köztársaság érdekeit, illetve a demokráciát sértő vagy veszélyeztető cselekmények üldözése, a törvényesség biztosítása és védelme. Az ügyészség képviseli a vádat a bírósági eljárásban, felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett, és meghatározott jogok illetik meg a nyomozással összefüggésben. E feladatok jogszerű ellátása az ügyészség és a legfőbb ügyész alkotmányos kötelezettsége. A legfőbb ügyész interpellálása kapcsán különösen az igazságszolgáltatás körébe tartozó, folyamatban lévő (így például jogerős bírói ítélettel, illetőleg ügyészi határozattal még le nem zárt,

vagy újraindított) ügyekkel - ideértve a közigazgatási tárgyú ügyészi intézkedéseket is - kapcsolatban feltett kérdésre adott legfőbb ügyészi válasz esetén kerülhet veszélybe az ügyészség alkotmányos feladatainak az ellátása. Így például a folyamatban lévő nyomozással összefüggő adatoknak, információknak, nyomozati vagy egyéb cselekményeknek, bizonyítékoknak stb. az Országgyűlés - és így a nyilvánosság - előtti ismertetése súlyosan veszélyeztetheti a nyomozást, további nyomozati cselekményeknek a végzését, és végső soron a vádemelést és a vádképviselő megfelelő ellátását is.

A legfőbb ügyész interpellációra adott válaszában tartalmi korlátját képezi tehát az, hogy az ügyészi válasz - az abban közölt információ - nem veszélyeztetheti az ügyészség alkotmányos feladatainak az ellátását. A legfőbb ügyész a válaszadás előtt köteles mérlegelni, hogy a válaszával nem veszélyezteti-e az Alkotmányban meghatározott feladatainak teljesítését. A feladatellátásra kiható veszély megítélése egyben a legfőbb ügyész alkotmányos felelőssége. Arról, hogy a feltett, folyamatban lévő ügyre vonatkozó interpellációra adott válaszadás kapcsán veszélybe kerül-e az ügyészség alkotmányos feladatának teljesítése, a legfőbb ügyész dönt esetenként. A válaszadás során azonban az Alkotmány 51. §-ában megfogalmazott feladatai ellátásának biztosítása mellett figyelemmel kell, hogy legyen mind az Alkotmány 27. §-ban, mind az 52. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségére is.

4.3. Mint ahogy az már a korábbiakban kifejtettekben kitűnik, az ügyészség és a legfőbb ügyész független, tevékenysége, eljárása során kizárólag az Alkotmánynak és más jogszabályoknak van alárendelve, nincs másik olyan szerv, amely felügyeleti, ellenőrzési, irányítási vagy utasítási jogot gyakorolhatna felette. Az, hogy a konkrét ügyben rendelkezésére álló tényeket, adatokat stb. az ügyész milyen módon értékeli, abból milyen következtetéseket von le, az ügyész szabad mérlegelési jogkörébe és szakmai felelősségébe tartozik. Az országgyűlési képviselő, illetve az Országgyűlés arra kérhet magyarázatot, hogy az adott ügyben rendelkezésre álló adatok alapján meghozhatta-e az ügyész a kifogásolt döntést; arra azonban nem kérhet magyarázatot, hogy a döntés milyen szakmai viták, megfontolások és érvek alapján született meg az adott formában. Ha tehát az interpellációban kifogásolt döntésnek a jogi alapjai megvannak, a legfőbb ügyész a konkrét döntést egyéb szempontok alapján a továbbiakban nem köteles indokolni.

4.4. Az Alkotmány meghatározza, hogy kik, mely személyekhez és milyen kérdésekben nyújthatnak be interpellációt. Az interpellációs eljárásra vonatkozó részletes szabályokat (ideértve az el nem fogadás esetleges következményeit) a Házsabály tartalmazza. A Házsabály 117. § (4) bekezdése szerint ha az Országgyűlés az interpellációra adott választ elutasítja, az interpellációt ki kell adni a hatáskörrel rendelkező bizottságnak. A bizottság

jelentést készít, melynek alapján az Országgyűlés *a)* utólag helyesnek ítélni az interpellációra adott választ; *b)* elfogadja a bizottság ülésén az interpellált által kiegészített választ; *c)* megerősíti az interpellációra adott korábbi elutasító választ, és ezután az Országgyűlés a bizottságot intézkedési javaslat kidolgozására kéri fel. Az Országgyűlés bizottságainak ülései a Hárszabály 68. § (1) bekezdése alapján a sajtó számára nyilvánosak, így a 4.1. pontban leírt jogsérelmek a bizottsági ülésen is bekövetkezhetnek. A legfőbb ügyész és az ügyészség függetlensége kiterjed arra is, hogy bizottsági üléseken sem lehet a jogszerűen meghozott döntése indokait számon kérni a legfőbb ügyészen; mint ahogy az sem vizsgálható, hogy miért nem más tartalmú döntés született az adott ügyben. Mindez az ügyészség, illetve a legfőbb ügyész mérlegelési jogkörébe és felelősségi körébe tartozik, és a döntés jogi indokain túli egyéb indokait az országgyűlési bizottságok előtt sem köteles feltárni.

4.5. Mindezekből következően nem lehetetlenül el az országgyűlési képviselőknek az információszerzéshez, magyarázat kéréséhez fűződő joga önmagában attól, ha az interpellált megtagadja a válaszadást arra tekintettel, hogy a válasza alapjogot vagy jogszabályt sértene, vagy alkotmányos feladatának az ellátását veszélyeztetné. Mind az interpelláló képviselőnek, mind az interpelláltnak kötelessége, hogy ügyeljen arra: az interpellációs eljárás során ne sérüljenek alapjogok, jogszabályi előírások. Az interpelláltnak akkor is figyelemmel kell erre lennie, ha az elhangzott interpellációra adott válasz szükségszerűen ilyen sérelmet okozna. Ha tehát a konkrét kérdésre adandó válasz nem fogalmazható meg olyan általánosságban vagy olyan módon, hogy ne sértsen alapjogot, illetve ne kerüljön veszélybe az alkotmányos feladat ellátása, akkor az interpellált a választ e konkrét kérdés tekintetében megtagadhatja.

Mindezekből következően az Alkotmánybíróság a legfőbb ügyésznek az interpellációkra adandó válaszában a tartalmi kereteit a Rendelkező rész 1. pontjába foglaltak szerint határozta meg.

5. A jelen határozat Indokolásának IV/3.5. pontja részletesen elemzi a legfőbb ügyész és az ügyészség alkotmányos helyzetét, és megállapítja, hogy sem az ügyészség, sem a legfőbb ügyész nincs más szervnek alárendelve, csak a jogszabályoknak (illetve az egyes ügyészek a legfőbb ügyésznek és felettes ügyészeiknek); az Országgyűlés felé csak beszámolási, megjelenési, valamint információ- és magyarázatadási kötelezettsége van.

A legfőbb ügyész függetlenségéből következik, hogy az Országgyűlés nem utasíthatja őt meghatározott döntés meghozatalára vagy megváltoztatására, döntéséért nem tartozik az Országgyűlésnek politikai felelősséggel.

Az interpelláció nem irányulhat sem a legfőbb ügyész, sem a Kormány tagjainak esetében arra, hogy konkrét döntést hozzon vagy változtasson meg, tehát a legfőbb ügyész interpellációba foglalva sem utasítható konkrét döntés meghozatalára vagy megváltoztatására. Az interpellációra adott válasz el nem fogadásának következménye a Hárszabály 117. § (4) bekezdése szerint az, hogy a hatáskörrel rendelkező bizottság megtárgyalja az interpellációt és a mögötte húzódó problémát, kérdést. A bizottsági vita során több lehetőség van az érvek és ellenérvek kifejtésére (ez esetben ugyanis nem kötik az interpelláltat az interpellációra vonatkozó szigorú időbeli korlátok). Ha a bizottság olyan jelentést terjeszt az Országgyűlés plenáris ülése elé, melynek következtében az interpellációra adott választ az Országgyűlés a továbbiakban sem fogadja el, akkor a bizottság intézkedési javaslatot dolgoz ki. Hangsúlyozandó azonban, hogy mind a bizottság, mind az Országgyűlés olyan intézkedéseket hozhat csak, amelyeket számára az Alkotmány vagy törvény lehetővé tesz; az interpelláltat azonban nem utasíthatja a kifogásolt intézkedés, döntés meghozatalára vagy megváltoztatására. Ez utóbbi esetben ugyanis az Országgyűlés egy másik, önálló és alkotmányosan meghatározott feladatkörrel rendelkező szervtől vonna el hatáskört; ez viszont ellentétes lenne a demokratikus jogállamiság elvével.

Mindezekből következően az Alkotmánybíróság a legfőbb ügyész utasíthatóságával kapcsolatban a Rendelkező rész 3. pontjában foglaltakat állapította meg.

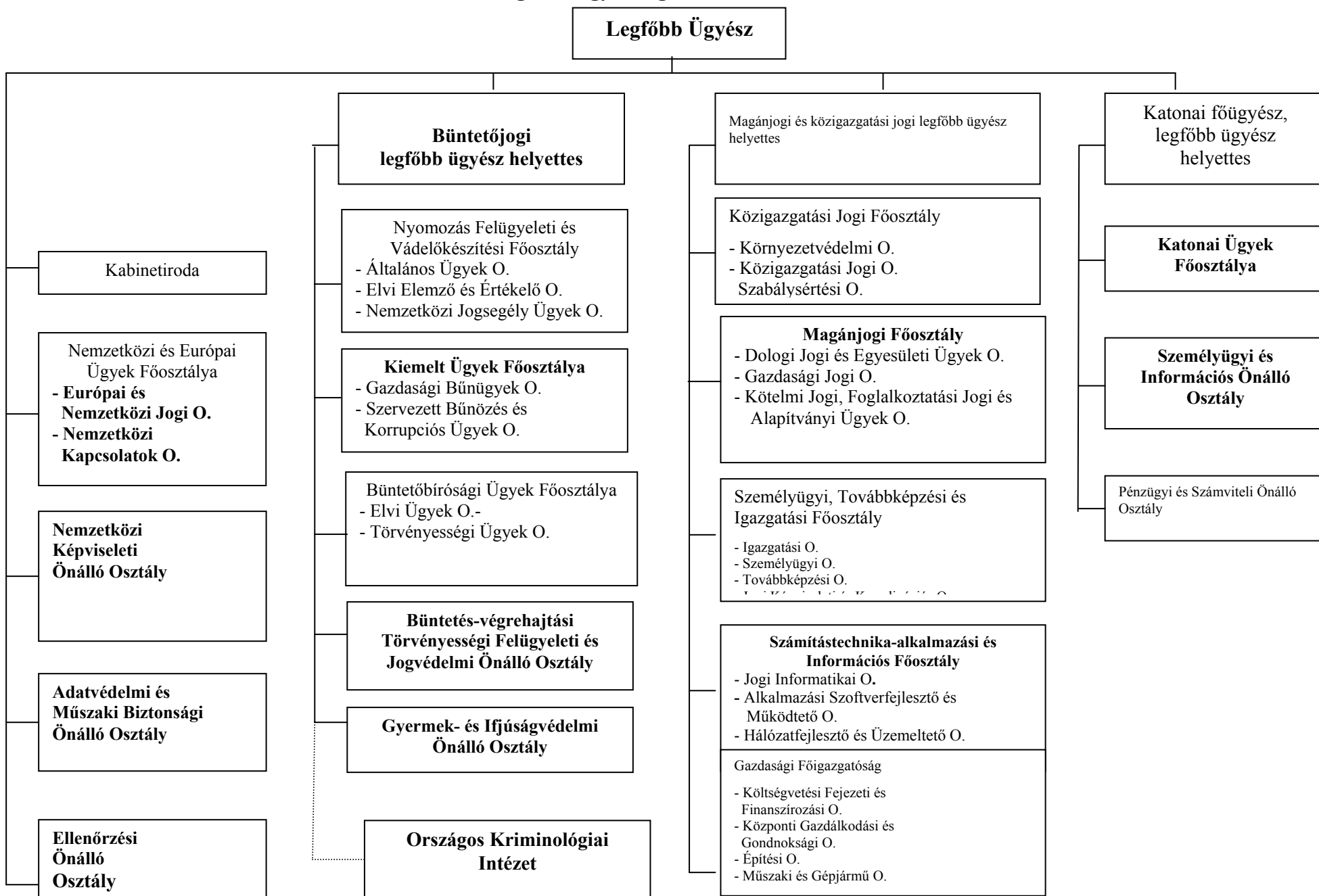
6. A jelen határozat Indokolásának IV/3. pontja kitér az Országgyűlés előtti politikai felelősség különböző fajtáira. A IV/3.5. pont megállapítja, hogy a jelenleg hatályos alkotmányos rendszerben a legfőbb ügyész nem tartozik politikai felelősséggel az Országgyűlésnek, mivel hiányzik a politikai felelősség két alapvető eleme: a számonkérhetőség és szankcionálhatóság. A legfőbb ügyész visszahívására, leváltására nincs az Országgyűlésnek alkotmányos lehetősége, hivatalvesztését pedig csak a köztársasági elnök kezdeményezésére, az Üsz.-ben konkrétan megjelölt esetekben mondhatja ki (amelyekbe nem tartozik bele a politikai bizalom megrendülése).

A politikai felelősség hiánya azonban természetesen nem eredményezheti azt, hogy a legfőbb ügyész az Országgyűlés felé fennálló kötelezettségeinek ne tegyen eleget, hiszen ekkor alkotmány- vagy törvénysértést követne el. A legfőbb ügyésznek a közjogi, alkotmányjogi felelőssége ugyanis fennáll az Országgyűlés irányában. Köteles egyrészt általános beszámolási kötelezettségének eleget tenni, másrészt mind az Országgyűlés, mind annak bizottságai előtt megjelenni és az elhangzó kérdésekre - a jelen határozat Rendelkező részének 1. pontjában meghatározott tartalmi kereteken belül - választ adni.

Mindezekből következően az Alkotmánybíróság a legfőbb ügyész politikai felelősségének kérdésében a Rendelkező rész 2. és 4. pontja szerint határozott.

Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben való közzétételét az Abtv. 51. § (2) bekezdése alapján rendelte el.

A Legfőbb Ügyészség szervezete

Függelék

**Statisztikai táblák és ábrák
a Magyar Köztársaság legfőbb ügyészenek
az ügyészség 2004. évi tevékenységéről
szóló országgyűlési beszámolójához**

TÁBLAJEGYZÉK

1. sz. tábla	Az ügyészi szervezet tevékenységének fontosabb mutatói az 1995-2004. években
2. sz. tábla	Az ügyészségi ügyforgalom alakulása
3. sz. tábla	A főügyészségek ügyforgalma a 2004. évben
4. sz. tábla	Az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
5. sz. tábla	Az ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása
6. sz. tábla	A büntetett (nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső) előéletű bűnelkövetők számának alakulása
7. sz. tábla	A külföldi állampolgárságú bűnelkövetők számának alakulása
8. sz. tábla	Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok és ügyészségi nyomozások elintézésének megoszlása a 2004. évben
9. sz. tábla	Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok és ügyészségi nyomozások feldolgozásának alakulása a 2004. évben
10. sz. tábla	Az ügyészségi nyomozások ügyiratforgalma a 2004. évben
11. sz. tábla	A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok
12. sz. tábla	Az ügyészségi határozatok elleni panaszok
13. sz. tábla	Panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2004. évben
14. sz. tábla	Az előzetes letartóztatások számának alakulása a 2004. évben

15. sz. tábla Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a 2004. évben
16. sz. tábla Az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység
17. sz. tábla Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása
18. sz. tábla A hatályon kívül helyezések alakulása vádlottak szerint
19. sz. tábla A váderedményesség alakulása
20. sz. tábla A másodfokú ügyészségen az iratok érkezésétől a másodfokú bíróságra való továbbításig eltelt idő
21. sz. tábla A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység –
Perújítások
22. sz. tábla A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység –
Felülvizsgálati eljárások
23. sz. tábla A büntetés-végrehajtási felügyeleti tevékenység a 2004. évben
24. sz. tábla A bűnelkövetők, a fiatalkorú bűnelkövetők, valamint a gyermekkorú elkövetők számának és gyakoriságának alakulása
25. sz. tábla Ügyészi törvényességi vizsgálatok
26. sz. tábla Az ügyészi törvényességi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések
27. sz. tábla Ügyészi törvényességi vizsgálatok eljáró ügyészségek szerint a 2004. évben
28. sz. tábla Szabálysértésekkel kapcsolatos ügyészi tevékenység

29. sz. tábla	Elővezetések ügyészi jóváhagyása
30. sz. tábla	Törvényességi kérelmek száma és megoszlása
31. sz. tábla	Törvényességi kérelem alapján tett érdemi ügyészi intézkedések
32. sz. tábla	Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések
33. sz. tábla	Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések percsoportok szerint a 2004. évben
34. sz. tábla	Felelősségre vonás kezdeményezése a polgári jogi és a törvényességi felügyeleti tevékenység során
35. sz. tábla	Jogszabályok tervezetének előzetes észre-vételezése
36. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása
37. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban a büntetett hadköteles bűnelkövetők (nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső) számának alakulása
38. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
39. sz. tábla	A katonai ügyészi szervek ügyiratforgalma a 2004. évben
40. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban a Katonai Főügyészséghez benyújtott panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2004. évben
41. sz. tábla	A nyomozás befejezése utáni nyomozati anyagok feldolgozásának alakulása a katonai büntető-eljárásban
42. sz. tábla	Az előzetes letartóztatások számának alakulása a katonai büntetőeljárásban a 2004. évben

43. sz. tábla Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a katonai büntetőeljárásban a 2004. évben
44. sz. tábla A katonai büntetőeljárásban az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység
45. sz. tábla Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása a katonai büntetőeljárásban
46. sz. tábla A Katonai Fellebbviteli Főügyészségen a fellebbezett ítéletek iratainak érkezésétől a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsához továbbításig eltelt idő
47. sz. tábla A hatályon kívül helyezések alakulása a katonai büntetőeljárásban vádlottak szerint
48. sz. tábla A váderedményesség alakulása a katonai büntetőeljárásban
49. sz. tábla A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a katonai büntetőeljárásban –
Perújítások
50. sz. tábla A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a katonai büntetőeljárásban –
Felülvizsgálati eljárások
51. sz. tábla A katonai ügyészségi nyomozások ügyirat-forgalma a 2004. évben
52. sz. tábla A katonai ügyészségi nyomozások időtartama az összes ügy %-ában
53. sz. tábla A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység alakulása a katonai ügyészségi eljárásban a 2004. évben
54. sz. tábla Katonai ügyészi törvényességi vizsgálatok
55. sz. tábla Katonai ügyészi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések

56. sz. tábla	Ügyészek, fogalmazók és titkárok számának alakulása
57. sz. tábla alakulása	Ügyészek, fogalmazók és titkárok nemek szerinti arányának
58. sz. tábla	Ügyészek életkor szerinti megoszlása a 2004. évben
59. sz. tábla	Ügyészek megoszlása az ügyészi szervezetben töltött szolgálati idő szerint a 2004. évben
60. sz. tábla	Az egyes költségvetési előirányzatok alakulása (millió Ft, %)

ÁBRAJEGYZÉK

1. sz. ábra Az ügyészi szervezet ügyforgalmának alakulása
2. sz. ábra A főügyészségek ügyforgalma a 2004. évben
3. sz. ábra Az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
- 4-5. sz. ábra A bűncselekménycsoportok megoszlása
6. sz. ábra Az ismertté vált bűncselekmények megoszlása az elkövetés időpontja szerint
7. sz. ábra Fokozott ügyészi felügyelet
8. sz. ábra Ügyészségi nyomozások adatai
9. sz. ábra A váderedményesség alakulása
10. sz. ábra A katonai büntetőeljárásban az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
11. sz. ábra A katonai büntetőeljárásban ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása
12. sz. ábra Az ügyészek, titkárok és fogalmazók számának alakulása az 1995-2004. években
13. sz. ábra Ügyészi munkaerőmozgás az 1999-2004. években
14. sz. ábra A főügyészségek ügyészi létszámának szolgálati idő szerinti megoszlása a 2004. évben
15. sz. ábra A főügyészségek ügyészi létszámának életkor szerinti megoszlása a 2004. évben

A statisztikai adatok forrásai

1. Az 1. sz. összefoglaló tábla a 2-5. pontban felsorolt forrásokból tartalmaz adatokat
2. A 7/1992. Legf. Ü. utasítással bevezetett büntetőjogi számítástechnikai bázisú ügyviteli rendszer (OSAP 1522. nyilvántartási szám);
2-3., 8-15., 21-23. sz. táblák
3. Az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban nyilvántartott egységes rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszer (OSAP 1228. nyilvántartási szám);
4-7., 24. sz. táblák
4. Az 5/1982. Legf. Ü. utasítással bevezetett büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység számítástechnikai bázisú információs rendszere (OSAP 1523. nyilvántartási szám);
16-20. sz. táblák
5. Az ügyészi szervezet iratkezelési szabályzatának bevezetéséről szóló 6/1998. (ÜK. 1999/1.) LÜ utasítás 2. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti ügyviteli tevékenység;
25-35. sz. táblák
6. A 9/1987. Legf. Ü. utasítással a katonai ügyészi eljárásban bevezetett statisztikai rendszer;
36-55. sz. táblák
7. Az ügyészi szervezet 2/1995. (ÜK. 1.) LÜ utasítással bevezetett, számítástechnikán alapuló személyügyi és továbbképzési nyilvántartási rendszere;
56-59. sz. táblák
8. Az ügyészség éves költségvetése és zárszámadása;
60. sz. tábla

1. sz. tábla

AZ ÜGYÉSZI SZERVEZET TEVÉKENYSÉGÉNEK FONTOSABB MUTATÓI AZ 1995-2004. ÉVEKBEN
Büntetőjogi szakterület

Év	Ügyforgalom összesen	1 főre jutó ügyérkezés	Fokozott ügyészi felügyelet 3, 4	Nyomozás eredményesség	Vádemelések száma (személyek)	Bíróság elé állítások (személyek)	Vád-eredményesség	A 30 napon belül elintézett vádemelési javaslatok száma 5	Bv. felügyeleti ügyek
1995.	608 209	553	2 708	60,3	103 913	1 687	96,0	80 925	13 882
1996.	657 368	593	3 550	47,6	105 127	1 285	95,1	82 149	16 644
1997.	719 653	616	3 904	50,0	114 006	1 761	94,6	90 044	19 642
1998.	777 059	621	5 818	54,4	119 497	2 799	94,9	99 691	23 267
1999.	722 892	571	6 389	51,2	113 397	4 842	94,4	101 061	24 752
2000.	734 702	565	5 785	48,3	104 279	7 395	96,2	96 157	30 190
2001.	782 620	600	6 957	50,7	106 209	9 193	96,5	98 481	37 560
2002.	776 086	594	7 468	51,2	105 372	9 130	96,5	98 764	42 533
2003.	805 135	574	8 271	55,1	104 625	8 391	96,4	92 764	50 806
2004.	922 836	635	14 114	55,1	108 180	8 605	96,3	99 440	53 279

Magánjogi és közigazgatási jogi szakterület

Év	Közigazgatási jogi vizsgálatok	Közigazgatási jogi intézkedések összesen 1, 2	Polgári jogi eljárások
1995.	3 513	60 494	5 754
1996.	3 110	62 082	11 988
1997.	3 660	69 969	15 204
1998.	4 188	70 419	17 581
1999.	3 990	44 828	17 234
2000.	4 207	65 219	16 117
2001.	4 899	88 227	21 812
2002.	4 774	97 176	17 552
2003.	5 094	107 546	18 041
2004.	5 033	119 004	19 633

1 = 1999. január 1. napjától az elzárások alkalmazásának korlátozása csökkentette az elővezetések számát.

2 = 2000. március 1. napjától tartalmazza a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. tv. által megállapított ügyészi tevékenységek számát.

3 = 2003. I. félévében a bejelentések számát, a II. félévben a bejelentések és ügyészi tevékenységek számát tartalmazza.

4 = 2004-ben a bejelentések és tevékenységek együttes számát tartalmazza.

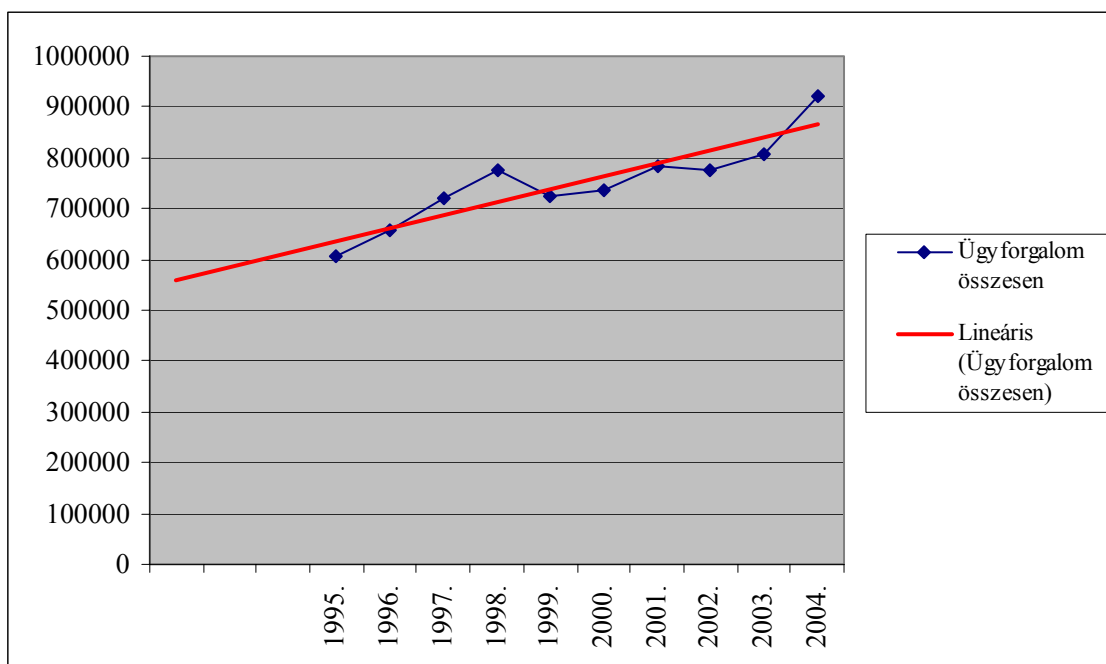
5 = 2004-ben a vádemelési javaslatok és ügyészségi nyomozás befejezések együttes számát tartalmazza.

2. sz. tábla

Az ügyészségi ügyforgalom alakulása

Év	Ügyforgalom összesen	E b b ő l			
		Büntetőjogi		Magánjogi és közigazgatási jogi	
		s z a k t e r ü l e t			
		szám	%	szám	%
1995.	608 209	539 232	88,6	68 977	11,3
1996.	657 368	582 324	88,6	75 044	11,4
1997.	719 653	633 115	88,0	86 538	12,0
1998.	777 059	688 756	88,6	88 303	11,4
1999.	722 892	662 075	91,6	60 817	8,4
2000.	734 702	654 470	89,1	80 232	10,9
2001.	782 620	672 941	86,0	109 679	14,0
2002.	776 086	661 856	85,3	114 230	14,7
2003.	805 135	678 332	84,3	126 803	15,7
2004.	922 836	784 148	85,0	138 688	15,0

Ügyforgalom és trend az elmúlt 10 évben

3. sz. tábla

A főügyészségek ügyforgalma a 2004. évben

Főügyészségek	Ügyforgalom összesen		E b b ő l			
			Büntetőjogi		Magánjogi és közigazgatási jogi	
			s z a k t e r ű l e t			
	szám	%	szám	%	szám	%
Főváros	178 241	20,0	154 748	86,8	23 493	13,2
Baranya	32 952	3,7	28 777	87,3	4 175	12,7
Bács-Kiskun	51 377	5,8	43 268	84,2	8 109	15,8
Békés	32 609	3,7	27 420	84,1	5 189	15,9
Borsod-A-Zemplén	63 567	7,1	53 193	83,7	10 374	16,3
Csongrád	35 955	4,0	30 052	83,6	5 903	16,4
Fejér	42 965	4,8	38 254	89,0	4 711	11,0
Győr-M-Sopron	25 242	2,8	21 651	85,8	3 591	14,2
Hajdú-Bihar	47 632	5,3	42 904	90,1	4 728	9,9
Heves	27 787	3,1	23 824	85,7	3 963	14,3
Jász-N-Szolnok	35 995	4,0	28 472	79,1	7 523	20,9
Komárom-Esztergom	30 719	3,4	27 395	89,2	3 324	10,8
Nógrád	17 690	2,0	16 122	91,1	1 568	8,9
Pest	81 744	9,2	73 981	90,5	7 763	9,5
Somogy	37 346	4,2	33 371	89,4	3 975	10,6
Szabolcs-Sz-Bereg	51 181	5,7	43 783	85,6	7 398	14,4
Tolna	18 091	2,0	16 136	89,2	1 955	10,8
Vas	21 302	2,4	17 865	83,9	3 437	16,1
Veszprém	31 724	3,6	27 379	86,3	4 345	13,7
Zala	28 563	3,2	23 560	82,5	5 003	17,5
Összesen	892 682	100,0	772 155	86,5	120 527	13,5

4. sz. tábla

Az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása

Év	Ismertté vált bűncselekmények		E b b ő l	
			A bűncselekmény elkövetője ismeretlen maradt	
	száma	1995 = 100,0 %	száma	aránya %
1995.	502 036	100,0	195 481	38,9
1996.	466 050	92,8	242 239	52,0
1997.	514 403	102,5	254 052	49,4
1998.	600 621	119,6	268 258	44,7
1999.	505 716	100,7	241 239	47,7
2000.	450 673	89,8	229 862	51,0
2001.	465 694	92,8	223 911	48,1
2002.	420 782	83,8	200 784	47,7
2003.	413 343	82,3	179 250	43,4
2004.	418 883	83,4	181 245	43,3

5. sz. tábla

Az ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása

Év	Bűnelkövetők száma	1995 = 100,0 %
1995.	121 121	100,0
1996.	122 226	100,9
1997.	130 966	108,1
1998.	140 083	115,7
1999.	131 658	108,7
2000.	122 860	101,4
2001.	120 583	99,6
2002.	121 885	100,6
2003.	118 145	97,6
2004.	130 182	107,5

6. sz. tábla

A büntetett (nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső) előéletű bűnelkövetők számának alakulása

Év	Büntetett előéletű összesen	1995 = 100,0 %
1995.	44 760	100,0
1996.	47 031	105,1
1997.	50 250	112,3
1998.	55 576	124,2
1999.	51 629	115,4
2000.	47 573	106,3
2001.	47 089	105,2
2002.	47 274	105,6
2003.	45 841	102,4
2004.	48 586	108,6

7. sz. tábla

A külföldi állampolgárságú bűnelkövetők számának alakulása

Év	Külföldi bűnelkövetők száma	1995 = 100,0 %
1995.	5 985	100,0
1996.	4 733	79,1
1997.	4 923	82,3
1998.	7 001	117,0
1999.	6 401	107,0
2000.	5 767	96,4
2001.	5 620	93,9
2002.	4 888	81,7
2003.	5 301	88,6
2004.	6 513	108,8

8. sz. tábla

**Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok és ügyészségi nyomozások elintézésének megoszlása
a 2004. évben**

Ügyészségek	Elintézett ügyek összesen	Az elintézett ügyek megoszlása			
		Vádemelés %	Nyomozás megszüntetés %	Vádemelés elhalasztása %	Egyéb intézkedés %
Főváros	24 980	62,4	12,7	5,5	19,4
Baranya	4 893	62,9	21,5	4,2	11,4
Bács-Kiskun	6 192	66,3	14,5	3,3	15,9
Békés	4 217	64,2	15,1	3,5	17,2
Borsod-A-Zemplén	8 454	78,4	9,3	2,1	10,2
Csongrád	4 638	67,7	14,6	2,1	15,6
Fejér	4 334	59,2	21,4	4,3	15,1
Győr-M-Sopron	4 301	67,3	17,3	4,5	10,9
Hajdú-Bihar	6 188	72,9	12,3	2,9	11,9
Heves	3 873	62,7	11,8	8,0	17,5
Jász-N-Szolnok	5 020	64,8	14,7	4,6	15,9
Komárom-Esztergom	3 775	71,8	12,0	3,3	12,9
Nógrád	2 308	65,2	13,4	8,1	13,3
Pest	10 828	68,1	13,5	3,0	15,4
Somogy	4 048	62,5	16,2	6,5	14,8
Szabolcs-Sz-Bereg	7 301	74,5	12,5	2,5	10,5
Tolna	2 678	59,4	27,1	1,4	12,1
Vas	2 571	69,5	15,6	4,1	10,8
Veszprém	3 509	70,0	12,9	4,0	13,1
Zala	3 549	62,9	18,4	4,8	13,9
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	69	26,1	72,5	1,4	-
Összesen	117 726	66,7	14,4	4,1	14,8

9. sz. tábla

**Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok és ügyészségi
nyomozások feldolgozásának alakulása a 2004. évben**

Ügyészségek	Elintézésre váró ügyek száma	60 napon belül feldolgozott ügyek aránya	60 napon túl feldolgozott ügyek aránya	Összes feldolgozott ügyek aránya
Főváros	27 578	90,1	0,5	90,6
Baranya	4 919	99,2	0,3	99,5
Bács-Kiskun	6 261	98,9	0,0	98,9
Békés	4 377	96,3	0,0	96,3
Borsod-A-Zemplén	8 542	98,9	0,1	99,0
Csongrád	4 917	93,7	0,7	94,4
Fejér	4 424	97,8	0,2	98,0
Győr-M-Sopron	4 393	97,8	0,1	97,9
Hajdú-Bihar	6 274	98,6	0,1	98,7
Heves	3 896	99,4	-	99,4
Jász-N-Szolnok	5 203	96,5	-	96,5
Komárom-Esztergom	3 932	95,8	0,2	96,0
Nógrád	2 460	93,4	0,4	93,8
Pest	11 123	97,2	0,2	97,4
Somogy	4 050	100,0	-	100,0
Szabolcs-Sz-Bereg	7 301	100,0	-	100,0
Tolna	2 721	98,3	0,1	98,4
Vas	2 572	100,0	-	100,0
Veszprém	3 514	99,8	0,1	99,9
Zala	3 600	98,3	0,3	98,6
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	69	100,0	-	100,0
Összesen	122 126	96,2	0,2	96,4
Országos átlag	5 815	96,2	0,2	96,4

Az ügyészségi nyomozások ügyiratforgalma a 2004. évben

Nyomozó hivatalok	Érkezett feljelentések		Nyomozás elrendelések	Befejezett nyomozások	
	szám	%		szám	%
Főváros	1 637	25,5	1 022	1 229	25,1
Baranya	295	4,6	204	183	3,7
Bács-Kiskun	249	3,9	197	215	4,4
Békés	174	2,7	116	129	2,6
Borsod-A-Zemplén	439	6,8	331	342	7,0
Csongrád	274	4,3	194	195	4,0
Fejér	231	3,6	181	168	3,4
Győr-M-Sopron	219	3,4	152	149	3,0
Hajdú-Bihar	352	5,5	249	265	5,4
Heves	147	2,3	100	100	2,0
Jász-N-Szolnok	208	3,2	163	186	3,8
Komárom-Esztergom	168	2,6	121	132	2,7
Nógrád	114	1,8	71	81	1,7
Pest	523	8,2	370	411	8,4
Somogy	277	4,3	176	224	4,6
Szabolcs-Sz-Bereg	353	5,5	257	249	5,1
Tolna	147	2,3	118	130	2,6
Vas	128	2,0	105	115	2,3
Veszprém	194	3,0	155	182	3,7
Zala	157	2,4	125	138	2,8
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	138	2,1	42	83	1,7
Összesen	6 424	100,0	4 449	4 906	100,0

11. sz. tábla

A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok

É v	A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok									
	Összes elintézésre váró panasz		nyomozást			gyanúsítás **	bűnügyi őrizet	házkutatás	lefoglalással kapcsolatos	egyéb
			megtagadó*	felfüggesztő	megszüntető					
	szám	1995 = 100,0 %	határozat elleni panasz			elleni panasz			panasz	
1995.	30 487	100,0	2 408	210	4 305	16 286	3 382	950	1 959	987
1996.	34 088	111,8	2 531	274	4 707	18 223	3 369	1 037	2 681	1 266
1997.	38 539	126,4	2 562	299	5 487	20 657	3 692	1 158	3 086	1 598
1998.	39 640	130,0	2 631	271	5 472	21 724	3 766	1 222	2 768	1 786
1999.	39 466	129,5	2 734	284	5 379	21 983	3 518	1 236	2 587	1 745
2000.	38 813	127,3	2 988	222	5 724	21 397	3 338	964	2 091	2 089
2001.	43 201	141,7	3 439	221	6 267	24 075	3 489	1 094	2 052	2 564
2002.	43 742	143,5	3 376	247	6 330	25 334	3 214	1 046	1 827	2 368
2003.	14 525	47,7	2 525	431	4 793	.	2 721	794	1 390	1 871
2004.	10 695	35,1	1 605	860	2 885	.	2 217	739	1 160	1 229

* = 2003. július 1-jétől: feljelentés elutasítása.

** = 2003. július 1-jén hatályba lépett, 1998. évi XIX. törvény jogszabályváltozása megszüntette.

12. sz. tábla

Az ügyészségi határozatok elleni panaszok

É v	Az ügyészségi határozatok elleni panaszok			
	Összes elintézésre váró panasz		másodfokon elbírált panasz	egyéb panasz
	szám	1995 = 100,0 %		
1995.	6 317	100,0	3 653	2 664
1996.	7 186	113,8	4 213	2 973
1997.	8 162	129,2	4 743	3 419
1998.	8 885	140,7	5 143	3 742
1999.	8 838	139,9	5 154	3 684
2000.	9 487	150,2	5 459	4 028
2001.	11 333	179,4	6 548	4 785
2002.	11 231	177,8	6 459	4 772
2003.	12 303	194,8	6 347	5 956
2004.	17 321	274,2	8 723	8 598

13. sz. tábla

Panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2004. évben

Ügyészségek	Elintézésre váró panasz összesen*		E b b ő l		
	szám	%	helyt adás	elutasítás/ felterjesztés	egyéb
Főváros	6 833	24,4	765	5 096	831
Baranya	1 047	3,7	118	844	75
Bács-Kiskun	1 002	3,6	150	709	142
Békés	770	2,7	92	626	48
Borsod-A-Zemplén	1 315	4,7	155	1 059	98
Csongrád	994	3,5	119	729	123
Fejér	1 054	3,8	124	836	94
Győr-M-Sopron	1 049	3,7	95	899	52
Hajdú-Bihar	1 210	4,3	132	991	79
Heves	714	2,5	106	473	132
Jász-N-Szolnok	749	2,7	99	578	62
Komárom-Esztergom	664	2,4	77	541	39
Nógrád	462	1,6	48	401	12
Pest	2 075	7,4	296	1 551	220
Somogy	1 064	3,8	169	792	87
Szabolcs-Sz-Bereg	820	2,9	121	646	53
Tolna	512	1,8	63	392	54
Vas	487	1,7	46	393	48
Veszprém	634	2,3	84	514	27
Zala	757	2,7	133	579	42
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	51	0,2	2	49	0
Legfőbb Ügyészség	3 753	13,4	169	3 241	324
Összesen	28 016	100,0	3 163	21 939	2 642

* A nyomozó hatóságok határozatai és az ügyészségi határozatok elleni panaszok összesített adatait tartalmazza.

14. sz. tábla

Az előzetes letartóztatások számának alakulása a 2004. évben

Ügyészségek	Az elbírált ügyészi indítványok száma	Az elsőfokú bíróság			
		helyt adott		elutasította	
		szám	%	szám	%
Főváros	1 667	1 536	92,2	131	7,8
Baranya	302	296	98,0	6	2,0
Bács-Kiskun	285	270	94,7	15	5,3
Békés	121	113	93,4	8	6,6
Borsod-A-Zemplén	393	388	98,7	5	1,3
Csongrád	294	281	95,6	13	4,4
Fejér	221	201	91,0	20	9,0
Győr-M-Sopron	250	241	96,4	9	3,6
Hajdú-Bihar	236	233	98,7	3	1,3
Heves	135	123	91,1	12	8,9
Jász-N-Szolnok	202	191	94,6	11	5,4
Komárom-Esztergom	282	273	96,8	9	3,2
Nógrád	66	57	86,4	9	13,6
Pest	431	393	91,2	38	8,8
Somogy	127	125	98,4	2	1,6
Szabolcs-Sz-Bereg	215	201	93,5	14	6,5
Tolna	101	88	87,1	13	12,9
Vas	110	105	95,5	5	4,5
Veszprém	210	168	80,0	42	20,0
Zala	153	139	90,9	14	9,1
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	5	2	40,0	3	60,0
ÖSSZESEN	5 806	5 424	93,4	382	6,6

15. sz. tábla

Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a 2004. évben

Ügyészségek	Összes előzetes letartóztatás	30 napon belül %	1 hónap - 3 hónap között %	3 hónap - 6 hónap között %	6 hónap - 9 hónap között %	9 hónap - 1 év között %	1 éven túl %
Főváros	1 738	14,2	24,2	30,8	13,0	9,6	8,3
Baranya	307	15,0	26,1	38,8	14,7	5,2	0,3
Bács-Kiskun	271	30,3	30,6	27,7	6,3	5,2	0,0
Békés	117	17,9	28,2	29,9	14,5	3,4	6,0
Borsod-A-Zemplén	338	16,6	20,4	38,8	13,3	7,7	3,3
Csongrád	277	24,9	22,0	35,0	11,2	5,4	1,4
Fejér	200	18,0	30,5	34,5	6,5	7,5	3,0
Győr-M-Sopron	218	22,0	28,0	32,1	9,6	6,4	1,8
Hajdú-Bihar	246	12,2	22,8	46,3	14,6	2,8	1,2
Heves	129	16,3	18,6	50,4	10,1	4,7	0,0
Jász-N-Szolnok	217	16,6	32,3	38,2	10,1	1,4	1,4
Komárom-Esztergom	294	15,0	24,5	38,1	18,0	3,7	0,7
Nógrád	56	23,2	30,4	30,4	10,7	5,4	0,0
Pest	471	14,6	20,6	33,8	15,3	10,2	5,5
Somogy	131	17,6	39,7	29,0	13,0	0,8	0,0
Szabolcs-Sz-Bereg	192	26,0	34,9	29,7	7,3	2,1	0,0
Tolna	84	16,7	42,9	29,8	6,0	4,8	0,0
Vas	119	7,6	29,4	34,5	20,2	8,4	0,0
Veszprém	184	21,7	31,5	26,6	16,3	3,3	0,5
Zala	108	10,2	33,3	40,7	15,7	0,0	0,0
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	5	20,0	0,0	40,0	40,0	0,0	0,0
Összesen	5 702	16,9	26,1	34,0	12,7	6,6	3,7

16. sz. tábla

Az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység

É v	Első fokon tárgyaló ügyek száma		A tárgyaláson az ügyész			
	szám	1995 = 100,0 %	részvett		nem vett részt	
			száma	%	száma	%
1995.	44 119	100,0	24 908	56,5	19 211	43,5
1996.	37 770	85,6	18 742	49,6	19 028	50,4
1997.	37 842	85,8	18 241	48,2	19 601	51,8
1998.	42 442	96,2	20 553	48,4	21 889	51,6
1999.	45 213	102,5	22 059	48,8	23 154	51,2
2000.	43 674	99,0	21 008	48,1	22 666	51,9
2001.	45 517	103,2	23 305	51,2	22 212	48,8
2002.	48 348	109,6	24 929	51,6	23 419	48,4
2003.	54 158	122,8	32 066	59,2	22 092	40,8
2004.	52 332	118,6	32 560	62,2	19 772	37,8

17. sz. tábla

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása

Év	Azon vádlottak száma, akiknek ügyében fellebbezés volt		a fellebbezés					
	szám	1995 = 100,0 %	kizárólagos ügyészi		kölcsonös		egyéb	
			vádlt	%	vádlt	%	vádlt	%
1995.	11 602	100,0	3 114	26,8	1 132	9,8	7 356	63,4
1996.	10 821	93,3	2 845	26,3	1 060	9,8	6 916	63,9
1997.	11 909	102,7	3 143	26,4	1 351	11,3	7 415	62,3
1998.	13 605	117,3	3 751	27,6	1 470	10,8	8 384	61,6
1999.	15 154	130,6	4 228	27,9	1 807	11,9	9 119	60,2
2000.	16 510	142,3	4 963	30,1	2 074	12,6	9 473	57,4
2001.	18 261	157,4	4 991	27,3	2 336	12,8	10 934	59,9
2002.	17 684	152,4	4 940	27,9	2 478	14,0	10 266	58,1
2003.	18 428	158,8	5 046	27,4	2 555	13,9	10 827	58,7
2004.	17 690	152,5	4 674	26,4	2 349	13,3	10 667	60,3

18. sz. tábla

A hatályon kívül helyezések alakulása vádlottak szerint

É v	A másodfokú eljárásban szereplő vádlottak száma		A másodfokú bíróság az első fokú határozatot hatályon kívül helyezte		
	szám	1995 = 100,0 %	Összesen	E b b ő l	
				ügyészi indítvánnyal egyezően %	ügyészi indítványtól eltérően %
1995.	11 409	100,0	669	56,0	44,0
1996.	10 631	93,2	553	60,4	39,6
1997.	11 687	102,4	605	63,0	37,0
1998.	13 400	117,5	623	63,2	36,8
1999.	14 840	130,1	699	58,4	41,6
2000.	15 863	139,0	1 025	57,4	42,6
2001.	17 181	150,6	1 216	59,4	40,6
2002.	16 636	145,8	1 176	57,8	41,2
2003.	19 340	169,5	1 041	52,6	45,0
2004.	21 552	188,9	1 181	56,6	42,4

19. sz. tábla

A váderedményesség alakulása

É v	Eredményes vádemelések aránya %-ban
1995.	96,0
1996.	95,1
1997.	94,6
1998.	94,9
1999.	94,4
2000.	96,2
2001.	96,5
2002.	96,5
2003.	96,4
2004.	96,3

**A másodfokú ügyészségen az iratok érkezésétől a másodfokú bíróságra
való továbbításig eltelt idő**

É v	Másodfokú bíróságra került ügyek száma		Az érkezéstől a továbbításig eltelt idő %-ban				
	szám	1995 = 100,0 %	8 napon belül	8-15 nap között	16-30 nap között	1-2 hónap között	2 hónapon felül
1995.	7 784	100,0	58,3	21,3	10,2	7,3	2,8
1996.	7 314	94,0	54,9	23,7	12,0	6,7	2,7
1997.	7 874	101,2	50,8	24,7	13,4	8,2	2,9
1998.	8 924	114,7	53,0	22,5	14,4	7,4	2,7
1999.	10 003	128,5	53,6	22,6	14,1	6,3	3,4
2000.	10 822	139,0	54,1	23,0	13,8	6,6	2,6
2001.	12 215	156,9	53,5	24,5	14,5	5,6	1,8
2002.	11 824	151,9	48,1	25,4	18,5	6,0	2,0
2003.	13 059	167,8	45,9	26,5	18,6	6,7	2,2
2004.	12 704	163,2	40,0	27,6	21,2	8,3	2,9

21. sz. tábla

**A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység –
Perújítások**

É v	Összes jogerősen befejezett büntető ügy		P e r ú j í t á s i	
	szám	1995 = 100,0 %	nyomozás elrendelése	indítvány
1995.	61 095	100,0	41	46
1996.	62 468	102,3	51	41
1997.	61 413	100,5	44	56
1998.	69 343	113,5	54	58
1999.	72 706	119,0	72	64
2000.	68 338	111,9	55	67
2001.	72 087	118,0	91	93
2002.	75 968	124,4	82	149
2003.	73 387	120,1	57	72
2004.	74 855	122,5	80	85

22. sz. tábla

**A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység –
Felülvizsgálati eljárások**

É v	A Legfelsőbb Bíróságtól nyilatkozattételre érkezett ügyek száma	e b b ő l		
		fél indítványa alapján	ügyészi indítvány alapján	
			összesen	az ügyészi indítványt a Legfőbb Ügyészség fenntartotta
1995.	144	122	22	12
1996.	128	107	21	15
1997.	139	117	22	14
1998.	149	127	22	16
1999.	199	167	32	28
2000.	191	160	31	24
2001.	281	200	81	64
2002.	276	209	67	43
2003.	294	253	41	21
2004.	442	352	90	64

23. sz. tábla

A büntetés-végrehajtási felügyeleti tevékenység a 2004. évben

Ügyészségek	Tevékenység	E b b ő l					
		Kezdeményezés* alapján tett intézkedés %	Bv. bíró előtti tevékenység %	Panaszintézés %	Fogda vizsgálat %	Egyéb vizsgálat, felterjesztett jelentés %	Bv. bíró ügydöntő határozatára tett nyilatkozat %
Főváros	8 145	28,0	10,9	10,4	3,9	14,2	32,6
Baranya	1 014	31,0	32,6	2,9	2,4	13,6	17,5
Bács-Kiskun	5 985	39,4	10,9	1,6	0,9	7,0	40,2
Békés	1 068	25,6	7,5	1,0	4,0	53,3	8,6
Borsod-A-Zemplén	3 042	29,6	21,5	3,8	3,8	22,5	18,8
Csongrád	2 931	28,5	24,3	2,6	2,5	10,3	31,8
Fejér	10 785	31,2	31,3	0,6	0,2	3,7	32,9
Győr-M-Sopron	1 140	32,4	24,6	2,6	4,3	23,7	12,4
Hajdú-Bihar	1 992	36,2	18,2	1,5	1,5	21,3	21,3
Heves	749	28,6	11,2	2,0	2,8	26,8	28,6
Jász-N-Szolnok	658	40,1	16,1	1,2	7,5	15,2	19,9
Komárom-Esztergom	919	20,9	3,5	4,7	2,5	15,0	53,5
Nógrád	1 577	35,6	17,8	2,3	1,4	21,8	21,1
Pest	6 096	33,9	0,5	10,9	1,8	15,6	37,3
Somogy	906	15,8	17,2	6,3	5,0	47,3	8,4
Szabolcs-Sz-Bereg	642	28,0	31,0	4,7	3,9	32,4	-
Tolna	1 010	26,4	24,7	2,8	2,3	17,4	26,4
Vas	846	17,6	13,6	8,4	5,2	41,7	13,5
Veszprém	1 328	22,9	6,9	6,2	1,9	18,4	43,7
Zala	1 188	27,9	5,7	1,1	2,6	31,9	30,8
Legfőbb Ügyészség	1 189	-	-	11,4	-	88,6	-
Összesen	53 210	30,2	16,4	4,7	2,2	16,8	29,7

* = Bv. ügyek; pártfogó, bv. intézet kezdeményezése

24. sz. tábla

A bűnelkövetők, a fiatalkorú bűnelkövetők, valamint a gyermekkorú elkövetők számának és gyakoriságának alakulása

Év	Ismertté vált bűnelkövetők száma összesen	1995 = 100,0 %	10.000 lakosra jutó bűnelkövetők száma	Fiatalkorú bűnelkövetők		1995 = 100,0 %	10.000 fiatalkorú lakosra jut	Gyermekekori elkövetők száma	1995 = 100,0 %
				száma	aránya %				
1995.	121 121	100,0	118,2	14 321	11,8	100,0	226,7	4 168	100,0
1996.	122 221	100,9	119,7	13 544	11,1	94,6	226,3	3 689	88,5
1997.	130 966	108,1	128,7	13 955	10,7	97,5	246,7	4 287	102,9
1998.	140 083	115,7	138,2	12 866	9,2	89,9	241,0	3 866	92,8
1999.	131 658	108,7	130,5	11 540	8,8	80,6	225,9	4 136	99,2
2000.	122 860	101,4	122,3	11 081	9,0	77,4	222,1	3 965	95,1
2001.	120 583	99,6	118,2	11 631	9,7	81,2	223,7	3 730	89,5
2002.	121 885	100,6	119,8	11 689	9,6	81,6	226,8	3 959	95,0
2003.	118 145	97,6	116,5	10 473	8,9	73,1	205,1	3 553	85,3
2004.	130 182	107,5	128,7	12 325	9,5	86,1	246,5	3 963	95,1

25. sz. tábla

Ügyészi törvényességi vizsgálatok

É v	Összesen		Minisztériumi, országos hatáskörű közig.	Önkormány- zati *	Nem önkor- mányzati helyi ter. közig.	Gazdálkodó	Szabálysér- tési bírságoló	Alapítvány- nál	Egyesület- nél	MRP-nél	Egyéb szervnél
	Szám	1995 = 100,0 %									
1995.	3 513	100,0	.	823	.	31	750	1 057	611	.	241
1996.	3 110	88,5	17	636	197	429	328	787	395	165	156
1997.	3 660	104,2	18	1 306	163	212	334	782	759	2	84
1998.	4 188	119,2	17	1 141	288	78	343	646	1 170	-	505
1999.	3 990	113,6	12	1 298	247	115	395	747	1 042	-	134
2000.	4 207	119,8	14	1 151	156	182	268	987	1 240	98	111
2001.	4 899	139,5	16	1 249	164	164	710	868	1 424	1	303
2002.	4 774	135,9	10	803	158	184	781	934	1 794	1	109
2003.	5 094	145,0	5	1 159	245	323	628	764	1 204	13	753
2004.	5 033	143,3	4	1 281	356	90	593	676	1 934	1	98

. = 1996-tól megfigyelt adat.

* = 1995-ben az „Állami hivatali szerv” megnevezés alatt gyűjtött adatokat tartalmazza.

26. sz. tábla

Az ügyési törvényességi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések

É v	Érdemi intézkedések száma összesen		E b b ő l				A tárgyidőszakban elbírált intézkedések							
			Óvások	Felszólalások	Figyelmeztetések	Jelzések	Óvások		Felszólalások		Figyelmeztetések		Jelzések	
	Szám	1995 = 100,0 %	s z á m a				Összesen	ebből eredményes	Összesen	ebből eredményes	Összesen	ebből eredményes	Összesen	ebből eredményes
1995.	3 060	100,0	1 429	1 588	43	.	1 327	1 313	1 468	1 458	58	58	.	.
1996.	4 108	134,3	937	1 714	74	1 383	876	865	1 376	1 367	44	44	1 184	1 176
1997.	5 138	167,9	1 564	2 023	53	1 498	1 123	1 118	1 718	1 712	37	36	1 324	1 318
1998.	6 362	207,9	1 975	2 503	120	1 764	1 835	1 814	2 120	2 109	35	35	1 591	1 578
1999.	7 287	238,1	3 133	2 422	63	1 669	2 906	2 854	2 252	2 219	29	29	1 563	1 539
2000.	7 168	234,3	2 777	2 627	96	1 668	2 481	2 435	2 212	2 192	30	30	1 523	1 502
2001.	6 849	223,8	1 958	2 944	115	1 832	2 216	2 186	2 758	2 739	27	27	1 884	1 873
2002.	6 689	218,6	1 862	2 973	115	1 739	1 851	1 816	2 581	2 555	95	89	1 625	1 613
2003.	7 258	237,2	2 229	3 137	144	1 748	1 796	1 783	2 856	2 842	79	79	1 746	1 742
2004.	8 207	268,2	2 654	3 498	61	1 994	2 885	2 848	3 240	3 233	37	37	1 797	1 790

. = 1996-tól megfigyelt adat.

27. sz. tábla

Ügyészi törvényességi vizsgálatok eljáró ügyészségek szerint a 2004. évben

Ügyészségek	Összesen		Önkormányzati	Nem önkormányzati helyi ter.közig.	Gazdálkodó	Szabálysértési bírságoló	Alapítvány-nál	Egyesület-nél	Egyéb szervnél
	szám	%							
Főváros	406	8,1	64	12	5	66	156	93	10
Baranya	168	3,3	95	13	-	20	9	31	-
Bács-Kiskun	315	6,2	16	13	26	22	11	227	-
Békés	139	2,8	40	20	1	5	16	34	23
Borsod-A-Zemplén	587	11,7	366	17	9	77	36	71	11
Csongrád	172	3,4	57	8	-	21	39	29	18
Fejér	232	4,6	2	11	-	10	1	206	2
Győr-M-Sopron	296	5,9	117	31	-	1	46	101	-
Hajdú-Bihar	186	3,7	21	8	-	27	50	71	9
Heves	273	5,4	97	8	1	12	97	58	-
Jász-N-Szolnok	326	6,5	81	13	1	16	55	154	6
Komárom-Esztergom	115	2,3	2	18	1	11	20	62	1
Nógrád	108	2,1	-	6	-	36	2	64	-
Pest	311	6,2	32	111	9	97	10	51	1
Somogy	248	4,9	11	13	-	44	30	150	-
Szabolcs-Sz-Bereg	295	5,9	55	8	5	83	53	86	5
Tolna	130	2,6	35	6	19	6	1	62	1
Vas	354	7,0	108	12	12	12	1	208	1
Veszprém	80	1,6	8	10	-	14	-	48	-
Zala	284	5,6	74	17	1	12	43	127	10
Legfőbb Ügyészség	8	0,2	-	1	-	1	-	1	5
Összesen	5 033	100,0	1 281	356	90	593	676	1 934	103

28. sz. tábla

Szabálysértésekkel kapcsolatos ügyészi tevékenység

Év	Szabálysértési hatóság megszüntető határozata	Panasz elutasítása	Panasz alapján		
			határozat hatályon kívül helyezése	utasítás az eljárás folytatására	egyéb
2000.*	21 520	392	107	73	201
2001.	40 057	1 173	290	176	360
2002.	44 002	1 078	205	221	124
2003.	49 205	912	146	215	185
2004.	52 967	867	92	181	130

* A táblázat az adatokat az 1999. évi LXIX. tv. alapján 2000. március 1. napjától tartalmazza.

29. sz. tábla

Elővezetések ügyészi jóváhagyása

Év	Ügyek száma		E b b ő l	
	szám	1995 = 100,0 %	jóváhagyás	megtagadás
1995.	45 466	100,0	43 819	1 647
1996.	45 999	101,2	44 140	1 859
1997.	51 122	112,5	49 604	1 518
1998.	48 955	107,7	47 105	1 850
1999.	22 222	48,9	21 494	728
2000.	18 021	39,6	16 515	1 506
2001.	18 122	39,9	16 779	1 343
2002.	23 158	50,9	21 082	2 076
2003.	27 460	60,4	25 455	2 005
2004.	30 458	67,0	28 157	2 301

30. sz. tábla

Törvényességi kérelmek száma és megoszlása

É v	Az érkezett törvényességi kérelmek száma		Tárgy szerinti megoszlása								
	szám	1995 = 100,0 %	alapítványi ügy	társadalmi szervezeti, egyesületi ügy	adó, pénzügy	építésügy	szabálysértési ügy	telek, földügy	munkaügy	egyéb közigazgatási ügy	egyéb
1995.	2 741	100,0	75	138	104	191	855	297	81	.	1 000
1996.	2 813	102,6	101	241	117	198	797	299	123	365	572
1997.	2 947	107,5	78	291	86	268	760	321	93	351	699
1998.	3 122	113,9	66	313	77	286	875	296	77	439	693
1999.	2 807	102,4	90	318	83	283	779	246	96	401	511
2000.	3 497	127,6	104	352	102	351	962	320	93	450	763
2001.	3 998	145,9	110	496	114	409	1 058	412	90	536	773
2002.	4 297	156,8	188	575	95	359	1 412	349	82	558	679
2003.	4 185	152,7	120	409	109	433	1 360	338	116	612	688
2004.	4 331	158,0	96	486	92	515	1 551	295	96	517	683

. = 1996-tól megfigyelt adat.

31. sz. tábla

Törvényességi kérelem alapján tett érdemi ügyészi intézkedések

É v	Összesen		Óvás	Felszólalás	Figyelmeztetés	Jelzés
	szám	1995 = 100,0 %				
1995.	549	100,0	425	115	9	.
1996.	529	96,4	275	138	10	106
1997.	567	103,3	313	136	15	103
1998.	566	103,1	295	154	8	109
1999.	632	115,1	335	166	13	118
2000.	596	108,6	314	167	4	111
2001.	866	157,8	497	204	13	152
2002.	1 065	194,0	734	189	21	121
2003.	1 184	215,7	752	233	9	190
2004.	1 355	246,8	835	290	16	214

. = 1996-tól megfigyelt adat.

32. sz. tábla

Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések

É v	Összes intézkedés		E b b ő l					
	szám	1995 = 100,0 %	kereset, fizetési meghagyás kibocsát. indítvány	egyéb eljárás kezdemenyezése	perbe lépés, fellépés	fellebbezés	II. fokú fellépés	egyéb intézkedés
1995.	5 754	100,0	428	426	51	167	34	4 648
1996.	11 988	208,4	737	650	110	496	20	9 975
1997.	15 204	264,2	1 012	603	95	487	15	12 992
1998.	17 581	305,6	1 158	1 185	301	757	13	14 167
1999.	17 234	299,5	1 199	1 131	89	936	4	13 875
2000.	16 117	280,1	1 240	920	59	598	8	13 292
2001.	21 812	379,1	1 504	3 292	38	568	9	16 401
2002.	17 552	305,0	1 951	676	76	562	3	14 284
2003.	18 041	313,5	1 975	540	44	490	7	14 985
2004.	19 633	341,2	1 751	1 015	46	526	4	16 291

33. sz. tábla

Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések percsoportok szerint a 2004. évben

Ügyészségek	Intézkedések száma összesen		E b b ö l								
	szám	%	Család- jogi perek	Személy- állapokra vonatkozó perek	Alapítvá- nyok	Társadalmi szervezetek, egyesületek	Kötelmi jogviszony- ból eredő	Cégügyek	Környezet- védelem	Egyéb	Egyéb peren kívüli ügyek
Főváros	3 358	17,1	31	11	1 719	959	59	403	13	65	98
Baranya	441	2,3	1	23	90	205	32	75	3	8	4
Bács-Kiskun	1 077	5,5	20	24	230	641	33	63	31	11	24
Békés	362	1,9	4	7	118	155	20	19	6	11	22
Borsod-A-Zemplén	836	4,3	32	84	149	296	35	136	30	51	23
Csongrád	395	2,0	6	13	104	162	22	39	5	20	24
Fejér	611	3,1	7	2	184	363	2	38	2	11	2
Győr-M-Sopron	674	3,4	12	50	149	394	3	40	7	9	10
Hajdú-Bihar	1 017	5,2	31	7	301	497	47	41	57	23	13
Heves	632	3,2	9	13	179	270	13	98	11	10	29
Jász-N-Szolnok	740	3,8	13	7	184	332	15	121	25	23	20
Komárom-Esztergom	377	1,9	25	16	83	145	4	67	16	20	1
Nógrád	173	0,9	5	3	19	104	1	27	2	6	6
Pest	1 227	6,3	39	18	298	495	46	273	5	30	23
Somogy	652	3,3	7	19	48	457	30	14	33	9	35
Szabolcs-Sz-Bereg	520	2,7	15	18	82	257	30	44	39	33	2
Tolna	131	0,7	4	12	21	71	1	18	-	2	2
Vas	180	0,9	1	6	30	89	2	42	3	6	1
Veszprém	680	3,5	2	15	265	344	12	7	8	15	12
Zala	1 279	6,5	3	21	566	589	10	3	28	22	37
Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség	415	2,1	-	1	99	260	3	31	-	19	2
Pécsi Fellebbviteli Főügyészség	125	0,6	-	1	29	92	-	2	-	1	-
Szegedi Fellebbviteli Főügyészség	130	0,7	-	-	36	78	1	9	-	5	1

Legfőbb Ügyészség	3 601	18,4	101	71	581	1 238	105	832	70	317	286
Összesen	19 633	100,0	368	442	5 564	8 493	526	2 442	394	727	677

34. sz.. tábla

Felelősségre vonás kezdeményezése a polgári jogi és a törvényességi felügyeleti tevékenység során

É v	Felelősségre vonás kezdeményezése összesen		E b b ő l					
			polgári jogi	törv. felügyeleti	a törvényességi felügyeleti tevékenységből			
	szám	1995 = 100,0 %	tevékenység során	büntető	fegyelmi	szabálysértési	kártérítési	
1995.	359	100,0	192	167	109	13	44	1
1996.	333	92,8	175	158	115	8	35	-
1997.	524	146,0	301	223	114	18	89	2
1998.	237	66,0	33	204	132	12	58	2
1999.	342	95,3	48	294	215	14	63	2
2000.	347	96,7	64	283	187	22	72	2
2001.	564	157,1	116	448	382	12	54	-
2002.	404	112,5	75	329	281	7	39	2
2003.	468	130,4	47	421	347	14	58	2
2004.	626	174,4	137	489	409	17	63	-

35. sz. tábla

Jogszabályok tervezetének előzetes észrevételezése

É v	Észrevételezett jogszabályok		E b b ő l érdemi észrevétel	
	szám	1995 = 100,0 %	szám	%
1995.	704	100,0	239	33,9
1996.	758	107,7	292	38,5
1997.	930	132,1	233	25,0
1998.	801	113,8	177	22,1
1999.	805	114,4	227	28,2
2000.	677	96,2	186	27,4
2001.	807	114,6	257	31,9
2002.	591	84,0	171	28,9
2003.	1 074	152,6	282	26,3
2004.	1 229	174,6	365	29,7

36. sz. tábla

**A katonai büntetőeljárásban ismertté vált bűnelkövetők
számának alakulása**

Év	Bűnelkövetők száma	1995 = 100 %
1995.	2 961	100,0
1996.	2 808	94,8
1997.	3 067	103,6
1998.	2 434	82,2
1999.	2 232	75,4
2000.	2 417	81,6
2001.	2 135	72,1
2002.	2 121	71,6
2003.	1 686	56,9
2004.	1 725	58,3

37. sz. tábla

**A katonai büntetőeljárásban a büntetett hadköteles bűnelkövetők
(nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső)
számának alakulása**

Év	Büntetett előéletű összesen	1995 = 100 %
1995.	245	100,0
1996.	283	115,5
1997.	285	116,3
1998.	162	66,1
1999.	118	48,2
2000.	138	56,3
2001.	119	48,6
2002.	139	56,7
2003.	94	38,4
2004.	128	52,2

38. sz. tábla

**A katonai büntetőeljárásban az ismertté vált bűncselekmények
számának alakulása**

Év	Ismertté vált bűncselekmények		E b b ő l	
			A bűncselekmény elkövetője ismeretlen maradt	
	száma	1995 = 100 %	száma	aránya %
1995.	4 563	100,0	462	10,1
1996.	4 881	107,0	604	12,4
1997.	5 549	121,6	695	12,5
1998.	4 901	107,4	400	8,2
1999.	3 732	81,8	316	8,5
2000.	4 322	94,7	281	6,5
2001.	3 515	77,0	302	8,6
2002.	4 814	105,5	320	6,6
2003.	2 915	63,9	184	6,3
2004.	3 240	71,0	247	7,6

39. sz. tábla

A katonai ügyészi szervek ügyiratforgalma a 2004. évben

Katonai ügyészség	Ügyiratok összesen	Ebből	
		Büntetőjogi	Magán- és közigazgatási jogi
Budapesti	1 718	1 008	710
Debreceni	545	299	246
Győri	500	383	117
Kaposvári	395	286	109
Szegedi	545	387	158
Katonai Fellebbviteli	354	244	110
Katonai Főügyészség	530	269	261
Összesen	4 587	2 876	1 711

40. sz. tábla

A katonai büntetőeljárásban a Katonai Főügyészséghez benyújtott panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2004. évben

Katonai ügyészség	Érkezett panasz összesen	Ebből		
		Helytadott	Elutasított	Egyéb
Összesen	314	37	223	54
Ebből a katonai ügyészségek szerinti megoszlás				
Budapesti	166	21	122	23
Debreceni	60	4	42	14
Győri	42	6	25	11
Kaposvári	21	3	14	4
Szegedi	25	3	20	2

41. sz. tábla

A nyomozás befejezése utáni nyomozati anyagok feldolgozásának alakulása a katonai büntetőeljárásban

Év	Nyomozott ügyek száma	15 napon belül	30 napon belül	Összes
		Feldolgozott ügyek aránya %		
1995.	2 423	1 890	383	93,8
1996.	2 411	1 883	343	92,3
1997.	2 759	2 147	411	92,7
1998.	2 065	1 712	258	95,4
1999.	1 884	1 598	249	98,0
2000.	2 245	1 816	297	94,1
2001.	2 202	1 737	294	92,2
2002.	2 112	1 728	272	94,7
2003.	1 814	1 507	189	93,5
2004.	1 905	1 561	227	93,7

42. sz. tábla

Az előzetes letartóztatások számának alakulása a katonai büntetőeljárásban a 2004. évben

Katonai ügyészségek	Az ügyész indítványt tett	Az elsőfokú bíróság			
		Helyt adott	%	Elutasított	%
Budapest	22	20	90,9	2	9,1
Debreceni	7	7	100,0	-	-
Győri	6	6	100,0	-	-
Kaposvári	7	7	100,0	-	-
Szegedi	5	5	100,0	-	-
Összesen	47	45	95,7	2	4,3

43 sz. tábla

Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a katonai büntetőeljárásban a 2004. évben

Katonai Ügyészségek	Összes előzetes letartóztatás	30 napon belül	1 hónap-3 hónap	3 hónap-6 hónap	6 hónap-9 hónap	9 hónap-1 év	1 éven túl
		között %					
Budapesti	20	20,0	25,0	40,0	15,0	-	0,0
Debreceni	7	28,6	14,3	28,6	0,0	28,6	0,0
Győri	6	33,3	50,0	16,7	0,0	-	0,0
Kaposvári	7	14,3	85,7	0,0	0,0	-	0,0
Szegedi	5	20,0	80,0	0,0	0,0	-	0,0
Összesen	45	22,2	42,3	24,4	6,7	4,4	0,0

44. sz. tábla

A katonai büntetőeljáráásban az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység

É v	Első fokon tárgyalta ügyek száma		A tárgyaláson az ügyész			
			részt vett		nem vett részt	
	szám	1995 = 100,0 %	száma	%	száma	%
1995.	1 329	100,0	869	63,4	460	34,6
1996.	1 192	89,7	732	61,4	460	38,6
1997.	1 631	122,7	890	54,6	741	45,4
1998.	1 035	77,9	887	85,7	148	14,3
1999.	938	70,6	793	84,4	146	15,6
2000.	979	73,7	812	82,9	167	17,1
2001.	956	71,9	889	93,0	67	7,0
2002.	860	64,7	764	88,8	96	11,2
2003.	688	51,8	560	81,4	128	18,6
2004.	568	42,7	455	80,1	113	19,9

45. sz. tábla

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása a katonai büntetőeljáráásban

Év	Azon vádlottak száma, akiknek ügyében fellebbezés volt		a fellebbezés					
			kizárólagos ügyészi		kölcsonös		csak védelmi vagy vádltti	
	szám	1995=100 %	vádltt	%	vádltt	%	vádltt	%
1995.	161	100,0	62	38,5	12	7,5	87	54,0
1996.	101	62,7	39	38,6	8	7,9	54	53,5
1997.	275	170,8	130	47,3	18	6,5	127	46,2
1998.	235	146,0	109	46,4	24	10,2	102	43,4
1999.	226	140,4	88	38,9	22	9,7	116	51,3
2000.	244	151,6	100	41,0	34	13,9	110	45,1
2001.	227	141,0	76	33,5	35	15,4	116	51,1
2002.	244	151,6	115	47,1	41	16,8	88	36,1
2003.	329	204,3	129	39,2	55	16,7	144	43,8
2004.	269	167,1	122	45,4	59	21,9	88	32,7

46. sz. tábla

**A Katonai Fellebbviteli Főügyészségen a fellebbezett ítéletek iratainak
érkezésétől a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsához továbbításig eltelt
idő**

Év	Az Ítéltáblára került ügyek száma	Érkezéstől a továbbításig eltelt idő				
		8 napon belül	8-15 nap között	16-30 nap között	1-2 hó között	2 hónapon felül
2004	245	162	58	25	0	0

47. sz. tábla

**A hatályon kívül helyezések alakulása a katonai büntetőeljárásban
vádlottak szerint**

Év	Másodfokú eljárásban szereplő vádlottak		II. fokú eljárásban az I. fokú határozatot hatályon kívül helyezte		
	Száma	1995=100%	Összesen	Ebből	
				Ügyészi indítvánnyal egyezően %	Ügyészi indítványtól eltérően %
1995.	110	100,0	8	50,0	50,0
1996.	101	91,8	-	-	-
1997.	142	129,1	2	50,0	50,0
1998.	173	157,3	3	66,6	33,4
1999.	260	236,3	2	50,0	50,0
2000.	177	160,9	5	40,0	60,0
2001.	203	184,5	9	11,1	88,9
2002.	244	221,8	10	10,0	90,0
2003.	175	159,1	8	25,0	75,0
2004.	449	408,2	65	83,1	16,9

48. sz. tábla

A váderedményesség alakulása a katonai büntetőeljárásban

Év	Eredményes vádemelések aránya %-ban
1995.	97,4
1996.	96,7
1997.	96,3
1998.	96,1
1999.	96,1
2000.	97,1
2001.	95,4
2002.	92,8
2003.	93,5
2004.	94,7

49 .sz. tábla

**A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a
katonai büntetőeljárásban –
Perújítások**

Év	Összes jogerősen befejezett büntető ügy		Perújítások száma
	száma	1995=100%	
1995.	1 329	100,0	3
1996.	1 184	89,1	6
1997.	1 572	118,3	6
1998.	1 342	101,0	7
1999.	1 166	87,7	5
2000.	1 151	86,6	6
2001.	1 158	87,1	1
2002.	1 149	86,5	2
2003.	922	69,4	6
2004.	784	59,0	13

Ebből a: Katonai Fellebbviteli Ügyészség 8
Katonai Főügyészség 5

50. sz. tábla

**A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a
katonai büntetőeljárásban –
Felülvizsgálati eljárások**

Év	Felülvizsgálati eljárások	Az ügyész a Legfelsőbb Bíróságtól érkezett ügyben nyilatkozatot tett	Az ügyész felülvizsgálati indítványt tett hivatalból
1995.	12	10	2
1996.	11	8	3
1997.	6	5	1
1998.	10	3	7
1999.	6	3	3
2000.	5	3	2
2001.	7	3	4
2002.	4	2	2
2003.	5	1	4
2004.	8	8	3

Ebből a
Fellebbviteli Ügyészség 1 1 0
Katonai Főügyészség 7 7 3

51. sz. tábla

A katonai ügyészségi nyomozások ügyiratforgalma a 2004. évben

Katonai ügyészségek	Elintézésre váró feljelentések		E b b ő l	Lenyomozott ügyek %	Ebből			
	száma	%	Elintézett feljelentések %		Vádemelés %	Vád halasztás %	Felfüggesztés %	Megszüntetés %
Budapesti	1 008	42,7	87,1	78,8	54,2	9,8	10,7	25,3
Debreceni	299	12,7	91,3	75,3	60,0	3,6	8,0	28,4
Győri	383	16,2	93,0	84,9	51,7	6,5	15,6	26,2
Kaposvári	286	12,1	97,2	84,3	52,7	3,7	14,6	29,0
Szegedi	387	16,4	95,9	82,7	40,0	12,2	12,8	35,0
Összesen	2 363	100,0	91,2	88,4	51,9	8,1	12,1	27,9

52. sz. tábla

A katonai ügyészségi nyomozások időtartama az összes ügy %-ában

Év	A nyomozással befejezett ügyek	Ebből				
		1 hónapon belül	1-2 hó között	2-3 hó között	3-6 hó között	6 hónapon túl
1995.	2 403	49,0	38,6	5,2	6,6	0,6
1996.	2 411	50,1	40,8	3,6	5,0	0,5
1997.	2 759	46,5	41,9	5,4	5,6	0,7
1998.	2 065	51,0	37,4	5,2	5,4	-
1999.	1 884	54,3	36,1	4,8	4,4	0,4
2000.	2 245	47,7	38,0	5,2	7,0	2,1
2001.	2 202	43,9	39,2	7,0	8,3	1,6
2002.	2 112	39,6	42,3	6,0	10,0	2,1
2003.	1 814	42,3	41,9	5,3	8,8	1,7
2004.	1 905	38,8	44,5	6,7	8,2	1,8

53. sz. tábla

A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység alakulása a katonai ügyészségi eljárásban a 2004. évben

I.	Ügyészi vizsgálatok száma		523
	Vizsgálat alapján tett ügyészi intézkedések	Óvás	7
		Felszólalás	33
		Figyelmeztetés	21
II.	Törvényességi kérelmek száma		88
	Kérelmek alapján tett ügyészi intézkedések	Óvás	-
		Felszólalás	-
		Figyelmeztetés	-
III.	Eljárás kezdeményezések száma		124
	Ebből	Kártérítés	9
		Fegyelmi eljárás	107
		Egyéb vizsgálat	9
IV.	Jogi ismeretterjesztő előadások száma		44
	Az előadásokon résztvevők száma		5 324
V.	Katonai ügyészi fogadóórák száma		56
	A fogadóórán megjelentek száma		263
VI.	Fegyelmi értekezleteken való részvételek száma		29
VII.	Jogsabályok tervezetének előzetes észrevételezése		85

Katonai ügyészi törvényességi vizsgálatok

Év	Összesen		Honvédségi	Rendőrségi	Határőri	Büntetésvégre- hajtási
	száma	1995=100 %	s z e r v n é l			
1995.	202	100,0	177	5	18	2
1996.	166	82,2	137	2	27	0
1997.	191	94,6	155	13	15	8
1998.	212	105,0	176	8	20	8
1999.	195	96,5	157	13	16	9
2000.	167	82,7	144	8	10	5
2001.	130	64,4	66	12	18	34
2002.	226	111,9	117	63	23	23
2003.	304	150,5	167	57	41	39
2004.	523	258,9	278	138	40	67

55. sz. tábla

Katonai ügyészi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések

Év	Érdemi intézkedések száma összesen		E b b ő l					
	száma	1995=100 %	Óvások	Felszólalások	Figyelmeztetés	Intézkedések	Parancsnoki intézkedések	Felelősségre vonás
1995.	80	100,0	27	29	9	8	7	-
1996.	34	42,5	4	9	18	3	-	-
1997.	64	80,0	8	33	20	3	-	-
1998.	35	43,8	8	19	3	5	-	-
1999.	59	73,8	5	33	14	7	-	-
2000.	53	66,3	5	32	15	1	-	-
2001.	15	18,8	2	7	4	2	-	-
2002.	39	48,8	1	20	12	6	-	-
2003.	70	87,5	9	30	29	2	-	-
2004.	68	85,0	7	33	21	7	-	-

Ügyészek, fogalmazók és titkárok számának alakulása

É v *	Főállású ügyészek		Fogalmazók, titkárok	
	szám	1995 = 100,0 %	szám	1995 = 100,0 %
1995.	1 100	100,0	179	100,0
1996.	1 109	100,8	172	96,1
1997.	1 169	106,3	203	113,4
1998.	1 251	113,7	312	174,3
1999.	1 265	115,0	337	188,3
2000.	1 301	118,3	327	182,7
2001.	1 305	118,6	381	212,9
2002.	1 307	118,8	488	272,6
2003.	1 401	127,4	452	252,5
2004.	1 453	132,1	443	247,5

* = A december 31-i állapot.

Ügyészek, fogalmazók és titkárok nemek szerinti arányának alakulása

É v*	Ügyészek				Fogalmazók, titkárok			
	férfi		nő		férfi		nő	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
1995.	519	47,0	581	53,0	75	42,0	104	58,0
1996.	508	46,0	601	54,0	81	47,0	91	53,0
1997.	528	45,0	641	55,0	90	44,0	113	56,0
1998.	564	45,0	687	55,0	127	41,0	185	59,0
1999.	559	44,0	706	56,0	135	40,0	202	60,0
2000.	576	44,0	725	56,0	131	40,0	196	60,0
2001.	569	43,0	748	57,0	148	39,0	233	61,0
2002.	566	43,0	753	57,0	188	39,0	300	61,0
2003.	592	42,0	819	58,0	173	38,0	279	62,0
2004.	609	42,0	858	58,0	164	37,0	279	63,0

* = A december 31-i állapot.

58. sz. tábla

Ügyészek életkor szerinti megoszlása a 2004. évben

Ügyészségek	Ügyészek száma	30 év és az alatt		31-40 év között		41-50 év között		51-54 év között		55-59 év között		60 év és felette	
		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Ügyészségek összesen	1 467	156	10,0	598	40,0	342	23,0	133	9,0	114	7,0	124	8,0
Legfőbb Ügyészség	111	-	-	24	21,0	25	22,0	17	15,0	23	20,0	22	19,0
Területi ügyészségek	1 356	156	11,0	574	42,0	317	23,0	116	8,0	91	6,0	102	7,0

59. sz. tábla

Ügyészek megoszlása az ügyészi szervezetben töltött szolgálati idő szerint a 2004. évben

Ügyészségek	Ügyészek összesen	5 év és az alatt		5-9 év között		10-19 év között		20-29 év között		30 év és felette	
		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Ügyészségek összesen	1 467	93	6,3	441	30,1	548	37,4	218	14,9	167	11,4
Legfőbb Ügyészség	111	6	5,4	12	10,8	30	27,0	27	24,3	36	32,4
Területi Ügyészségek	1 356	87	6,4	429	31,6	518	38,2	191	14,1	131	9,7

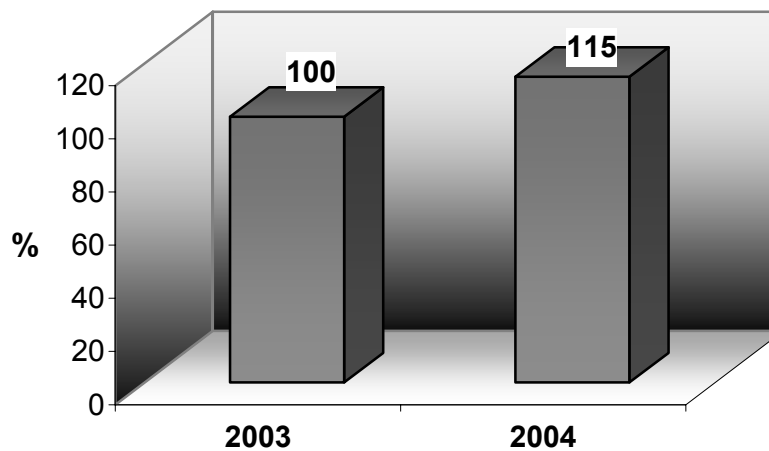
Az egyes költségvetési előirányzatok alakulása (millió Ft, %)

Megnevezés	2000.		2001.		2002.		2003.		2004.		Index %	
	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	2004/2003 előirányzat	2004/2003. teljesítés
Személyi juttatás	7 440	7 466	8 660	8 754	9 328	9 892	11 760	12 040	16 513	16 213	140,4	134,7
Munkaadót terhelő járulék	2 896	2 746	2 939	3 138	2 750	3 264	3 523	4 015	5 057	5 020	143,5	125,0
Dologi kiadás	943	1 076	1 530	1 337	1 364	1 576	2 926	2 041	4 331	2 446	148,0	119,8
Pénzeszköz átadás	21	21	201	270	87	560	80	1 361	60	774	75,0	56,9
Felújítás	163	133	243	251	243	263	150	169	150	145	100,0	85,8
Egyéb intézményi beruh.	128	64	530	240	313	258	1 389	696	868	2 435	62,5	349,9
Központi beruházás	600	958	1 017	1 142	1 968	1 705	670	1 066	670	1 332	100,0	125,0
Összesen	12 191	12 464	15 120	15 132	16 053	17 518	20 498	21 388	27 649	28 365	134,9	132,6

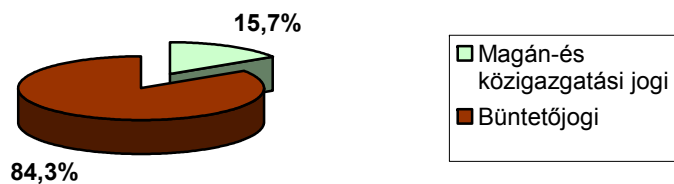
1. sz. ábra

Az ügyészi szervezet ügyforgalmának alakulása

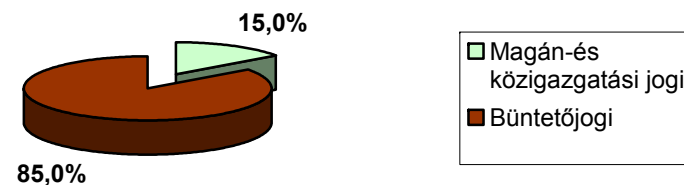
Ügyszám: **805 135** **922 836**

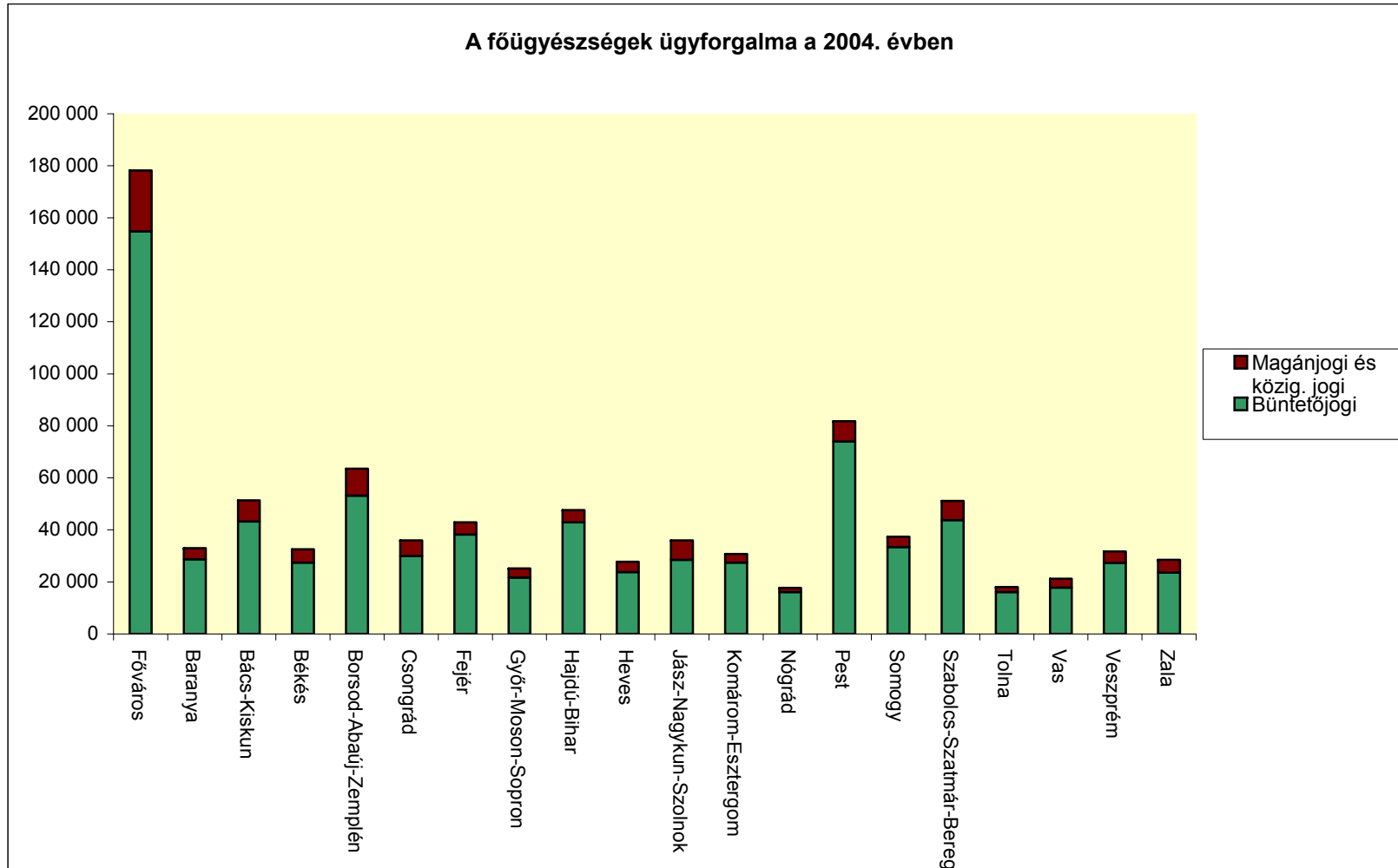
Az ügyirat érkezés megoszlása 2003. évben

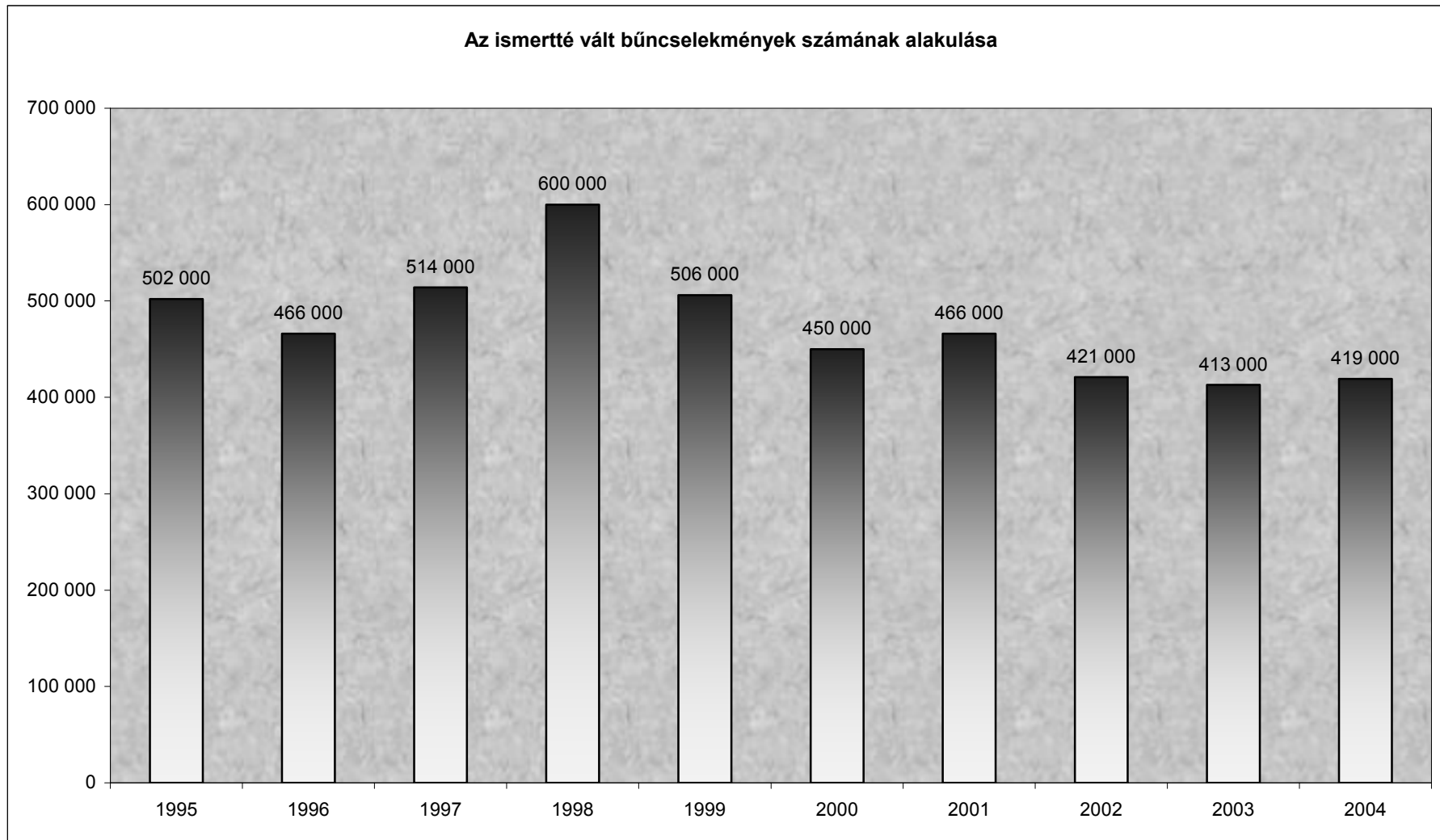
Az ügyirat érkezés megoszlása 2004. évben

2. sz. ábra

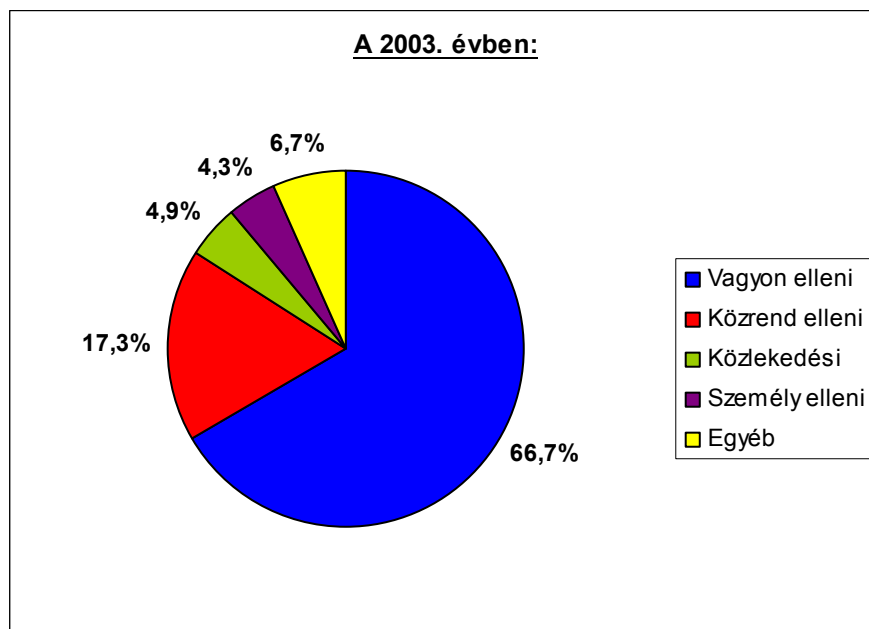

3. sz. ábra

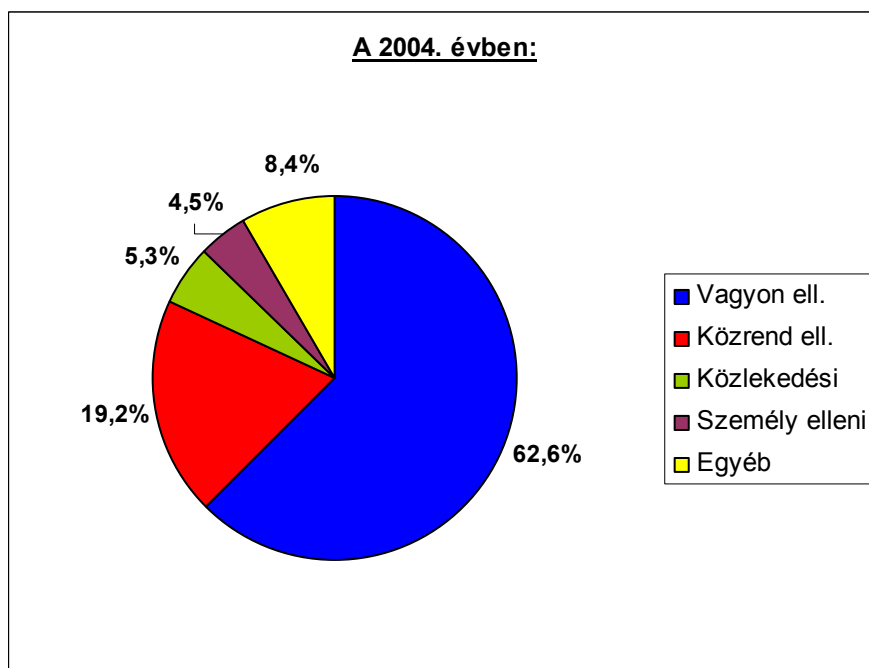

4. sz. ábra

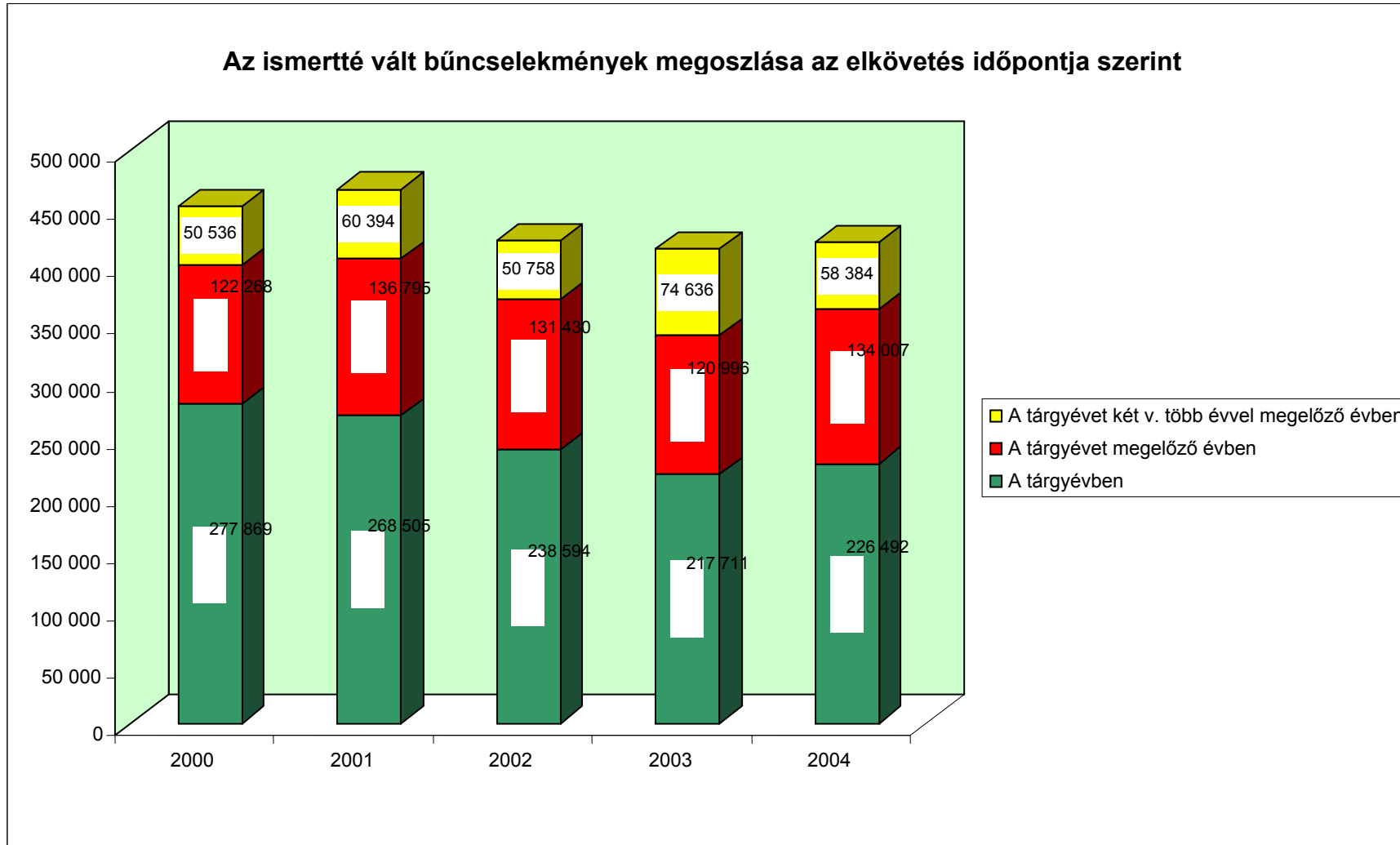
A bűncselekménycsoportok megoszlása

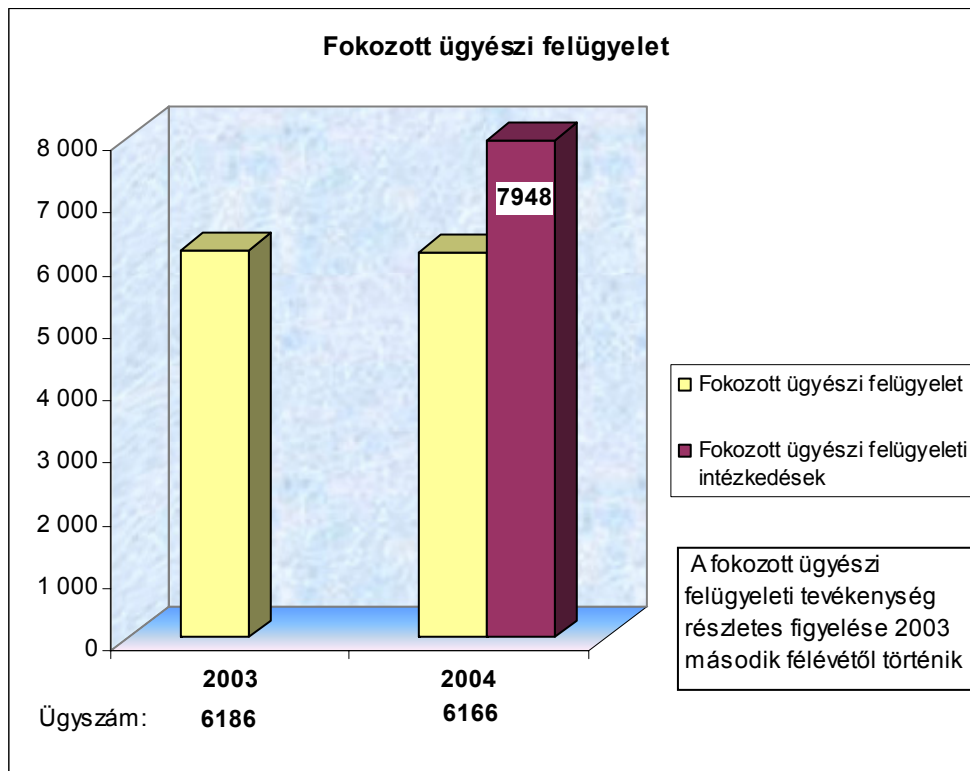
5. sz. ábra

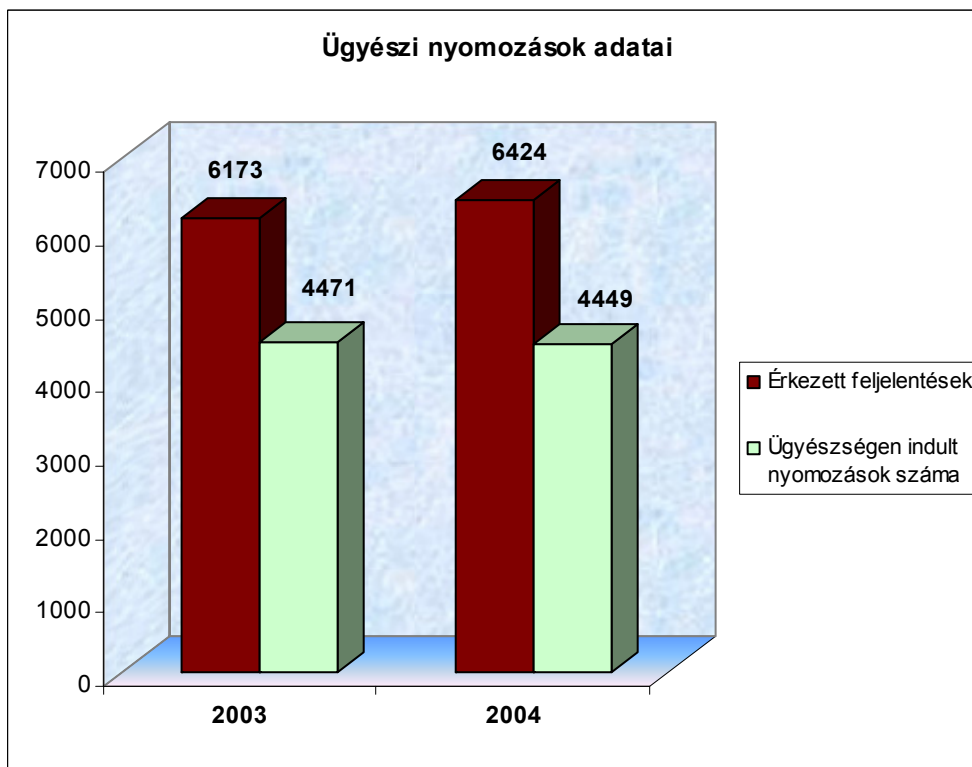
6. sz. ábra

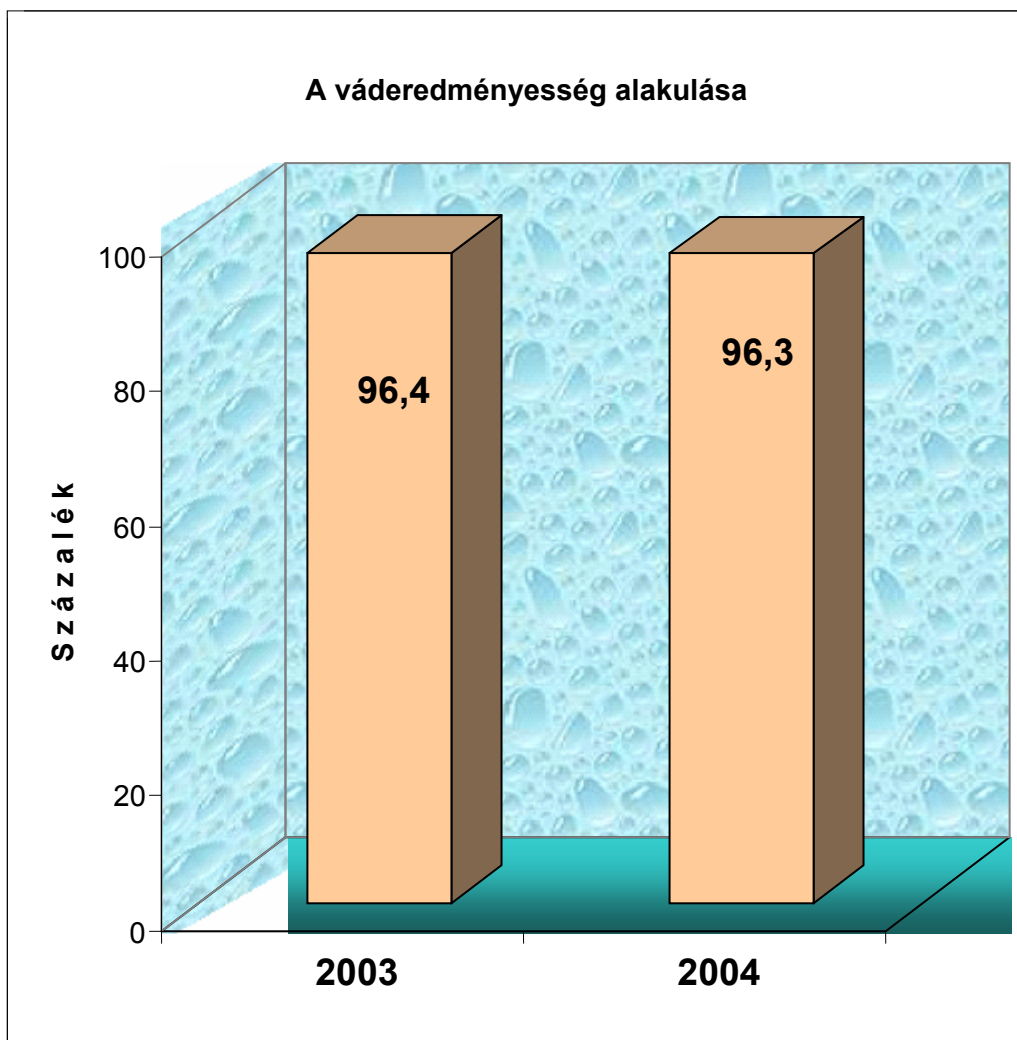
7. sz. ábra

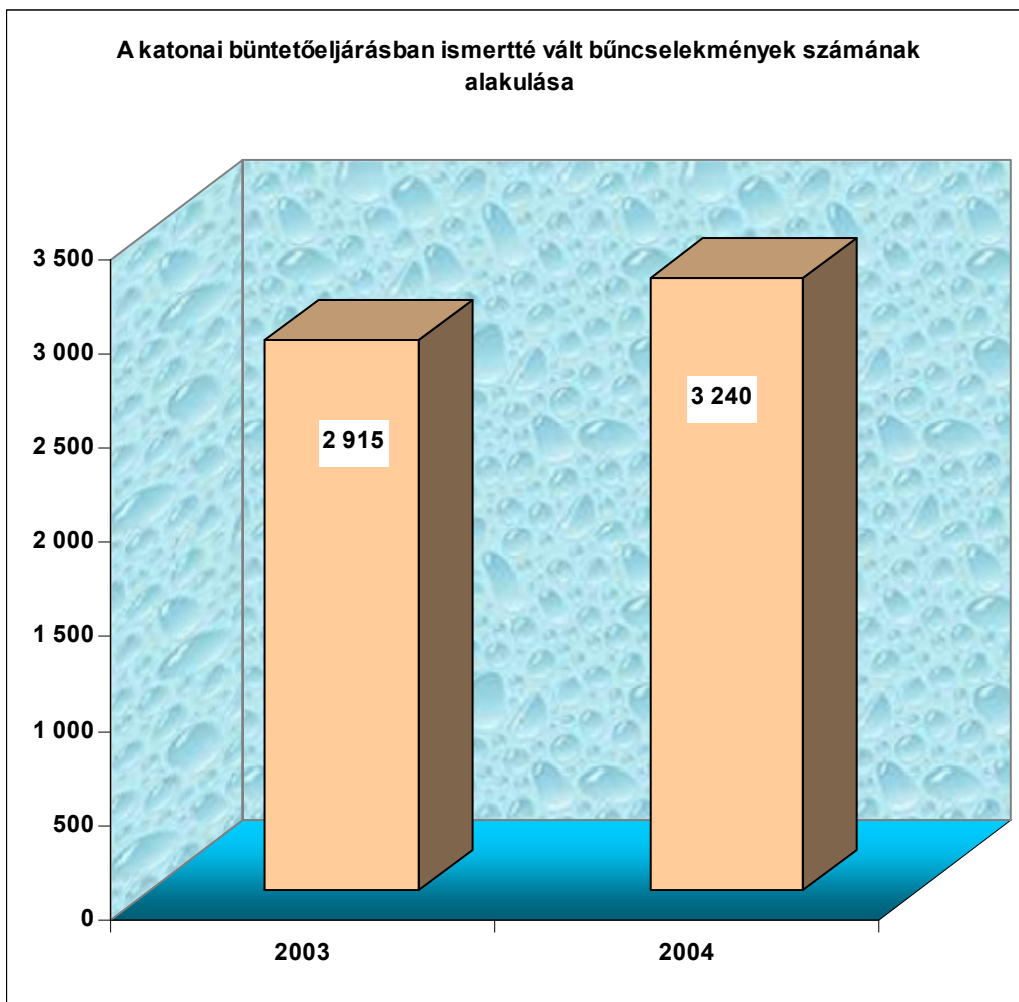
8. sz. ábra

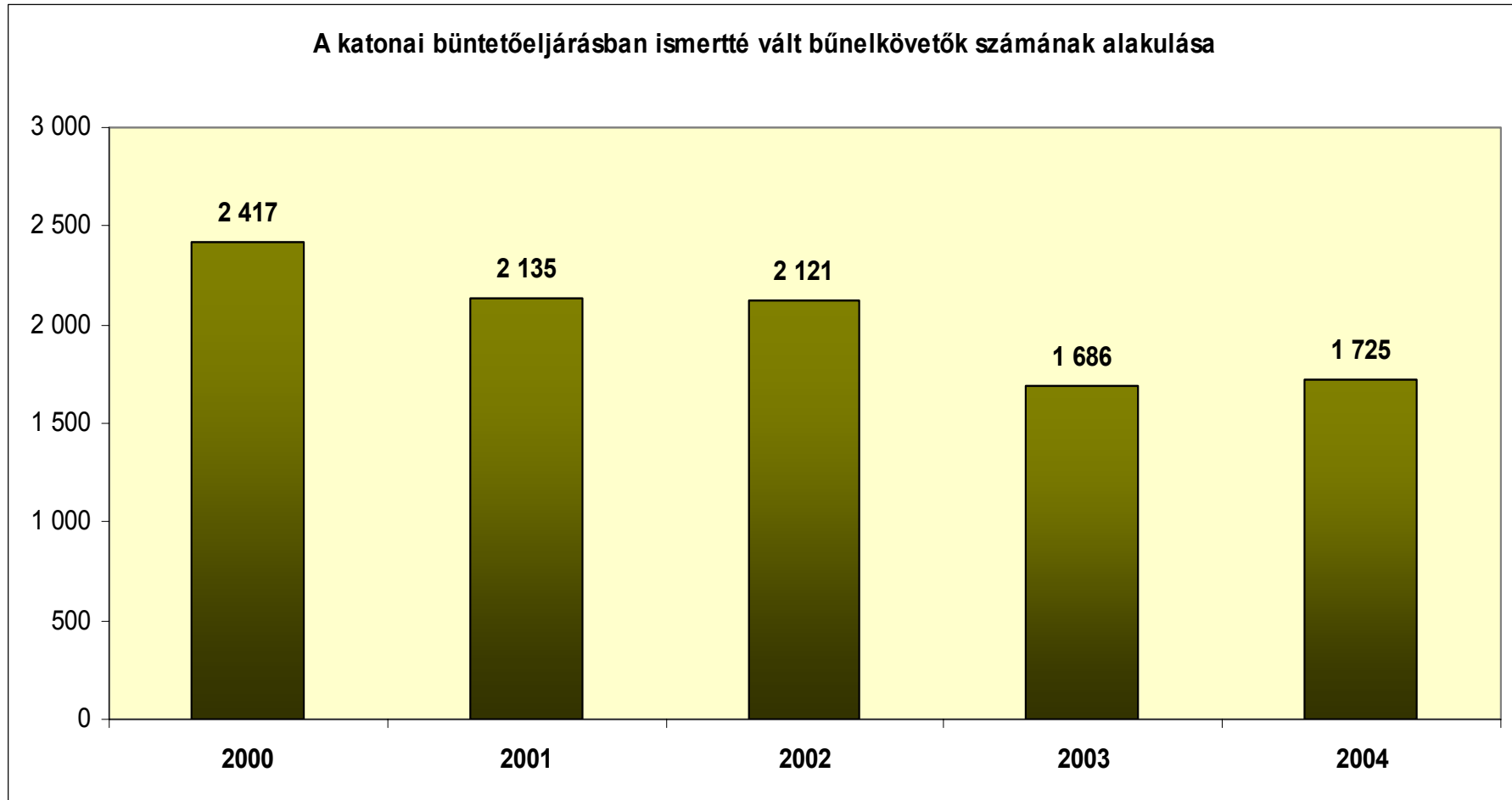
9. sz. ábra

10. sz. ábra

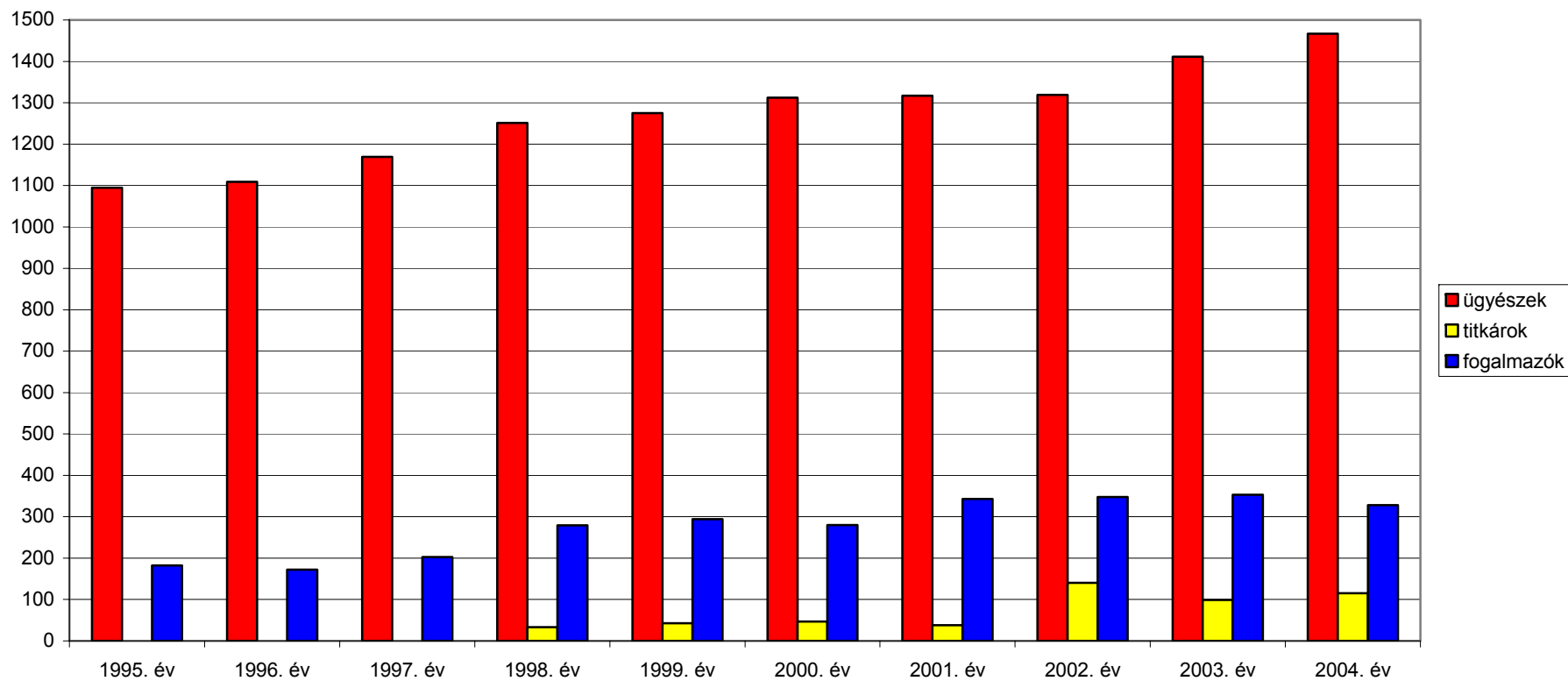

11. sz. ábra

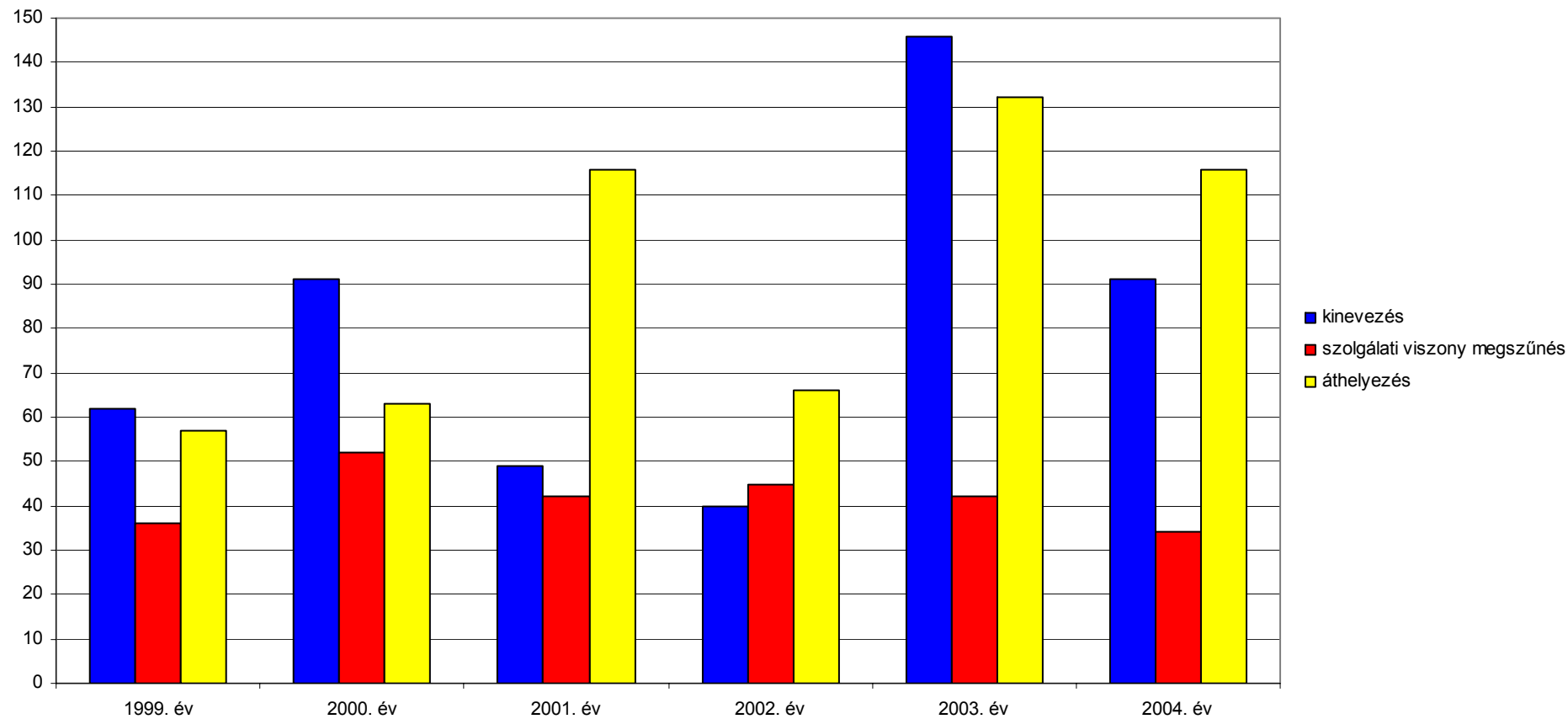
12. sz. ábra

**Az ügyészek, titkárok és fogalmazók számának alakulása
az 1995-2004. években**

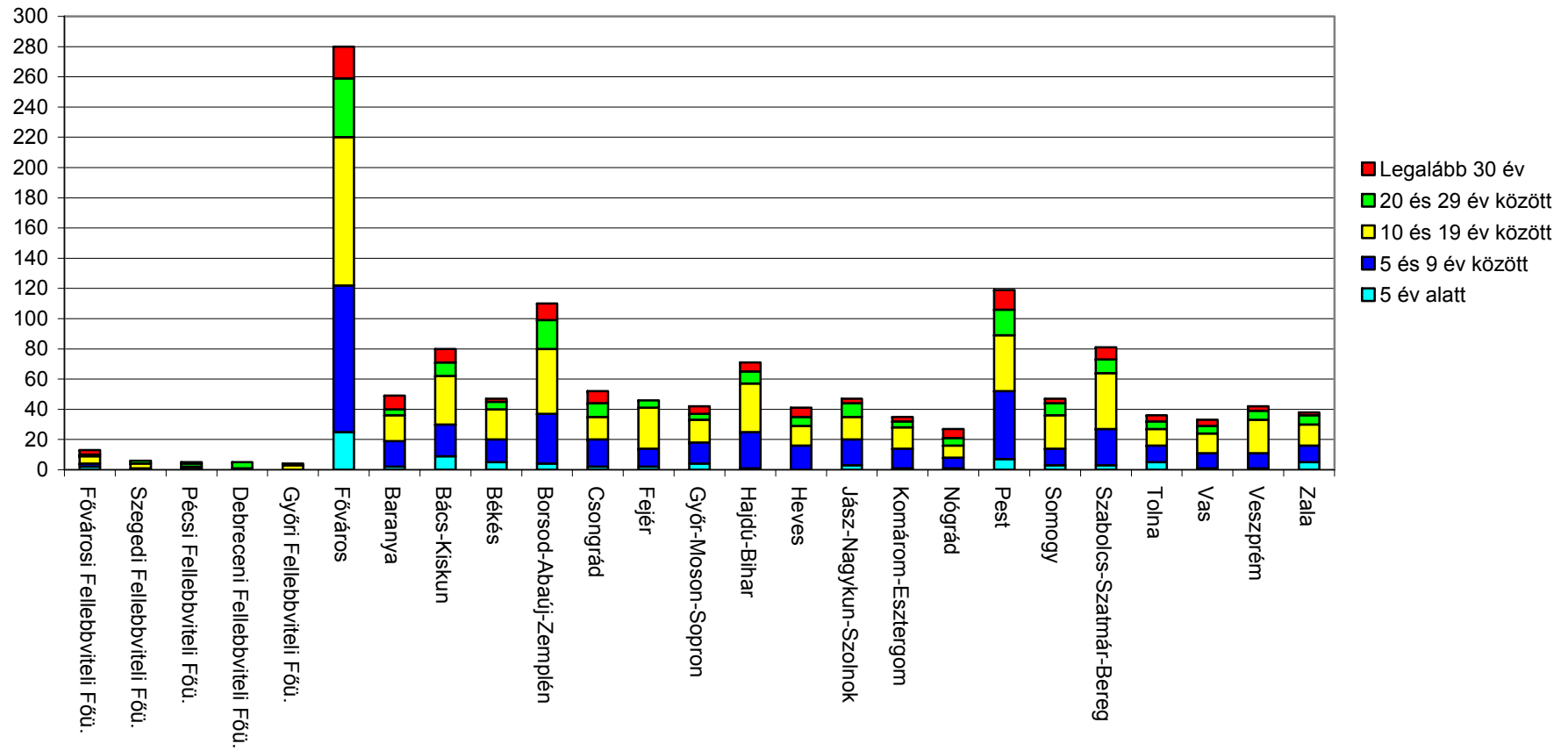
13. sz. ábra

Ügyészi munkaerőmozgás az 1999-2004. években

14. sz. ábra

A főügyészségek ügyészi létszámának szolgálati idő szerinti megoszlása a 2004. évben

A főügyészségek ügyési létszámának életkor szerinti megoszlása a 2004. évben

